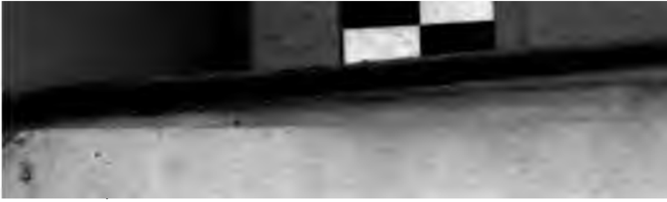

ROSA PERVANA
VITA MIRABILIS, & MORS PRETIOSA
Venᵃᵉ Sororis ROSÆ de S. MARIA
Limensis ex tertio Ordine S.P. DOMINICI
AD S.D.N. ALEXANDRUM VII.
Pont. Max.
Laz. Baldus
Romæ Superiorum permissu
B. Thiboust

[redacted]

VITA MIRABILIS
ET MORS PRETIOSA
VENERABILIS SORORIS
ROSÆ DE S. MARIA
L I M E N S I S,
Ex Tertio Ordine S. P. DOMINICI,

AD SANCTISSIMVM D. N.
ALEXANDRVM VII.
PONTIFICEM MAX.

Excerpta & collecta

Per P. M. F. LEONARDVM HANSEN
Prouincialem Angliæ, & Socium Reuerendissimi P. Magist. Generalis Ord. Præd.

ROMAE, Typis Nicolai Angeli Tinassij M. DC. LXIV.

Superiorum permissu.

[redacted]

B.ME PATER.

ERA ac secura SS. Pontificum lætitia est, si Ecclesia vernet Sanctitate, si pace floreat. Et ecce ROSAM Vsque ab Indorum mari Pacifico pacem, ver, lætitiam adhalat noui Orbis nouus hic flosculus: num & sanctitatem? id verò Sanctitatis Vestræ infallibili oraculo decernendum præstolabimur, ne fallamur; nam scitè Paschasius, aliæ (: inquit) sunt Rosæ, quæ in p 44.
Christi sanguine intus pinguescunt & rubricantur vt semper floreant, aliæ quæ in terra radicantur, vt citò floreant & postmodùm arescant, Crediderim equidem non his sed illis accensendam fore hanc Rosam Peruanã, vtpote quæ nec humi serpsit, nec terrena radice aut succo sed Christi sanguine pinguis ac rubens, prodigijs sẽper florere pergit, eiusq; Vita, mors, gesta palam clamitant, Christi bonus odor sumus. Denique hanc DEI Filius Rosam cordis sui di- infra
gnatus est appellare. Verùmtamen priuatum sileat Cap XI.
meæ exilitatis præiudicium, vbi publicum S. Sedis iudicium exspectatur. Mihi sat fuerit paruisse, ac Superiorum nutu ex iuratis Processibus mirabilem Rosæ Vitam historico subnodio collegisse in Synopsim; carptim quidem, at non sine compunctione.

Porro, vt quidquid hoc est tenuissimæ opellæ Alexandro Pont. Max. auderem inscribere, mihi solus

is autor fuit qui solus me tenet Romæ lateri adlectum suo Generalis totius nostri Ordinis Moderator, nemperatus, eductam Peruuiæ gleba aurea Rosam *ijs deberi manibus, quæ* Auream Rosam *quotannis sanctificant, dum quarta esurialis Quadragesimæ Dominica fideli populo ait:* Lætare. *Sanè vt ista Dominica, ita illa Dominici Rosa est, vtraq; floridam apta spirare lætitiam, digna vtraq; Summi Sacerdotis benedicente manu exaltari in candelabrum, ac inde donum fieri Catholicorum Principum supplici pietati.*

Init (: fateor) hodie Autumnus, quo deberi solent non flores sed fructus; at vicissim à Rosa Sponso resonat
Eccl. 24. v. 23. *Echo :* flores mei fructus. *Oppurtunè; simul quippe in hac Rosa & fructifer autumnus vernat, & floridum ver fructificat, quinimò hic primus est meridionalis Americæ flos & fructus, quem vbi Sanctitas Vestra (vti fore speramus) in primitiarum aram solemni* honoris & honestatis *apotheosi eleuarit coram Domino, toti Ecclesiæ non minùs fructuosum quàm floridum* lætare *intonabit.*

Penè exciderat, nobis Germanis Rosam in laquearibus pingi solitam ritu vetustissimo, vt Harpocratici silentij admoneat hospites. Itaque hic silebo, tacitisque precabor votis, tam prosperè nobis Valere Sanctitatem Vestram, quàm verè suo throno portæ inferi non præualebunt. Romæ ix. Cal. Octobris M.DC.LXIV.

Ad pedum oscula demissè pronus
F. Leonardus Hansen Prouincialis Angliæ & Socius
Magistri Generalis Ord. Præd.

FR. IO. BAPTISTA DE MARINIS
Sacræ Theolog. professor, Ord. Præd. humilis Magist. Gen. & seruus.

TEnore præsentium, nostrique autoritate officij facultatem concedimus Admodum R. P. Magistro Fr. Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ socio nostro, seruatis seruandis imprimendi librum cuius titulus est *Rosa Peruana*, seu *Vita mirabilis, & mors pretiosa venerabilis sororis Rosæ de Sancta Maria ex tertio Ordine S. P. N. Dominici*, iussu nostro à duobus Theologis recognitum, & approbatum. Dat. Romæ in Conuentu nostro S. Mariæ super Mineruam die 24. Augusti 1664.

Fr. Io. Baptista de Marinis

Magister Ordinis

Reg. fol. 78.

Fr. Antonius Gonsalez
Magister, & Socius.

Approbatio Theologorum Ordinis Prædicatorum.

SYnopsim hanc admirabilis vitæ Sororis Rosæ de S. Maria Peruanæ descriptam ab A.R.P. Mag. Fratre Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ à me visam de mandato Reuerendiss. P. Magistri Generalis Fratris Io. Baptistæ de Marinis, & à me repertam omni ex parte vernantem floribus elegantissimæ eruditionis, iudico nihil continere, quod possit impedire ne secundùm Sacros Canones, & Concil. Trident. & Constitutiones Apostolicas imprimi possit. Et in fidem &c.

Fr. Petrus M. Passerinus Procur. Gen. Ord. Præd.

DE mandato Reuerendiss. P. Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum Fr. Ioannis Baptistæ de Marinis, vidi librum, cui titulus Synopsis admirabilis vitæ, morum, operum, & felicissimi transitus Sororis Rosæ à Sancta Maria Peruanæ ex tertio Ordine S.P. Dominici, *ab admodum R.P. Magistro Fr. Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ eiusdem Ordinis compositum; vidi, & in eo miratus sum hominem non hominis stylo, sed Angeli penicillo depingentem Rosam. E Gaspare de Floribus Leonardus noster Sororem Rosam depinxit natam; & de Leonardo nardum factam, Rosam iam mundus odoras, en redolent omnia dum progenitoris floribus scriptor addit flores. Miramur in flore colorum venustatem, odoris argutiem, auctoris artem: Hansen, has en tibi lector in libro hoc prærogatiuas offert, si venustatem desideras, venustus liber hic, elegansque totus, si argutiem optas, arguto liber hic expolitur vngue, si artis industriam quæritas, ardua liber hic expeditur arte. Quid vltra? Sertum tanto operi amas? Laus tua sit sertum, vt sit certum librum sic floridum, floridam venire ad palmam, auream ruere in coronam. Sic censeo Romæ apud Sanctam Mariam super Mineruam.*

Fr. Vincentius Ferre Ordinis Prædicatorum, Magister, & Regens.

PROTESTATIO AVCTORIS:

CVM Sanctiss. Dominus Noster Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregat. S. R. & Vniuersalis Inquisitionis Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij anno 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitate, seu Martyrij fama celebres è vita migrarunt, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea, quæ cadunt super mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quòd ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Rom. sed fides sit tantùm penes Auctorem. Huic decreto, eiusque confirmationi, & declarationi obseruantia, & reuerentia, qua par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu, quidquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis Apostolicæ nituntur, ijs tantùmmodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

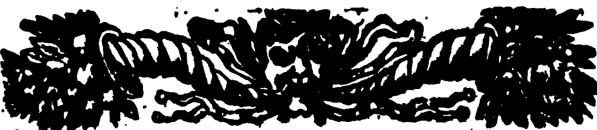
Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri Magistro Sac. Palatij Apostolici.

O. Archiep. Patracen. Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Hyacinthus Libellus Sacri Palatij Apostol. Magist. Ordinis Prædicatorum.

SYNOPSIS
ADMIRABILIS VITAE, MORVM, OPERVM,
Ac feliciſſimi tranſitus

SORORIS ROSAE
A S. MARIA PERVANÆ
Ex tertio Ordine S. P. Dominici.

Prolepſis ad pium Lectorem.

Tiq; miraberis in tota hac Synopſi tam ſterile *Miraculorum* ſilentium: at precor ſuſtine, prodibit & horum appendix vbertas, mox vt ex lege *Sacrorum Rituum* licuerit. Interim ſolius *Vitæ* hiſtoriolam accipe ex *Remiſſoriali* (: quem vocant) *Proceſſu*, iuratiſq; teſtimonijs fide bona extractam, quæ & plenior foret, niſi Virginis Roſæ ingenioſa, & cauta humilitas (: de qua infra cap. v.) ſic pleraq; ſtuduiſſet abſcondere, quòd neq; familiarium intimis, neq; domeſticis curioſè oculatis, nec ipſi deniq; peruigili Matri innotuerint, præter paucula iſta, quæ pene furtim & quaſi per rimulas notari ſubinde potuerunt. Itaq; non niſi comperta hìc damus, quæ in his Capitulis tametſi totidem videbuntur manipuli, ſpicilegium non excedunt.

CAPVT I.

Rosæ patria, natales, cunabula.

LIma, meridionalis Americæ, quà mari Pacifico lambitur, nobile emporium Regniq; Peruani metropolis hanc nouam in Orbe nouo enixa est Rosam anno Virginei partus M.D.LXXXVI. mense Aprili, qui quòd erupturis floribus terram aperiat, ab officio nomen traxit. Huius mensis vigesimus dies Beatæ Agneti de Monte Politiano Virgini Dominicanæ à *cęlesti rore, ac diuersis* repente *enatis floribus* notissimæ sacer est, idemq; Rosæ huic natalis fuit. Itaq; vernant hic omnia, siquidem & Progenitores Virgini fuere *Gaspar de Floribus*, *Maria ab Oliua*, ille ex Insula Hispanorum oriundus cui à *Portu diuite* nomen est, hæc *Lima* nata; vterq; stirpe non ignobili, sed opibus permodicis, nisi quòd ingentis opulentiæ loco fuerit tali filiola cælitus ditari. Nascenti Rosæ Paterna domus obtigit in vico *S. Dominici*, ac ponè quidem iuxta *Aedem S. Spiritus*, vt vel ipse locus videatur futuræ tum sanctimoniæ tum instituti signasse præsagium. Iure iurando testata est genitrix (: in Processu Remiss.) sibi fuisse hunc partum vt felicissimum ità facillimum, minimèq; obnoxium illis angoribus, quibuscum solebat in parturitione reliquarum prolium dirissimè conflictari. Nec minùs adstupuit obstetrix, vt vidit hanc infantem secundarum inuolucris prodire grauem, & quasi penulatam: Nimirum sic nascuntur Rosæ, congenitis integumentis vndiq; velut amictu paludatæ. Ipso dein festiuissimo Pentecostes die (: qui Hispanis *florum Pascha* dicitur) baptizata est Rosa, primoq; rore cęlestis gratiæ permaduit, nec tamen Rosæ nomen tunc ei impositum, sed Isabellæ siue Elyzabeth; nimi-

[redacted]

nimirum ab auia materna Isabella de Herrera, cui inter lustrales aquas videbatur is honor deberi humano more. Porro vt Rosæ nomen diuinitus Soboli destinatum post trium mensium ambages demum erumperet, prodigium exspectabatur, quod tale fuit. Quiescebat in cunis trimestris paruula, quandò cum ancillula & filiabus accita Mater conspexit filiolæ vultum vndiq; opertum repanda sed paulò post disparente rosa. Obstupuere omnes, at ceteris altiùs icta spectaculo Mater subito complexu tenerisq; osculis dissuauiauit paruulam, *mihi* (inquiens) *tu deinceps Rosa diceris & eris, nec alio post hac nomine te compellabo*; quasi cum Præcursoris Matre protestaretur his Ambrosij verbis: *habet vocabulum suum quod agnouimus, non quod elegimus*. Rem tamen indignè tulit auia, doluit suum nomen in tenera nepte sic obliterari ac ferè despici, vnde placando huic iurgio nec annorum lustrum satis fuit, donec tandem controuersiæ finem imposuit Sacramentale Chrisma, quo Sanctissimus Limensium Archipræsul Turibius in Parochia loci *Quiui*, dum Rosæ illiniebat confirmationis signaculum, omisso Baptismali nomine Rosam pronunciare maluit, cuius fortasse iam tunc fragrantiam senserat in spiritu, quo plenus erat. Sanè videbatur eum vnctio docuisse de omnibus, vt neq; errare posset in Rosæ nomine cui exinde pariter & auia adquieuit. Verùm tamen lapsis aliquot annis de Rosæ nomine aliam indixit litem ipsamet Virginis pauida conscientia, nimirum vt ità præberetur occasio locusq; cęlesti oraculo quo Rosæ nomen vltimò erat confirmandum. Res ità euenit. Creuerat puella, iamq; suimet per ætatem compos vt resciuit, se neutiquam in Baptisterio sed in cunis traxisse hoc succedaneum nomen, suspicata est pro solo vanitatis lenocinio forsitan hoc sibi inditum fuisse nomen, quo vultus sui commendaretur forma ac venustas. Itaq; hoc scrupulo saucia & animo inquieta sacellum Dei Genitricis in Aede

A 2 FF.Præ-

FF. Praedicatorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], illic la-
crymose [illegible] Misericordiae Matri [illegible] [illegible] ex-
[illegible] remedium [illegible]. Nec [illegible] Vir-
[illegible] Rosam [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] sed
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quem ge-
[illegible] Patriae. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per
[illegible] et vere [illegible]. [illegible] S. Maria in po-
[illegible] [illegible]. Sic [illegible] [illegible] nomine,
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] celi-
[illegible] [illegible] pollicetur. [illegible] [illegible] Ambrosio
[illegible] Nativitatis [illegible] [illegible] [illegible], sed
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eos
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] puella
nata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui-
dam à SS. Communione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lo [illegible] Matrem. [illegible] [illegible] [illegible] no-
men Rosae à S. Maria [illegible] [illegible] [illegible]; ac
frequentius [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible],
at [illegible] Virgo: Nec [illegible] [illegible] pedibus Magnae
Deiparae [illegible] [illegible] [illegible] ma-
terno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Nazareno [illegible] [illegible] [illegible]
sibi fuerat Rosae [illegible], [illegible] [illegible] esse, utpote
divinitus approbatum, [illegible] [illegible] gratissimae
compellationis [illegible] [illegible] [illegible] of-
ficij saepiuscule admoneri. Reli[illegible] [illegible] S.
Communione acciderat, Virgo [illegible] [illegible] [illegible]-
cuit, Matriq; sat fuit, Rosae nomen quod infanti prima im-
posue[illegible] [illegible]lo placuisse.

CAPVT II.

Roſæ crepundia, indoles, educatio Votumq; Virginitatis.

S. Catarinæ Senenſis infantia ac pueritia tam dulcis omnibus ac blanda fuiſſe legitur, vt non Catarinam, ſed Euphroſynam pleriq; cæperint appellare. Eadem infanti Roſæ fuit indoles quieta, ſuauis, lepidula, & continuò ſerena, vt commune dumtaxat gaudium totius domus videretur. Obſeruarunt domeſtici, numquam in faſcijs paruulam voce querula, aut ſtridulis vagitibus ædium turbaſſe ſilentium, numquam ploraſſe, niſi quòd ſemel, cum Mater nobilem Matronam viſitans foras extuliſſet Roſam, compeſci à planctu non potuit quoaduſq; ex aliena in propriam domum referretur, quaſi iam tunc noſſet publicum fugere, & auerſari, vnde ex tunc conſtituit parens infantem placidiſſimam deinceps cum exeundum foret, ſecum non exportare.

Trimula erat, quando in tenerrima indole promicare cœperunt ſupra ætatem robuſta virtutum ſpecimina. Et primum quidem tolerantiæ fuit animiq; inter dolores impauidi, fortis, tranquilli, vt liqueret Roſam eſſe quam ſpinæ nec terrent, nec terunt, aut deijciunt. Accidit, quòd prægrandis arca dum incautè properèq; clauditur, dextrum Roſulæ pollicem fortuitò corriperet. Aduolauit turbata Mater, ſed diſſimulabat tranquilla filiola dolorem, abſcondit manum, donec poſt dies aliquot putreſceret ſub vnguiculo emortuus ſanguis. Aduocatur Chirurgus, isq; vt læſo articulo tumidum pus educeret, acribus remedijs totum penè vnguem abſumpſit, demum & vnguiculi

reſidu-

residuum lento, ac violento forfice radicitus auulsit. Vidisses immotam sub his cruciatibus Rosam ac si non suus esset pollex, cui toties ferrum insæuiebat. Obstupuit præ alijs Ioannes Perez de Zumeta (: id erat Chirurgo nomen) haud capiens vnde tantillæ Virgunculæ tanta in ijs tormentis obduruisset constantia, nam toto illo acerbissimæ curationis tempore nec gemitum ediderat, nec vnquam expalluerat ad styli, sanguinis, nouorumq; vulnerum aspectum.

Nondum Rosa quadrimula erat, cum mordax suppuratio in eius auricula succreuit. Rursus igitur Chirurgi manu, ac post lene emplastrum deniq; & ferro opus fuit. Rosa, dum excesæ cartilaginis pars vitiata præscinditur, ea vultus animiq; firmitate vulnus excepit, qua nec intueri adstantes poterant sulcantem nouaculam. Fluebat sanguis in humerum, nec Rosa exhorruit tincturam suam.

Quadriennium viuendo expleuerat, cum summam capitis sui cutem species quædam impetiginis cœpit obcrustare. Mater obuio sed imperito suasa consilio modicos pulueres inspersit effectu planè improspero, nam ij vtpotè olentes Hermeticam pyxidem affectas partes caustica sua acrimonia rodebant ità immaniter, vt certis interuallis toto corpusculo tremuisse puellam tacitè notarint domestici; Nec tamen hic iugis, & acerrimus dolor ab ea, vel minimum potuit exprimere gemitum aut molestiæ indicium, nisi quòd à Matre interrogata de dolore, cum totum negare non posset, modicum ac toleratu facilem esse respondit; sicq; in ijs tormentis cum sua Matre pernoctauit silens, immota, quietissima. Sed anxia parens postridie reuulso leniter cataplasmate inhorruit, videns filiolæ verticem hinc bullis turgidum, indè fossulis profundè vlceratum, & ô (: inquit) misera, siccine totam hanc transegisti noctem sub huiusmodi cruciatus voraci ardore? tacuit Rosa, nec vrgenti aliud vnquam replicuit, quàm stetisse

intra

intra mediocritatem suos dolores. Accitus deinde Chirurgus plagæ sanandæ nouæq; cuti inducendæ quadraginta duos continuos insumpsit dies, tormento vix mitiori quàm quo prima nox Virginem lancinarat. Sed neque tunc Rosæ defuit par dolori tam moroso constantia, quantam ab illa imò ab vlla ætate sperari posse Chirurgus diffidebat.

Idem Rosæ iam sexennis patuit robur sub eiusdem Chirurgi forcipe, cum sibi ex intimo nare eximendus fuit phaseolus, tertio demum tractu erutus. Dixisses hanc indolem vni patientiæ natam. Sed rudimenta hæc erant ac tempestiua præludia animi corpusculum proprium ceu alienum tractaturi. Superest quòd reliquam eius pueritiam cursim delibemus.

Rosæ quinquenni & adhuc inter pueritiæ infantiæq; confinia constitutæ, notitia ac timor Dei se se insinuauit modo prorsùs admirabili; quia inter ludos. Res ità cōtigit: lusitabat cum ea natu maior germanus frater, isq; (casu an studio, incertum) luto imbuit rutilam pulcherrimamq; innocentis puellæ cæsariem. Iocus erat, ac puerilis ridendi materies, at non ità placuit Virgunculæ, quam non contemptus sed sordes offendebant. Itaq; ludum abrupit, cui mox frater: hem (: inquit) soror mea, si te deturpati capillitij tui iniuria tam seriò affligit, scito, cultos puellarum cincinnos Inferni rudentes esse, quibus illaqueantur iuuenum incautæ animæ, vt in gehennam æternam detrahantur. Ergo puta exosos Deo capillos, quos tu amare videris. Hæc ludibundus puer gestu velut concionatorio profatus repetebat ludum, at puellæ animum altiùs hæc verba, quàm pro dicentis impetu suæue ætatis modulo penetrarunt, nec verba erant sed tonitrua, nam repente mens illa capacissima simul immensum concepit horrorem Inferni, simul apprehendit vastitatem æternitatis, simul Diuinam attentiùs reuerita maiestatem ponder-

bat secum omnis peccati fœdam infelicitatem . Hinc subitò in se reducta cœpit odisse suosmet capillos, firmare animum aduersùs omnes offensas Dei, detestari occasiones quæcumq; Inferno militarent, deniq; ordinato agmine tunc immigrarunt alta Dei æstimatio, filialis timor numinis, cura salutis, abominatio peccati. Quis tot tamq; seria exspectasset è ludo ac luto ? Verùm sub eodem radio progressa vlteriùs Rosa limpidè agnouit, Dei auxilium sibi fore & necessarium & iugiter implorandum. Hinc statim exarsit in ipsa conatus orandi, qui & formulam dictauit iaculatoriam, hanc videlicet. *IESVS sit benedictus. IESVS mecum sit, amen.* Dulcescebat exinde in labellis in corculo Virginis hic precandi modus, vt ab ea frequentanda nec dormiens cessaret, vsq; adeò nimirum Dei præsentia iam sensus Rosæ interiores vndiq; occuparat.

Demum sub hac tam præmatura ac sublimi Dei notitia quinquennis Rosa sensit apertiùs trahi se ac præparari ad S. Catarinæ Senensis excelsa tyrocinia, siquidem huius exemplo confestim & ipsa Virginitatis votum emisit inter hæc primula tenellæ ætatis crepuscula, quinto nimirum ætatis anno ; quin & postea eiusdem Seraphicæ viraginis imitatione sibimet capillos ad viuam vsq; cutem inscia Matre præscidit, ne quid superesset funium quibus contra iuratum Virginitatis propositum aut traheret, aut traheretur ad nuptias, iam enim satis didicerat ex ludicris, luti inquinamenta suo capillitio quandoq; etiam seriò posse insidiari. Hic igitur puerilis sui lusus & crepundiorum exitus fuit vt mirabilis sic felicissimus, nam rarus est hic gratiæ tractus, qui Rosam ab innocentibus iocis vnico subitoq; passu deduxit in illam maturitatem iudicij, quo simul nosset æstimare Dei celsitudinem, æternitatis pretium, & virginei floris arcanam prærogatiuam. Vnum hic prætereundum non est, quòd qui deinde Virginis conscientiam moderati sunt, prudenter coniecere, superna hæc gratiæ

allecta-

[redacted]

allectamenta ipsi obtigisse sub illo primo vsus rationis diluculo, quo iuxta veriorem Theologiam quilibet in Devm finem vltimum sese tenetur conuertere pro suæ capacitatis modulo. Vt vt sit, Rosæ non tam diluculum fuit quàm meridies, dum sic illustrata præferbuit & viam elegit quam debuit; attamen longè maius fuit à via quam elegerat numquam postea vllius noxæ grauioris admissione per totam vitam exerrasse, quod vt ijdem sui Confessarij concorditer asseruerunt, ità patulum fiet ex ijs quæ sequuntur.

CAPVT III.

Rosæ erga Parentes mira obedientia, pietas, solicitudo.

IN concursu duorum præceptorum, quo simul honorare Patrem, & Matrem, simul Deo magis quàm hominibus obedire iustum iussumq; est, Rosæ frequenter ingenio & solertia opus fuit, vt neutrum offenderet. Trahebat cælestis Sponsus electam sibi Virginem per arcanas sanctimoniæ ac perfectionis semitas: Ex aduerso trahebat rudis & cruda Mater Filiam morigeram ad pompas nugasq; seculi, ad vanos corporis ornatus, ad Mundi commercia. In his biuijs plusquàm humanæ artis fuit, incolumi vtrimq; obedientia neque à Sponsi ductu vel latum vnguem deflexisse, nec tamen abiuisse vmquam à maternis præceptis in Sponsi sequela.

Accidit, quòd coram honestis Matronis Rosa præsente Genitrice importuniùs rogaretur suo capiti circumdare textum è floribus sertum, quod illic fortè odoris gratia in medio positum cunctis arridebat. Verecundè renuit mo-

desta Virgo, instabant molestæ fęminæ, quibus complacitura Mater iussit edicto parere Filiam. Quàm putas luctabatur hic cum obedientia vani ornatus pudicus horror! Vicit nihilominus Rosæ ingenium: nam serto clam ab ima parte suffixit oblongam acum, sicq; corollam latenter aculeatam suo Capiti non tam imposuit quàm impressit validèq; impegit, vt sibi non nisi tormentum esset quod ornamentum alijs videbatur. Nimirum obediuit Matri, at simul currebat in odorem Sponsi spinis coronati. Latuisset perpetuò nobile hoc strategema, nî postea manu aliena sat operosè extrahenda fuisset acus quæ sub florido blandimento profundè sæuierat; incertum tamen, acus an ornatus exosi circuli diriùs pupugerit Rosam spinis quàm sertis amiciorem.

Aliud. Affectabat muliebri studio Mater Filiæ manus vanè poliri ad delicati candoris elegantiam ac nitorem. Huic vsui singulare genus suaueolentium chirothecarum emerat, vt ijs more fęmineo Rosa saltim gestatione nocturna cogeret suas manus in adscititiam venustatem. Dixisses, non Virgini chirothecas sed victimæ sartagines, & ignem apparari, adeo exterrita diriguit, ingemuit, hæsitauit, donec ferociùs materno compulsa imperio obtemperauit munusq; inuisum admisit. Optabat numquam fieri noctem, ne sibi lectulus adeundus esset cum tali manuum obuolucro. Adrepsit tamen necessaria dormitionis hora, extinctum est lumen, & pauida Virgo primum soporem vix libans quas chirothecas induerat pyrothecas sentire cępit, videbantur fartæ mulcibero, nec videbantur solùm, sed reipsa vrebant, torrebant, assabant vtramq; manum. Adstupuit nouo huic frixorio inexperta Rosa, gaudebatq; licentiam qua manus tormento tam noxio eximeremit, viditq; luculentas è chirothecis promicare ... as his deniq; totum collucere cubiculum, immine... incendium: at ijs procul abiectis mox ardor,

flamma,

[redacted]

flamma, cruciatus euanuit, & Rosa miræ suauitatis refrigerio cęlitus perfusa dulcissimè conquieuit. Mane facto crudeles chirothecas Matri placidissimè restituens totam rei seriem candore simplici exposuit, manus fibratim ambustas ostendit, ac ne deinceps ad huiusmodi reuocaretur supplicia obnixè rogauit. Verùm incredula Mater dum pium hìc Filiæ commentum suspicatur, curiosiùs vtramq; inspexit manum, quas vt reuera pustulatas, vstulatas, torridas comperit, vt contrectauit, demum adtremuit, desijtq; in posterum Filiam obedientissimam ad eadem incendia duriùs inuitare.

Verùmtamen induciæ fuerunt istæ, non sincera pax, nam Mater ad alias artes breui conuersa nunc tentare Filiam, vt puellari vsu se comeret, vt collo monilia, brachijs armillas, vultu cerussam pro more regionis admitteret, nunc instare seueriùs, vt saltim formosam (: qua tunc rutilabat adhuc) cæsariem erigeret calamistris, vt bysso, fimbrijs, cæteroq; cultu nonnihil sese ampullaret, fuco ac linimentis roseam oris pulchritudinem gratiosè accenderet, gestu, habitu illecebris natiui decoris iuuaret honestatem; demum obiurgare, percellere, cædere innocentem, quòd rudis, incompta, & incomposita supino ac nimio mundi muliebris neglectu abiret à seculi genio, quòd infra coæqualium sortem vilissima singularitate descenderet, quòd spem opulenti splendidiq; matrimonij quò ipsam natura formæq; præstantia vocabat vltro hypocrisi abiectissima corrumperet, sordidèq; præfocaret. Sed Virgo memor propositi, ac suæ pulchritudinis obtundendæ quàm acuendæ solicitior hæc omnia defixis humi oculis excipiebat inuicto silentio, & quotidianam hanc crambem vsu ac dissimulatione surda concoquere assuescebat, quoadusq; vltima materni præcepti violentia deerat, cui refragari aut lentiùs parere æquale nefas putabat. Visum hoc Matri opportunum compendium quidquid vellet extorquendi;

proinde cum quadam vice obtrusisset Filiæ gestandam calanticam aureo sericoq; reticulo interfulgidam, vnà prę- ceptum addidit, vt obediendi religionem inijceret oblu- ctaturæ. Hìc Virgo inops subitanei consilij tantillam im- petrauit dilationem, dum adiret Confessarium, cui anxiè protestata est, nisi præceptum reuocaretur, se non posse non morem gerere Matri hoc gestamen imperanti, malle se huic quantùmuis exosi ornatus redimiculo suum illi- gare verticem, quàm resistendo soluere ius quo Matris ob- ligabatur imperio; subuênit ergo cordatæ Virginis pietati simul ac nodo prudens Confessarius, ac Matrem è vestigio conueniens grauiter dehortatus est, cessaret tandem pre- tiosæ vanitatis inutili molestia tentare perplexam Filiam quam ab infantia Diuinus Spiritus præparauerat secretis- simis instinctibus ad raram altioris sanctimoniæ sublimi- tatem. Extimuit Mater, sicq; & iste fluctus ne fluctuaret obedientia spontè detumuit.

Excogitauit tandem ingeniosa Virgo rationem idone- am, qua deinceps & Matris substaret imperio, & nihilo- minùs reliquam de corporis sui cultu vexam redimeret. Itaq; tenerrimis blanditijs Genitricem obsedit, donec per- missionem eliceret, qua decolorem rudemq; saccum ex obuia viliq; materia assumeret pro amictu, quod vestimen- ti genus nec immodestum est nec inusitatum fœminis, quæ à pompis & nuptijs alienæ sub simplicissimo cultu solitariam nituntur sectari deuotionem. Hoc itaq; castis- simo schemate obarmauit se Rosa, vt illius præsidio à se longiùs repelleret omnem secularem muliebris ornatûs vanitatem. Nec fefellit euentus, nam sub eiusmodi luteo nullaq; tinctura infecto corporis sui tegumento Rosa tu- tissimè latuit vsq; ad vigesimum ætatis annum, quo tan- dem ad Dominicanæ togæ candorem subleuata facilè perrexit reliquas eludere pomposi luxûs insidias. Semel ergo sic abdicato exclusoq; mundo muliebri haud visum

Rosæ

Rosæ difficile, in ceteris quamquam arduis Parenti obedire. Vnicum huius paradigma dabo, vnde conijciatur de reliquis.

Canta in Regno Peruano locus est metalli fodinis percelebris, at putris soli exhalationibus, & algore tetro admodum insalubris. Huc iussa Rosa cum parentibus secesserat, nec multò post noxijs illis frigoribus impar cępit in manibus, ac pedibus dira neruorum attractione laborare. Mater vim morbi præsentissimo (: vt putabat) remedio depulsura quorumdam animalium illic frequentium hispidas pelliculas arctè circumposuit patienti Filiæ, sed addito iussu ne iniussa illas à se reuelleret, aut quoquo modo submoueret.

Quatriduum effluxerat, quando applicitæ curæ recordata Mater silentem Filiam interrogauit quì valeret, quidue egisset de pellium inuolucris? respondit ægra, se quidem nihilo meliùs ac ante valere, pelles autem ita vt Mater adstrinxerat, immotas adhuc sibi adhærere. Mirata simplicitatem parens dum pelliculas dimouet, videt harum mordaci ardore pustulatim Virginis carnem vesicatam, accensam, & turgidis vndiq; tuberculis vlceratam. Tum verò attonita, vt quid (: inquit) tot dies noctesq; exegisti sub his cruciatibus, nec abiecisti pelles quæ sic te excarnificabant? replicuit morigera Filia: & nonne disertè vetueras Mater, ne illas absq; tuo nutu deponerem? obediui.

Aliquando Mater exploratura tam accuratę obedientię pronitatem mandauit Filiæ, quòd sericos flores, quos tunc fortè pingebat acu, præpostero filorum ductu formaret contra omnem artis idæam rectumq; ordinem. Paruit Rosa, obliquauit opus, flores absoluit. Tum Mater velut substomachans, eya inquit non flores sed monstra florum. Quid egisti? itane oscitasti somnolenta dum has ineptias tam deformes tua imperita segnities abortiret

cui

cui illa respondit mitissimè, pariter quidē & sibi quamquā indoctæ visum fuisse talem pingendi modum oppidò peregrinum ac deuium, nec tamen ausam aliter quàm Mater præscripserat acum filumq; ducere, aut proprio arbitratu conari in aduersa, sese nihilominùs esse paratissimam suere ac dissuere quàcumq; iuberet Mater.

Quoties sibi per diem ad nendi, suendi, texendiue labores redeundum erat, numquam è scrinio semper è manu parentis acum, fila, colum ceteraq; opificio necessaria demissè postulabat, credens id deberi filiali Matris reuerentiæ. At hæc importunitatem rata, interdum cum bile ac nausea reijciebat filiam ad muliebris officinę domesticum armarium, vociferans tot interpellationibus opus non esse, familiaris officij instrumenta vltro patere fœminis laboraturis. Cui Rosa, malebam (: inquiebat) obsequij debito adiungere lucrum explicitæ obedientiæ, & materni respectus humile tributum vnà cum penso dependere. Tanti nimirum faciebat etiam leuiores parendi occasiones.

Triennio circiter ante felicem Rosæ obitum contigit, eam ab Illustri Matrona D. Maria de Vsateguì consorte Regij Quæstoris D. Gundisalui de la Massa è paterno domicilio inuitari ad suarum Aedium gratuitum contubernium. Obtemperauit Virgo, quia parentes iubebant, imò vt Gundisaluo & vxori in omnibus morigeram se exhiberet imperabant. Hìc igitur non mutata sed duplicata fuit obediendi occasio, siquidem humilis Rosa paterno tecto at non subiectione exemptam se reputans qua promptitudine domi propriæ eadem alienæ parebat, nec solùm mandatis Gundisalui aut vxoris, sed ad nutum quoque filiarum, domesticæq; familiæ, vsq; ad infima domûs mancipia. Huius insigne specimen habes infra cap. 5. §. *Testatur.* Vbi leges Rosam in ipso mortis articulo morigeram Gundisaluo.

Sed

[redacted]

Sed longè mirabilior obedientia vicit mortem. Post Virginis obitum ancillula in Limensi S. Catarinæ Monasterio argenteum cochlear per incuriam perdiderat. Fundatrix eadêq; Cænobij tunc Præfecta iusserat omnes perquiri angulos, excuti scrinia, lustrari singula, sicubi amissum pignus inueniretur; quæsitum vbiq; & diu; geminatur cum quæstione anxietas, turbantur omnia, inuentum nihil. Neq; iam de argento sed de fama cruciabatur solicitudo, nam periculum erat ne qua innocens temerè in furti suspicionem veniret. Itaq; Præfecta Lucia de SS. Trinitate ad pendulam illic Rosæ iam defunctæ imaginem conuersa, sub ingenti cogitationum tumultu erupit in hæc verba: audito Rosa benedicta, tibi ego præcipio sub illa obedientia quæ mihi in hoc Cænobio debetur ab omnibus, faxis inueniatur argentum quod perdidimus, in sancta veritate protestor tibi ò Rosa, tuum erit hanc curam suscipere, vt præstò sit cochlear dum à vesperis redeo. Rediit, quæsiuit circumspexit, & ecce cochlear propalam in mensa cellulæ vbi decies fuerat quæsitum. Nempe de obedientia Rosæ iam prædefunctæ remanserat, tam celebris apud omnes conceptus, tam alta præsumptio, vt crederetur, vel post mortem obeditura superiori cui nunquam in vita subfuerat, videbaturq; sat esse ad imperium, quòd sua illic hospitabatur imago.

Ex his quilibet facillimè æstimârit, quàm accuratè suis Confessariis obtemperarit Rosa adhuc mortalis, nam ex quo vestem S. P. Dominici assumpserat, ab ore suorum Patrum spiritualium pendebat tota, & quidquid hi vel obiter innuissent, id Virgini nō mādatum sed cœlestæ oraculum videbatur. Quondam post lachrymarum prolixa diluuia capitis exinanitione languebat non sine discrimine, nec tamen solitis moderabatur vigiliis; admonitus Confessarius mandauit, à media saltim nocte horas omnino quatuor somno tribueret. Conabatur ad amussim parêre

rère Virgo, sed aliter assueta præscriptum horæ punctum seu dormiendo seu euigilando attingere non potuit, idq; sat fuit vt vehementi scrupulo torqueretur, velut rea violatæ obedientiæ. Notarunt hunc Rosæ spiritum domestici, & quotiescumq; roganda erat vt fomenta suo corpusculo admitteret, aut requiem captaret, aliaue se ratione sineret indulgentiùs haberi, subijciebant ita mandasse Confessarium, statimq; Rosa sine replica planè infantiliter obediebat.

Sed redeamus ad Matrem. Quòd Rosa bibendi vices in triduum aut quatriduum differre sit solita, ex eo patuit, quòd legem sibimet indixerat, dum parentibus cohabitabat, numquam bibere nisi quoties veniam rogata Mater expressè annuisset, quodsi licentia in experimentum virtutis negabatur, plerùmq; in aliud triduum fraudabat sitim, non priùs bibitura quàm Mater annueret: imò & questa est, ab ea sibi hanc veniam non crebriùs denegari.

Porro reliquam ipsius erga parentes obseruantiam, amorem, pietatem nulla satis capit historia: quàm solicita iugiter sategerit vt genitorum suorum inopiæ prouideret ex labore suarum manuum, quàm officiosa vt ijsdem ex morbo decubuis ministraret, adsisteret, pharmaca ceteraq; necessaria compararet, quàm deniq; attenta ac sedula, vt domesticas illorum præuerteret offensas, placaret animos, mitigaret afflictiones, singulę propemodum testantur paginæ in iurato Processu. Quæstor Gundisaluus (: de quo supra, & frequentiùs infra) tacitus mirabatur exhaustam viribus Rosam, ac diurnis operibus extremè lassam nihilominùs in mediam vsq; noctem labori manuum insistere: Quæstoris coniux, vt semel infirmam vidit fatiscere, totoq; latere imbecillem ac stupidam vix trahendo spiritui sufficere, grauiter hortata est, labanti corpusculo tunc saltim ab ijs laboribus tantillum vacationis indulgeret. Reposuit operosa Virgo, se parentum suorum

necel-

necessitatibus absq; scrupulo deesse non posse. Mirabilius est, quòd Ludouica Vrtado de Bustamante vidua Bartholomæi Alphonsi de Lombrera vexilliferi asseuerat in Processu, Rosam tot Sanctis exercitijs interdiu noctuq; districtam, tot affatim morbis impeditam, tot supernis raptibus crebrò absorptam, vnico tamen die tot laborum pensa solitam absoluere, quot alia quæuis etiam celerrima ac peritissima vix integro quatriduo absoluisset: & ne putemus ob tantam festinæ Rosæ velocitatem (vt fit) hiulca, manca, imperfecta prodijsse opera, affirmat præ alijs testis LXVIII. illa singula tam consummatæ fuisse perfectionis, elegantiæ, curæ, vt plerùmq; metas humanæ artis & industriæ viderentur excedere.

Neq; hic stetit anxius amor ac solicitudo filiæ conantis omni ingenio parentũ egestatem subleuare. In domestico horto areolas discreuerat satiuis violis cbra sua manuq; excolendis, quas simul vt maturuissent, fasciculatim collectas ancillæ dabat venum exponendas; liquidum qualecumq; illud Matri afferebat. Interrogata aliquando à Viro religioso (teste XXI.) quantum commodi suis parentibus ex tenui isto flosculorum mercimonio accederet, respondit, illud quidem permodicum esse, ni Sponsus cœlestis aliundè miris ac arcanis modis suppleret.

Si quando Patrem aut matrem deiecisset corporis ægritudo, nil Filiæ antiquius nil sanctius nil solemnius erat quàm sepositis omnibus decumbenti seruire, medicinas conquirere, suis manibus parare, inferre, bolatimq; porrigere esculenta, refrigeria adaptare, applicare lenitiua. Tunc noctes transigebat insomnes, assidebat lectulo, stratum componebat, agebat omnia, præteribat nihil quod solatium adferre posset. Interim precibus, gemitibus, suspirijs pulsabat ad Cœli fores; neq; incassum. At hoc commodiùs miraculorum historiæ reseruetur. Vnicum istud singularissimæ pietatis erga Matrem & extremæ commise-

 ratio-

[illegible] [illegible] [illegible] minimè decet. In vltimo vitæ momento [illegible] Rosa dolentem Genitricem iuxta se [illegible], neq; ignara quam [illegible] hunc exanimatum esse [illegible] ex Filiæ morte dolor, rogauit [illegible], [illegible] peccatis [illegible] fuit :) Matrem [illegible] moriens impertere ac suaue [illegible] [illegible] solatio, atq; faciem hunc ipsum miseram [illegible] [illegible] manu. Factum est ac abundantius quidem, quam moribundæ Filiæ solicita pietas flagitara[illegible]. [illegible] enim vt Virgo spiritum reddidit, Matrem super[illegible] tanta [illegible] diluuia inundarent, vt sub iuramento [illegible] facta sit, diu cor suum capiendæ huic dulcedini angustum [illegible] sub quadam tempestate gaudiorum, ac velut pectoris intersepta perrupturum anhelis subsultasse tripudijs, ita quod in eodem Rosæ morientis conclaui quærendus sibi fuerit secretior angulus, in quo liberius sub tantæ lætitiæ suauissima diuulsione palpitans respiraret. Cum verò in vicinum inde cubiculum vocaretur siue à cadaueris tristi dimouenda spectaculo, siue vt cum alijs videret Aloysiam tunc fortè rigentem in extasi, ire distulit, ne angulum suum tanti iubili conscium præmaturè desereret. Numquam sanè officiosissima Rosæ pietas aut solicitiùs aut lautiùs refecit Matrem.

CAPVT

CAPVT IV.

Rosa B. Catarinæ Senensis vestigijs ad sequelam prouocata tertium S P Dominici Ordinem amplectitur.

VAriæ ac sine numero sunt viæ, anfractus, itinera, quibus Aeterna Sapientia selectas animas in sublime perfectionis cacumen facit eluctari. At eidem placuit electam Rosam de S. Maria peculiariter per Seraphicæ Catarinæ compendia ducere; quando vel maximè humana prudentia (: plerùmq; inidonea Spirituum ponderatrix :) importunè Virginem ad alias vocationum semitas diuertere conabatur.

In primis haud absurda spe tumida Mater iam à teneris filiolam nobili atq; honestissimo connubio destinârat: nec abludebant proposito egregia formæ venustas, acre iudicium, suauitas erectæ indolis, moresq; ad omnem ciuilitatis gratiam apprimè tum facti tum eruditi. Ex aduerso credebat innocens Rosa, tempestiuo (: de quo supra.) capillorum excidio, vt quondam S. Catarina de Senis, amputasse spem Matris ac nuptiarum tendiculas, nec segniùs interea pergebat sui vultûs roseum decorem ieiunijs detere-rere, eximiam corporis habitudinem sacco pannoso deformare, publicos conspectûs fugere, & ne hominum placeret obtutibus domi latêre, adeo quòd toto illo quadriēnio quo cum parentibus in *Canta* morabatur, nec pedem vltra domicilij limen extulerit, nec vicinum deliciaru

hor

hortum videre dignata fuerit, nisi quòd semel dumtaxat ibidem ad inuisendas Indicarum operarum molas iussa fuit Matronarum Filias comitari; quò vt peruênit, vnico semper angulo immota consedit, nullo abrepta famosæ curiositatis spectaculo. Verùm ne sic quidem effugere sat potuit, quin complures tum celebri virtutis opinione, tum pudici vultûs maiestate in sui admirationem, mox & honesti thalami ambitum inuita accenderet. In his Matrona quædam genere & opibus clara vni Filio suo Rosam coniugem sibi nurum vehementer optabat, vtiq; felici commercio plus bonorum adeptura quàm datura cum hærede Filio Placuit vtrimq; tam lauta conditio, præsertim quòd Rosæ parentes vt facultatibus tenues, ita graues erant multitudine prolium, nam xi. numerabantur. Solus deerat consensus Virginis, quam voti sui memorem omnis mentio nuptiarum exanimabat, nec tamen impedimentum quo lubens-volens tenebatur, austeræ Matri audebat detegere. Inde quos quantosq; insultus, quæ domestica prælia, probra, conuicia à parente, fratribus, agnatis sustinuerit æquanimis at inermis Filia, nemo ad viuum propiùs aut comprehenderit aut æstimârit, quàm quisquis ad S. Catarinæ Senensis historiam respexerit, vbi Lapa Mater tenacem propositi Virginem inclementer obiurgat, premit, exagitat, nisi quòd in Rosam vltra verba etiam verbera, calces, alapæ sæuierint. Præualuit tamen apud constantissimam puellam idæa Seraphicæ Magistræ suæ (: ita Virginem Senensem appellare consueuerat:) quam à teneris elegerat statu, habitu, moribus imitandam, prout disertè in Processu testis LXVIII. asseuerat.

Videbantur in hoc vnum conspirasse omnia, ne Rosa Tertiariarum assequeretur habitum, quem tot votis ambiebat, tot suspirijs, tanto lachrymarum sumptu licitabatur. Nam ecce alia oblata est religiosi instituti via, quæ quidem Rosæ displicere neutiquam potuisset, nisi vnicè ad

S. Cata-

[redacted]

S.Catarinæ Senensis alta vestigia fuisset cœlitus destinata. Consurgebat illis diebus Limæ nouellum S. Claræ Monasterium, totius sanctitatis, rigoris atq; obseruantię Sacrarium, auspicante Illustriss. D. Maria de Quiñones, cui auunculus erat ille-ipse famigeratissimus Dei seruus Limensium Archiepiscopus tunc superstes, D. Turibius Alphonsus Mogreuejo, de quo supra, neq; huius incomparabilis Viri admiranda Sanctitas, Pastoralis zelus, numerosa miracula ignorantur Romæ in SacroRituum Senatu, vbi de illius apotheosi pridem ac strenuè agitur. His inquam auspicibus formabatur recens Monasterium, & vltrò inuitabatur velut ad dignissimum tali flore Plantarium Rosa, iam inter primas eiusdem fundatrices nominatim electa, censa, approbata. Quod vbi certiùs resciuit, ante omnia sategit explorare Diuinæ voluntatis beneplacitum, suæq; vocationis mysterium supremo Arbitro cernua commendauit, non recusans pro asylo suæ virginitatis & coæuo sibi strictioris vitæ desiderio arctissimam oblati Cænobij clausuram arduumq; viuendi genus amplecti; maximè quòd experimentis iam didicerat vix aliter se importunas procorum molestias, parentum, fratrum, domesticorum adsultum, mundiq; immundi conspectum posse euadere. Sed en arcanum cœlestis prouidentiæ! obstaculum à Matre fuit. Putabatur hæc prima omnium consensura, siue ob tanti Archiepiscopi reuerentiam, siue quòd onusta prolibus Filiam sine dote posset decentissimè accommodare. Obstitit tamen, causata domûs inopiam, quam Rosa manuum labore sustentabat. Obstabat simul ætate morbisq; fatiscens auia, cui decumbenti vnica à fomentis erat, assiduoq; ministerio. Obstabant demum alia, prouidente Numine, quod florido S. P. Dominici viridario hanc Rosam incomparabilem per tot ambages reseruabat.

Hoc vt magis innotesceret, binis è Cœlo prodigijs opus fuit; primum hoc ordine euenit. Qui Rosam viderant

adeo

adeò cœlestium auidam, adeò spiritualibus exercitijs, solitudini, macerationi corporis addictam, & seculi pertæsam, suadebant idemtidem alicuius Monasterij ingressum quo liberiùs vacaret Deo. Idem probauere demum Confessarij, vrserunt Viri graues & spirituum magisterio spectabiles, quorum concordi iudicio vt suum Rosa humiliter submitteret, conscia & annuente auia successum tentauit per germanum fratrem, Diuino interim (: vt supra) arbitrio se remittens. Iam in SS. Incarnationis Monasterio, (: quod sub regula S. P. Augustini militat :) à Sanctimonialibus Rosam exoptantibus admissionem locumq; internuncia fratris industria impetrârat, nilq; deerat, quàm vt relicta paterna domo clam sine pompa ac strepitu ad Cænobium rectà pergeret valuis patulis admittenda, candidisq; ibidem lilijs interserenda. Ergo proximâ Dominica die ad pium hoc sui furtum electa in viam se conijcit, vnico germano suo lætissimi itineris assumpto comite, ac ponè iuxta S. Dominici vicinam Ecclesiam transiens in eam diuertit cum fratre, vt illic in Diuæ Virginis Sacello (: cui à Rosario nomen & cultus est) maternam Augustissimæ Deiparentis benedictionem, velut opportunum suæ profectionis viaticum præsumeret, exinde reliquum viæ alacriùs decursura. Cæterùm vix ad orationem humi genua fixerat, cum sensit pauimento sese immobiliter acclauatam. Sic hærentem & vltra condictum morosiùs cunctantem interpellauit frater, eundi tempus esse, longiori orationi commodius in Monasterio spatium fore. At Rosa, quòd loco mouere se neutiquam posset erubescens, vnàq; dissimulans, tentabat subinde, si quo modo se tanti prodigij secretissimo retinaculo explicaret. Interea bis, ter ab Ecclesiæ porta reuersus frater cunctantem increpuit, moræ periculum exaggerauit, surgere conanti brachium subiecit: connituntur ambo, sed in cassum. Rupem dixisses adnatam solo, aut ingentem plumbi massam, nulla troch-

learum

leārum vi attollendam. Intellexit Rosa mysterium, nempe ex decreto cęlestis Sponsi non esse quòd ipsa populosissimi illius Monasterij optato receptaculo furtim sese abderet, aliud de genere sui instituti prouisū esse in secreto Aeternitatis consilio, deniq; summa rei erat quòd solius Catarinæ Senensis vestigia Rosam exspectabant spinis sepiendam. Igitur vt erat immobilis, ad S. Rosarij clementissimam Reginam conuersa, promitto inquit Tibi, me rectà ad Matrem hinc redituram, ædesq; paternas quoad iusseris habituram pro Asceterio. Mirum dictu! repente quæ plumbum fuerat, se plumam sensit, nemine adminiculante surrexit, domum repetijt, Matri ingenuè rem vt erat detexit, proq; monastica aliud clausuræ genus (:quòd cap.X. referetur) de consensu parentis adinuenit.

Alterum prodigium. Limanus ager vt psittacos ita papiliones gignit colorum varietate ac elegantia planè mirabiles, vt ferè de vtriusq; gloria hi cum illis certare videantur. Fortè Rosa in Seraphicæ Magistræ suæ bicolori habitu attentiùs defixa secum de capessendo Dominicani Ordinis amictu deliberabat anceps, cum ex ijs papilionibus vnus solo nigro alboq; colore pulcherrimè striatus leni sed minimè fortuito allapsu Virginem festiuè circumuolitauit, illa confestim rapta in mentis excessum perspicuè intellexit quòd animo dudum agitârat, nempe Diuinum id esse responsum de tertio habitu Prædicatorij ordinis tandem assumendo.

Nec fefellit euentus iam securam, nam paulò post obstaculis vndiq; submotis facta est voti compos, inq; Rosariano Deiparæ Sacello vbi quondam immobilis hæserat, solemni ceremonia de manibus P. Magistri F. Alphonsi Velasquez Ord. Præd. sui tunc Confessarij (: cui id P. Prouincialis commiserat:) induta est veste bicolori quam in Senensi Magistra dilexerat. Contigit hoc anno salutis MDCVI. ipsa S. Laurentij Martyris festiua die, cui haud

absur-

absurdè aptaueris illud Tibulli: *lib. 2. Eleg. 6. At Laurus bona signa dedit, gaudete....* Sanè gauisa est Rosa, vt se vidit circũamictã varietate, cũq; Laurẽtio nouis ardebat ignibus, liquescebat in dulci iubilo, nouaq; Tertiaria reputabat se plus quàm nomine *Beatam*; Nimirum cũ infante creuerat hoc desideriũ, siquidẽ à quinto suæ ætatis anno S. Catarinæ Senensi iam sese addixerat, quod ex ore ipsiusmet Rosæ affirmant se percepisse testes. II. & XXII. in cit. sæpiùs Processu. Vbi verò Seraphicam eiusdem vitæ historiam domi per capitula legi audiuit, attentissima tamquàm soli legeretur sibi, medullitus se sensit inflammari ad sequelam, non quietura, donec & foris in habitu, & intus in fimbrijs aureis tantæ heroinæ ac Magistræ discipula conformaretur.

Verùm si Rosæ perarduum fuit vigesimo demum ætatis anno per tot obstacula eluctari ad Sacrum habitum, vix minori lucta ipsi constitit, eumdem vsq; ad mortem retinere. Retinuit tamen, quamquam variè tentata vt alium assumeret: neq; enim cessabat humana prudentia Diuini ignara consilij diuersa suadere, offerre, ingerere quasi meliora ac digniora. Ex his duo referam quæ victrici eius constantiæ validiùs incubuerunt.

Quæstor Gundisaluus vir optimus, quiq; apud Virginem sibi concreditam valebat autoritate imò & domestico imperio, seu sponte seu aliundè inductus suggerebat reformatam Sacri Carmeli Regulam quam Rosæ genio credebat aptiùs conuenire, instabat vtiq; decentiùs in celebri Excalceatarum Virginum parthenone quàm foris inter vltimas Tertiarias militaturam Deo, vacaturam spiritui, inhæsuram contemplationi. Quod autem idonea careret dote, replicabat Quæstor, se curam hanc totam sibi deposcere, acturum se omnia, vt à religiosissimo Monasterio haud grauatè admitteretur. Robustus hic fuit aries ad pulsanda Rosæ præcordia, maximè quòd ipsa quoq;

Mater cui res angusta domi contenta iam erat, pluriumq; seruorum Dei conspirabant arbitria. Rosa tametsi vocationis suæ tenax & certa, noluit tamen aut cerebrosa videri, aut palam tot peritissimorum beneuola iudicia immodesto supercilio aspernari. Itaq; vt aliàs vsa ingenio, selectis ex Ordine Prædicatorum quatuor præstantissimis Theologis rem permisit examini, pollicita id amplecti quod ipsorum potiora suffragia diffinirent; vtpotè secura, Deum non permissurum, quòd consonis horum calculis euocaretur ab humilioris instituti electa semita, quam Seraphica Magistra de Senis felicissimè præcalcârat. Voto respondit euentus, nam operante Numine supradictus Theologorum quaternio paribus vtrimq; votis pependit semper immobilis, stupuitq; neutri partium occurrere pondus quo sese à tam constanti æquilibrio tandem explicarent. Vicit ergo constantia Virginis, quæ exinde fidentior Gundisaluum aliosq; suasores modesto ac graui responso interpellauit; se quidem reflòridis oblati Carmeli desertis mirificè & capi & affici, verùmtamen solius Diuinæ non humanæ inspirationis proprium id opus ac munus esse, Spiritum vbi vult spirare, aptam regularis status tum electionem tum commutationem non esse volentis neq; currentis sed miserentis Dei, sibi deniq; alios supernè impulsus non obtigisse hactenus præter eos quos habitu protestabatur, viuendum sibi moriendumq; esse sub charo S. Catarinæ Senensis schemate ac magisterio, adfore tamen aliquando tempus, quo huius nominis atq; instituti nouum Limæ exsurgat Monasterium, at nondum se scire, num forsitan illi diuinitus sit reseruata. Certè dignus erat hac Rosa Carmelus, digna Carmelo Rosa, nisi hanc Ordini hortulano Rosarij altior zephyrus commendasset.

Eliso igitur hoc ariete superfuit alius, at omnium importunior quia subtilior, nam per ipsos humilitatis cuniculos infernè adactus quatiebat Rosam vnius commotio-

ne scrupuli, qua patuit via cogitationi pauidissimæ, nimirum se sordidam peccatricem illo niueo Senensis Catarinæ velamento nimis indignam esse; plùs eo vestis candore promitti foris quàm latêret intus, vni sibi deesse omnia quæ extimo nitori probè respondeant, proinde habitum, qui Seraphicæ Magistræ fuerat protestatiuum virtutis ac religionis symbolum, in se nonnisi laruam esse publicūq; vsurpatæ sanctimoniæ mendacium. Duplicabat angorem, quòd alba vestis humano plausui videbatur ansam aditumq; vltro concedere, nam Virgo gliscentem sui nominis celebritatem auersata dolebat ex candido indumento ab alijs fœminis internosci in publico, eminus se venientem monstrari digitis, notari oculis, laudari à prætereuntibus, ipsiq; S. Catarinæ Senensi nonnunquam ab obuijs comparari. Tormenta hæc erant, quæ Sacram illi vestem reddere exosam poterant, ac primò verecundè occultandam deniq; & seponendam suggerebant, vsq; adeo vt suum familiare asylum (: sacellum dico SS. Rosarij, in quo Rosa habitū assumpserat:) cursim adierit quasi denuo illic firmitate immobili radicāda, solitoq; Magnæ Deiparæ præsidio tentationem molestissimam depulsura. Euênit vti sperauerat; nam ad Aræ crepidinem defixis humi genibus inter orandum placidissimo animi deliquio sensim diriguit. Notarunt precantis vultum circumstantes eiusdem tertij habitûs Sorores, videruntq; Rosam à Sacræ Imaginis obtutu supplici diu pendulam initiò quidem exalbescere pallore niueo, post interuallum decora suffusione rubescere, deniq; tota facie lucescere ac scintillatim radiare. Coniectarunt subitò quod erat, permagnum aliquid agitari, velut sub iride Rosarij, cuius mysteria triplici hac tinctura distinguuntur. Et verè sic erat, nam Rosa sibi ac genuino vultûs colori demum reddita erupit in iubilum victoriæ: *Eya* inquit *Sorores, laudandus est nobis Deus, qui nos Tertiarias communi solida charitatis vinculo sibi dignatur adstrin-*

geri ac perpetim fociumé. Obscurum ænigma perfacile capiebant, quotquot præuij conflictus conscij fuerant. At Virgini pœana hæc erant debellatæ tentationis, quam ita fregit vt numquam redierit.

Tanto constitit victrici Rosæ candidum Seraphicæ Catarinæ habitum & obtinere & retinere constantissimè. Porro quàm plenè cum illo Magistræ suæ virtutes induerit (quamquam id seqq. Capitibus reponamus:) ad coronidem huius Capitis vnicum id argumentum esto, quòd semel tacitè spectanti mirantiq; Confessario visa fuerit Rosa specie, vultu, lineamentis sic transformata, vt viua similitudine ipsissimam S. Catarinæ Senensis effigiem referret.

CAPVT V.

Rosa præiacto solidæ Humilitatis fundamento securè inædificat reliquarum virtutum molem.

IN suo Nihilo contimus ac penitissimè agnoscêdo quàm profundè iugiterq; Rosa perstiterit occupata, omnis humillimæ suæ vitæ clamat actio. Paucas hic è plurimis compendio substringemus. Parùm ei videbatur, quòd domi Filiam se oblita ancillæ domesticæ vilissima quæq; ministeria occupabat, nisi & infra ancillam sese demitteret. Mariana quædam seruiebat in Rosę paternis ædibus, Inda genere, agrestis conditione. Hanc sæpius in secreta domûs parte orauit, exorauit, adegit Rosa, vt se deiectâ humi nunc pronâ nunc supinam calcaret pedibus, ac velut contemptibile peripsema studiosè plantis detereret: quin flagitabat

D 2 super-

ſuperaddi ſputa, calces, verbera, nihilq; omitti quod extremi contemptus saperet vilitatem. Quòd ſi Mariana conabatur parcere, aut nonniſi obiter imperata exequi, acriùs inſtabat ſupplex Roſa, nec niſi voti compos humo ſe attollebat. Quotieſcumq; ob ſingularitatem vitæ à fratribus aut Matre proſcindebatur iniurijs, credebat ſe ijs imò & decuplò grauioribus tam dignam eſſe, vt etiam vltro quæ ſibi imputabantur ad culpam, ſoleret in maius attollere, ſuumq; reatum amplificare, ne præter aut vltra meritum videretur affligi ac deſpici, quæ tantoperè ambiebat vbiq; ſuccumbere & conculcari.

Aſſueuerat morborum ſuorum (: quos in ægro exhauſtoq; corpuſculo ſuſtinuit crebros, & ſæuiſſimos) celare magnitudinem, ne quis ſubueniret. At quando præ nimio aut cõuulſionũ laniatu, aut per ſymptomatũ periculoſam violentiam diſſimulari non poterant, ingenuè quantis diſtabeſceret cruciatibus fatebatur, at ea dumtaxat ſpe, verborumq; artificio, vt ex dolorum ſuorum immanitate æſtimarent homines quàm foret Roſa coram Deo enormis ac fœda peccatrix, quæ videlicet aſſiduè tot ſcelerum iuſtiſſimis vindicijs ab irato Numine meruiſſet flagellari. Hoc de ſe credebat ipſa, hoc itidem credi ab alijs peranxiè cupiebat.

Inde eſt, quòd ſæpiùs coram intimis ac familiaribus ſuis timida frequentabat huiuſmodi voces: mirari ſe, cur Deus nondum horribili abyſſo demerſerit infelicem Mundum qui tantam ferebat peccatricem. Item ſuis demeritis illum apud Inferos deberi locum, qui omnium ſit infimus & ſummè infamis. Viliſſimum ſe terræ pondus, abominabile generis humani carcinoma, purulentam ſentinam ac fœcem eſſe, indignam cui luceant Cœli, cui aſpiret aer, cui tellus dorſum ſubſternat, ſuo contagio inquinari elementa, ſuis piaculis grauari ſolum, amareſcere Oceanum. Quoties improſperum quidpiam aut domi aut foris

accide-

accideret, non dubitabat suis id imputare delictis; cũq; tã seriò ista & sẽtiret & diceret, ferre nõ poterat, quòd eius innocentiæ gnari talia credere recusarent; grauius dolebat si replicarent, ex mera humilitate similia dici; his regerebat; vtiq; sibi quæ sola se nosset fidem habendam esse. Verùm si eò procederent, vt refellendis huiuscemodi vituperijs encomia Rosæ laudesq; opponerent, expauescebat misera, ac velut fulminis ictu perculsa tremebat, pallore, silentio, gemitu mæstissimè protestans se torqueri.

Accidit quòd Gundisaluum Quæstorem Michael Garzes Canonicus familiariter domi suæ inuiseret; hic ille inter amica vt fit colloquia delapsus ad varia cœpit narrare perfunctoriè, quæ Rosæ (: tunc ijsdem ædibus cohabitantis :) mirabilem vitæ sanctimoniam, castigationem corporis, operumq; & morum præstantiam commendabant. Fortè de proximo conclaui hanc inulta percipiebat Rosa confabulationem, sed laudum suarum nauseam non ferens exilijt præ dolore, inq; cubiculum interius vbi filiola Quæstoris Michaela erat, sese proripuit; ibi mox liberrimo eiulatu ac lachrymis suam amarissimè sortem incusans verberabat innoxium pectus, despuebat laudationis suæ cramben, caligabat pudore sui, vtq; cruciatum cruciatu simul pelleret & vindicaret, pugnum crebriùs impegit capiti vbi densioribus aculeis spinea corona (: de qua infra cap. VIII.) tempora clam obsederat. Quæ sic vulnerabatur ex laudum molestia, qua putas animi iucunditate exceperit contemptum, probra, conuicia? Sed pergamus.

Quoddam perarduum heroicæ virtutis opus ad S. Catarinæ Senensis imitationem Rosa tentauerat, perfecerat, quòd cum ipsius valetudini summè noxium & exitiale crederet Domina Isabella Mexia, horrore pio stimulata P. Magistrum F. Alphonsum Velasquez Confessarium Virginis admonuit, vt acerba reprehensione factum velut excessum temerarium improbaret, ac Rosam à similibus

vltra

vltra vires tentandis absterreret. Increpuit ille Virginem, vtpotè nondum ex circumstantijs tunc assequẽs, quid laudis illa potiùs meruisset. Verùm humilis Rosa velut culpam in opere sanctissimo agnosceret veniam deprecata, spospondit emendationem, læta ibi se obiurgari, vbi maximè plausum vanamq; gloriam metuerat.

Quandocumq; ad Confessariorum pedes in suimet accusationem procumbebat, ita mox obruebatur lachrymis, interpolabatur singultibus, dehiscebat profundis ex imo corde suspirijs, vt credidisses nonnisi enormium flagitiorum ream esse quæ sic plangebat. Comparebat velut altera in Ciuitate peccatrix; verecundabatur, tundebat præcordia, trepidabat quasi iam-iam erebi rictu absorbenda; nec tamen in tanto humillimæ contritionis apparatu sufficiens materia semper adfuit in quam tutò proferri posset Sacramentalis absolutionis sententia. Certè hoc postea vno ore fassi sunt Confessarij, pluries laborandum sibi fuisse, vt in tanta innocentissimę vitæ puritate scrutando reperirent quod ad pœnitentiæ forum certò spectaret. E' contra non segniùs laborabat Rosa, vt minimos quosq; defectus in immensum exaggeraret, serioq; ploratu ac gemitu posceret medicinam. Neq; his contenta, præter frequentes in hebdomada exomologeses insuper quotidianam sibi coram S. P. suo Dominico indixerat Confessionem, qua velut in Capitulo correctionis eidem culpas suas minutim exponebat, veniamq; & remedium ab eius suffragio humiliter postulabat.

Testabatur Gundisalui Quæstoris vxor D. Maria Vsatigui, quòd eius in ædibus dum triennium vixit Rosa, adeò sese omnium reputârit infimam, vt non soli Patrifamilias & Coniugi, sed tenellis quoq; filiabus, imò seruis, ancillis, mancipijs domesticis subiecta ad nutum, singulorum æquè placita velut imperia exceperit, fauorem arbitrata, si quid sibi ceu precariò in domum receptæ heriliter mãdabatur,

vnde

vnde & pro modico aquæ haustu flexis poplitibus à Gundisaluo (si fortè aderat) libandi facultatem sibi exorabat. Grandia sunt ac prolixa quæ circa mansuetissimam Rosæ humilitatem notauit edixitq; Gundisalui domus, sufficiat hoc postremum. Decumbebat agoni proxima, cum in vltimo vitæ suæ horario quadrante offertur ei pro confortatione cordis pretiosus liquor sorbendus è cyatho; negauit ægra se posse: verùm audito quòd ipse Paterfamilias iusserat, se subditam recordata paruit, sumpsit, exhausit, tenui voce adijciēs: ite nūciate Gundisaluo Domino meo, me quod reuera non poteram, ipso iubente potuisse, nec in ipsa mortis ianua me fore immemorem quid hero suo debeat subdita. Qua verò animi demissione tunc ad circumstantes conuersa petiuerit condonari sibi quidquid forsitan in eam domum aut familiam seu prauo exemplo, seu tetricis ac inofficiosis moribus deliquisset, longiorem exigeret periodum, nisi ad reliqua foret properandum.

Diu nesciuit Rosa, quidquam vel minimum in se reliquum esse quod laudi patêret, aut pulchrum æstimari posset, donec fœmina quædam obiter manus Virginis conspicata (: vt est muliebre ingenium ad similia lynceum & insigniter oculatum:) commendauit in ijs candorem, decentiam, proportionem. Exhorruit Virgo ad improuisam tantilli præconij vanitatem, arreptaq; viua calce cruciabiliter manum vtramq; deformauit, vsque dum ardore mordacissimo pellis vndiq; finderetur in rugas, bullulisq; sparsim tumesceret, eo quidem dolore ac damno, vt per dies 30. & ampliùs vestire seipsam Rosa nequierit, vnde ancilla Mariana in opem sibi aduocanda fuit: hæc verò post Virginis obitum rem totam vt gesta fuerat manifestauit, quam Rosæ humilitas (:vt alia maiora & plurima:) de more occultasset.

Pridem studuerat humilis Virgo omni arte natiuam speciosissimi vultus sui gratiam abolere, ne qua posset mor-

tali-

talibus oculis placere, idq; non solùm iugi inedia dirisq; macerationibus, sed & aqua gelida creberrimè toti corpori superfusa videbatur iam assecuta, dum in exangui facie præter obscurum pallorem & maciem cauernosam nihil conspicuum apparebat. Verùm vt comperit, his paulatim indicijs omnem austeritatem suorum ieiuniorum à curiosis deprehendi, æstimari, extolli, plus sibi à vanæ gloriæ laudumq; tinea quàm ab eximiæ formæ præstantia timendum rata cōfugit ad solitum orationis præsidium, anxijsq; precibus impetrauit à Deo talem sibi aptari vultum, qui saltim abstinentiæ suæ rigores ac tot ieiuniorum extima signa mortalium oculis non venditaret. Mirum dictu. Mox redijt genis detritis viuidus color, reddita faciei corpulentior plenitudo, fronti nitor, luminibus vigor, vt propemodum iurari potuisset, Rosam quid sit ieiunium penitus ignorare.

Inde lepidum obuênit quibusdam Argis per otium curiosis, qui in feria sexta Parasceues fortè in Templi vestibulo confabulantes obseruauerant Rosam cum Matre domum ab Ecclesia redeuntem. Transegerat Virgo totam illam Quadragesimam solo pane & aqua, sed præsertim illis hebdomadæ Sanctæ postremis diebus vix micatim aliquid cibi admiserat: insuper à summo manè præcedentis feriæ V. (: cui nomen à Cœna Domini :) continuò vsq; ad istius feriæ VI. meridiem immota perstiterat in eodem S. Dominici Templo, vigilias agens coram Sacrosancta Hostia tunc de more in S. Sepulchri arculam solemniter illata, nec bolum aut aquæ guttulam toto illo.30. circiter horarum interuallo sumpserat. Dum igitur supradicti congerrones inde ad proprias ædes cum matre redeuntem vident roseo vultu instar auroræ subuiuidam, aspectuq; vegetam, amænam, & minimè decolorem, temerè suspicati sunt, Virginem venire ab epulis ac lautitie, sonorèq; ac liberè in prætereuntem iocati, en (inquiunt) monialem

opipa-

rè habitam, en quàm splendidè profitetur vultu; se cupedijs ab aliquo dapsiliter hodie refectam! Siccine ieiunant Beatæ? Displicuit Mauri inopportunissimæ censuræ temeraria dicacitas; at minimè placuit humili Rosæ sic sua latêre ieiunia, etiam vsq; ad tam ridiculam saginæ ac ingluuiei calumniã; Aculeus erat qui Rosam non læderet sed oblectaret.

Par ei solicitudo & cura fuit abscondendi reliquos suorum charismatum thesauros nè humanis laudibus paterẽt in prædam. Hinc factum est, quòd pleraq; illustria eius opera, visiones, & arcanæ Spiritus deliciæ sic delituerint sub taciturnæ humilitatis abstruso inumbraculo, vt Matris, Sodalium, Confessariorum assidua sagacitas vix ad paucorum notitiam potuerit vnquam penetrare. Quædam Spiritu ac religione apprimè celebris persona flagrabat anxioso desiderio penitiùs Diuinæ gratiæ magnalia explorandi quæ in Rosæ prato celari iam ex toto non poterant. Itaq; omni alio catoscopo desperato Virginis Confessarium autoritate qua valebat induxit, vt ipse per anfractuosæ quæstionis obliquas ambages si quæ posset vel ab inuita eliceret. Diu recusauit, diu cunctatus est Confessarius, haud ignarus quàm sibi id arduum futurum esset. Tandem opportunitate seu facta seu arrepta tectis interrogationibus eminus circumiuit Virginem, at ipsa quò illæ tendebant celerrimè prægressa occupauit indaginem, hisq, mitissimis verbis abrupit molestiam: scito (: inquit) mi Pater, me vsq; à teneris ardenter orasse Deum, ne sinat vlli mortalium innotescere si quid altissima sua Misericordia cœperit forsan intra animulæ meæ penetralia dignanter operari. Annuit voto meo Inspector cordium, proinde cessa scrutari, nec inutili conatu me teq; lassaueris; secreti huius beneficium quia concessit Dominus non auferat minister.) Nihilominùs vbi semel iterumue sub graui onere conscientiæ tum à Confessarijs tum à Doctore Ioanne de Custillo (: vt infra Cap. 12.) Spiritûs examini subiecta,

Et fuit

suis, grandia ac miranda detexit quia debuit: attamen vltra interrogata ne quid responderet, cautelam, & parsimoniam verbis suis appendit in materia. Vnde quæ tunc verecundè inuita aperuit perpauca ac penè vulgaria crediderim, si conferantur ijs quæ Rosa sub Diuini Secreti beneficio ac humilitatis sigillo retinuit obsignata.

Fauit mirabiliter huic virtuti Deipara humilium idea, siquidem ipsamet adiuuit Rosam instrumenta suæ mortificationis humiliter occultatricem. Res ita se habuit. Ecclesiam S. Dominici de more precatura adierat, cum illic existentem subita consternauit recordatio vnius ex varijs instrumentis domando corpusculo adaptatis quod ipsa domi fortuitò reliquerat loco patulo vbi facilè ab aliquo domesticorum absentis cubiculum ingressuro videri poterat. Expalluit confusa Virgo, timens hoc indicio deprehensum iri, quantum exercitijs pœnitentiæ soleret incumbere. Confestim igitur ad Virginem Matrem obsecrando conuersa rogauit anxiè, periculo succurreret, ipsumque instrumentum in altero locorum quos ipsa mente designabat reconderet. Statim euanuit metus, abscessit pauor, & Rosa ab oratione domum regressa instrumentum suum reperit non vbi reliquerat, sed vbi illud à Matre Gratiæ recondi flagitarat.

Tantam eius humilitatem indiuulsè comitabatur suauissima mansuetudo, placida affabilitas, mite supercilium: mirati sunt quotquot eam nouerant, nunquam ab illius ore excidisse verbum duriusculum, obstreperum, criticum, nunquam auditum sermonem iactantiæ, fastus, ostentationis, nihil in moribus aut motibus apparuisse tetricum, vel subtriste quod acidam saperet austeritatem. Tota serena, comis, benigna, de se nesciebat altum sapere, sed tantum subijci omni humanæ creaturæ. Negasses Rosam esse quæ adeò carebat spinis, at sustine, nam in semetipsam tota spinosa fuit, quod ex varia corporis sui castigatione proxima. 4. Capitula fusè docebunt. CA-

[redacted]

CAPVT VI.

Rosæ mira abstinentia, prodigiosi ieiuniorum excessus.

FVndamento tam profundo, lato, ac solido dignum fuit, ac tutum, prægrandia, excelsa, ponderosa super-strui fastigia. Sanè vim narrationis transcendunt quæ de Rosæ ieiunijs ieiunè sciri innotuerunt, nam vt diximus, latent plurima. Hoc summatè constat, Virginem per S. Catarinæ Senensis vestigia gradatim abstinendi, ieiunandique vsum ferme ad ipsum vsque inediæ culmen mirabiliter produxisse. Suo ordine dispiciamus singula.

Nondum infantiæ pannos & annos pupula excesserat, cum sibi (quod illi ætatulæ peregrinum & graue est) omni fructuum esu interdixit. Sæpe obstupuit attenta Mater, paruulam suam nulla talium cupediarum aut suauitate aut varia pulchritudine capi, nam fructus sibi datos mox alijs donabat, nunquam vel primis labellis admouebat. Sexennis feria IV. VI. & Sabbatho (ni Mater aut Medicus ad aliud cogerent) omni prorsus abstinebat obsonio, nil præter panem & aquam degustans. Anno ætatis quintodecimo votum emisit, toto vitæ suæ decursu abstinendi à carnibus, quoad permitterent ij quibus obedire teneretur. Hoc in tenera puella canæ prudentiæ moderamen fuit, quo sic corpusculo suo detractum voluit vt simul aliquo in se iuri atque imperio nil detraheret. Interim cauta filiolæ ingeniosa non defuere strategemata quibus Matri diu occuleret hunc seuerum abstinentiæ tenorem, ne ab ipsa valentioribus edulijs vesci cogeretur. Interdum nobiles Matronæ deuotionis ergo Matrem cum

Filia in suas ædes inuitabant, epuloq; sobriè instructo rogitabant vtramq; secum vnà accumbere. Durissimum id erat frugali Rosæ quam vel odor carnium offendebat. Sed parens Matronis quàm Filiæ complacendi studiosior iubebat hanc omnino carnibus vesci ne inurbana singularitate adstrictioris parsimoniæ videretur Mensæ honorem profanare. Parebat mæsta Filia, sed maximo fastucti stomachi supplicio, nam quidquid carnium reluctanti ingesserat, paulò post capeato secretiori angulo totum supernè reddendum erat non sine miserabili cruciatu. Quòdsi aliquando æger ventriculus buccellam exosam nulla vi potuisset eluctari, paroxysmus erat in foribus, ac nauseantem ardentissima febris inuadebat. Nec mitiori successu obediebat Medicis, si quando aut languentem aut lentiùs conualescentem tentabant esu carnium ad vires pristinas reuocare; tantùm enim aberat isthoc genere alimenti iuuari infirmam, vt etiam à bolo velut à toxico recidiua magis debilitaretur, morboq; redintegrato non ægra, sed ægritudo vires acciperet. Semel ex morbo sat ancipiti emerserat, vtq; citius instauraretur, ex præscripto Medici pauxillum carnis patienti eius stomacho obtruserant, cum ecce repentina totius corporis lassitudo, mox tremor & deliquium prostrauit miseram, subitòq; pectori ac pulmonibus asthma incubuit, pressit, ac respirandi facultatem interclusit. Vix pluribus horis hac sese angustia Virgo explicuit, ac per aliquot dies nec passum progredi nec plantis consistere potuit, donec restituta sibi consuetæ abstinentiæ potestate sensim & ipsa restitueretur sibi. Iam penè conualuerat, & denuo inuitam ad carnis ferculum compulerunt: denuo item rediere prædicta symptomata, nec remedium nisi ab vsitato panis & aquæ pastu superfuit.

Laborabat frequenti ischiade, ac plerùmq; ea dolorum vehementia, quæ stomachi fundum euerteret. Sub hoc

[redacted]

tormento integros quandoq; cum noctibus dies sine cibo transigebat: verùm sedato nonnihil cruciatu mox instabat domesticorum pietas vt è carnibus iusculum admitteret. Ipsa hoc vrbanissimè recusato potiùs deposcebat familiarem sibi adferri dapem, panem & aquam; his allatis velut pollucibiliter deliciatura panis medullam intingebat frigidæ, eâq; sumpta post modicum surgebat è lecto quasi refecta satisq; opiparè recreata. Quæstor Gundisaluus domi suæ bis terue hoc medicamine non anaretico sed planè anachoretico vidit Rosam conualescere, protestans neutiquam se capere, vnde huic ieiunio vis nutriendi inesset.

Ibidem alia vice obseruatis in Virgine manifestæ debilitatis nimijs indicijs voluit idem Paterfamilias, quòd ex ala coctæ auiculæ quid modicum sumeret quo labentem stomachum nonnihil erigeret. Rosa tot iam edocta malis attamen vrgenti conabatur obtemperare. Vix bolum glutiuerat, cum præsaga periculi comiter mensam reliquit, in vicinum conclaui Oratorium se proripuit, valuas adduxit; cumq; de more sub seram noctem pallidula inde prodijsset, Quæstori & Coniugi subtrepidè fassa est, minimum abfuisse quin exiguum id quod ex auicula gustauerat morte lueret, præ dira pectoris obstructione quæ miseram prope suffocârat.

Impulerunt cruda hæc experimenta commiserantem Quæstorem, vt Virginis Confessarios, Medicos, parentes sigillatim ac penè adiuratò obsecrauerit, ne deinceps imperato carnium esu Rosam in vitæ discrimen adductam vellent, sufficere tot euentuum tragica specimina in testimonium promptæ vltra vires obedientiæ, crudele ac Deo palam ingratum fore quidquid vlteriùs tentaretur ad oppugnandam Rosæ abstinentiam, à qua tam perspicuè illius vita pendebat. Audebat & Rosa sub tali aduocato liberiùs præoccupare Medicos ne quam sanam vellent, car-

nium

nium edendarum obiectu trucidarent, imò & alia quæcumq; vegetioris succi esculenta se admissuram negabat, ita visum esse Numini, cui ipsæmet naturæ leges famulantur ad nutum. Alludebat forsitan supernæ quam recolebat visioni, qua Christus increpanti blandientiq; medium Rosam docuerat, velle se ab ipsa tam rigidis abstinentiæ exercitijs constanter honorari, sibi illius vitam ac valetudinem curæ cordiq; fore, nec diffidendum, quin ille qui pro ea suam in Cruce vitam prodegerat, qui extrema sui pretiosissimi sanguinis gutta ipsam tā carā emerat, qui in eius animam tot Gratiæ thesauros tantamq; cœlestium donorum opulentiam congesserat, demum & terreno suo corpusculo id præstiturus sit, iamq; præstiterit, quo carnis edulio carere possit.) Ergo cedat Aesculapius, quiescite ô Medici, nam Diuinum est mysterium hoc quod cernitis.

Tardiùs Matri persuasum fuit, vt Filiæ tam seueram tenuissimi victûs rationē formamq; æquanimiter indulgeret. Quoties aut nimiam in exangui vultu maciem, aut vires infra mediocritatem deiectas notabat, vnam hanc rigidā castigatissimæ parsimoniæ dixtam instar atrocis delicti vocabat in crimen, vociferabatur impatiens, ac penè illismet quibus olim in S. Catarinam Senensem Lapa Mater, tonabat verbis, singularem, obstipam, ac suijpsius carnificem proclamitans. Cumq; nec sic proficeret, imperiosa præcepit, quotidie secum deinceps accumberet communi mensæ cum familia, visura demum, quid quantumq; manducaret. Vicissim à parente Filia supplex impetrauit, saltim ea sibi permitti ac parari fercula quæ non modò ingerere sed & digerere posset. His vltro citroq; veluti ex pacto mutuo constitutis prudens Filia culinariam ancillam Marianam suarum partium fecit. Huic dextrè ac sub fide silentij extorsit, vt sibi in singula prandia solam pararet offam ex panis frustis & herbarum pugillo, at sine sale & condimento, simplici aqua decoctam, pauculis duntaxat

vuis

ouis passis nonnunquam inspersis, vt Matri in singulos bolos auenae videretur genialiter obsonare ac dulciter, vbi rarus bolum augebat acinus. Sed diuersissimum erat quod reipsa gerebatur, nam herbae quas sibi Virgo in pastum singulari cura selegerat, amarissimae erant, & agresti saporis malignitate conquebant palatum. His delicijs mulcebat gustum, quibus ne simile condimentum abesset, persaepe cineres admiscebat.

Audierat in vicina sylua pronasci herbam insigniter prae caeteris amaram: hanc sibi clam adferri, ex ea deinceps insipidum pulmentarium sibi iussit apparari, & ne tam exquisitae prouisionis annona deficeret, herbam eandem suo hortulo implantauit, suis manibus solicitè coluit, persuadens Matri, valere in vsum medicinae. Semel curiosa Parens in horti sepimento vasculum reperit felle veruecino plenum; statimq; suspicata id quod erat, Filiam interrogauit, cur eo loci id abscondisset, aut cui bono? Rosa deprehensam se videns simpliciter respondit illo se vti ad offulam suam inspergendam. Egregium sanè stimulandae orexi proritamentum. Innotuit postea (: reuelante ancilla Mariana) Rosam omni ferè diluculo quo Sacra Synaxi reficienda non erat, austero hoc fellis promulsidario in Dominicae Passionis memoriam os totum imbuere solitā. Praecipuè tamen sextis ferijs velut ex acetosa spongia cum Christo in Cruce pransura ex eodem felle & panis crustula sibi componebat electuarium mordaci aceto & copiosis lachrymis stillatim superfusis; suo idiomate *Gaspachos* appellitabat hoc genus embammatis quia frigidum sumebatur. Deficiente fellis copia succedebant in vicem folia quaedam amarissimi fruticis quorum suctu & masticatione Christi in morte sitibundi hyssopum malè virulentam saucia cogitatione recolebat.

Fruticat in illo occiduarum Indiarum fertili tractu plāta mirabilis, *Grenadilla* vernaculis dicitur, Latinis rei tam

serò

fero visæ proprium adhuc deesse nomen crediderim, nisi quòd supplente periphrasi *Florem Passionis* vocitet fidelis Europa. Hìc mirifico naturæ lusu pleraq; Dominicæ mortis nostræq; redemptionis instrumenta velut in exigui proscænij compendium sese conspicuè explicant, nam inter foliola cruentis maculis venustè dispuncta assurgit columnula flagellati Dei statumen, huic infernè spinea corona circumiacet, supernè tres claui infixi prominent, foliorum ambitum quasi filatim pendula flagella interstinguunt, medium sinum aceruatim implent granula eximij saporis. Itaq; Rosæ in cibum placuerunt huius benedicti floris non grana quia dulcia, sed pampini quia amarissimi: his decoctis vescebatur libentiùs, quòd & succi amaritudine & floris sui cognatione aptiùs Parasceuen quàm prandium repræsentarent.

Transeundum nunc ad ieiunia, tametsi dubitari haud immeritò possit, ab ipsa esurie an à talibus cibis durius esse tormentum potuerit. Monuêre, qui de Rosæ virtutibus post obitum solemniter testificati sunt, duplex ieiuniorum ei fuisse genus, vnum commune quo semel in die perrenuem panis & aquæ libabat refectiunculam at non nisi sub noctem; alterum verò appellabat suum, quo per totum diem noctemq; penitus gustabat nihil. Primum, tametsi prope quotidianum esset, præsertim vltimis vitæ annis quos in Gundisalui Quæstoris ædibus consummauit, peculiare tamen quotannis ad normam Dominicani instituti septem illos continuos menses obseruabat, qui festo Exaltatæ S. Crucis & Paschati Resurrectionis interfluunt Ordinis ieiunio consecrati. His igitur mensibus etiam herbarum panisq; diminutione accuratiùs se macerabat, donec ineunte Quadragesima omnem sibi omnino subtraheret panem, solis malorum aureorum seminibus parcissimè victitans, nam ex ijs non vltra quinq; sumebat sextis ferijs adiecto solo veruecini fellis haustu, vt hac lautitie quinq;

plaga-

plagarum Christi acerbitatem præsentiùs ruminaret. Residuo anni tempore panis mensuram tam sibi curtam indixerat, vt quod vnicæ diei sat esse credebatur, integro vix octiduo totum absumeret. Dum Rosa adhuc domi propriæ suum de quo infra Reclusorium inhabitabat, Gundisalui Quæstoris vxor ei hebdomadatim mittebat rudioris panis octo placentulas, vt dietim vna ad minus necessario victui tota impenderetur. Sed euoluta septimana, ac superueniente totidem recentium panum demenso inueniebatur, Rosam ex octo panibus permodicis vnum dumtaxat cum dimidio per totam illam hebdomadam comedisse, restitutis nimirum sex reliquis cum dimidio qui in penu superfuerant.

Nescio, ieiunium an planè *inediam* appellauero quod sequitur. Obseruatum fuit, Virginem cum pane vnico illoq; sat exiguo & aquæ vasculo integram dierum quinquagenam transegisse absq; omni alio cibo aut potu nimirum à Paschate Resurrectionis vsq; ad Pentecosten. Item alio anno totam eiusdem quinquagenæ intercapedinem decurrit prorsus sine potu, ne guttulam aquæ sorbens. Vbi verò Quæstoris eam domus contubernalem excepit, nil nouum fuit, si complures continuos dies absq; vllo omnino alimento transmittebat: plerùmq; etiam feria V. solebat ibidem se domestico Oratorio includere, nec inde se mouere vsq;ad Sabbathum, ita quòd infra hoc triduum planè insomnis non modò carebat omni cibo potuq; corporali, verùm etiam (: quod Quæstorem Gundisaluum maximè rapiebat in admirationem) toto illo tempore remanebat vni affixo angulo, vt neq; ad momentum pro quacumq; necessitate ab illo discederet. Nempe corpusculum ex inedia vacuum sustentabat pinguedo Spiritûs, cui cœlestium meditatio sagina erat.

Aliquando Communicanti solæ species Sacramentales tantum roboris contulerunt, vt in fortitudine cibi illius

toto octiduo nullum aliud nutrimentum admiserit. Semel extra consuetum tempus quid modicum sumere coacta, cum illud stomacho retinere non posset, reddidit, ac velut intemperantiæ rea seipsam decem dierum rigida inedia damnauit.

Deniq; vel in simplicis aquæ potu adinuenit, quo siue biberet siue abstineret, gustum fraudaret: nam vt sanctissimo ardori leuamen ac refrigerium subtraheret, integras hebdomadas transigebat sine potu, bibitura verò non frigidam sed calentem sorbebat lympham, metuens in aqua subgelida tantillum inuenire deliciarum; Causam rogata, aliam dabat, nimirùm hac ratione se mederi somnolentiæ, quam aquæ præsertim frigidæ haustus prouocaret. Alia minora prætererire hic liceat, cum putem ista sufficere, vt de inimitabili huius Virginis frugalitate victùsq; parsimonia nil vulgare conijciatur.

Longè mirabiliùs fuit, quod notarunt domestici, Rosam plus virium semper hausisse à ieiunijs & longa inedia quàm à cibo corporali; verùm (: vt infra narrabimus :) etiam hoc ipsi cum Magistra sua S. Catarina Senensi commune fuit, quòd os famelicum vulnerato Christi lateri applicuerit, siquidem extra hunc fauorem & fauum tam discipula quàm Magistra non nôrant aliud quo saturari possent.

CAPVT

CAPVT VII.

Rosa tenerum corpus cilicijs, flagris, catenis domat.

MIrum in arido totoq; ieiunijs extenuato corpusculo superfuisse locum qui flagella exciperet, sanguinē qui verbera sequeretur. Nihilominùs Rosæ tantus inerat castigandi corporis ardor ac studium, vt ei per Confessarios modus fuerit imponendus. Initio, cum S. Catarinæ de Senis gestare cæpisset habitum, non contenta vulgaribus funiculis, duas sibi catenas ferreas aptarat in flagrum, hisq; ad imitationem S. Patris sui Dominici per singulas noctes tam durè ac dirè sibi dorsum & scapulas cruentabat, vt riui sanguinis in parietibus, in pauimento, in subligaculis fuerint notati. Credebat innocens Virgo se suis peccatis has debere vindicias. At præterea publicarum misertа calamitatum, satagebat his modis ad exemplar suæ Magistræ placare Numinis iram, mitigare iustitiam; vnde nunc pro ærumnis totius S. Matris Ecclesiæ, nunc pro angustijs periclitantis Reipublicæ cruentam sese victimam cædebat inclementissimè, vt clementiam impetraret, plagisq; plagas auerteret. Si qua aut Regno Peruano, aut Vrbi Limensi patriæ suę flagella diuinitus imminebant, suis conabatur flagellis diuertere: nec animarum in purgatorijs flammis bullientium immemor duplicabat ictus catenarum in noua cruoris profluuia quæ rogi partem extinguerent. Pari sumptu conitebatur Agonizantibus impetrare subsidia pro illo tanti momenti supremo momento à quo pendet æternitas. Cæterùm pro culpis alienis, compensandis Peccatorum in Dei Maiestatem iniurijs

 corum-

eorumdem conuersione ad frugem meliorem dici non potest quot flagellorum sulcis, quot vibicum liuoribus seipsam in dies exarârit, nesciebat ferias quotidianus feriendi labor & dolor, quem sic dispensabat per diuersas corporis partes, vt dum vnius plagis detumescendi & coalescendi dabantur vices, transiretur ad alteram, ab hac verò postridie reditus fieret ad priorem vix dum coalitam; porro hæc verberum alterna sed cruda vicissitudo tantò diriùs cruciabat, quantò acrior sensus inerat partibus pridie læsis. Assueuerant domestici (: quamquam inscia Virgine) ex ædium parte secretissima per singulas noctes audire hos disciplinarum ictus, at semel vltra solitum cohorruerunt, dum Rosa nullo iam læsarum aut illæsarum partium discrimine vehementiùs ac diutiùs in se totam deseuiebat plagarum strepitu latè sonoro. Occasionem dederat popularis quædam in Limana Ciuitate turbatio leuibus (: vt assolet) orta principijs. Vir Apostolicus, ac Seraphici Ordinis iubar eximium Venerabilis P. F. Franciscus Solanus in vita & post mortem constanti fama Sanctitatis ac prodigiorum gloria clarus, pro concione obscuriùs fortè nonnulla protulerat, quæ Limensium vulgus prauè intellecta detorserat in sensum prorsus alienum. Hinc subitus pauor totam peruasit Vrbem quasi ex publico P. Solani vaticinio terræ hiatu proximè absorbendam, quod tamen ille nec dixerat, nec somniarat. Rosa periculi admonita quo tum Sancti Viri celebre nomen tum marcentis Limæ nutabat tranquillitas, mœsta indoluit, noctemq; illam horrisonis flagris in sua carne depurpurauit, vt proprij sanguinis hostimento sopiret communem populi sui turbationem quæ cordatis periculosior quocumq; terræ motu videbatur.

Magister F. Ioannes de Lorēzana Confessarius Virginis cum hunc disciplinarum rigorem imbecillitati corporis paulò æquiùs censuisset attemperandum, Rosa maximis ab

 eo pre-

eo precibus extorsit, quo saltim liceret sibi intra certum dierum spatium verbera quinquies mille sibi infligere qui piè creditur esse numerus ictuum quos in sua crudeli flagellatione Christus excepit. Hac permissione obtenta æquè solicita erat Rosa, vt eum numerum non transiliret, quàm vt impleret. Siquidem ne transiliret, bonam à Confessario permissionem toties exorabat, quoties aut aliqua proximorum necessitas, aut causa publica videbatur peculiarem ab ea succursum exigere. Vt autem impleret, obseruabat attentissimè quot diebus subinde ex infirmitate decumbens ab vsu quotidianæ disciplinæ fuisset impedita, subductoq; diligenti calculo vbi conualuisset, ita in proximam dierum periodum diuidebat omissorum ictuum portiones, vt compensatione facta permissum numerum 5000. exactè adæquaret, nec segniùs numerum præsenti dierum periodo tunc respondentem vnà absolueret. Pari obedientia suo Confessario adquieuit, quando nimiã ferreæ catenæ atrocitatem in aliud ex filis contortum ac nodosum asperumq; flagellum præcepit commutari, vt sui Ordinis communiori vsui humiliùs sese conformaret. Proinde Rosa ferreum hunc scapularum vomerem sanctiùsne posuerit an sumpserit, in medio relinquo.

Porrò quàm auidè in pœnitentiæ exercitia propenderit Rosæ genius, iam inde fermè ab infantia serijs præludijs abundè ostenderat. Quadriennis erat, cum tenellos humeros (: quibus flagellandis tunc adhuc deerant nudi puellæ funiculi :) incepit vexare nunc crudorum laterum ponderibus, nunc grauis trunci onere, velut ex tunc conata baiulare Crucem post Christum sub infantis ligni molestia laborantem. Mariana ancilla domestica horum arcanorum sola aliquamdiù conscia, sola Virgini à secretis erat; hanc itaq; nunc in remotiorem horti angulum nunc in solarium domûs seuocatam flexis humi geniculis precabatur, vt (: quod suismet ipsa manibus tenella nondum

poterat

. Initio quidem illud ta-
ãm Virgo optauerat, latum
e quod vix duorum palmo-
ed paulò poſt aliud ſucceſſit
dono, quod Roſam vndequa-
Manicatum hoc erat, atq; à col-
. propendebat; hiſpidum, ex craſ-
prædensè contextum vix non lori-
at. Ponderoſa hæc aſperitas vt ſuap-
icabilis ita duritie implacabilis cuiuis
tiæ alumno ſufficere potuiſſet ad ſum-
, nec tamen Roſæ ſat fuit, nam infixis,
s acubus hirſutam interulam diligentiùs
erinaceum credidiſſes, non Roſam, Vir-
rudiſſima Gauſapina non tam cilicium,
videbatur, eaq; per complures annos eſt
frequentem ſanguinis vomitum alieno coa-
erio noxiam hanc exuere cataphractam
amen ipſa adinuenit caſtigandi corpuſculi ra-
iam priori clam ſubſtitueret, minori forſan vale-
amno at nō leuiori moleſtia. Saccũ villis craſſiſſi-
uem ſibimet in formam induſij aptauerat, & ne
deprehendi piloſa ruditas, extremis manicis carba-
egumenta obduxerat. Sub hoc pondere æſtuabat,
, laſſabatur extenuata viribus Roſa, inceſſu nonni-
illimo gradum promouebat, & ſiue conſederat, ſiue
humi fixerat, ægrè ſe attollebat in pedes, pœna erat
iq; motus, languebant artus velut ſub ſarcina, ſibiq;
tur plumbeo magis quàm cannabaceo ſtromate ſu-
ta. Infimæ dumtaxat pedum ſupererant plantæ,
q; cilicium nec diſciplinæ verbera attingebant: ni-
nùs reperit ſolicita carnis ſuæ domitrix, quo & illis
m diſpenſaret cruciatuum portionem. Igitur quo-
ni coquendis panibus accendebatur clibanus, prē-

 ſabat

eorumdem conuersione ad
potest quot flagellorum
ipsam in dies exarân
riendi labor & dolor ,
corporis partes , vt dum
alescendi dabantur vices ,
verò postridie reditus fieret
porro hæc verberum altern
diriùs cruciabat, quantò acri
die læsis . Assueuerant domest
gine)ex ædium parte secretissim
re hos disciplinarum ictus , at s
ruerunt , dum Rosa nullo iam la
tium discrimine vehementiùs ac
uiebat plagarum strepitu latè son
derat popularis quædam in Liman
uibus (: vt assolet) orta principijs.
raphici Ordinis iubar eximium Ven
scus Solanus in vita & post mortem c
tatis ac prodigiorum gloria clarus , p
riùs fortè nonnulla protulerat , qua
prauè intellecta detorserat in sensum
Hinc subitus pauor totam peruasit Vrbe
co P. Solani vaticinio terræ hiatu proxim
quod tamen ille nec dixerat , nec somnia
culi admonita quo tum Sancti Viri cele
marcentis Limæ nutabat tranquillitas, mœ
ctemq; illam horrisonis flagris in sua carne
vt proprij sanguinis hostimento sopiret comm
li sui turbationem quæ cordatis periculosi
terræ motu videbatur .

Magister F. Ioannes de Lorẽzana Confessar
cum hunc disciplinarum rigorem imbecillita
paulò æquiùs censuisset attemperandum

48
ter vna
tradid
pond
nili
lin
sa

poterat, humerulos suos vi laterum ibi sparsorum oneraret; sub ea mole, grauiq; obtritu durabat paruula in oratione prolixa & laboriosa; tandem innuebat ancillæ, sine strepitu pondus auferret, ne fortè superueniens Mater furtiuæ deuotionis turbaret scenam, aditumq; similia iterandi præcluderet.

Alijs vicibus sub eodem silentio rogabat sibi grauari scapulam informi trabe, collectisq; exiguis viribus conabatur obnixa sufferre durissimam sarcinam dum preculas suas bene longas absolueret. Aestuabat impar oneri, gemebat, obluctabatur, donec interdum victa premeretur vsq; ad solum. Rudimenta hæc erant seuerioris militiæ, quam ætas maturior vt promittebat animo sic corpori minabatur.

Nondum quartumdecimum annum egressa fuerat, cum notari cœpit inter alia pœnitentiæ opera, quòd noctu perambulabat hortum nudipes imposita sibi oblonga Cruce, quam dum liuidis gestabat humeris, semetipsam crebris genuflexionibus terræ allidebat, amarissimam Caluariæ viam atquis tum passibus tum suspirijs dimetiens; nec vlla malignantis auræ intemperies, non horrida obscuritas, non frigora, non turbines ventorum insuaues erant Virgini vndequaq; suo corpusculo quidquid incommodorum poterat accersenti.

Inhibitum ei fuerat (: vti supra attigimus) ne ampliùs ferream catenam in vsum flagelli adhiberet: ipsa rem sic interpretata est, non vt omnino sibi catena parceret, sed tantum non cæderet. Itaq; hanc lumbis suis triplicato inductu fortissimè adstrinxit, extremis commissuræ seram immisit, clauiculam abdidit vbi recuperare nemo posset. Occultissimum hoc erat tormenti genus, quod vel diù vel fortè semper latuisset vniuersos, nam vel ipsam operum suorum Secretariam Marianam inscìam voluit, sed noluit Deus; vnde sic demum

c

patuit:

patuit. Nocte concubia Rosam in strato acutissimus co-xendicum dolor inuaserat, sentiebat afflicta totum à cate-na malum esse, velut quæ per extritam pellem hinc inde carni neruisq; profunda incumbebat, vnde renes & latera ferri algor in atrocissimi doloris consensum attraxerat. Angebatur Rosa, quòd se sola nec rumpere noxiam cate-nam, nec sine claue seram difibulare poterat. Crescebat interim sub indissolubili vinculo atrox Ischiadis cruciatus qui demum inuitæ Rosæ post longos gemitûs etiam mise-randos eiulatûs extorsit. Euigilans Mariana prosilijt, ægrâ subleuatura accessit, obsequium quodcumq; in rem foret obtulit, simulq; de morbo ac morbi causa perplexè inter-rogauit. Hic misera Virgo secretum suum prodere debuit, vt ab ancilla consilium modumq; exquireret, quo soluatur catena priùsquam experrecta Mater in auxilium vtriq; ac-currat. Tentarunt ambæ quid possent, alternabat vices blanda & consultatio, sed neutri cedebat tenacis seræ firma contumacia. Meminerat ancilla, eiusmodi seras valida contusione nonnunquam aperiri, dum igitur abit quæsi-tura saxum, anxia Rosa Matrem aut vocari aut sponte mox affore timens ad orationem confugit, quæ instar clauis & Coelum, & seram penetrauit. Mira res, cum saxo re-diens Mariana audit sonoro crepitu seram sponte dissilien-tem, laxatur sensim catena, diducitur, abstrahitur tota, sed passim auulsione opus fuit, quam cutis & cruor sequeba-tur. Hoc agone defuncta Rosa quietem repetijt vt eam-dem ancilla reperteret, ac manè facto velut nil graue passa ad consuetos labores properauit.

Vix laceratæ cutis vulnera coierant, quando Rosa ad-fugam catenam redijt, pristinoq; ferri tormento se rursus incinxit; donec tandem (: incertum quibus indicijs) resci-uit Confessarius, qui continuò præcepit Virgini, catenam vt erat sine mora sibi transmitteret. Paruit illa, catenam de suo carne adhærentem à lumbis reuulsit, pannoq; diligen-

cet vnà cum sera obuolutam Sacristæ F. Blasio Martinez tradidit rectà ad Confessarium deferendam. Sacrista ex pondere suspicatus aureos inesse torques aut pretiosa monilia, digressus à Virgine explicuit inuolucrum, ac dissimillimum auro thesaurum reperit, catenam recenti imbutam sanguine, quam frustillatim adhærescens caro & pellicula variis locis conspicuè satis interpunxerat. Huius aliquot ansulæ seu circuli post Rosæ obitum apud D. Mariam de Vsategui aliquamdiu asseruati mirabilem at omnibus peregrinam spirarunt suaueolentiam, testes nimirum pœnosi sudoris quem de Rosæ corpusculo imbiberant.

Neq; pulpæ brachiorum ab eiusmodi vinculis immunes erant, his enim Rosa ad cruciatum arcta quædam ligamina circumdederat quæ perpetim torquebant complicatos musculos, at tum vel maximè vexabant lacertos quoties aut aliquid de terra leuandum, aut brachia sursum extendenda erant. In his nexibus clam dolorosis meditabunda vinctum in horto Gethsemani Sponsum comitabatur ad ædes Caiphæ, Annæ, & Pilati. Nec adeo has alligaturas quamquam strictissimas pellis obduxerat, quin videre eas potuerit Mariana, quando medebatur laceris Rosæ scapulis, nam sæpè postulabatur hoc genus officij, eò quòd iugiter in Rosæ dorso patebant scissuræ, quibus ex interuallo iussa Mariana inspergebat ignotos pulueres, ne saniem conciperent, chartâq; bibula obducebat repetitis postridie tunsionibus renouandas. Porro dum brachia & lumbos vincula neruiq; arctabant, manipulatim vrticæ ac minutuli sentes morsu creberrimo vexabant pectus, axillas, latera, ne qua pars vacaret à cruciatu, dum fortè cilicium adhuc deerat præ inopia. Sic nempe Rosa in sentibus configurabat se lilio inter spinas.

Verùm vbi pro ingenti munere ditatam se vidit breui cilicio, quasi purpuram, byssum, trabeamque nacta, sibi, suæq; tremulæ carni gratulabatur de nouo pœnitentiæ baltheo,

[redacted]

baltheo, rigoris paludamento. Initio quidem illud tametsi asperum, minùs tamen quàm Virgo optauerat, latum sinuosumq; videbatur, vtpote quod vix duorum palmorum mensuram excedebat. Sed paulò post aliud successit ex religiosæ personæ liberali dono, quod Rosam vndequaque contentam reddidit. Manicatum hoc erat, atq; à collo & humeris infra genua propendebat; hispidum, ex crassioribus equorum setis prædensè contextum vix non loricæ grauitatem æquabat. Ponderosa hæc asperitas vt suapte grossitie ferè implicabilis ita duritie implacabilis cuiuis robustiori pœnitentiæ alumno sufficere potuisset ad summam austeritatem, nec tamen Rosæ sat fuit, nam infixis vndiq; breuissimis acubus hirsutam interulam diligentiùs in se armauit. Herinaceum credidisses, non Rosam, Virgini tamen hæc rudissima Gausapina non tam cilicium quàm abolla videbatur, eaq; per complures annos est vsa, donec ob frequentem sanguinis vomitum alieno coacta fuit imperio noxiam hanc exuere cataphractam.

Aliam tamen ipsa adinuenit castigandi corpusculi rationem quam priori clam substitueret, minori forsan valetudinis damno at nō leuiori molestia. Saccū villis crassissimis grauem sibimet in formam indusij aptauerat, & ne posset deprehendi pilosa ruditas, extremis manicis carbasina integumenta obduxerat. Sub hoc pondere æstuabat, rigebat, lassabatur extenuata viribus Rosa, incessu nonnisi difficillimo gradum promouebat, & siue consederat, siue genua humi fixerat, ægrè se attollebat in pedes, pœna erat quicumq; motus, languebant artus velut sub sarcina, sibiq; videbatur plumbeo magis quàm cannabaceo stromate subuculata. Infimæ dumtaxat pedum supererant plantæ, quas neq; cilicium nec disciplinæ verbera attingebant; nihilominùs reperit solicita carnis suæ domitrix, quo & illis propriam dispensaret cruciatuum portionem. Igitur quoties domi coquendis panibus accendebatur clibanus, prē-

ter vnà cum fera
tradidit rectà ad
pondere su
nilia,
limun.
sangui
varijs lo
ansulæ se
Viategui a
reginam sp
sudoris quen.

Neq; pulp
nes erant, his
gamina circum
plicatos musculo
quoties aut aliqu
sum extendenda e
meditabunda vinctu
mitabatur ad ædes Ca
has alligaturas quamq
quin videre eas potuerit
ceris Rosæ scapulis, nam
ficij, eò quòd iugiter in R
bus ex interuallo iussa Ma
ueres, ne saniem conciper
bat repetitis postridie tunsi
dum brachia & lumbos vinc
pulatim vrticæ ac minutuli sen
bant pectus, axillas, latera, ne q
dum fortè cilicium adhuc deerat
Rosa in sentibus configurabat se l

Verùm vbi pro ingenti muner
cilicio, quasi purpuram, byssum
suæq; tremulæ carni grat

sibat occasionem Rosa, nudatisq; plantis calcabat immota summum fornacis orificium vbi vis ardoris vehementior erumpebat. Meditabatur illic sensu acerrimo dira gehennæ incendia, quæ sibi deberi plùs quàm seriò autumabat. Sic demum à planta pedis vsq; ad verticem capitis nil ei residuum fuit quo voluntarios cruciatus exciperet.

His blandimentis Rosa demulcebat tenue illud corpusculum cui aliàs à crebris infirmitatibus sat pœnarum erat, vt infra suo loco videbitur, neq; animus illi deerat tentandi etiam his maiora, nî prudentes Confessarij vetuissent, qui identidem interposito moderaminis præcepto discretam virium rationem habendam occlamitabant. Sanè quàm corpori suo Rosa amica non fuerit, supremum hoc paradigma esto, quòd Virgo cautissima nec delicias Spiritûs vsq; ad corporis solatiũ exundare sinebat. Perpaucis Dei amicis id curæ fuisse legitur, de vnico Gregorio Lopez Mexicano id Rosa legerat, statimq; sibi imitandum sumpsit. Igitur vsq; ad hanc subtilissimam diuisionem carnis & Spiritus elegerat conformari Sponso crucifixo quatenus ille nec gloriam animæ in suum adhuc mortale corpus, nec gaudia partis superioris in inferiorem deriuari permisit ne passionem impediret. Sentiebat & Rosa ex mirifico cœlestium sapore ac prægustu suum dulcescere Spiritum, inebriari mentem, saginari animum, sed interim cauebat & (quoad potuit) obstabat, ne in talium epularum quantulamcumq; communionem aut sympathiam admitteretur miserum corpus, quod soli passioni & cruciatui destinarat: & si eam Rex introducebat in cellaria sua, ipsa suum corpus iubebat foris stare. Existimo rarum hoc diuortium sublimioribus Rosæ operibus posse accenseri.

CAPVT VIII.

Rosa capiti aculeatam coronam circumdat, imprimit, infigit,

DEcebat charam B. Catarinæ Senensis discipulam in Schola patientiæ ad Magistræ suæ prototypon laureari. Mira hæc Sanctorum est ambitio, qua malunt Christi spineam quàm auream coronam in huius vitæ exilio circumferre. At Rosis præcipuè nec tutum nec decorum est, spineo carere sepimento. Verùm ad rem.

In ipso adolescentiæ ac pueritiæ confinio Rosæ corculum acerbissimè compunxerat deuota ac tenerrima compassio ex auidissimo obtutu piæ imaginis quæ muto præconio clamitabat *Ecce homo*. Hærebat in illo plexili senticeto quod Christi verticem cruentè insederat, pudebat sub spinoso Capite se membrum videri delicatum. Itaq; primam sibi tunc coronam (: de secunda agetur paulò inferiùs :) ex ductili stanno complicuit, quæ seu funium seu virgularum mutuo implexu contortarum spiram effigiabat. Huic per certa interualla nonnullos indiderat clauiculos introrsum præacutos, eoq; diademate clam sibi caput non sine vulnere obcingebat sub vittis victima coronata.

Annos complusculos durauit & indurauit pia Virgo sub hoc oneroso capitis spineto, verùm id nonnisi puerile fuit tyrocinium robustioris tormenti quod ex secunda corona aculeis nonaginta & nouem armata imminebat. Hanc posteriorem decimo circiter ante obitum anno, hoc est paulò post quàm Dominicani Ordinis togam sumpserat, sibi imposuit, nec nisi cum vita deposuit; Nimirum vt cæperat

attētiùs contemplari ſpineam ſui Redemptoris coronā in caput S. Catarinæ Senenſis mirabiliter tranſlatam, minimè ſibi quieſcendum duxit, niſi eamdem pariter in ſuum inde verticem æmulatione qua poſſet religioſiori accerſeret, nec ſibi videbatur totum Seraphicæ Magiſtræ induiſſe habitum, niſi & ſpineam illius induiſſet coronam.

Nouo igitur ardore, ac patiendi deſiderio lamellam argenteam ſibi flexit in circulum, huic ab intus ex eodem metallo tres infixit aculeorum ordines, ita vt quælibet series triginta & tres contineret aculeos videlicet pro numero annorum Christi quos mortalis pro mortalibus expleuit in terra. Certè nil excogitari potuiſſet aut pro capitis (: vt appellant Medici:) *pia Matre* magis pium, aut *dura Matri* durius, niſi hanc duritiem ipſa pietas ſuggeſſiſſet. Porro ne capilli, qui poſt reſciſſionem breuiores ſuccreuerant, profundiori obſtarent aculeorum impreſſioni, ad viuam vſq; cutem nouacula crinem omnem ſubmouerat; aliquid tamen inculti cincinni relictum in fronte quo corona interdiu obtegeretur, vt Matrem latêret. Quãquam permodici huius capillamenti in ſincipite reſidui alius quoq; vſus fuerit, ad noua dolorum incrementa. Verùm de hoc in ſeq. capitulo, vbi ad Roſæ vigilias tranſibit ſuccincta narratio.

Dentatum hoc ſertum quàm dirè momorderit, quàm cruciabiliter omni ex parte pupugerit velatum ſacræ puellæ caput, cui torquendo vnica ſat fuiſſet acicula, ex eo fas eſt conijcere, quòd ſpinæ non ſimul omnes, ſed aliæ poſt alias binæ, ternæ, pluresue ſucceſſione moleſtiſſima nudatam inuadebant cutem, proq; occaſione ac varietate motuum ſingulæ obliquabantur in ſingulis vulnerum anguſtijs. Compertum eſt, ſub hoc denſiſſimo pungentis metalli vepreto ipſam loquelam Virgini fuiſſe dolorificā, quid ſi tuſſi concutiebatur pectus, ſi ſternutatione exoneraret miſerum caput, aut alia fortiùs excreandi impor-

tunæ necessitas vultum orisq; habitum violentiùs commouebat?

Verùm hæc Rosæ ludicra videbantur & artis digna succursu, quo sæuirent inclementiùs. Itaq; vbi Coronæ seu bracteæ extrema coibant, decussatim tænias innexuit, quarum attractu non solùm cohibebat cuspidatum hunc circulum, ne aut loco exerraret, aut sponte laxaretur, verùm etiam quoties lubebat dolorem intendere, tæniarum capita strictiùs adducendo ipsi tormento suo vim faciebat: præcipuè verò sextis ferijs placebat Virgini hoc pœnarū epimetron in memoriam Sponsi sentibus coronati. Maluisset pro conformiori similitudine gestare coronam ex veris spinis agrestibus, eaq; de re seriò tractauerat cum Confessario, at is dissuasit, quòd vereretur facile sub putri aculeo grauem in Rosæ capitæ purulentiam posse succrescere. Adquieuit & ipsa, considerans eiusmodi coronam nec sub velo sat commodè celari posse, punctis sine ordine prominentibus, nimiumq; suo conciatui decedere, si non omnia vsq; ad vnum acumina introrsum vergerent. Idcirco lamella vtendum fuit, eaq; argentea, quòd & solidiùs adiaceret vulnerandæ cuti, & infixas spinulas tenaciùs retineret. Nec fefellit euentus, nam post Virginis obitum Aurifaber, cui iniunctum erat aliquot bracteolæ spinas euellere, (forsitan vt deuotis personis eas flagitantibus in donum vsumue cederent) adhibitis forcipibus adeo singulas inuenit firmas, vt extrahi nulla potuerit, quamquam ad ferri tractum huc-illuc inflecterentur. Vt intelligas tam suas Rosæ patienti non cessisse spinas, quàm his non cessit illa.

Nec tamen contenta hoc quotidiano cruciatu modum reperit quo noua in dies vulnera aperiret; nam coronam manè circumdatura capiti numquam eodem figebat loco quo pridie steterat, sed mutato paulisper situ in aliam aliamq; partem transponebat redimiculum, vt alterna variatio-

riatione immitiùs pungeret, atq; in intacto dolorem renouaret. Porro qualibet sexta feria hoc addebat in cumulum, vt vsq; ad auricularum cartilagines imumq; occiput coronam demitteret, quò tempora (: vbi caro mollior, sensusq; delicatior) prædensa stimulorum obsidio & molestiùs incingeret, & profundiùs sauciaret. Idem Sabbatho repetebat, compassura Virgini Matri, cuius animam in morte Filij doloris gladius peruaserat.

Diu familiares, domesticos, ipsamq; Matrem latuit hoc tam cruenti pectinis vepretum, quis enim sub vitta ac velo cautissimæ Virginis aut notasset aut quæsiuisset tam ferale supplicium? ipse Confessarius, qui Rosæ arcanum hoc pœnitentiæ genus permiserat (: nam citra illius nutum Virgo morigera nihil aggrediebatur vel minimum) obiter dumtaxat aculeati gestaminis conscius neq; coronam viderat, neq; vel tenui suspicione attigerat peregrinas inuentiones, quibus hanc Rosa in se consueuerat atrociùs irritare. Sed tandem Numinis prouidentia rem diutiús occultari non siuit, effecitq; vt tantæ virtutis exemplum in plurium opportunam notitiam promanaret. Casus erat: germanum Rosæ fratrem ob puerile delictum Pater quærebat ad virgidemiam; interiecit se blandiusculè Rosa Patris iram propitiatura; is verò dum Filiam sibi obstantem impetuosè dimouet, fortuito manûs errore impegit leuiter in caput Virginis ea parte qua tecta corona sæuiebat: mox improuisum ictum tres sanguinis riui secuti frontem innocentis Filiæ decursim purpurarunt, manifesto satis indicio qualis herinaceus sub candido eius tegmine clam nidularetur. Hìc Rosa magis se proditam quàm percussam dolens dupliciter erubuit, conata tamen dissimulare quod erat, cautè in secretius cubiculum se subduxit, coronam festina seposuit, cruorem quasi ludibunda abstersit, impositisq; panniculis qui sauciæ plagæ stillicidium imbiberent, caput solitis velamentis confestim

operuit.

operuit. Verùm hac solerti fuga trepidam Matrem nec fefellit nec effûgit; cum Mariana ancilla è vestigio Filiam secuta de vulnere interrogat, causam cur leui ex ictu sanguis eruperit sciscitatur, deniq; excusante Rosa, & ne quidquã deprecante suspicacior vittam solui, caput nudari imperat, quod vt vidit in orbem vndiq; immaniter dispunctum, facile coniecit, vnde hæc signa tam cruento inessent zodiaco. Verùm tamen siluit, haud ignara Filiam si spinetum suum prodere aut abijcere cogeretur, facile alia & quidem longè truculentiora mox adinuenturam, quibus verticem pergeret diuexare. Itaq; tunc velut inscia mysterij calente vino caput filiæ leniter abluit, quantùm læsis partibus sat fore ad medelam aut credebat aut credere simulabat, aliud interim aduersùs ipsam coronam remedium excogitatura.

Nec mora: delata fuit rei series ad eum qui certiùs coronæ vsum Virgini prohiberet, nempe ad vnum ex Patribus spiritualibus quorum ductui Rosa obtemperabat. Is erat R. P. Ioannes de Villalobos Rector Limensis Collegij Societatis Iesv, Vir sanctimonia ac religione celeberrimus, & animarum per tutiora compendia perfectionis deducendarum auriga peritissimus. Huic vt innotuit quod gestum erat, extemplò mandauit Rosæ, quidquid illud esset quo caput suum hactenus spinosè discruciauerat, sibi adferret. Attulit illa coronam suam, ne quidem tantillo sibi indulto spatio quo notas sanguinis inter cuspidum acumina satis abstergeret; Allatam prudens ac pius Pater non sine horrore & commiseratione intuitus rigidiorem esse censuit, quàm quæ illi sexui ætatisq; teneritudini conueniret. Proinde rationibus adortus est Virginem, vt omnino seuerissimum crudelis instrumenti vsum dissuaderet. Illa aduertens ratione non imperio secum agi, suas vicissim rationes humiliter opposuit; demũ in hoc vtrimq; conuentum est, quòd poscenti sua redderetur corona sed

mitiga-

mitigata. Sicque prouidus ac discretus Pater arrepta lima hinc-inde prominentiores coronæ aculeos hebetauit, obtudit, defricuit, si non satis attamen nec parum hoc temperamento se putans assecutum. At Rosa pluris faciens coronam quàm Regnum gaudebat hanc se recuperasse saluo spinarum numero, ac saltim non nisi modicè ea castigatione exarmatam. Igitur respexit denuo ad pristina dolorum supplementa, iamq; pœnoso tæniarum attractui etiam hoc addebat, vt interdum illiso pugno coronam tunderet quò altiús in caput penetraret; neque enim diligens lima, sic detriuerat aculeos vt suo non fungerentur cruentandi officio. Patuit hoc vice quadam, cum Rosa fortuito in terram lapsu caput leuiter ad vicinum pluteum impegit, vbi confestim ob coronam vertici validiùs impactam copiosus sanguis defluxit in humerum.

De Christi serto spineo canit Ecclesia: *felix spina, cuius aculei vires frangunt regis tartarei*. Rosa nostra idipsum experiri meruit & in suo: nam quotiescumq; hostis tartareus appropinquabat Virgini suggesturus fœda ac sordida, alijs ad eum procul abigendum catapultis opus non fuit, quàm quòd vigil Rosa ter digito pulsaret suam coronam in SS. Triadis reuerentiam. Tympanum erat, cuius leui tactu perculsus Dæmon fuga turpissima declinabat certamen. Suauius, ac fortè mirabilius est, quod de huius coronæ virtute post obitum Virginis compertum est. Quidam religiosissimus Dei seruus paulò post elatæ Rosæ exequias domum Gundisalui Quæstoris adierat, eo dumtaxat animo vt instrumenta quibus Rosa virgineam carnem viuens domuerat, deuotè contrectaret. Oblata ei cum anulo fuit corona spinis horrida, vixq; his manus applicuerat, cum repente æstuare cœpit inusitato quodam Diuini amoris incendio, colliquescere in intimo fundo spiritûs, dulcescere gustu admirabili supernarum deliciarum, tamquam ex illismet spinis Paradisi vuas, ex tribulis ficus collegisset

gisset in animæ palatum. Verùm de hoc prodigio commodior redibit tractatio infra Cap. XI. cum de pronubo Rosæ anulo agendum erit: hìc sufficiat innuisse, quàm seriò ac festiuè Cœlum ipsum huic coronæ applauserit, quando in honorem tam rigidæ compunctionis vnctionem distillauit tam suauem ac pretiosam.

Non pigeat, hìc denuo reflectere oculos in spiniferum S. Catarinæ Senensis prototypon, quod Rosa nostra spinis coronata sic imitari visa est, vt plenè idipsum non tam expresserit quàm in se transtulerit. Paucis accipe huius rei notabile argumentum quod in Rosæ funere obseruatum est. Dum defunctæ cadauer prostabat in feretro, disposuerat cœlestis illa (: cui nihil fortuitum) Prouidentia, vt deesset florida corolla quæ de more caput virgineum circumdaret; instabat hora funeris ad sepulturam efferendi, at videbantur fugisse terreni flores velut indigni qui Rosam coronarent iam cœlestem. Ergo in confusa illa trepidaq; hinc vrgentium inde cunctantium perplexitate recurrendum deniq; fuit (: nôn sine instinctu Numinis) ad coronatam S. Catarinæ Senensis imaginem, quam Rosa dum viueret ornare consueuerat; huius itaq; sertum proprium omnibusq; publicè notum tantisper transfertur in Discipulam, sub hoc Rosa effertur Gundisalui domo ad tumulū, vt quæ viua Seraphicā Magistrā ad viuum expresserat gestamine senticoso, eamdē & mortua repræsentaret euidentiùs sub communi vtriq; corona. Probarunt factum quicumq; mysterium agnouerant, certi non ab humano studio sed necessitatis fortunato potiùs quàm fortuito consilio hoc singulare virtutis testimonium Virgini obtigisse.

Huc demum & illud videtur pertinere, quòd dum mortualis pompa sic Rosam coronabat in terris, ostento non absimili Beatorum curia eamdem coronauit in Cœlis, vt vtrimq; deprehendatur successisse in ipsammet S. Catarinæ

Senensis coronatæ. Res ita innotuit: mox à felici Rosæ transitu persona quædam eximiæ sanctitatis ac nominis in visione imaginaria conspexit inter Angelorum myriades gloriosam SS. Virginum catervam rectà gradientem ad thronum Sanctissimæ Trinitatis; in medio agminis fulgebat Rosa palmam manu præferens, niveoq; candicans amictu, sed nondum vt reliquæ coronata, siquidem ad Diuini illius Throni crepidinem stabat Virgo Deipara, coruscam in dextera coronam tenens, qua Rosam suis ipsa manibus inauguratura solemnem hanc Virginum processionem exspectabat. Nimirum simillimo ritu olim S. Catarina Senensis excepta fuerat in Coelis, cum reliquit terras, vt sic inter Magistram ac Discipulam à spinea vsq; ad auream coronam nulla superesset difformitas. Felices spinæ, quibus de tali manu tale successit in Coelis diadema.

CAPVT IX.

Rosæ lectulus, ceruical, nocturnæ Vigiliæ.

TAnta ei corporis macerandi cura fuit, vt nec paucu-las nocturnæ quietis horas tormento vacuas esse permiserit: hinc strati sui voluit eam esse duritiem quæ somnum abigeret magis quàm vocaret: quin & eò tandem processit ars atq; industria, vt qui dormituræ lectulus idem & equuleus esset. Ita nimirum nec indulgebatur quidquam afflicto corpori, & demebatur somno quod orationi accederet. Suboluit tempestiuè attentæ Matri quò Filia tenderet, nam pene ab infantia vtrumq; & du-

riùs

riùs cubandi & austeritatem dissimulandi studium notarat in puella, vnde aliquamdiù hanc secum eodem in lectulo accubare iussit per noctem, vt arte artem deluderet. Paruit Rosa, sed eo ingenio quo nihilominùs obedientiæ ac pœnitentiæ merita in illomet lecto materno dexterrimè coniungeret: vix enim obrepserat Matri sopor, cum Virgo culcitræ partem cui incubuerat sensim remouebat, donec substratæ tabulæ corpusculum exciperent, capiti verò lignum aut prope absconditus later ceruicali subducto succederet. Idem S. Catarinæ Senensi cum Lapa Matre certamen, idem strategema fuit. *Læta successu* Rosa pergebat securior non tantùm nudare sibi tabulas quibus indormisceret, sed & rudius saxum circumspicere quod ceruici supponeret; verùm post longas ambages tandem interrupit Filiæ solertiam expergefacta Mater, ac velut deprehenso immani facinore puellam increpuit; adiecto callidæ obstinationis conuicio, si sic ei constitutum erat Matrem fallere, iret porrò, sibiq; deinceps suopte arbitrio lectum quem vellet contabularet, dum tamen capiti saltim humanius ceruical concederet, ipsisq; tabulis vnicum simplicis straguli induceret operimentum.

Ad hanc vocem tripudiabat Rosæ animus, maternam permissionem tametsi iurgio ac bile acidam pro dulci blãdimento arripuit, conditionem auida manu acceptauit, Matriq; pro tam liberali indulgentia gratias egit tenerrimas. Exinde mox conquisitis & in sui cubiculi capaci angulo compaginatis tabulis rude stragulum iniecit, bina insuper puluinaria in speciem imposuit, paruoq; labore grabatum vti genitrix permiserat absoluit. Verùm quoties nox appetebat, remotis puluillis succedebat truncus vndiq; impolitus, ac lapilli in hunc vsum interdiu sub lecto absconditi disponebantur sub stragulo, vt ea inæqualitas offenderetur corpus, cui prædura tabularum planities delicijs fore timebatur. Quantùm hæ scruporum sub stra-

gulo extantium diffitæ cotes iacentem Rosam dispunxerint, facilis coniectura est, sanè in ipsis solidis asseribus conspicuè apparuerunt impastinata lapillorum vestigia, ipsæ tabulę scrobiculatim hinc inde extritæ protestabantur satis, quàm molliter his incubuerit macilenta Rosa.

Ceterùm lapilli sparsim ac mobiliter dispositi facile cedebant moli, quoties in aliud latus vertendum erat corpusculum. Igitur addenda videbantur tum duriora tum stabiliora in equulei supplementum. Nempe tria ligna tortuosa, indolata, nodosa tabulis imposuit, ac inter commissuras tenuioribus paxillis firmauit sub stragulo ne cederent. Attamen per diem hosce truncos exemptiles seorsim occultabat sub thoro, ne Mater aut ex inæqualitate straguli hos deprehenderet, aut palam expositos traheret in legitimæ suspicionis argumentum. Vnica demum Mariana ancilla secreti conscia fuit, quam validis obtestationibus adegit Rosa ne proderet, & si cubiculum euerrendum esset, hæc ligna suo loco vel immota relinqueret, vel actutum reponeret. Diu placuit feruēti Rosæ crudelis hæc supinæ torsionis catasta, placuissetq; diutiùs si fuisset atrocior, hoc est si acutiùs & omni ex parte sæuijsset, nam inter lignorum vacua spatia nil erat quod incubuam satis cruciaret.

Subijt ergo noua ac postrema lectuli dirissimè asperandi cogitatio. Tabulis arctè commissis ligna omnino septem instrauit iustis interuallis, quæ ne laxarentur, hubulis loris aptè distrinxit. Porrò singulas distantium lignorum intercapedines præacutis tegularum fragmentis, coctilium patinarum frustulis, testarumq; fractarum triquetris sic impleuit, vt singulorum pars mucronata obuerteretur corpori, ac ea quidem confertissima densitate qua nutare aut cedere nulla posset, cum infernè sat prohiberent subiecti asseres ne quà excideret, costasq; obsiderent ligna ne [illegible]ur phalanx. Quis credet videri deniq; potuisse

dignum

dignum huiuſcemodi pratum in quo Roſa quieſceret? nec defuit ſtrato tam nobili dignum ceruical, ſed de hoc infra. Eidẽ coaptatę lodices, at cilicinę, ſetoſę, inſtarq; ſubcerniculi aut cribri, vt ſimul & ipſæ pungerẽt, & teſtarũ punɑturas non impedirent ſed obiter abſconderent. Inſuper ad huius lectuli caput occultè ampullam felle plenam appenderat, nec ante ad ſomnum ſeſe componebat, quàm iſthoc ſorbillo amaricaſſet fauces, in memoriam Sponſi felle ac myrrha potati. Aliquando faſſa eſt Roſa, in lectuli ſui aditu hoc felleũ libamen ſibi non adeo cum ſumeret quàm ſi citiùs euigilabat, fuiſſe moleſtiſſimum, tunc enim ſentiebat palatum vſq; ad tunſillas & epiglottidẽ aruiſſe penitus, linguam præ ſiccitate vix non immobilem, gutturis bronchos vndiq; accensos, ita quòd ſiccatis faucibus ſupplicium eſſet ipſa reſpiratio. Proinde nil mirum, ſi (: quod poſtea innotuit) Roſam ceterà intrepidam ſæpiùs horror pauorq; medullitus peruaſerit ad vnius ſui tam immitis lectuli cogitatum, tremebat, æſtuabat, ſudabat miſera priùſquam vel ſpondam attingeret, memor quales ipſam expectarent ibidem plumæ, quot minaces criſtæ arrigerentur illic in ſuam lanienam, quo ſibi cruciatu diſtabeſcendum quoties in alterum latus reuoluendum eſſet laſſum corpuſculum, deniq; ſciebat inde ſe neutiquam ſurrecturam abſq; omnium membrorum gelido ſtupore, ac velut ex oſſifragio coxis, humeris, cruribus, brachijs miſerrimè diuaricatis; vnde cuidam Matronæ poſt annos complures familiariter interroganti, quomodò lectum adeo horribilem & arduum potuerit vel nocte vnica tolerare; reſpondit cum lepore (: vt ſolebat) & gratia, talem ſe ex eo accubitu dolorem capere, quantus vtiq; ſufficere poſſet in ſatisfactionem pro quâuis amiciſſima perſona Deo offerendam.

Contigit ſubinde, Roſam velut iuſto pauori pene imparem diutius hærere in ancipiti, lectumne tot pœnarum

ferri-

fertilem inſcenderet ; Verùm dubitanti & prope exanimi ſubuênit Chriſtus viſibili blandaq; ſpecie ſe Virgini obijciens, ipſamq; placidiſſimè his verbis compellans : *memento Filia, longè duriorem, anguſtiorem, horribiliorem fuiſſe lectulum Caluariæ, in quo mortis ſomnum pro te cepi. Noſti quid fellis ibidem propter tui amorem exhauſerim, ſcis quæ illic non teſtæ, ſed ferreæ cuſpides mihi manus pedeſq; terebrârint, donec ipſam mihi extunderent dilectam animam. Hæc recole, hæc pœnali ſtrato tuo in trutina oppone, & videbitur tibi ſub charitatis dictamine lectulus noſter floridus.* Mirum, quàm altè Virginis animum hæc verba penetrârint, quantùm ei roboris conſtantiæq; affuderint, ne ab horrido illo patientiæ exercitio reſiliret; Sanè per ipſos decem & ſex annos in huius agonis acerbiſſimo tormento inuicta perſeuerauit, & (: quod mireris ampliùs) conſcia demum atq; inuita ſed tamen conniuente Matre. Conata quidem hæc fuit ſemel iterumq; Filiam à tantæ auſteritatis exceſſu diuertere, & lectum immanem fruſtatim diſſipare, ſed immiſſo diuinitus conſcientiæ ſtimulo nec manum auſa eſt adhibere nec imperium. Maluit itaq; per Confeſſarios tentare ſucceſſum, verùm & hi velut in magnæ perplexitatis negotio videbantur trepidare, nec certi quidpiam reſoluebant ; idq; perſpicuum ſatis indicium erat, Deo ſic placitum eſſe, in aſperrimi lecti tolerantia electam Roſam dilecto ſuo Sponſo concrucifigi.

Dicendum nunc de ceruicali. Tentabat Roſa gradatim abiectis mollioribus ad exemplum S. Catarinæ Senenſis eò pertingere vt inſcia Matre demum informe ſaxũ capiti dormitura ſupponeret, vnde initio groſſioris panni incõmodum volumen in ceruical adhibuit, deinde paulatim crudum laterem, deniq; petram polygonam & vndiq; ſcabram ; Verùm hanc Mater vt animaduertit ſuſtulit, filiæq; puluinar obtruſit lanâ vacuum, ſed cum iuſſu vt illud farciret. Tacuit Roſa, puluinar ſuſcepit, infarſit, ſed non

lanâ

lanâ vti credebat Mater: vim segmentorum collegit quæ de fabri lignarij dolabra excidunt, his puluinum impleuit, impleto indormiuit; Nec tamen diu latuit Matrem solertia, fartum corripuit, lignea inde retrimenta proijci, lanam substitui, lanam ingeri disertè & cum clamore præcepit. Obediuit Rosa sed non vltra literam, ceruicali infarsit lanam at non solam, quia inter lanam extimumq; pannum vbi facies decumbentis excipienda erat, tortiles iuncos clam occuluit quos veteris sportæ fragmento in hunc vsum detraxerat. His Rosæ dormientis vultus immodicè dispungebatur, adeo quòd Mater in genis ac fronte Filiæ persæpe notarit extemporanea hæc stigmata, nec tamen originem diuinare poterat iam secura de lana quæ ceruical implesset; donec fortuito casu manum ceruicali incuriosè imponens contrectauit hostem in latebra, iuncos deprehendit, extraxit. Vidisses hic denuò Lapam Matrem Filiæ Catarinæ probra, conuicia, criminationes aceruantem; vix temperatum à verbere. Sic Rosa quòd dura sibi quæreret, durissima sufferre debuit. Exinde Mater in virtute sanctæ obedientiæ præcepit Filiæ, rursum vacuaret suum ceruical, lanamq; reponeret, at lanam solam. Iterum obedit Rosa, sed vltra literam, nempe duplicauit lanam, arreptoq; bacillo tantam eius copiam non tam ingessit quàm impressit ceruicali, vt hoc suberis tandem duritiem exæquârit. Sic videbatur sibi rediisse ad ligneum illud puluinar, quod pridem sibi Mater subtraxerat. Fuerat is truncus ex arbore quam illic *Pacay* vocant indigenæ, excauatus in medio vt caput Virginis collumq; exciperet. Huic per edictum maternum proscripto successerat nodosorum stipitum fascis in extremitate funibus collectus. Verùm & hunc Mater abegerat. Tandem vt in postremum hoc merè laneum ceruical incidit, vlterioris inops consilij sic Filiam affata est: Sanè paruisti Rosa mea, paruisti, siquidem hic modò nil nisi lanam reperio.

Satis

Satis est, imò plus quàm satis, nam tibi & lanam in lanienam sciuisti conuertere; quid vltra imperem? ne Matris præceptum flocci-fieret, hos floccos condensasti in solidę petræ duritiem. Age vt vis, nec si tibi mortem consciueris, te ampliùs interpellabo..

Demum aduênit Matri tempus optatissimum, quo sibi de PP. Confessariorum permissu licuit pœnosum Rosæ lectulum manibus auidissimis dissipare. Qui conscientiæ Virginis præerant, tribus circiter ante illius obitum annis considerauerant, ipsam viribus nimiùm attenuari, corpusculum tot flagris, ieiunijs, morbis exhaustum arduo tàm asperi lecti supplicio non ampliùs par fore, & si fomenta illi persuaderi nequeant saltim tormenta debili aut subtrahenda esse aut moderanda. Itaq; Rosæ lectulum ærumnis trium lustrorum grauem cupidæ matri dedunt in direptionem ac prædam. Quoanimo id acceperit Filia pœnitentiæ quàm Vitæ studiosior, non facile dixerim: at alacris Mater velut signo ad assultum dato sæuissimam illā catastam non aliter ac hostilem arcem inuasit, truncos, ligna, tigna disiecit, luxauit asseres, & non sine præcipiti manuū offendiculo testacea fragmēta sublegit, sparsit, tandemq; in vicinum Vrbi fluuium ne ad vsum redirent abiecit, priùs tamen eorum numerum inire voluit, reperitq; acuminata frustula parùm abesse à trecentis.

Ergo aliter post hæc Rosæ iacendum, & dormiendum fuit, vix tamen blandiùs aut commodiùs, nam tabulas suas asseresq; repetijt, his sine culcitra paleaue simplex ac detritum peripetasma instrauit, sicq; vocato somno exanguia membra deinceps composuit ad soporem. Attamen & pauper hic thalamus ei videbatur sapere delicias, vnde postremis vitæ annis quos in Gundisalui Quæstoris domo exegit, in humili sella collecto corpusculo sedentaria noctes suas transegit, capite paulisper reclinato ad columnam lecticæ in qua Gundisalui minorēnes filiolæ acquiescebant.

scebant. Ità breuissimum somnum Rosa libabat magis quàm capiebat, præsertim hyberno tempore, quo plerùmq; ex nocturnis frigoribus sic tremebat, rigebat, stupebat, vt surgens pedibus consistere vix posset. Interdū nimio algore excitata roris marini ramusculis ad ellychniū accensis obiter hoc fumo tantillum fugitiui caloris quo se foueret, nitebatur concipere. Nouercali corporis odio nec vigil insidere vsquàm puluino voluit, sed vel stans peragebat labores suos quousq; poterat, vel cum necessariò sedendum erat, duro palo vtebatur pro sellula.

Interim prioris sui lectuli memor & cupida, assiduè tūdebat Confessariorum aures, querebatur se vitam suam otiosè perdere dum à pristinis pœnitentiæ exercitijs inuita cogebatur feriari, omni se patientiæ meritò vacuam ex tanta Patrum indulgentia remanere, S. Patri suo Dominico indies occantari titulum *Rosa patientiæ*, se verò adempta sibi patientia nec Rosam esse nec tanti Patris Filiam, deniq, sinerent eam quæ nil boni ageret saltim mala pati, corpusq; affligere. Tantum effecit, quòd vnus ex Confessarijs indulsit Virgini, vt per totam illius & proximi anni (: qui Rosæ postremus fuit) quadragesimam ex pristini rigoris forma denuo sibi lectulum instrueret è lignis, testis, tegulis constipatum. Fecit confestim Rosa vt sibi permissum erat, summæq; curæ summum adiunxit secretum, adeo vt neque post suum obitum (: nam tunc primùm res innotuit) secundus iste pœnarum lectulus vsquam potuerit inueniri. Credibile est, ipsammet statim vt cum Quadragesima expirarat vtendi facultas, vltro soluisse catastam, dispersisse testarum fragmina, proiecisse paxillos & ligna, ne quid innotesceret, quamquam diligens perquisitio vtrobiq; tum materna tum Quæstoris in domo non defuerit.

Sed nec Rosam morti iam vicinam deseruerat hoc penè coæuum durissimè cubandi desiderium. Semianimis in

ſuo illo extremi doloris extremo lectulo dolebat altero illo ſe carere lectulo extremè dolorifico: at quis tam crudelem equuleum apparaſſet innocentulæ iam-iam moriturę? Saltim optabat ex illo cui incumbebat humaniori ſtrato humi deponi, ac nudo in pauimento mori. Verùm vt neq; hoc ſe impetraturam à domeſticis intellexit, adſtantem germanum fratrem vltimis affata verbis rogauit, ceruicalia vt ſubmoueret; his in partem retractis gaudebat moribunda, quòd ſe lecticæ tabulis ſentiret occipite humeriſq; acclinem, mirificèq; contenta quòd crucifixo Spōſo qualitercumq; commoreretur in duro ligno, felicem ſpiritum paulò poſt in manus Creatoris placidiſſimè exhalauit. Nec defuerunt, qui in morientis pallido vultu notarint ipſiſſimam Chriſti in Cruce exſpirantis effigiem, quod alio loco, & tempore in S. Catarina Senenſi itidem lecto decubua fuerat obſeruatum.

Porrò quiſq; ex tanta vſualis ſtrati duritie haud difficulter intelliget, quantùm Roſa vigilijs dederit, cui ipſemet lectus ſoporem adimebat. Faſſa eſt aliquando Seraphica Catarina B. Raymundo Confeſſori ſuo, cum nullo hoſtium æquè vt cum ſomno operoſiùs ſibi fuiſſe confligendum, quem eo tandem reduxit, vt horis omnino duabus contentus eſſet. Roſam Catarinæ Diſcipulam idem certamen exercuit, eadem victoria cohoneſtauit, nam & ipſa ſomnum ſuum intra duarum horarum anguſtias coercuit, & aliquando etiàm minus ſpatij indulſit importuno exactori. Vnde ſic diurnum nocturnumq; tempus diſtribuit, vt ex vtroq; duodecim horas vniuerſim orationi ſeponeret, alias decem impenderet labori manuum, quo Parentes ſuſtentabat, reliquas corporis neceſſitatibus & breui quieti deputaret. Hanc vigilandi facilitatem iuuere longæ inediæ, cilicij lectiq; carduetum, frigidæ omniſq; potûs diutina abſtinentia, profunda meditatio & applicatæ mentis ad ſuperna tenax defixio. Nec tamen ſuas artes

tes partesue omisit versutus hostis, quin Virginem tunc maximè quando ad nocturnam orationem surrexerat, molestissimè niteretur reuocare ad somnum. Rosæ permagno stetere hæc prælia, nam siue genibus humi fixis inchoabat preces, videbatur inesse plumbum grauatis palpebris, siue erecta stabat, capiti vertigo ponderosissima obtinniebat languidam somnolentiæ cantilenã, siue pansis brachijs procubuisset in terram, adgliscebat soporiferi torporis suaue blandimentum. Pudebat Rosam aduersario succumbere tam ignauo, pugnabat etiam cadendo, illidebat ceruicem parieti, tundebat sibi latera, si quo modo extunderet irrepentem lethargum; vincebat tandem at nõ sine agone, triumphabat, sed in Cruce: nimirum prostabat in Virginis cubiculo par humanæ staturæ Crux lignea, è cuius brachijs vtrimq; prominebant claui fortes ac solidi, vt sufficerent corpori sustinendo. His igitur ambas manus applicabat in somnum pugnatura, ab horum tenaci complexu pendulum librabat corpusculum dum Deiparæ Virginis officium absolueret, his cuneolis findebat impetum somni, erudiebatur ad excubias, crucifigebat hostem, nec nisi victrix obrigidos lacertorum tendines retrahebat à charis victoriæ manubrijs, sic palmam obtinebat sed palmis callosis.

Inuênit & alium pugnandi modũ. In cellulæ pariete oblongũ fixerat clauũ paulò altiorem, quiq; Rosæ verticem palmi ferè interstitio superaret; Huic aduersùs somni insidias modicum id capillitij quod obtegendæ coronæ in fronte residuum superfuerat, implectebat strictissimè, eoq; tormento accersebat vigiliam, recitabat preculas, somnolentiam strangulabat. Ne tamen sic pendula paucis capillis totam corpusculi molem committeret, vtcumq; summis pedum digitis insistens tangebat terram, sed ægrè satis, ac per alternas successiones nutante lubrico fulcimento. Colligito lector ex tàm atroci remedio, quàm fuerit

iuuenculæ importuna ſomni vexatio : in lecto muricibus ac tribulis , foris autem clauis pugnandum fuit, & Roſæ ſeu dormire vellet,ſeu vigilare tormenta ſubeunda erant.

CAPVT X:

Roſæ domeſtica ſolitudo ; fuga publici, cellula peranguſta.

VT olim S. Catarinam Senenſem adhuc puſillam ſolitudinis amor vſq; ad ſpeluncæ quæſtionem abripuit , ſic Roſam vel à prima infantia docuit ſolitarios angulos domi quærere, Mundiq; commercia deuitare. Conueniebant ad eam è vicinis domibus paruulæ , at luſitandi gratia, quod illius ætatis primum eſt ſtudium : afferebant ſingulæ ſuas pupas, quibus veſtiendis, comendis, ornandis fœmellarum pueritia cõmuniſſimo ſexûs genio addicitur . Has innocenti æmulatione oſtentabant ſilenti Roſæ, hortantes vt & ſuam promeret aut formaret. Negabat illa ſe pupam vel habere, vel etiam contrectare velle , quòd audiſſet, Malignum aliquando per pupam (: fortaſſe idolum fuerit :) garritum edidiſſe . Mox puparum luſu coæqualibus relicto abdebat ſe in ſecretum angulum, quaſi arcanis cogitationibus quietiùs vacatura : illic interdum deprehenſa à fratre ac interrogata, quidni mallet puerulis feſtiuè nugantibus colludere quàm in pulueruIento, ac pulicibus referto angulo deſidere, verbis ſupra ætatem ſenſatis reſpondit : *Sinito hic me deliteſcere ſolam cum Deo, nam illic inter pupâs an pariter adſit Deus quis nouit ?*

Cum annis creſcebat latendi ſtudium, vnde in horto

O vmbro-

vmbrosas platanos muro proximas conspicata locum elegit, vbi auxiliante Ferdinando fratre oratoriolum ab omni domesticorum prospectu semotum efformaret. Illic plexili ramorum, palmitum, virgultorum circumductu modicum inclusit spatium, ac supernè frondosis arcubus affabrè concamerauit. Intus humile altariolum muro applicuit, Crucem exdensiori charta flosculis plumisq; versicolorem imposuit, & quidquid Sacrarum Imaginum conquirere poterat in hanc suam Basilicam solicitè comportabat. Videbatur huic angello Rosula vniuersas suas inclusisse delicias, adeo totos in eo hærebat dies solitaria, illuc velut ad orandi, meditandiq; secessum à prandio, à lectulo, à cæna properabat, ibi domesticis se subducebat tumultibus, iocis, fabulis, vni sibi Cœloq; vacans, extra hunc Paradisum nusquam ei benè esse poterat, adeo vt domi abiret in prouerbium: *Hortum adeas si Rosulam quaeris.* Verùm quia isthoc solatio non nisi interdiu licebat frui, paulò grandior facta impetrauit à Matre aliud intra ædes cubiculum, in quo seorsim à ceteris prolibus solitaria pernoctaret. Tempestiua hæc fuêre in tenella indole præludia, vt quid maturior esset molitura, ex his præambulis conijceretur.

Paulatim cò statura & ætas Rosam prouexerat, vt idonea esset honorario comitatu stipare Matrem foras egressuram, maximè cum inuisendæ erant digniores Matronæ. At Filiæ suam vnicè eremum amanti molestissimum erat tàm videre, quàm videri in publico; Vnde nunc prece, nunc lachrymis ambiebat Matrem obsecrando ne secum se abduceret. Stupebat ista, nondum assequens vnde idipsum quod reliquæ iuuenculæ vltra modum exambire solent, vni Rosæ tam exosum esset. Itàq; inuitam aliquoties adegit imperio, certa edicto sine replica obedituram. Semel cum à Matre inuitaretur ad secum obeunda foris vrbanarum salutationum officia, Virgo iuxta domesticum

furnum

furnum transiens saxum à clibani orificio studiosè sibi attraxit in pedem,eoq; vulnere & cõtusione obtinuit, vt non fictè claudicans residere domi sineretur . Et veriùs & venustiùs hoc vulnere pedis rubuit Rosa nostra Peruana, quàm quod de Rosis Cyprijs fabulata est antiquitas , nimirum has non ante rubuisse, quàm ex Cypriæ Deæ sauciato calcaneo fortuitus eas cruor aspersisset.

Porrò & aliud Virgo excogitauit strategema, vt *solitudinis* amans redimeret vexam prodeundi in publicum. Quoties à Matre præsensit se inuitandam ad visitationis obsequia , clam indico pipere quod mordacissimum est cilia palpebrasq; sibi obliniebat, quo quidem affrictu mox ardebant oculi, rubebant, stillabant, velut si acris è capite defluxio eos suffudisset . Ità dum Mater egressura vocabat Filiam in comitatum, sufficiebat ostendisse fluidos noxioq;pruritu tumentes oculos,tamquam perferendæ apertæ luci tunc minimè pares . Vnde miserata parens ne affectis luminibus liberior foris noceret aer, indulgebat Filiæ optatissimam solitudinis ac latibuli facultatem. Durum sanè effugium : at Rosæ præ ipsa pupilla oculi charior erat sua anachoresis, longoq; tempore ipsi valuit hęc solertia , donec tandem suspecta frequentia rem prodidit genitrici , quod ità accidit . Condicto mutuo Domina Ludouica Vargas Caruaial cum Maria de Oliua statuerãt, assumptis vtrimq;filiabus vehi ad celebrem Diuæ Virginis stationem cui à *Monte Serrato* nomen est ; Venit præfixa dies, & rheda cum D. Ludouica eiusq; Filia Isabella Alexia substitit ante fores. Præparata Mater aduocat Rosam, at hæc prodit turgentibus rursum oculis, palpebrisq; subtristi rubore inflammatis, vt facilè constaret, visum ea defluxione accensum & nimio dolore nictitantem auræ solisq; pericula neutiquam laturum ; Hic demum in se reflexa Mater, postquàm se Ludouicæ comiter excusarat, pensitare cœpit attentiùs , quid sibi velit, quòd Rosæ oculos

tunc

tunc potissimùm obsideret importuna ista defluxio, quandocumq; honestarum Matronarum visitatio aut domi excipienda aut foris exequenda instabat. Hinc in Filiæ vultum curiosiùs intenta vidit non fingi quod apparebat, nam & ruboris incendium, & doloris acrimoniam crebra stillicidia tacitè affirmabant. Denique maternâ licentia propiùs os naresq; applicuit, odorem sensit, exsertaq; lingua mordacitatem sæuissimi collyrij lambendo deprehendit. Quis enarret scommata, clamores, dicteria, quæ tunc in Filiam detonuit Mater? quorsum (: inquit) hæ fraudes? cui bono tam ineptæ præstigiæ? si libuit Matris oculos deludere, at ludere cum proprijs oculis quale nefas, quãtum periculum! tam citò oblita es, nuperrimè Ferdinandi Perez mãcipium simillimo abusu allij & piperis omnino visum vsumq; oculorum perdidisse? breuiter ac modestè respondit Virgo: *Satius foret ò Mater, & me cæcam esse, quàm vana & secularia affatim videre.* Ista responso genitrix permisit Filiæ quantùm vellet latere domi, tantùm ne ampliùs sibi oculos periculoso hoc defrictu obpiperaret. Tam carò constitit Rosæ optati secessûs tarda licentia, quã illo pretio perpaucæ sibi emptam (: pleræq; ademptam) vellent.

Vsque adeo Rosæ placebat desertum, displicebat publicum, vt non solùm priuata palatia, communiaq; Vrbis spectacula mordicus deuitarit, Verùm & generales celebrium Processionum circuitus, ac populosas supplicationes curiosè spectare defugerit. Fatebatur, sibi permolestum ac graue esse inter fœminarum colloquia cernere pomposas vestes, pallia fasciasq; pretiosas, interesse otiosis fabulis, distineri reciprocis tot inanium vrbanitatum ritibus; præcipuè tamen dolebat, se neq; in domestico sui recessûs asylo tutam à visitationibus liberamq; esse. Iam desierat Matrem ad eiuscemodi officia foras comitari, sed ne ipsa domi visitaretur, effugere cupiebat nec

poterat.

poterat. Mansuetudo, comitas, modestia Virginis trahebat notas fœminas, vt specie honoris dum accedebant ad Matrem, postularent videre & Filiam, quam suauis odor virtutis, honestas indolis, admiratio sanctitatis quàmplurimis etiam illustribus commendarat inuitam. Neq; his facile accessus poterat denegari quantùmcumq; se Rosa absconderet, deplorans iacturam pretiosi temporis. Et quàmuis sermo nonnisi de Deo esset, protestabatur, vtilius sibi ac iucundius semper fore, cum Deo quàm de Deo loqui.

Igitur aspirante Numine sublimiorem speculata est viam qua sese ab ijs impedimentis viriliter explicaret: parentes verecundè supplex orauit, permitti sibi in extremo horti angulo locum solitarium pro architectanda cellula, quam cupiebat vnicæ dumtaxat staturæ suæ capacem, cum exigua fenestella quæ lumen exciperet, ostioli clauem sola (: si vellet) Mater teneret: ibi se labori manuum, orandi meditandiq; studio, & collectioni spiritus absq; vllo minimi temporis dispendio vtilissimè vacaturam. Addebat rationes solidas ac ponderosas quas Cœlum ac zelus diuini obsequij dictarant. Verùm negabat Mater se permissuram Filiæ, quòd tali sepulchro viuam se abderet. Post cassas preces, & obstinatas repulsas Virgo de more confugit ad Cœlitum auxilia, Deum in primis Deiq; Matrem assiduè inuocans, vt maternum sibi consensum potenti afflatu elicerent: nec dubitabat exaudiri, verùmtamen altiùs mota in certitudinis experimentum cœlitus arrham quasi pignoratitiam exspectauit, & obtinuit, quæ talis fuit: habebat in paupere thesauro coronam precariam ex corallijs, hanc prompsit, vt in sacello SS. Rosarij imaginem Diuæ Virginis speciosus hic torques ornaret. Ergo notum Religiosum adijt, coronam porrexit collo Imaginis quantocyus immittendam Neglexit ille quòd scala sibi deesset qua ad sublimem in Ara imaginem pertingeret. Póstridie

ad

ad ſacellum Virgo redijt miſſam auditura, cumq; notaſſet ſuam Imagini coronam deeſſe, magnis precibus maiorem (: quem vocant) Sacriſtanum exorauit, vt tandem ipſe coronam Imaginis collo circũdaret, ſua intereſſe plurimùm, vt id fiat, velle ſe pretioſo hoc vinculo ſuauiter captiuare Matrem-Virginem, vt ita Filiolus vadem ſeu fideiuſſorem ſe interponat. Poſtrema hæc verba ænigma erant, quod tunc quidem Sacriſtanus non ſatis aſſequebatur, fecit tamen quod Roſa petijt, ſcalâq; applicita coronam haud ſine labore circumdedit collo Imaginis, ac ſcalam remouit. Adfuit demum ſtatuta dies, qua Roſa obtentæ gratiæ Fideiuſſorem intuitura feſtinauit ad Eccleſiam S. Dominici: & ecce SS. Roſarij ſacellum ingreſſa vidit coronam ſuam, à collo Diuæ Virginis ſolutam pendêre palam de manu paruuli Iesv. Idem viderunt quotquot promiſcuè aderant in Sacello, at myſterium ignorabant, quòd ſupponerent, coronam per ipſummet Sacriſtam è collo Deiparæ in digitos filioli fuiſſe tranſlatam. Sacriſta prodigij admonitus venit, vidit, adſtupuit, certus nec ſe nec ſuorum vllum attigiſſe coronam à die, qua collo Diuæ Virginis circumducta fuerat. Sola Roſa conſcia miraculi, ſigniq; tacita interpres exultabat arcano iubilo, ſat intelligens quò iſta ſpectarent; nempe Regina SS. Roſarij ſupplici Roſæ gratiam, quam optabat ſpoſponderat, Filius tandem Fide iubebat pro Matre, ſicq; corallinum illud ſponſionis vinculum ab exſoluta Matre in ſe tranſtulerat.

Roſa ex hoc mirabili oſtento iam ſui voti ſecura ac penè compos, grauem ac honorificam adornauit legationem ad Matrem, hanc obierunt Magiſter & Cathedraticus P. F. Ioannes de Lorenzana, Gundiſaluus de la Maſſa Quæſtor Regius, & Quæſtoris Vxor Maria de Vſatigui. Feſtus erat dies Beatiſſimæ Virginis in Templo purificatæ, q do internuncia hæc trias Mariæ de Oliua gratulando gis quàm flagitando expoſuit Roſæ ſuæ conſtans de

rium fabricandi sibi cellulam angustam ac solitariam, in qua sine Confessarij permissu nullius admitteret conspectum aut alloquium. Mater, quæ in illam vsq; horam ad eiusmodi voces apenninis cautibus durior fuerat, statim vt cera liquefacta cessit, nec vel momentum temporis aut deliberationi aut dilationi in re tã ardua deposcens. Nimirum sic exoluit promissa Fide-iussor Deus, qui non minùs parentis cor quàm coralium Filiæ gestabat in manu sua.

Porrò obtenta hac permissione, quàm putas festiuo dulciq; gaudio diem illum transegit Rosa? videbatur in se quadrare id, quod canebatur de iusto Sene: *Responsum accepit Simeon*. Audebat cum eodem cantillare iucundum hoc celeusma: *Nunc dimittis*, velut quæ portum suorum desideriorum iam penè attigisset, fruitura deinceps secretis amplexibus infantis sponsuli, qui ducit in solitudinem, locuturus ad Cor. Deniq; sentiebat Rosa se compellari primo illius diei Responsorio: *Adorna thalamum tuum Sion*. Certè non nisi thalamum pollicebatur cellula, quam sibi designabat Rosa, longumq; putabat expectare diei sequentis diluculum, quo opus inchoaret. Nec mora, postridiè adornauit thalamum, comportauit in hortum tabulas, intraq; pauculos dies perfectum stetit solitariæ deuotionis breue, arctum, humile Sacrarium. Tuguriolum erat quinque pedes longum, quatuor pedes latum, dixisses arcam potiùs aut cistam grandiusculam, nisi modica ad latus fenestella esse domunculam clamitasset. Vnus ex Confessarijs Virginis obiter habitaculi angustiam perstrinxit, cui Rosa lepidè replicuit, tantum inesse spatij, quantum sibi Sponsoq; cœlesti abundè sufficeret. Nempe vt dicebam, thalamus erat, quem Virgo Filia Sion adornârat. Nacta hanc Eremum felix Rosa hoc sategit, ne quis illic temporis punctus sibi efflueret sine fructu, hic totos hærebat dies addita maiori noctis parte, hic aptissimè per varia pietatis exercitia dispensabat horas; hic libentissimè contempla-

tionis vſu aſcenſiones in corde ſuo diſponebat propemodum ignara in corpore an extra corpus degeret. Huc poſtquàm ſe recluſerat, cuidam probatæ Sanctitatis Matronæ in raptu viſa eſt ſub ſpecie ac figura lucidiſſimæ Stellæ, cuius radios & quaquauersùs ſcintillantem claritudinem opaca parietum anguſtia cohibere nequaquã poterat. *Lima* alio nomine dicta *Ciuitas Regum* debuit & ſuam habere *Stellam*, ad arcta Saluatoris cunabula tacitè inuitantem. Obiter hìc attigerim, quod in Roſa dum vixit plurimi obſeruarunt, mirificè oblectatam fuiſſe aſpectu ſereni Cœli, adeo vt puella omnis Aſtrologiæ penitus ignara magnam interdum noctis partem, immota ſoli ſiderum ſpectaculo dulciter inhæreret: nimirum noua *Regum Stella* amabat Sphæram ſuam, eò anhelabat, hanc vnicè deperibat ſiderea indoles, nec facilè à cœleſtium flammularum nocturno obtutu auelli poterat mens Cœlo nata; fatebatur, Cœli ſiderumq; diuturna contemplatione ſe inſtaurari ac refici, quin & alijs ſuadebat, clarum ſereni firmamenti aſpectum inter potiora quæ ſpiritum eleuant allectamenta poſſe numerari. Vſque adeo non aberrauit religioſa Matrona, quæ Roſam ſtellis amicam in Stellæ figura agnouit, cui tunc pro firmamento exiguum cellæ latibulum erat.

Qui Virginis in templa & res ſacras ardentem affectum nouerant, mirabantur ipſam iugiter ſuo Recluſoriolo ſic adhæreſcere, vt ferialibus diebus vix aliquando Eccleſiã adiret, proinde à nonnemine interrogata fuit, quomodo cor eius pientiſſimum ſufferre poſſet, quòd non ſaltim ad interueniendum Miſſæ Sacrificio tantiſper omni manè tuguriolum ſuum relinqueret mox repetendum? audi candidiſſimæ ſimplicitatis reſponſum & obſtupeſce. Subiecit Roſa: neutiquam id ſuo Recluſorio imputandum, ſed quia Mater (: quacum ſola iuſſerant Confeſſarii primis annis Eccleſiam adire) domeſticis impediebatur curis, ne omni die ad Miſſam exiret: ſibi tamen diuina bonitate proſpe-

ctum esse, vt in Cellula residens non vnicam sed complusculas quotidie Missas videret audiretq; . Quæsitum de modo, & compertum, id supernè datū fuisse Virgini, quòd spiritu (: non secus ac si corporaliter præsens adfuisset) intererat quotidie Missis singulis , quotquot in vicino S: Spiritus xenodochio legebantur; nec solùm istis , sed & ijs quæ procul celebrabantur in dissita S. Augustini Ecclesia , quæ non minùs quatuor aut quinq; platearum anfractu seu interiectu distabat à Rosæ domicilio . Reclusæ Virginis arctissimæ solitudini magnum id, prodigiosumq; fuisse solatium nemo ibit inficias.

Aliud Rosæ iam solitariæ priuilegium à culicibus fuit, imò obsequium. Vbi anachoretica Virginis cella constiterat, soli humiditas & arbuscularum frequentia infinitam culicum multitudinem aut gignebat aut trahebat in amicum suo generi vmbraculum . Molestum hominibus animal si quod aliud, nam vnica sua proboscide & tubicinem agit & militem, cum non minùs feriat tubo, quàm tuba ac bombo sopitos infestet: Horum examina & agmina immigrabant Rosæ tugurio , præsertim quando vel per diem siccantes radij solis, aut sub vesperum serenæ noctis algores tenuissimis corpusculis imminebant. Nec tamen in tot culicum legionibus vel vnicus fuit, qui Rosam in sua Cellula vmquam attingeret. Scatebant his vndiq; parietes, personabat ostiolum, implebatur fenestra perpetuo commeantium refluxu, sed cauebant singuli ne Rosæ insiderent, ac velut ex condicto suæ parcebant hospitæ. Accidit, quòd vel Mater, vel ex permissione Confessarij nonnullæ religiosiores personæ Rosam in angusto suo habitaculo de Diuinis collocuturæ inuiserent; has verò, mox vbi ad ianuam aut fenestellam consedissent, hostiliter inuadebat culicum exercitus, his faciem & manus obsidere festinabat importuna societas, repellebatur vnus, succedebant quaterni, & plerumq; ex insidijs etiam incautorum sanguinem

[redacted]

nem hauriebant, relicto pruritûs ac tuberculi vestigio. Mirabantur sub ægyptia hac plaga Rosam integros dies immotam consistere, at stupebant magis, postquàm obseruarunt, in eius vultu ac manibus nec minimum huius cruentæ molestiæ signum apparere. Subrisit Virgo, Matriq; & alijs respondit: quando huc intraui, cum culicibus amicitiam pactumq; inij, ne vmquam me turbarent aut affligerent, vicissim in nullo me ipsis nocituram. Stetimus vtrimq; pactis, nec solùm communi hoc tecto fruimur sine hostilitate, sed insuper ijdem in decantandis Deo laudibus strenuè pro modulo suo me iuuant. Planè sic erat: nam quotiescumq; Rosa primo diluculo reserabat cellulæ portam, & laxabat fenestellæ valuulas, culicibus quotquot intus ad parietes densi pernoctarant, præcipiebat: eya amici, ad laudes omnipotentis Dei; confestim illi concentu lenissimo erumpebant in bombos, sparsiq; in gyros variè miscebant arguta murmura, phalange tam ordinata ac in se flexibus aptissimis retorta, vt credidisses aut chorum aut choreas esse quibus ratio dux præsideret. Hoc perfuncti officio euolabant ad pastum similiter vbi ad Solis occubitum repetebant hospitalem domunculam, rursum instabat Rosa, vt priusquàm se quieti darent, secum tantisper serotinas laudes communi depangerent Creatori. Mox hilares susurri certatim implebant angulos, organiq; pneumatici modulos gestiebat æmulari volatilis harmonia, donec iubente Rosa simul omnes conticescerent velut sub vna lege nocturni silentij. Tantum in vilissimas bestiolas imperium statui Innocentiæ reseruatum fuerat, quem quidem Rosa tam prope attigit, vt in solitudine cellæ versaretur, tamquam in Paradiso.

Soror Catarina de S. Maria tertij Ordinis S. P. Dominici, ac D. Eleonoræ de Castro annosa contubernalis Rosam in sua eremo visitabat, sed culicum insolentiam non ferens, vnum qui sanguine iam turgebat, manu occidit.

Rosa miranti similis, quid agis (:inquit) charissima Soror? meos mihi hospites trucidas ? at Catarina : dic potiùs hostes, non hospites, ecce enim quàm sanguine meo plenus sit iste culex. Replicuit illa : quid verò magni est tantillum animalculum nostro pauisse sanguine, dum eius conditor nos suomet toties pascit cruore ? ergo ne perrexeris meos interimere culices, & ego vicissim tibi spondeo quòd æquè tecum vtì mecum pacem colent. Factum est, nam nullus deinceps ibi culex Catarinam punxit aut suxit. Idem Matri, Quæstori Gundisaluo, huius consorti, alijsq; accidisse constat, ne dubitari posset de innocentis Rosæ in domesticos sibi culices admirando imperio. Paulò aliter id experta est Soror Francisca de Montoya itidem S. P. Dominici alumna Tertiaria. Hæc inter sacra cum Rosa colloquia viso tot muscarum famelico assultu nonnihil extimuit. Quod vbi aduertit Rosa, ne (: inquit) metuas Soror, ad SS. Trinitatis honorem soli tres hodie culices te pungent, deinceps vt ego immunis eris. Contigit, prout Virgo prædixerat, Franciscam ter culex adrosit, exinde illo die semperq; in posterum libera ab his fuit præsente Rosa. Quòd hoc miræ immunitatis priuilegium secessus ille solitarius è Cœlo possederit, bene est, quòd verò id ibidem alijs Rosa communicare potuerit, singulare fuit.

Vltimo vitæ suæ triennio in Gundisalui Quæstoris domo paris ferè solitudinis desertum sibi Virgo diffinierat, totosq; cum noctibus dies vel in domestico Oratorio latebat abdita, vel in vltimo ædium cubiculo arctis sese cancellis iugiter cohibebat, omnia præstruens omnia interponens, vt inutiles visitationes deuitaret. Nonnumquam de Confessariorum ipsiusq, Gundisalui permissu maternã adibat domum, vt pristinæ cellulæ suaui eremo per aliquot dies frueretur, ac sæpè coram intimis grauissimè questa est, iugi se dolore affici, quòd sexûs ac seculi conditio

ditio sibi non permitteret in asperrimos montes procul secedere, ibiq; cauam rupem inquirere vbi remota ab omni humano commercio vitam degeret: Laudabat assiduè priscorum eremicolarum felicissima tempora, suspirabat ad omnem Nitriæ ac Thebaidis mentionem, & vt verbulo absoluam, migrarant in Rosam ignita S. Catarinæ Senensis desideria quibus olim antra deserti haud perfunctoriè depoposcerat.

CAPVT XI.

Rosæ mira cum Christo desponsatio, pronuba Augustissima Imperatrice Angelorum.

EX Historia Vitæ B. Catarinæ Senensis Rosa didicerat, Virginem Seraphicam adhuc mortalem Christo Sponso fuisse mirabiliter subarrhatam. Currebat & ipsa per huius Sponsæ vestigia *in odorem Sponsi*, sed inter *adolescentulas* vt sibi videbatur, neq; enim illa animi sui profunda demissio permittebat, quòd vsq; ad singularem Sponsæ dignitatem tantæq; celsitudinis titulum auderet vltrò aspirare. Et tamen in Rosæ thesauris eminebant virginea puritas & abyssalis Humilitas, quæ propriam his nuptijs dispositionem parant, dotemq; constituunt, quo fit, quòd raris eiusmodi hymeneis peculiari iure præsideat Augustissima Angelorum Imperatrix, vtpote supremæ tum Puritatis tum Humilitatis priuilegio *Virgo singularis*, quæq, vt in ceteris ita celebriùs in his duobus nec primam similem visa est nec habere sequentem. *Humilitatem*

Rosæ iam Cap. V. vtcumq; tractauimus ; *Puritas* hic tractanda foret ante cœlestes nuptias, verùm de hac nobis ad compendium sufficiat concors depositio Confessariorum, quotquot generalem Virginis exomologesim exceperunt; hi fuere XI. nimirum VI. ex Ordine Prædicatorũ, V. ex Societate IESV, singuliq; seorsim velut vno ore ac sub fide iuramenti testati sunt, Virgineum Rosæ candorem ea semper nituisse puritate, vt neq; veniali macula vllius lasciuiæ vmquam fuerit attaminata, nec in tota ipsius vita vel semel ei obrepserit fœda aliqua cogitatio. Nempe hyblæam Rosam non tangit scarabæus.

Itaq; tam rarum pudicitiæ donum, tam humilis ac pura Virginitas à primo ætatulæ suæ quinquennio iam Christo sacrata per votum flos simul & dos erat futuro Sponsi Nazareni connubio, sed Rosa quantùm amabat *Lilium inter Spinas*, tam abiectè sentiebat de seipsa, vnde prodigijs opus fuit, quibus à longè præpararetur ad mysterium, erigeretur ad consensum. Primum (: ex ijs quæ innotuerũt) hoc fuit: quando bicolor ille Papilio, de quo supra Cap. IV. supernè aduolans insedit Rosæ, notatum est quòd aliquamdiu per sinistrum Virginis latus reptando oberrabat donec rectà è regione cordis constitisset ; illic videbatur morosiùs & amorosiùs occupari, nam instar apis fauo cõstruendo intentæ vertebatur in breues gyros quasi penicillo quidpiam delineans. Expleto opere disparuit, & ecce cordis effigiem plenè ac scitissimè formatam in veste Rosæ, quam à Papilione ibi depictam relictamq; conspicuè obseruarunt puellæ quotquot in eodem conclaui laborabant: at hæ ignorabant arcanum symbolum cordis virgineo cordi inaratum, sola Rosa sentiebat (: sed obscuriùs adhuc) clamantem eminus Sponsum : *præbe mihi cor tuum*. Coniectabat se à variegato Papilione nõ solùm vocari ad concolorem Senensis Catarinæ habitum, verùm etiam insigniri eodem emblemate cordis quod olim cum Sponsa

Senen-

Senensi Sponsus æternus permutârat . Nihilominùs remotiora hæc erant, quàm vt tanti Thalami spem certam inuergerent; & tamen (: vt postea claruit) eminùs ista felici Sponsalitio præludebant.

Paulò apertiùs alterum, quod sequitur. Post assumptam tertij Ordinis candidam vestem nocte quadam in somnis ostensa fuit Rosæ pulcherrima ac decentissima Viri species: penè suggerebat animus cœlitem quemdam esse, imò ipsummet speciosum forma præ filijs hominum, nisi quòd habitus latomum fingebat, seu marmorum cædendorum nobilem artificem. Et reuera is erat, sed tunc festiuus & amans venerat, tamquam Virginem illic Sponsã sibi quæsiturus. Rosa, cui nec per somnium vlla vmquam placuerat nuptiarum cogitatio, sentiebat intus, vno isto coniugio nihil felicius in tota sibi vita posse obtingere. Gratiæ sympathia hæc erat, quæ Rosam docebat amare *Secreta quæ non nouerat*. Annuit ergo oblato fœderi castissima turtur, ac data vtrimq; maritali fide gratiosus ille Sponsus tamquam necessarium iter peracturus discessit; priùs tamen nouæ suæ Consorti aliquot ibidem marmora certo numero incidenda, formanda, polienda commisit dum peregrè rediret. Quòd verò coniugum sit relinquere Patrem, & Matrem, vt sint duo in carne vna, monuit Rosam suam Neonymphus, alendorum parentum curam posthac ipsa deponeret; aliundè se illis prouisurum ne quo egeant. Visus deinde ab itinere rediјsse Sponsus, at Rosa quæ interim opus suum lapidarium ex toto nondum absoluerat, pudore suffusa, multis excusare se conabatur, quòd necessitatibus parentum impedita, quòd rudis adhuc illius artis quæ tam inusitata esset fœmineis manibus lino dumtaxat ac lanæ assuetis. Hic Sponsus subridens, ne credideris (: inquit) Dilecta mea, solam te in fœminis esse, quam duris hisce laboribus occuparim: statimq; proximi conclauis ostio latissimè diducto ostendit Rosæ lapi-

 danam

dariam officinam peramplam ac spatiosam, quam solæ implebant Virgines arduo labori grauiter intentæ; his pro acu malleus & scalprum, pro lana durissimi lapides & saxa erant, his tundendis, æquandis, & ad normam affabrè conquadrandis instabant totæ, secabāt, excauabāt, læuigabant, defricabāt, & vt ferramēta citius durior lapis admitteret, hunc affatim emolliebant crebro suarum lachrymarum stillicidio. Quodq; sat mirabile videbatur, inter hos impolitos saxorū cumulos & pulueruleutas operas vestis erat singulis virginibus non plebeia ex more opificij, sed pretiosa, fulgida, solemnis, quæ nuptiale conuiuiū, aut publicā theatri pompā saperet, magis quā sudoriferā officinā. Mirabatur Virgo Virgines operi tam insueto implicitas, at significabatur virtus occupata in arduis; circumspiciebat singularum artificum marmora iam elaborata, absoluta, seposita, quorū nulli ad perfectionem exactissimam quidquam deerat. Tandem Rosa ictu fortuito in se reflexa, vidit eodem quo reliquæ ibi Virgines splendidissimo amictu se pariter circumdatam incleruisse, & quæ illactenus suo dumtaxat habitu Dominicano simpliciter canduerat, repente se deprehendit in cyclade gemmis & auro distincta, vt ad easdem illic operas se quoque nosset auctoratam. Quot quantaq; mysteria ex vnica hac visione didicerit Rosa, particulatim apparebit in sequentibus, hic ad felius cum lapicida depacti sponsalitij euentum festinat historia.

Iamq; post eiusmodi præambula supererat vltimum, quo demum hic Sponsus manifestè ac palam se insinuaret vigili Rosæ, & exuto latomi schemate Virginem ad connubialem thalamum apertiùs inuitaret. Ità accidit, & quidem hoc ordine: Dominicâ Palmarum annuo ritu peracta benedictione distribuebant Ramos Sacristæ per chorum, & Ecclesiam dum adornatur solemnis Processio: interea cum alijs Sororibus tertiarijs expectabat ibidem & Rosa palmam

palmam suam, geniculata in Rosariano Diuæ Virginis sacello. At siue incuria, & errore properantis Sacristæ, siue (:quod potiùs crediderim) singulari Numinis consilio accidit, quòd hac Vice Rosa sine ramo fuit, omnino quidem præter morem, nam annis superioribus in palmarum distributione (: vtpotè Filia Ordinis) præterita numquam fuerat. Hac igitur nouitate confusa Virgo, vt assolent teneriores conscientiæ extimuit, ne aliquo forsan obliquo animi motu indignam se reddidisset illius ramiferæ Processionis consortio. Circuiuit tamen cum reliquo fideli populo, at mæsta & verecunda, peractoq; circuitu rectà Sacellum Rosarianum (: suum portum) repetijt, ibi ad pedes Deiparæ Virginis cor suum effudit per vndantes lachrymas, seipsam reprehendens si fortè palmam benedictam aut nimis ambitiosè concupierat; aut per inertiam non quæsierat. Deinde in vultu Augustissimæ Deiparentis intenta, vt vidit hunc sibi serenum & solito dulciùs adblandientem, resumpsit animum, iamq; complacebat sibi in eo quo fuerat contristata ; & absit (: inquit) quòd à mortali manu palmam accipiam, tu Domina, tu *Palma exaltata in Cades* me ramo ditabis immarcessibili. Ad hæc verba mox vidit Cœli Reginam vultu exporrecto & hilari conuerti in paruulum quem vlnis gestabat Filium, ac inde velut à fausto oraculo suauius respicere in Rosam; hæc ignoto perculsa gaudio vertit oculos in paruulũ, ipsumq; similiter arridentem sibi conspexit. Inter hos duos mellifluos vultus æstu reciproco oberrabat Rosa, festinabat ab vno ad alterum, delitiabatur in alterno spectaculo, & quò sæpius ad alterutram redibat faciem inueniebat dulciorẽ. Pluries in eadem S. Imagine (: vt infra narrabitur) demulserat huiuscemodi suauis amictus orantem Rosam, at nũquam eo quo tunc dulcedinis excessu, ea familiaritatis aura ac gratia, illo reconditi fauoris singularissimo fulgetro; ita quòd sentiebat iam in animæ suæ fundo, magnum ali-
 quid

quid secum agi, nec suum procul abesse lapicidam. Affectus erant, quibus nondum inuenit nomina inops mortalium ruditas.

Quid multa? erupit tandem puerulus *Iesus* in hoc canticum dramatis: *Rosa cordis mei! tu mihi Sponsa esto.* Penetrarunt medullas Rosæ hæc verba, & velut ictu improuiso, exanimis in se recidit, breuiq; lucta confusorum affectuum simul & dehiscebat tremula in abyssum sui nihili, & natabat sublimis tumore lætitiæ, nec tamen succumbens tantæ dignationis miraculo animus inueniebat quid responderet, nî succurrissent verba Humilitatis purissimæ: *Ecce ancilla Domini. Ecce* (: inquit) *ancillam, ecce mancipium tuum ò Rex Maiestatis æternæ; tua sum, tuam me profiteor, tua ero.* Plura parabat dicere, sed continuò reuoluebatur in eamdem paræmiam sobria liquescentis animulæ ebrietas, & infans amor quod eloqui non poterat, balbutire gestiebat. Certè non errauit, *quicumq; ille fuit puerum qui pinxit amorem.* Sed quæ olim in Cana Galileæ nuptijs interlocuta fuerat Virgo Mater hic minimè tacuit, eò vel maximè, quòd sola ipsa huius Sponsalitij paranympha aderat, sola Rosam promouerat, Filiumq; pronuba exorârat. Itaq; & ipsa nouellam Sponsam affata, *Vide* (: inquit) *ò Rosa eximium fauorem quo te Filius meus dignatus est.* Epithalamium id fuit, quod non Dauidis plectro, sed ore proprio Sponsi Mater accinuit. Laborabat sub gaudiorum mole, nec se capiebat Rosa, experta verissimè dici: *Sit licet ignis, amor, non leue pondus habet?* Aestuabat, arctabatur iam palmę oblita Virgo, pro qua successerat *Lilium conuallium* tam speciosum, tam pretiosum. Deniq; iucundissimum ipsi erat, quòd eodem die ac loco & palmam & Rosam amiserat, vtpote post hoc connubium non ampliùs *sua*.

Subsecuta deinde opulentissimi Sponsi nuptialia antidora: nam vt in examine (: de quo infra Cap. XIV.) fateri

teri compulsa fuit) de intimis Gratiæ thesauris rara quædam Seraphici amoris incendia descenderunt in Rosam, secumq; traxêre longo ordine diuitias inæstimabiles variorum charismatum, quibus animam Sponsæ ditabat, illustrabat, ornabat profusa tam nobilis Sponsi magnificentia: pignora erant, & monilia, datæq; fidei pretiosi arrhabones humanis verbis inexplicabiles, vnde & Virgo de his à suo examinatore pressiùs interrogata, nec negare ausa, simplicissimè per solam vocabulorum inopiam se excusauit.

Porrò vt iugiter tanti beneficij Mnemosynon versaretur ante oculos, domum reuersa cœpit extemplò cogitare de conflando connubiali anulo, quem cordis digito in nuptiarum suarum gratam memoriam gestaret perpetim ac palàm; aduocatoq; in consilium vnico germano Fratre paucis desiderium suum explicuit, mysterium celauit. Ille arrepto circino iustam anuli formam delineauit in charta, debitæq; proportionis addidit palam figurâ circuli cui Virgo paruulum *Iesum* optarat insculpi). Supererat vt de lemmate quod anuli conuexo inscriberetur per gyrum, conuenirent. Hîc Rosa Fratrem intuita exspectabat quid ille decerneret. Is nil moratus, veluti si arcanis Rosæ nuptijs arbiter interfuisset hæc eademmet verba circumscripsit anulo: *Rosa cordis mei, tu mihi Sponsa esto*. Obmutuit, stupuitq; repentino gaudio Rosa vt vidit non deliberatione sed impetu raptim incidisse Fratrem in symbolum, quod vnica ac propria totius negotij erat periocha; in lemma quod Christus ipse dictarat & ore proprio gratiosè expresserat: sciebat, illud humanitus non potuisse aut Fratri suo aut vlli mortalium innotescere; altioris id instinctûs fuisse dictamen, proinde nouo iubilo subsiliens in dulcissimo prodigio ludentem Sponsi manum tacitè adorabat. Anulum deinde ex hoc iam chariorem, eiusdem maioris hebdomadæ feria V. in Ecclesiam detulit, magnisque

preci-

precibus à P. Sacrista impetrauit eidem locum in arcula, quæ illo triduo SS. Eucharistiæ repositorium est & sepulti Redemptoris monimentum. Illic volebat suum hoc amoris pignus tantisper cum Sponso mortuo tumulari, vt cum eodem resurgente pariter rediret ad lucem, sic protestabatur amabili Sponso, se nec illo defuncto solutam esse à lege Viri, cum quo & mortis thalamum cupiebat sortiri communem. Denique solemni die Paschatis hic anulus ex triduano Dominici sepulchri contubernio iam sacratior gratiorq; ad Rosam redijt, & coram illamet Diuæ Virginis Imagine Rosariana vbi contractum fuerat S. Connubij fœdus, cordialem Rosæ digitum inclusit, non sine nouo prodigio, nam ceremonia tam secreta fuit, quòd nec proximè Virgini adgeniculans Mater quidquam vel minimũ aduerterit, quamquam ad omnia Filiæ intentissima.

Post Virginis obitum vnà cum reliqua ipsius permodica supellectile anulus remansit penes Vxorem Gundisalui Quæstoris, istudq; memorabile accidit anno 1618. mense Februario in dicti Quæstoris ædibus. Vir ille sanctitatis fama conspicuus (: de quo supra in fine Cap. VIII.) dum Rosæ defunctæ coronam spineam deuotionis ergo contrectarat, diutiùs hæsit in anulo, quem vt sibi à D. Maria de Vsategui porrectus fuerat, modicæ chartæ inuolutum stringebat intra pugnum. Et en, quidquid sentire ex attactu coronæ cœperat, longè validiùs sensit ab anulo, supernos attractûs præpotentes, dulces, delicatos, lumina inusitata, excelsa, pretiosa; ardores Spiritûs vsq; ad animæ liquefactionem efficaces, blandos, subtiles. Videbantur analecta esse nuptialis cõuiuij quo Rosa cum Sponso fruebatur in Cœlis. Paulò post hic seruus Dei velut internis stimulis impar erupit in voces: *Benedictus Deus, qui tam mirabilis est in Rosa sua. Laudetur SS. Trinitas cui in excelso Gloriæ fastigio inter præcipuos Paradisi Ciues assistit Rosa. Rosa dilecta! Rosa prædilecta! Rosa candidissimi Agni Spõsa!*

magna es, sublimis es, gloriosa, præfulgida, incomparabilis es in Triumphali Sanctorum agmine. Permulta similia ructabat identidem corde pleno, affectu suauissimo, at corpore prorsus immobili, nam intimus ille iubilus vt linguã & os sedentis laxauerat, ità reliqua membra ligarat, adeò quòd nec valebat de sella surgere nec brachia aut crura stupore obrigida mouere. Dextra manus quæ anulum implicuerat, sedis costæ laterali innitebatur, at fixè, velut acclauata. Sinistram cordi apposuerat contra immodicam palpitationem exundantis lætitiæ, sed & illa insolubiliter videbatur adglutinata: conabatur semel iterumue fortunatus homo se excutere de sedili, disiungere tibias, aut brachia saltim attrahere, nec quidquam horum poterat. Interim pergebat lingua, quæ sola mobilis erat, prosequebatur nunc Dei nunc Rosæ encomia, dum simul persona tota cum nimia interni sui gaudij vehementia luctabatur. Quæstoris vxor deuoto spectaculo iam diu oblectata maritum aduocat quasi ad perfunctoriæ salutationis debitum officium, nam hospes qui consederat illis in ædibus notissimus & charus erat. Accedens Quæstor Gũdisaluus hominemq; comiter salutans vidit hunc minimè assurgere, mox vidit nec posse. Hic resalutandi pariter & excusandi formulas tentabat proloqui, sed frustra, relabebatur enim in eadem Dei & Rosæ præconia, inde querula suspiriorum dulcedine accusabat violẽtiam gaudiorum quæ felicis Rosæ anulus ingerebat: ô (: inquit) *amores! ò quæ flammulę! qui feruores! quàm torrent suauiter, quàm repunt tenerè per medullas! ò ignes, ò deliciæ, ò animæ æstuantis vincula tenacissima, nexus perincundi, amplexus indissolubiles!* Gundisaluus commiserantis & gratulantis affectu medius rogabat, num placeret anulum (: vnde hæc lætitiæ tormenta erant) manu-mittere, vt illo sedilis & gaudij se carcere expediret? tacuit homo, demum annuit, sed explicare manum implexosq; exserere digitos nequaquam

quam potuit. Auxilium offerebat Quæstor: admisit. Mirum dictu; brachium Viri Gundisaluus obstipum reperit ac inflexibile, dexteram algido sudore madidã vt in mortuis solet, digitos circa anulum ita contortos, implexos, nodoséq; incuruos, vt vi ac morâ opus fuerit qua sensim explicarentur. Hinc itum ad sinistram, quæ vt pectori auelleretur, pari anhelitu laborandũ fuit. Sic deposito anulo cessarũt gaudia cesserũt vincula, surrexit liber è sella qui paulò ante tenebatur in captiuitate lætitiæ nuptialis. Videbatur anulo restituto simul exuisse manicas & pedicas, quãquã fateretur, longè meliùs sibi fuisse in illo deliciarũ compede, quàm in miserantis Amici præpropera solutione. Deniq; fidem silentij obsecrauit & abijt. Quòd si in aliena manu tanta potuit nuptialis Rosæ anulus, ipsæmet nuptiæ quid non potuerint in Sponsæ anima?

CAPVT XII.

Rosa perpeti orationis studio miram assequitur cum Deo vnionem.

SI, *qui adhæret Domino vnus Spiritus est* cum eo, 1. Cor. 6. fas erit indè conijcere, quàm sublimem vnionis Diuinæ gradum Rosa attigerit, quæ orationis familiaritate iugiter soli Deo inhærebat. Adhuc infantem interna vnctio Spiritûs orare docuerat, feruorem indiderat quem plerùmq; nec ipsa nocturna sõnia distrahere ad alia obiecta potuêre. Hinc sæpissimè per noctem audita est dormiens numerato totidemq; verbis reddere precatiunculas

quibus per diem prolixiùs inuigilârat. Crescebat cum ætate religio, cum staturâ corporis eleuatio mentis in Deum, nam & pueriles ipsius annos exercebat seria meditandi frequentia, subitisq; & præcocibus incrementis excelsa contemplationis peritia eò maturuit ac pertigit, vt circa duodecimum ætatis annum deprehensa fuerit iam conscēdisse illum Orationis gradum, quem *Vnitiuum* mystica Theologia appellat. Sic compertum in examine de quo infra Cap. xiv.

Porrò duplici assueuerat orandi modo: prior isq; præcipuus erat, quando exoccupato simul tum corpore tum animo quietissimè se totam collegerat ad loquendum cum Deo; alter, quando inter labores manuum externasq; occupationes mentem immobiliter figebat in Deum. Priori (: vt supra attigimus) cuiusuis diei naturalis horas non minus. 12. seposuerat. Posterior ei continuus erat, & quantum nostræ mortalitatis via permittit, nulli interruptioni obnoxius, nisi dum ad horam patiebatur visiones de quibus Cap. seq. Rarum hoc & singulariter admirandum in Virgine donum fuit omnipotentis dexteræ, quòd siue dormiret Rosa siue vigilaret, numquam & nusquam mentis suæ oculo elabebatur cœlestis Sponsi præsentia; dum nebat, texebat, suebat, dum sericos acu pingebat flores, dum alijs colloquebatur, dum comedebat, legebat, ambulabat, in templo, in horto, domi, foris, in platea, in cellula, vbiq; obuersabatur interno obtutui cominus (: at velut in speculo) amabilis illa Maiestas cui seruiunt Angeli, cuius pulchritudinem sol & Luna mirantur. Et, quod omnem tum rationem tum admirationem supergreditur, occupabat Diuina hæc præsentia interiores Rosæ potentias sine notabili abstractione à sensibus, itа quòd dum Deo loquebatur intus, absq; impedimento simul alia quæq; necessaria cum domesticis tractaret foris, respondebat ad interrogata seriatim, apposite, ordinate, conuer-

ſabatur expeditè, diſponebat agenda, agebat diſpoſita, facilitate, attentione, promptitudine qua ſolent qui vnicè negotijs exterioribus intendunt. Nempè in S. Catarina Senenſi ſimillimum gratiæ paradigma præceſſerat, quando ſtreperis culinæ officijs damnata conſtruxit in intimo animæ receſſu feliciſſimum illud imperturbabilis quietis cōclaue quò nulla exteriorum tumultuum importunitas penetrabat. Sic Roſa tota foris & tota intus, dum exteriùs ſatagebat circa frequens miniſterium, ſimul in ſecretiſſimo cordis thalamo deliciabatur cum Sponſo. Hinc pluries in ipſa obſeruarunt Quæſtoris filiolæ, quòd cum inter ſuendum Roſa filum & acum trahebat ſurſum, vnà cum brachio videbatur & animus eleuari in exſtaſim, breuiq; morula in ſublimi ſuſpenſa manus redibat ad opus, nec aberrabat acus à puncto quem reliquerat.

Aliud æquè mirabile huic dono acceſſit in cumulum; quòd inter orandum non facilè mouebatur obiectis quæ ad ipſam minùs pertinebant, tamquam ſi ad hæc ſola obtorpuiſſent Roſæ externi ſenſus. Hinc ſæpè in ea notarunt religioſæ fœminæ, quòd ſicubi in populoſiſſimo Templo angulum occupâſſet è regione maioris Aræ attentiùs precatura, ſedebat per horas immota, defixis in Aram oculis, nec prætereuntes videbat, nec ad repentinos circa ſe ſtrepitus deflectebat obtutum; imò ſi quid videbatur rectà incurrere in pupillas non attrahebat nictu cilia, non claudebat palpebras, non declinabat vultum; vt putaſſes cæcam eſſe, quandò vel maximè aquila erat acie irretorta ſuum admirans ſolem. Hinc & illa Virginei ſui corpuſculi rupea immobilitas dum in Templo, in Sacello Roſarij, in domeſtico Oratorio fundendis precibus vacabat: nam quo loco ſituq; ad orandū initio ſe cōpoſuerat, eodē poſt horas, poſt diem integrum, poſt ſolidum cum die binoctium reperiebatur omnino inuariata. Sic Gundiſalui vxor quandoq; pomeridiana hora quarta inuenit Roſam eodem genicula-

niculatam angulo quem in puncto meridiei ad meditationis exercitium occupârat. Sic in Ecclesijs, vbi aut 40. horarum supplicationi, aut aliàs SS. Eucharistiæ Sacramentum prostabat adorandum, Rosa quem summo manè insederat loco velut impetrita durabat in vesperam sine refectione, sine motu. Sic in Quæstoris domestico Oratorio, cum sese occludebat Rosa à manè feriæ V. vsque ad Sabbathum (: nonnumquam & vsque in Dominicam) primò rogabat D. Mariam de Vsateguì, ne toto illo temporis interstitio euocaretur quidquid demum occurreret, si vel ipsa Rosæ Mater veniret Filiæ locutura: causam rogata candidè respondit, se toto illo temporis spatio immobilem de pauimento surgere in pedes non posse, nequidem ad Oratorij ianuam aperiendam si quis fortè pulsaret ad limen.

Tres dietim horas selegerat, quas sigillatim manè, meridie, vespere solis gratijs Deo reddendis insumebat. In his affectu tenerrimo recolebat singula Dei in se beneficia, mirabatur eius erga se dignationem, adorabat munificam prodigamq; tot donorum, gratiarum, charismatum liberalitatem; & sanè habebat quotidie noua quæ ex pugillaribus attentissimæ gratitudinis recitaret. Familiare quoq; sibi effecit quoddam orandi genus altissimum, luminosum, ignitum, quo nominatim gloriosa Dei attributa mente peruoluens, singulis proprium latriæ cultum exhibebat. Verùm-tamen vt in his alieno potiùs quàm suo fideret ingenio, pium doctumq; è Societate IESV Theologum adijt, Diuinorum epithetorum sinceram è Sacris Paginis nomenclaturam sibi in epitomen colligi flagitauit. Obsecundauit ille, collegitq, pluscula, sed Virgini pro affectûs magnitudine videbantur pauca: fascem cupierat non fasciculum; itaq; à P. Magistro F. Ioanne de Lorenzana grandius supplementum obtinuit, donec summa numeri ad. CL. pertingeret. Hæc ordine aptissimo in XV. decades secreuit, vnicuiq; decadi versum subiecit: *Gloria Patri* &c. *Si-*

tut erat &c. Porrò affirmabat hanc orandi formulam terrori esse dæmonibus; vtiq: numquam id affirmatura nisi experimento suo comprobasset. Deniq; in his Dei attributis pene tota mouebatur sui cordis systole atq; diastole, tantúmq; in ijs profecerat, vt modestè aliquando fassa sit, etiam inter nendum ad singulas acûs puncturas nouo se Deum encomio compellare.

Insuper notatum fuit, adeò Virginem orationi adhæsisse, vt familiares sermones quibus erga alios vtebatur, simul vim orationis plerùmq; continerent, quodq; interrogantibus responsum dabat simul idioma erat mentis in Deum eleuatæ; exempli gratia, si cum alijs fœminis hortum instanti operosiùs laudabatur viridarij amænitas, respondebat comiter: *Venustus ac pulcher est hortus, Deus illi flores adaugeat*. Verùm ipsa præcipuè indigitabat hortum animæ, cui à Deo precabatur florida augmenta virtutum: sicq; ingeniosè vni paræmiæ duplicem sensum includens altero satisfaciebat alloquenti, altero Deum alloquebatur ipsa. Obseruatum id crebrò, inq; diuersissimis materijs, quarum vix vlla effugiebat hanc spiritualem & sanctam æquiuocandi solertiam, ne quid Rosæ ori excideret quod non esset oratio.

Accidit quòd die quadam ab Ecclesia domum rediens, vt sensit malè sibi esse, pulmentum sibi ex aqua tritoq; pane obiter parare constituerat, vtq; focum accenderet, ardentem aliundè titionem fuerat mutuata. Dum reuertitur, audit è pergula canoram auiculam. Substitit Rosa non dedignata volucrem auscultare tantisper vtpotè Dei laudes (: vt sibi imaginabatur) modulo suo cantillantem. Pergebat auicula modulari, variabat lepidæ vocis argutias, duplicabat gargarysmos; at Rosa subito pudore in se reducta obiurgauit seipsam: *quid*? (: inquiens) rudis ista bestiola meum suumq; Creatorem laudat pastûs sui oblita, & ego parando mihi cibo occupabor? quantulum est

quod

quod huic donauit animalculo naturæ Autor, & en totis præcordijs totis viribus ei rependit laudis tributum, ego verò de pastu cogito, nec solicitor quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi! Hinc conuersa ad titionem quem manu gerebat, vndequaque extinctum vidit, mirata se tanto tempore illic substitisse, dum totus paulatim extingui titio potuerit: credebat, se nec dimidium horæ quadrantem in auiculæ musica hæsisse attentam, & forsan horæ integræ effluxerant. Proinde in se denuo retracta, cæpit & ipsa laudere Deum, eo feruore qui sensim Rosam abripuit in extasim, nec ab ea vsq; ad vesperam sese explicuit, cum manè tribus circiter ante meridiem horis auiculæ melodiam cœpisset auscultare.

Paradoxum foret, si Rosa quod alijs tanto conatu suadebat, sibimet ipsi non æquè seriò persuasisset. Quidquid hortabatur proximos, quidquid inculcabat, vnum orationis studium erat. Ad huius exercitium Scholamq; inter alios Ferdinandum germanum suum fratrem nitebatur allicere, promittens laborem exiguum, fructum eximium atq; inæstimabilem fore. Ille de fructu nil dubitans laborem difficultatemq; maiorem credidit quàm Soror aut prędicabat aut credi vellet; quidquid de saluberrimi exercitij facilitate iactabat Virgo, meras ipse hyperboles fœmineæq; simplicitatis fabulas interpretabatur: nec tamen destitit Rosa docere fratrem, qua methodo ac ratione inter medias seculi occupationes animum teneret in oratione defixum. Pari solicitudine pios libros, quotquot de Oratione peritiùs tractare nouerat, & legebat ipsa & legendos alijs facunda efficacitate consulebat. In his eminebant Ludouici Granatensis erudita Opera de Oratione ac meditatione, quibus assiduè euoluendis reuoluendisq; Rosa hebdomadam diuiserat, varijsq; colorum signaculis quid sibi quoquo die legendum distinxerat. Nec minore cura PP. Confessarios quotquot adire poterat, monebat, roga-

bat,

bat, obſecrabat, vt ſuos pœnitentes omni ſuadela & arte inducerent ad mentalis orationis ſubeunda gymnaſmata, aduerterent magnam hanc eſſe pharmacopeiam omni aduersùs peccata antidoto inſtructiſſimã, orationis vſu purgari ſpiritum, alligari animarum vulnera, hac aperiri cellam Sponſi vnguentariam, omniſq; ceromatis apothecam. Nec Roſa his contenta, ipſos quoq, Diuini Verbi præcones frequentiſſimè compellabat, ſuos auditores ad orationis exercitamenta inflammarent, vſum piarum meditationum populariter inueherent, diſciplinæ huius vtilitatem, ſuauitatem, præſtantiam omni argumentorum vi, totoq; facundiæ ſuæ conniſu priuatim ac publicè commendarent. Peculiariter afficiebat Roſam Parthenici Roſarij deuota recitatio, at ſub eo ritu ac norma, qua illam primitus ex inſtructione Deiparæ tradiderat mundo S. Pater Dominicus, hoc eſt cum innexa decadatim conſideratione myſteriorum noſtræ Redemptionis. Amabat hanc precandi formulam, quòd in ea coaluiſſent mentalis ſimul & vocalis oratio, ſingulæq; huius partes & affectus, petitio, vox laudis, gratiarum actio &c. Hinc Roſa velut armillam brachio circumligarat paruum ex minutiſſimis orbiculis Roſariolum, cuius granula occultè trahebat ad ſingulas ſalutationes Angelicas, etiam vbi alloquijs & conuerſationi ſe reperiebat implicitam. Profuit ſanè permultis hoc exemplum Roſæq; ardens hortatio; vt frequentandis Dei laudibus familiariùs adſueſcerent.

Quinimo hic orandi affectus in Roſa tantæ energiæ fuit, vt vel ipſas inſenſibiles plantas, ſtupida ligna, mutoſq; ſtipites ad laudem, reuerentiam, adorationem Deo exhibendam mirabiliter inclinârit. Rem adfero inauditam. Matutino crepuſculo Roſa de more ad cellulam ſuã anachoreticam reditura, ſimul vt horti ianuam pandebat, eminus conſpectas arbores, virgulta, herbulas omnes inuitabat vt ſecum benedicerent Creatori: *Benedicite vniuerſa*

germinantia in terra Domino. Et ecce, moueri subitò in euphoniam & concentum ramusculos, collidi frondibus frondes, plaudere omni ex parte streperos foliorum susurros, motitari humiliorum plantularum capita; ipsa legumina, flores, frutices, corymbos agitatione varia quodămodo animari in placidā hymnidici murmuris harmoniam. Neq; id satis: ipsa simul arbusta flectebant ramos in terram velut osculatura solum in Conditoris sui reuerentiam. Accidit, quòd mane quodam probatæ fidei persona se Rosæ hortum adeunti comitem adiunxerat; vix intrarant, cum ad solitum Rosæ inuitatorium vidit certatim incuruari arbores, adeo quòd summitatum cacumina terram attingebant lentèq; verrebant solum, velut profundæ adorationis solemnissimo ritu. Obstupuit Socia, præsertim quòd videret id Rosæ peregrinum aut nouum non esse, nam aliundè quoq; innotuit huius prodigij conspicua frequentia, vt illud Virgo nec celare conata sit, nec negare potuerit, subiungebat tamen: vide, num amari dignus sit ille admirabilis mundi artifex! vide an laudari, coli, adorari mereatur à nobis illa æterna Maiestas, cui terrenum hoc germen, rudes trunci, cuncta vegetabilia modo quo possunt laudis canticum adsusurrant, pronæ venerationis tributum pendunt?

Aliud suppar, & finio. Anno qui Rosæ vltimus fuit, per totam Quadragesimam Sole occiduo aduolabat propè aduersùs Rosæ cubiculum auis paruula sed mirè vocalis ac sonora, ibiq; vicinæ arboris frondem occupabat, quasi dato signo eruptura in cantum. Rosa conspecto hoc suo vespertino choraule sese & ipsa parabat ad laudes Deo modulandas. Exin quasi tessera data inuitabat auiculam metro quod hunc in vsum composuerat, ferè hoc sensu.

Laxa fibras philomela, dulce prome canticum,
Pangat hymnum vox anhela, collaudemus Dominum.

Tuum

Tuum lauda Creatorem : meum ego Saluatorem
Deum vtriusq; nostrum collaudabo. Pande rostrum,
Pande guttur cantillando. *Alternantes concrepando*
Melos demus vocibus.

Confestim auicula tractu vocis lenissimo inchoabat argutulam cantilenam, ac sensim vocalior assurgebat in epiphonema, multisq; flexibus sinuosam absoluens Oden, Virgini cedebat vicem. Tacenti auiculæ succedebat Rosa, ac voce qua præstabat tinnula suauissimaq; prosequebatur Diuinas laudes ingenio ad miraculum fœcundo ac prompto: Mox conticescente Rosa ex abrupto carmen suum resumebat auicula, duplicabat intercisionum minutias, tremulis arteriolis volubiles confundebat accentûs, deprimebat, eleuabat, torquebat facillimas lubricæ voculæ argutias, & repente velut ad pausæ signum interquiescebat. Subintrabat continuò æmula vox Rosæ, instaurabat iubilum, magnificabat ineffabiles perfectiones altissimi Numinis, attollebatur vrgente spiritu, languescebat facundis suspirijs, demum prærupto suo silentio antiphonascum suum reuocabat ad cantum. Ita in Dei laudibus alternabat Rosa & auicula, idq; non perfunctoriè, sed integro labentis horæ spatio, tanta lege ac ordine, vt canente auicula ne quidem mutiret Rosa, & vicissim Rosâ modulante auicula attentissima nec pipiret; tandem in puncto horæ sextæ pomeridianæ quasi perfuncta officio auolabat, postridie ad idem reditura. At Virgo piorũ rythmorũ extẽpore ferax Odæi proscæniũ claudebat hoc ferè epilogo.

Vt amem te ò Rex me cuncta stringunt iura,
Cum tu Creator sis, & ego Creatura.
Deinde ad adstantes socias lepidè conuersa subdebat:
Auicula me deserit, fugit succentor meus,
At semper mecum permanens sit benedictus Deus.

Latinæ

Latinè hæc satis efferri non possunt, quę in Hispano Rosæ idiomate proprijs numeris venustiùs illigabantur. Sat esto, quòd Rosæ ea Orationis vis fuerit, qua volucres cœli, qua terræ germina sibi attraxit in alternam adorandi societatem.

CAPVT XIII.

Rosa desolatorijs visionibus exercetur, ac horrendas alterius vitæ pœnas degustat.

QVod auro fornax, id iustis & electis tribulatio: præcipuè vbi obuiandum periculo ne magnitudo reuelationum extollat. Hæc Paulo hæc Rosæ fornax diuinitus obtigit, sed diuerso igne. Illum stimulus carnis subiecit colaphis, hanc carbones desolatorij coxerunt in internæ derelictionis pœnali sartagine. Vterq; præ angustia clamauit in cœlum, vtriq; responsum cœlitus: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.*

Ad rem. Vsq; ad gradum perpetis cum Deo vnionis Virgo ascenderat, simulq; cœpit in dies singulos atrocissima pati mentalium obtenebrationum interualla, quæ non obiter sed solidis plerùmq; horis eò deprimebant miseram, vt sæpè nescierit in gehenna esset, an in Purgatorij diro carcere, vel quibus in ergastulis retrusa caligaret. In ictu oculi se inueniebat illic, vbi nulla suauissimi Numinis memoria, nullus Diuinæ præsentiæ gustus, nullum cuiuscũq; solatij aderat vestigium, vmbra, mentio. Desertum erat obscuritatis, languoris, hebetudinis; regio mortis, nox

deliquij, antrum vltimæ calamitatis; in eo quàm longinquus Virgini Deus, tam procul ipsa sibi. Iacebat sub tenebrarum immani pondere gemens Rosa, nec ad obiecta supernaturalia, imò neq; ad naturalia sese valebat attollere. Conabatur intellectus vel minimas Deitatis arripere stricturas, sed omne lumen diffugerat, cupiebat voluntas amare, sed congelata obtorpuerat, laborabat memoria è multis aliquam saltim præteritorum fauorum imaginem menti adducere, nec poterat. In pænarum cumulum recordabatur velut in nebula, aliquando se nouisse Deum & dilexisse, at sentiebat se nunc eumdem nec nosse nec diligere, vtpote quem velut peregrinum, absentem, alienum, extraneum, vixq; de fama notum eminus, raptim, tenuiter adnictabat. Hoc verò omnium molestissimum erat, tam procul exulare à Dilecti notitia. Tentabat deinde, saltim per vestigia illum quærere in creaturis, sed nec illa nec istæ apparebant sub lineamento quo solita analogia repræsentarent Creatorem. Interea terror & angor strenuè obibant partes suas. Vociferabatur cor afflictum, *Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Sed in vacuo animæ exinanitæ respondebat nemo, nec echo quidem. Redibat ad luctam conatuum, sed consopitus erat omnis affectuum calor, obtusa omnis ratio, omnem vndiq; pietatis sensum profundissimus obsederat lethargus. Quid ageret sub his tormentis Virgo tam diuulsa in se, quàm auulsa à Dilecto?

Verùm præcipua dolorũ pars erat, quòd hi faciem præferebant quasi æternùm duraturi, nec finem vllum promittebat vasta miseria, nusquam patebat huius labyrinthi exitus, videbatur quasi muro adamantino obstructum effugium: vnde perplexa Rosa non reperiebat quo ab infernali *pœna damni* hanc suam infelicitatem secerneret. Conabatur inde venari tristissimum solatium, quòd putabat sub his cruciatibus se sensim interituram, neq; enim videbantur

bantur tales, qui ſine totali deſtructione fragilis creaturæ ſubſiſtere diu poſſent; at tunc ei importunè occurrebat animæ ſuæ immortalitas quam nulla pœnarum vis interimere nullus infernus extinguere ſufficeret. Interdum prope erat, vt incondîtos clamores ederet imploratura auxilium, at reprimebat caſſos impetus, memor neminem poſſe calamitati tam inexplicabili ſuccurrere, ſibiq; deeſſe verba idonea quibus eam proximis vel tenuiter adumbraret, ſed neq; in orbe toto reperiri Doctorem adeo diſertum, profundum & eruditum, qui huius pœnæ grauitatem aut ſpeculatione aſſequi, aut animo complecti poſſet.

Per ipſos quindecim continuos annos quotidie minimùm ſemel in hanc deſolationis caliginemdemergebatur pauens ac tremens Roſa, nec minus horâ integra (: quandoq; diutiùs) palpitabat ſub hoc agone; tantùmq; abfuit quòd vlla hos terrores mitigârit aſſuetudo, vt penè adauxerit: nam vbi poſtridie Virgo relabebatur in idem chaos, denuo ſub eadem luridæ æternitatis larua recurrebāt horridi pauores, nec mærenti ſuggerebat ligata memoria, quòd inde pridie emerſiſſet. Vnde iterum anima eius in malis tabeſcebat, iterum diffugiebat omne euadendi ſolatium, iterum exanimem abyſſi operiebant, & Roſa tota iam ſpinea imò ſpina rigebat in ima voragine tribulationum. Attamen quibuſdam diebus velut per rimulam irrepebat afflictæ lentum tantillæ ſpei crepuſculum, quo vtcumq; ſuſpicaretur hoc animi ſupplicium fine nō cariturum, ſicq; videbatur Purgatorij magis quàm inferni ærumnam ſuſtinere. Nihilominùs & tunc ſæuiſſimè vrebat Sponſi moroſa abſentia, affligebat duriſſimi exilij cruda relegatio, contriſtabat amariſſimæ viduitatis longum diuortium, & quod reliquam ſuperabat moleſtiam, tunc quoq; conabatur & noſſe, & amare, ſed neutrum poterat; cæcutiebat mens confuſa, oberrabat, palpabat, impingebat orbata lumine, quærebat, pulſabat, gemebat ſpiritus contribulatus nec

audiebatur, exaruerat cordis fundus, diſtabuerat vigor; nulloq; vitali motu, nullius affectûs ſapore Diuinis afficiebatur. Denique tantus fuit iſtarum figurarum horror, tanta horroris acerbitas, quòd Roſa tametſi ad quiduis ſufferendum à teneris impauida vnicum hunc amaritudinis calicem à ſe transferri enixè petierit tamquam ſuis viribus omnino ſuperiorem ac ſimpliciter intolerabilē; vnde rogabat Sponſum, dignaretur potiùs ipſam deducere per vias ordinarias ſuorum electorum, nec vltra permitteret ſic amantem dehiſcere ad ima profundi, vbi non eſt ſubſtantia. Et reuera, vt durum ſit animam ſeparari à corpore, durius reuelli à ſemetipſa, duriſſimum fuit reuelli à Dilecto poſt experimentum vnionis ac ſuauiſſimorum amplexuum, ſiquidem Auguſtino teſte quod corpori eſt anima hoc amanti animæ Deus, illiq; minor eſt pœna ab animando quàm ab amando deſiſtere aut repelli. Nihilominùs Roſa vt agnouit ſic placitum eſſe ante Deum; virili planèq; heroico ſpiritu amplexa tormentum, *non mea* (: inquit) *voluntas fiat ſed tua*. Sicq; conſtanter ad ſecuturæ diei ſimilem equuleum ſeſe præparabat, numquam ſecura in quam horam is pauidam exſpectaret.

Tam abſtruſa, monſtrifica, ignota erat harum deſolationum figura & natura, vt vix demum reperti fuerint Theologi perſpicaces & gnari, qui de illarum craſi quidpiam certi præſumerent diffinire. Initio Roſa diuerſos adibat Confeſſarios, ſi quid fortè remedij, leuaminis, aut ſaltim conſilij dare noſſent: at illi nec ſatis aſſequebantur quid Virgo dicere conaretur, nec peregrina tot ænigmatum inuolucra cogitatu ſat capaci adæquabant. Vnus reſpondebat, aut deliria eſſe, aut inſomnia. Alius rem ad lemures & ſpectra imperitè reijciebat. Non defuit qui nugas, aut ſanè dæmonum præſtigias & vana terriculamenta ſuſpicaretur. Æquiores fumantis melancholiæ ſeu atræ bilis eſſe paroxyſmos interpretabantur, quòdq; cerebrum

inedia

inedia ac vigilijs attenuatum nimis pateret horridis luridorum phantasmatum incursibus, ex adustione vitiati splenis, aut fœculenti sanguinis corruptione. At Rosa, quòd certò sciret hanc calamitatem non esse à corpore, tristabatur grauiùs, neminem se inuenire qui vel morbum intelligeret, vel in tantæ perplexitatis charybdi cynosuram aliquam ostenderet. Ingemiscebat deinde ruditati suæ, quòd præ inopia sterilis (: vt putabat) ingenioli ac loquendi inscitia non poterat afflictionem suam idoneis vocabulis explicare. Sic ergo incurabilitatis suæ culpam imputabat totam sibi. Vnum supererat exile solatium, quòd Mater sicut auxiliari non poterat, ita hos Filiæ terribiles agones penitus ignorabat, turbanda aliàs & turbatura si resciuisset. Verùm & hoc Virgini tandem nouæ vexationis auctarium fuit: nam vt aliquoties in vultu Filiæ notarat parens, eam statis horis interdiu expallescere, angi, palpitare, ac mortuali sudore propemodum congelari, importunè quod repentinæ ægritudinis id genus esset, curq; dissimularet rogabat, & quò minùs Filia quid pateretur eloqui poterat, eò vehementiùs miseram vrgebat mater, instabat, adiurabat, quasi internum tormentum alio tormento inuestigatura. Excusabat puella, seipsam non satis habere compertum quid in anima sua pateretur, sed Mater sonticum morbum suspicata (: præsertim quòd eadem nonnullorum Confessariorum erat seu crisis seu imperita credulitas) Medicum aduocat, eiusq; curæ inutili suam tot vndiq; tribulis vexatam Rosam commendat. Protestabatur innocens Virgo, incassum huiusmodi sumptûs, labores, tempus disperdi, malum suum nequaquam in corpore sed intus in spiritu sæuire ac dominari; sed audita non fuit. Proinde videns frustra se repugnare, nec fidem suis dictis haberi, tacuit ac medicinæ se subiecit quam sciebat nil profuturam. Nempe hoc vnum adhuc defuerat tantæ suæ calamitatis fastigio, quòd insuper cogebatur velut

malè

malè sana ad nauseam catapotia, pharmaca, phlebotomias admittere.

Nitebatur subinde Rosa, vbi de hac suæ desolationis fornace fidentiùs loquendum erat, adinuenire similitudines quibus vtcumq; rem adumbraret, sed mox fatebatur se actum agere. De igne hoc nostro elementali aiebat ridendam esse comparationem, quia is nonnisi *pœnam sensus* quam vocant infligere aptus est; Videbatur aliquid huius attigisse Augustinus, quando inuenit se longè à Deo *in regione dissimilitudinis*: aliquid item in se percepisse Rex citharædus ps. 54. quod appellauit *pusillanimitatem spiritus, & tempestatem*, vel quod Paulus emphaticè vocat *anathema à Christo*. Sed plura sentiebat in se Rosa, quàm verba ista exprimerent, aiebat terrores illos horridasque imagines talem sibi inferre dolorem, qui millies & millies sufficeret cor, vitam, animam eripere, nec se illi sustinendo parem vmquam fuisse, nisi quatenus prodigiosè manu Omnipotentis conseruabatur in vita. Fuit qui putarit Virginem deduci à Deo per scrupeas vias S. Antonij Eremitæ, quem inferni monstra formis terrificis agitarunt. Verùm is conflictus erat non afflictio, aut fuga roboris. Creditur S. Catarinam Senensem aliquando idem quod Rosa passam esse; de B. Henrico Susone id velut compertum tradit historia. Visa est ad huius doloris aliquam similitudinem aut proportionem assurgere ille quē à mordacissimis scrupulis patitur mens delicata, cum Cœlum sibi vectibus clausum, Deum hostiliter auersum, infernum rictu immani patulum suspicatur anima sibimet ad modicum derelicta. Deniq; viuaciùs hunc Rosæ cruciabilem horrorem effigiabat Christi in supremo Iudicio vultus asperatus, rugosus, ipsisq; dæmonibus terribilis, dum cogitatur velut iam-iam dicturus horrendum illud: *Ite maledicti*. Has ruges, hoc tonitru, hunc pauorem videbatur sibi experiri mæstissima Rosa dum laborabat sub hora sui deliquij,

quij, adeo quòd post varias at numquam sat æquas comparationes effari aliud non poterat quàm : *dolores inferni circumdederunt me, praeoccupauerunt me laquei mortis*.

Bis Virgo compulsa fuit edicere alteram huius scenæ partem, videlicet qualis sibi soleret post huiusmodi nubila illucescere Phœbus; fieri enim non posse quin Sponsus ille dulcissimus post tam diram ac tenebricosam eclipsim insigniter recreet ac reficiat animam tot doloribus humiliatam. Ad hæc verba maluisset Rosa aut tacere, aut arte ac dissimulatione sermonem aliò deflectere, sed vt vidit euadere se non posse, ingenuè candidèq; fassa est (: quantùm per congruorum vocabulorum penuriam potuit) magnalia Dei, quæ sibi post tristissimam ærumnam obtingebant, vt in momento se videbat repositam in vnione qua exciderat aut se excidisse putarat, vt repente sentiebat totam simul animam collucescere & inflammari. Verùm de his opportuniùs in descriptione examinis Cap. seq. Libeat interim mirari lusum Aeternæ Sapientiæ, quæ ad fructum vberiorem electas animas sic *mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit*.

CAPVT XIV.

Rosa Doctorum examen subit, vt probetur spiritus an ex Deo sit.

ARcanum Gratiæ lumen quod ab infantia Rosam deduxit per vias rectas, simul reflexu admirabili certitudinem indiderat attractûs verè Diuini minimèq; fallacis,

cis, ita quod de rectitudine semitæ per quam ibat, ambigere non posset, quàmuis hanc parum tritam, veriisque & obscuris vestigijs vix notabilem comperisset. Nec tamen (: quantùmuis certa) videri volebat quod erat, vnde humillima Rosæ modestia graue, serium, perq; interualla repetitum examen suæ vocationis ac spiritus recusare non præsumpsit. Inter alios præcipui quos bona sors huic subtilissimæ explorationi destinauit, fuêre Doctor Ioannes de Castillo & P. Magister F. Ioannes de Lorenzana, cui in Rosam totum vsq; ad extrema competebat imperium. Fuêre & alij, at succedanei, quiq; ex occasione dumtaxat pœnitentiæ Sacramentalis interdum studiosiùs intimas eius animæ latebras peruestigarunt. De primis duobus pauca híc præfari necessum est, vt ex horum sanctitate & peritia vis, pondus, fides maturrimi examinis aptiùs innotescat.

Doctor Ioannes de Castillo professione Medicus, statu quidem Secularis, at exercitio, conuersatione, spiritu planè religiosus, Limæ illis diebus inter selectos Dei seruos eximius habebatur. Philosophiæ ac Medicinæ studijs ad summum apicem eruditus, insuper in omnia Metaphysices adyta summo ingenij acumine penetrarat; celebris ob id in Scholis, in exedris, in doctissimorum virorum congressibus, præsertim quòd mira perspicuitate conceptus sublimes & altissimos proprijs terminis nosset explicare. Vita ipsius merum erat pietatis speculum, ita quòd putaretur virtutes singulas in gradu heroico possidere. Mysticam Theologiam non nudis speculationibus sed viuis & altissimis experimentis exactè didicerat, suisq; principijs, regulis, & capitibus methodicè digestam egregiè callebat, adeo quòd famosus ille nostri Seculi Mystagogus Didacus Aluarez de Paz Soc. Iesv in Peruano tunc Regno Prouincialis, dum suas de Oratione, Meditatione, & Contemplatione præclarissimas lucubrationes apparabat, hũc Virum in plurimis sibi duxerit consulendum, ipsumque

Tomo 3. de contemplatione Lib. 5. circa punctum *an voluntas ferri possit in incognitum*, suppresso nomine (: siquidem adhuc in viuis erat) allegat, velut Orationis ac solidæ perfectionis Magistrum, tantùmq; digito intento non demonstrat. Scripsit iubente Didaco Aluarezio Castillus iste nobilem Tractatum de ijs, quæ sibi inter contemplationum radios ac lumina occurrerunt. Vidit librum & obstupuit Myrensis Archiepiscopus talium rerum scientissimus, illumq; transscribi fecit Romano Pontifici coram offerendum. Hæc de Doctore Castillo tunc superstite post alios iuridicè testatus est Petrus de Ortega Sotomayor ex Limensi Cathedratico primario, Canonico Magistrali, Archidiacono Metropolitano, & S. Officij consultore Episcopus Truxilli, dein Arequipæ, deniq; Cusci. Addebat, plura de hoc Viro ac grandiora se prolaturum in publicũ, dummodo vltra illum superuiuere contingat. Nunc (: sed breuibus) ad alterum.

P. Magister F. Ioannes de Lorenzana Ord. Præd. testante eodem Illustriss. Præsule eumdem cum D. Castillo, aut saltim non inferiorem obtinebat sanctimoniæ publicæq; opinionis gradum. Eminebant in ipso certabantq; de primatu excelsa vitæ perfectio & Scholasticæ Theologiæ profunditas: concurrebant ardens contemplandi studium & actiua gubernandi dexteritas, vis perspicacis ingenij & alta iudicij maturitas, fuga seculi, & vsus negotiorum. Hĩc successiuè tot siue Scholarum siue Cœnobiorum ac Prouinciarum in eum confluxerant Præfecturæ, nam Regiæ Vniuersitatis Limanæ matutinus erat Cathedraticus Theologiæ, quam primus inuexit Regno, & in Peruano S. Inquisitionis tribunali censor quem vocant *Qualificatorem*; item Conuentûs Limensis Prior, deinde Prouinciæ S. Ioannis Baptistæ Vicarius Generalis, tandẽ Prouincialis & Visitator, æquè in rebus tum Ecclesiæ tum Reip. versatissimu omni hominum ordini, summis, medijs, infimis charus

admirandus, ad quem velut ad commune vrbis oraculum ardua quæq; negotia certatim adferebantur ex consilijs Antistitum, ex Regio *Audientia* (: vt vocant) Senatu, ex Consistorijs, Iudicijs, Dicasterijs, ex interno extimoq; foro, quia donum Consilij mirificè in tanto Viro eminere sentiebant omnes. Porrò quantus fuerit Lorenzana in ea quam iure *Scientiam Sanctorum* dixeris mystica Theosophia, quantus in sapore & experimento rerum cœlestium, quàm exercitatus in altissimæ contemplationis disciplina, quàm oculatus ac Lynceus in prudenti spirituum discretione, hoc vnum (: si reliqua deessent) indicio sufficeret, quòd Diuina prouidentia singulariter ipsi spiritum Rosæ commiserit gubernandum. Vnà hìc commemorandi forent laude non multùm impari P. Didacus Martinez Soc. Iesv, Patres Magistri F. Alphonsus Velasquez, F. Ludouicus de Bilbao, & F Ioannes Perez, at primorum duorum examen tot ac tanta complectitur, vt ex reliquis nil addi possit. Modò ad rem pressiùs. Assedêre primo examini honestatis gratia Rosæ Mater & D. Maria de Vsategui. Coram his D. Castillus integro trium horarum spatio Virginem in domestico cellulæ horto velut indagine cinctam per varias quæstiones distinuit, animæq; venis diligentissimè pertentatis omnia sana ac salua inuênit. Primò interrogata, à quanto tempore cœlestes stimulos & tranquillũ orationis spiritum concepisset, respondit simplicissimè, temporis quidem se non meminisse, eò quòd à prima pueritia se repererit fundendis precatiunculis apprimè deditam, ac tota mente ad serios meditandi conatûs erectam, vt nihil occurrere sibi dulcius potuerit, quàm Deo loqui, Deum cogitare, inhiare supernis. Non puduit fateri ista coram Matre, quæ quàm vera diceret, nimis conscia erat. Interrogata de successiuis in hoc studio profectibus, an pari semper applicatione animi, facilitate, collectione, ac imperturbatæ mentis serenitate orauerit? respondit, vsq;

ad duodecimum circiter ætatis annum se varia inter orandum temperie, difficultatum subinde vicissitudines percepisse at breues & modicas, plerùmq; animo libero & quietissimo perrexisse in Deum, at interdum quoq; cum imbecillitate corpusculi, cum somnolentia, & distractionibus luctandum fuisse, verùm ab illo tempore in posterum expeditiùs se orare, eò quòd inter initia sentiret mirabiliter à Deo introrsum attrahi totam animam cum singulis potentijs, gustuq; indicibili intellectum, voluntatem, memoriam Diuinæ pulchritudini sic intus affigi, vt nec sponte se phantasmatum intercursu diuellere, nec occupationibus sensuum externorum distrahi possit à complexu & admiratione præsentis in anima dulcissimi Numinis. Instabat Doctor, an non suæ Imaginatiuæ vim aliquam adhiberet, dum reliquæ internæ potentiæ sic inhærebant sapori Dei, an & quo quantoue connixu, labore, fulcro in hac suspensione dulcissima se sustineret? negauit Rosa laborẽ, vim, connixum adesse à parte sua, vltro ad tractum quasi magneticum potentias sequi & suo centro obuerti cum suauitate, cuius vel vnica stilla infiniti Oceani amaritudinem corrigeret ac dulcoraret; Inde notabiliter in cor suum descendere calores & æstus periucundos, quos explicare non possit. Hinc radiare continuò in animæ suæ fundo præsentiam serenæ, amabilis, propitiæ Diuinitatis, hãc certò se illic deprehendere, nec alio oblectari se posse, quàm quòd experimentali hac certitudine sentiret intra se Deum. Quæsiuit Doctor, num fortè de mystica theoria libros lectitaret, qui aut methodum artemq; huius introuersionis docuissent, aut saltim illius naturam, signa, proprietates, effectus dissertando exponerent? Negauit inops Virgo talium librorum sibi adesse copiam aut vsum, in his solam experientiam & praxim sibi fuisse pro codice, ideoq; se intima animi sui sensa vti vellet appositè efferre non posse, ruditati suæ ne nomen quidem si quod proprium ex-

taret huius intuitiuæ orationis,innotuisse.

Tunc Castillus, vt erat in hac Schola versatissimus, aggressus est proprijs notionibus explicare Virgini secretam huius excelsæ illustrationis hieraticam, nempe asceticæ disciplinæ Magistris hoc genus contéplandi *orationem vnionis* dici, hìc intellectum formari specie non adquisita sed supernè infusa,neq; conuerti ad corporea phantasmata sed imaginibus vacuum spiritualis formæ luminosa puritate imprægnari: hìc Deum immediato intimoque illapsu implere sacrarium fidelis animæ, hìc partem affectiuam increati Amoris decidua flamma igniri & candescere, atq; in palato voluntatis felicem beatæ fruitionis prægustum inchoari. Plura addidit ex mysticæ Theologiæ aphorismis, de simplificatione cordis,de cynosura purificatæ intentionis, de nuditate affectuum, de indifferentia resignata, de arcanis introductionibus, de abysso luminis, de sopore omnis discursûs in intuitu cœlestium, de fonte vitæ, de alijs, quæ Rosæ talium capaci & placuere supra modum, & profuere deinceps vt suis Confessarijs ex hoc vocabulario se nosset clariùs atque significantiùs explicare.

Perrexit Doctor, & studiosè in viam purgatiuam resiliens quæsiuit, quàm diu, quibus industrijs, quanto sudore pugnandum sibi fuerit in prauas animi inclinationes,in vitiorum armata latibula, in morbos indomitarum effrœniumq; passionum? Respondit, vix se meminisse talium certaminum, ab infantia se magno Dei fauore sensisse faciles & summè connaturales propensiones in virtutem absq; vllo tumultu passionum, à prima Dei notitia repletam se fuisse timore & horrore peccati, & si quis motus indeliberatus aduersùs rationem nitebatur assurgere, repente ex apprehensione Diuinæ præsentiæ citra conflictum euanuisse. Interrogata, quid solatij captaret ex creaturis, si contingeret animum contemplandi labore fessum non-

nihil

nihil remittere, aut per eutrapeliam tantisper relaxare? Respondit, nulla re creata recreari se posse, in hoc solo & vnico omne suum oblectamentum consistere quòd tanta cum certitudine sentiebat in anima sua præsentem Deum, quem si vel ad momentum è conspectu perderet, id sibi acerbius omni iactura, dirius omni gehenna videri. Petijt Doctor, quandoquidem in eum gradum nonnisi per tribulos & spincta ascenditur, num saltim aliunde persecutiones & ærumnas passa fuerit? annuit Virgo, sed ob reuerentiam Matris illic præsentis ad singula non descendit, contenta dixisse generatim, se à domesticis ob vitæ singularitatem varias molestias, insultus, vexationes tolerasse. Verùm ab ijs opportuna digressione incidit in horrendas illas visiones, figuras, pauores, de quibus Cap. superiori actum est, magnisq; precibus exorauit Doctorem, vt sibi illius desolationis ac supplicij naturam, originem, critiria, propriamq; interpretationem doctè elucidaret. Non recusauit Castillus edicere quæ sentiebat: quando (:inquit) in illa obtenebratione videbaris tibi exitum finemq; sperare posse, scito animarum in carcere Purgatorij lugentium dilationes pœnosissimas te delibasse; at quando nulla tibi affulgebat spes euadendi, & quidam æternitatis fumus peruadebat horroris caliginem, ipsissimus Inferni typus erat. His pœnis eruditur anima ad sui notitiam, dum in lucis ac tenebrarum vicissitudine discit experimento sui nihili, quid à seipsa, quid à Deo habeat, quidq; inter illa & ista intersit. Huius antibari molestissimo pondere tenetur spiritus in suo æquilibrio, ne extollatur in donis Altissimi. Eclipsis hæc docet æstimare Diuinæ familiaritatis præstantiã & dignationem purè gratuitam, sufflaminat Timoris donum. Hac fornace probatur aurum, nitescit charitas, loricatur mascula virtute robustus amor, assuescens diligere non tam delicias Dei quàm Deum. Memini (:inquit) de nonnullis præcipuis ac Sanctissimis Dei amicis

(:quo-

(:quorum nomina publicis Ecclesiæ tabulis adſcripta sũt) eadem legiſſe quæ de te commemoras; neq; defuere ex ijs qui rogarint Dominum, vt ab huius terroris atroci tormento ipſos demum immunes vellet, libenter ſe quoduis aliud pœnarum genus ſubituros. Deniq; huc reſpexiſſe Dauidem cum gemeret: *dicitur mihi quotidie, vbi eſt Deus tuus? anima mea ſicut paſſer ſolitarius in tecto; ad nihilum redactus ſum, & neſciui, &c.*

His curſim explicatis viciſſim rogauit Virginem Doctor, poſt illas inferni tenebras & horrores qualiter ſibi fuerit? Hìc Roſa exterrita, quaſi colubrum preſſiſſet pede reſiliuit, expalluit, obmutuit, probè conſcia ſi reſpondendum ſit, quanta & rerum copia & verborum inopia ſibi foret laborandum. Vrgebat interim Doctor, inſtabat bis, ter, at nihil elicuit. Tandem ſeueriùs attracto ſupercilio, aduertito (:inquit) ò Roſa hic tergiuerſandi ac ſilendi locum non eſſe; tua res agitur: ſi quid diſſimulaueris ſi quid celaueris in examine, Dei beneficium negaſti; ni totum quod exquiro dixeris, nec ego te nec tu me quantum ſat eſt intelliges, & figurarũ quas partim explicui partim explicaturus ſum ænigmata ſenſumq; integrè non aſſequeris. Paruit humilis Roſa, cui metus & pudor totum verecundo rubore vultum accenderat, veniamq; præfata ſi quod paradoxum rudi, & incautæ excideret, ſic orſa eſt: dum in ima caliginoſæ derelictionis voragine abſorptam me puto & lugeo, en repente in ipſo priſtinæ vnionis meridie velut in Sponſi brachijs me deprehendo, reſtituor quaſi numquam excidiſſem, ſentio auidos liberrimi amoris impetus, vt cum rapidi amnes diſruptis obicibus non fluendo ſed ruendo ſeſe euoluunt per cataractam; aſpirat mox gratiarum placidus Auſter & fluunt aromata: immergitur anima Diuinæ bonitatis immenſo pelago, & metamorphôſi ineffabili àſe deſciſcens transformatur in Dilectum, fitq; vnum cum illo. Iuſſa vlteriùs dicere, nouo pudore hæſit,

rubuit, titubauit, attamen subiecit: inter hos fauores arctissimæ Vnionis se sibi videri immobiliter radicatam in Deo, securam in eius amicitia, confirmatam in gratia, sentire donum quoddam inexplicabile, fundamentale, solidū, quo reputabat se impeccabilem, vt ille qui fidenter aiebat: *quis nos separabit a charitate Christi? certus sum, quia neq; mors &c.* Verùm tamen hic protestabatur Virgo, numquā se vlli mortalium hoc dicere ausam, & ne nunc quidem id dicturam fuisse, nisi coegisset rigor præsentis examinis, & si fortè errasset in phrasi locutionis, quam necessitas omnia efferendi expresserat, censuram correctionis demissè flagitabat. Laudauit simplicem obedientis Rosæ candorem Doctor, præcepitq; ne trepidaret, nihil hactenus erratum esse, tantùm ad reliqua procederet. Processit Rosa, dixitq; voce humili ac intercisa: plerùmq; post illas horrendas tenebras conspicuè sibi ostendi Humanitatem Christi nunc virili nunc infantili aut puerili facie blandam, formosam, affabilem; sæpius & Virginem Matrem decoram, amabilem, dulciterq; familiarem. Interrogata de modo & qualitate visionis, imaginaria sit an intellectualis, diuturna an momentanea, facie ad faciem an obliquè per trāsparitiones? Respondit, propria illa differentium visionum nomina sibi quidem adhuc ignota esse, at gloriosam Christi humanitatem exhiberi sibi in transitu quodam vicino & claro, sicut cum fulgidum aliquod sidus moroso tractu procurrit in cœlo; nec totam illius videri staturam sed solo vultu, & pectore-tenus. Attamen maiestatem Deiparæ paulò diutiùs obtutui suo solitam indulgeri. Vnde subintulit Castillus imaginarias esse visiones, petijtq; vlteriùs qua igitur forma apprehenderet Diuinitatis præsentiam? Laborabat hic Rosa vt verba reperiret idonea, sed tandem per solos terminos remotionis, eminentiæ, & causalitatis vtcumq; se explicuit, insinuans lumen esse absque figura, mensura, fine (: vnde patuit ex ea parte visionem

purè

pure intellectualem esse) incomprehensum & omnia comprehendens, subtile, stabile, mundissimum, summè multiplex summèq; vnum, summè distans & summè propinquum, intimum & ambiens, nobile, excelsum & nulli prorsus creaturæ vel tenuiter comparabile, quodq; magis in vitalium quarumdam effluxionum mirandis & immediatis effectibus quàm in suamet substantia deprehendi possit ab anima. Sed quinam hi effectus? teneritudo (inquit) robusti gaudij super omne gaudium imaginabile, cognatio filiationis Diuinæ, interior renouatio vetustatis in ipsa animæ essentia, impletio sinuum voluntatis, vita & alacritas omnium affectuum, firma, sancta, lepida, & demum vndequaq; ineffabilis.

Videbat sibi Doctor satisfactum in eo quod maximè scrutabatur, haud ignarus, in materia Vnionis quò plura dicuntur minus dici. Vnde ad faciliora effatu prudenter digrediens inquisiuit de exercitijs mortificationis ac pœnitentiæ. Rosa, quòd putaret in hoc genere se pauca & admodum vulgaria præstare, obiter de suis ieiunijs, cilicijs, disciplinis, & reliquis austeritatibus nonnulla edixit absente Matre, quòdq; in his non suo sed Confessariorum arbitratu modum ac mensuram constituisset. Deniq; post multa vltro citroq; de sui diffidentia, de ardore fidei, de securitate spei, de stimulis superni amoris ventilata & sagacissimè explorata conclusit Doctor, sinceram ac tutam esse viam qua Virgo ambulabat, nullam hìc subesse vaferrimi dæmonis imposturam, tales affectus, effectus, lumina ab illusione aut principe tenebrarum nequaquam esse. Pluries deinde Virginem non tàm examinaturus quàm collaturus fidenter conuênit, noua semper inueniens quæ miraretur & approbaret.

Idem Patri Magistro de Lorenzana sensus fuit, postquā crebriori & per partes intercisо examine spiritum Virginis diligentissimè explorauit. Prolixum foret singula

mem-

membratim persequi, vnum hoc superioribus addidisse sufficiat, quòd vbi Rosam in via illuminatiua probare cæpit; adstupuit responsis puellæ simplicis atque illiteratæ, cum de arcano SS. Trinitatis mysterio, de hypostatica Verbi vnione, de Sacramento Altaris, de gloria Beatorum, de libro vitæ ac prædestinationis, de natura Gratiæ, alijsq; Fidei ac Theosophiæ secretis interrogata promebat axiomata tam profunda ac solida, conceptus tam acutos ac sublimes, sententias tam perspicuas, breues, fœcundas, ac ponderosas, verba tam propria, apposita, clara, succincta, vt alijs examinator non dubitârit fateri ingenuè, numquam se in tam luminosum & perspicax ingenium incidisse, laudabatq; Patrem luminum, qui tanta sapientibus ac prudentibus abscōdita, humilibus, paruulis, indoctis reuelabat. Idem hoc deinceps admiratus est in methodo confitendi qua Rosa vtebatur, ea sermonis tum perspicuitate tum proprietate ac circumspectione, vt sibi videretur Lorenzana non fœminam audire sed annosum vtriusq; Theologiæ professorem, tanta erat verborum proportio, grauitas, ac mensura, sine parergo, sine circuitu, sine confusione ac superfluitate. Hinc fuit, quòd vocatus ad excipiendam Virginis confessionem, dicente Subsacrista, in templo ipsum expectari à *Rosula* seu *Rosella*, velut irreuerenter locutum increpuit, tibi (: inquit) Rosula videtur quæ coram Deo Rosa est ac grandis quidem ? veniet dies, qua vniuersi intelligent, quàm sit eximiè alta, quàm magna & spectabilis hæc Rosa.

Lorēzanæ suppar Magister & primarius Cathedraticus F. Ludouicus de Bilbao notauit eadem in Rosa dum eius confessiones excipiebat: nempe vario & ipse examine scrutabatur Virginis spiritum. Fassus est postea, multoties inter arcana illius fori alloquia se obmutuisse ad profunditatem & eruditionem solidorum discursuum, quibus Rosa promptè, facillimè, & ex ordine satisfaciebat quæstioni-

bus præarduis & abstrusis, ac subitò se agnouisse spiritum altiorem qui in Virgine loquebatur. Sanè apud omnes (quotquot tunc Limæ viuebant) multorum opinione sanctimoniæ & perfectionis fama celebres ea sensim inualuerat constantissima opinio, Rosam spiritu Dei agere & agi, Dono sapientiæ abundare, scientia cœlitus infusa gubernari. Hinc Ludouica de Melgareyo fœmina sanctissima tanti Rosam faciebat, vt sicubi cum ea concurrisset, nonnisi flexis humi genibus exciperet repugnantem honorari; & si quà transeuntem obseruasset, gestiebat animo illic os oculosq; affricare vbi Rosa vestigium fixerat; & si ad absentem litterulæ sibi formandæ erant, has nudo solo ingeniculata scribebat.

Præcipuè verò Castillus & Lorenzana de Rosæ vijs perfectissimis aliquoties mutua collatione instituta concordes mirabantur hæc duo singularissima: primum, quòd breuissimo compendio & quasi transsultu gradum illuminatiuum mox & vnitiuum possederat absq; eo quòd gradum purgatiuum vix obiter attigisset, quia nimirum ab infantia benedictionibus dulcedinis præuentam ij semper comitati erant purissimi affectus, in quibus nil terrenum sorduerat operosiùs depurgandum. Alterum, quòd in illo horrendo solisq; inexpertis parùm formidabili obtenebrationum tormento ea fuerit Rosæ fortitudo, animositas, constantia, vt fragilis virgo non solùm ferendo esset, verùm etiam præmissa spontanea resignatione quasi cũ Deo certaret, tristiùsne ille affligere an illa affligi vellet, dummodò per omnia Diuino beneplacito victoria ac triũphus remaneret. Cordatissima est, planèq; extrema hæc sui abnegatio, sed simul difficillima taliter amanti, cui felicius videtur non esse, quàm non amare. Immarcessibilem fateri oportet Rosam, quam eiuscemodi spineta non suffocant.

CAPVT

CAPVT XV.

Rosa cum Christo, Deipara, & B. Catarina Senensi familiariter, iucundè, assiduè deliciatur.

ANimo cui amarescunt terrena, dulcescunt cœlestia, seseq; vltro insinuant. Hoc Rosæ obtigit, cui tota conuersatio in cœlis erat. Legebat quandoq; interdum libellos spirituales; & deligebat studiosè capitula præsenti affectui temporiq; magis accommodata; immorabatur tantisper lineolis vbicumq; prædulce IESV nomen occurrisset, nam è singulis horum characterum apicibus quasi igniculos & amorosos aculeos in corde sentiebat. Neq; hoc satis: ipsemet paruus IESVLVS digiti statura vix procerior sæpe apparebat amanti Rosæ in eadem pagellæ planitie: stabat pusillus ac nudus amor, mox inambulabat passu leuissimo, ac interim obtutu serenulo, tenero, suaui abblandiebatur Virgini, ingerebat se, vtpotè *Verbum* attenta Rosæ lectione dignissimum, in quo omnes thesauri scientiæ & sapientiæ Dei. Familiarius est quod sequitur. Dum Rosa nendo occupabatur in telæ consutura, en iterum Dilectū IESVLVM nentis puluillo infantiliter & quietissimè insidētē, illic nutibus taciturnis loquebatur ad cor Dilectæ, huic arridebat, huic protendebat breues vlnas velut amplexum offerens, hanc ardentibus ocellis iugiter adurebat, omniq; gestu, motu, flexu protestabatur amorem. Quis porrò netricj inter hæc solatia fuerit sensus lætitiæ, æstiment quibus vacat, plus miror, tunc Rosæ oculos superfuisse quibus filum, acum, telam videret. Et videbat tamen, quia sic mul-

cebant hi fauores, vt ab exteriore opere attentionem nec totam auocarent, nec partem exdiuiderent. Has cum Iesvio Sponso delicias Virgini frequentes obtigisse, imò fortasse quotidianas argumento est, quòd si ille tardabat interdum nec solito more adesset, Rosa querulis at submissis vocibus quasi secum perplexè sermocinans ita lamentabatur: *Hora est, & nondum approperat? duodecima sonuit & nondum adest? me infelicem, quæ illo nunc careo! felicem animam quæ penes se illum nunc distinet!* cumque Amor poesim doceat, Rosa pariter has querelas familiari metro illigârat, hoc ferè sensu:

Heu mihi! Dilectum quis detinet? Ecce, moratur:
 Hora duodecima est, nec tamen ille venit.
Langueo, deficiunt oculi: præcordia frigent,
 Implexas alibi dum trahit ille moras.

Accidit Rosam infirmari ex dolore gutturis, & en tamen ille *Desiderabilis*, cuius *guttur suauissimum* prædicatur Cant. 5. apparet Virgini, inuitat ad ludum, vtrimq; victoriæ fructus relinquitur victoris arbitrio. Confestim iacitur alea, fauet sors Virgini, lucratur, vincit; nec mora, fructum exigit, memor fortasse ex Canticis quod ait Sponsa: *Fructus eius dulcis gutturi meo*. Quid multa? dolores sui gutturis mitigari poscit infirma, & impetrat. Verùm Diuinus collusor quasi iacturam non ferens rediit, ludum instaurauit, iactuq; feliciori victor euasit. Victoriæ præmium fuit Rosæ patientia, adauctis repente doloribus qui totam ei noctem fecêre insomnem. At Virgini placuit secum disquirere, primo an secundo lusu plus lucri-fecisset, cum longè ardentiùs faueret Sponso quàm sibimet, vnde tam victam esse quàm vicisse par gaudium fuit miranti Aeternam Sapientiam, quæ ludens in orbe terrarum protestatur delicias suas esse cum filiis hominum. Mater aduertens

Filiæ

Filiæ decumbenti priſtinos redijſſe dolores, & quidem cum auctario, ſuſpicata periculum extimuit. Sed cordata Filia vt metum eximeret, blandè modeſtèq; detexit ſecretum, nempe merum hunc Sponſi ludum eſſe; dumq; verbis humillimis enarrat ſucceſſum, viſa eſt (: vt quondam Stephanus) vultu prorſus Angelico aliquamdiu radiare.

Alia vice, cum diutiùs ac ferè ad mediam vſq; noctem in ſolitaria horti cellula ſubſtitiſſet Roſa, inuaſit fatigatam ſubitaneus languor ac virium defectio; ſperabat trãſitoriam fore debilitatem, ſed durabat vltra cõnſuetam periodum. Sentiebat ægra incerti mali certa incrementa, ſed ſera nox erat, qua nec Medicum aduocare nec domeſticorum vllum ad opem importunè lubebat accerſere: agnoſcebat electuario vel ſorbitiuncula ſe indigere qua vtcumq; ſtomacho ſuccurreret ac vires inſtauraret, at Sabbathum erat ac manè proximo ad S. Synaxim acceſſura cauebat ieiunio, ſi fortè medietas noctis iam præterierat. Quoquò ſe verteret, præuidebat aut virium defectu, aut ſumptione cuiuſcumq; fomenti impeditam iri ne poſtridie S. Communione frui liceret. Quid hìc remedij inter ſaxum & ſacrum? confugit Roſa familiari fiducia ad cæleſtem Sponſum *adiutorem in opportunitatibus*, huius pharmacopeiæ ſe commendat, medicinam corroboratiuam petit, impetrat, nec aliunde quàm ex illo pretioſo myrothecio vulnerati lateris vbi quondam S. Catarina Senenſis auidè ſuxerat. Hanc nectaream ſanguinis & aquæ mammillam non ori ſed cordi Virginis benignè applicuit, hìc illa debilitati ſuæ pharmacum, hìc vitalem ſuccum inuenit & traxit. Porrò viſionem neque caſſam aut inanem fuiſſe, nec purè imaginariam, probauit effectus, nam Roſa mox conualuit, redierunt corpuſculo vires, agilitas, robur, quo poſtridie Templum adijt, panem Angelorum manducauit, ſatur, vegeta, ſana domũ repe-

repetijt, vtique experta, quàm sint Sponsi vbera meliora vino, quàm fragrantia vnguentis optimis. Magna profectò Rosæ dignitas, Matris ac Magistræ Senensis fuisse non modò Filiam ac discipulam sed & collactaneam. Verùm ad alia.

In domo cuiusdam illustris fœminæ Rosa de more post sancta colloquia veniam petijt secedendi tãtisper ad orationem. Matrona honoris gratia secedenti comitem adjunxit septennem puellam è mancipio domi suæ natam. Hæc vbi Rosam meditationi implicatam reliquerat, clam sese proripuit ad matrem suam in vicino conclaui laborantem: inde post horæ spatium erepsit visura num Rosa ab oratione surrexisset. Et ecce vidit iuxta Virginem puerulum Iesvm amictu polymito cærulei purpureiq; coloris decentissimè tunicatum, quem vt conspexit fulgida claritate circumdatum ac radijs vndiq, coruscantem, non ausa conuersationem irrumpere, substitit eminus, contenta permissione dulcissimi spectaculi, cuius arcana pro ætate nondum capiebat, nec ante quàm Rosa migrasset è viuis rem detexit. Idem in ædibus D. Isabellæ Mexia cõtigisse quæ vidit retulit Filia Isabellæ; nimirum procul inter secretiores ædium porticus ambulabat Rosa, & cum ipsa Iesvs in statura octennis pueri sed amictus iam lumine sicut vestimento. Spatiabãtur ambo pariter consertis manibus, gressu gestuq; tenerè amantium; miscebant secretissima inuicem colloquia, hærebant in mutuis vultibus tamquam rerum aliarum aut obliti aut incurij; sed paruuli incessus grauior erat quàm puerorum esse soleat, maiestas inerat, & quàcumq; fixisset pedem subitaneo lumine resplendebat pauimentum.

Zelus vt intensi amoris præco simul & explorator est, ita vel ipsummet Sponsum cœlestem curis solicitat, riualem non patitur, ne flosculum quidem. Rosa nomine florebat & opere, nam vt altaribus nulla anni parte deessent

flores

flores diligentissimè procurabat , discretis hunc in vsum areolis, quarum vni Basilicum (: plures Ozimum dicunt) implantarat. Hunc fortè colebat studiosiùs, quòd odore ac nomine Regius *Regi seculorum immortali & inuisibili* aptiùs conueniret in tributum . Respondebat planta cultricis industriæ, & quò prodibat lætior magis lætificabat. Verùm vt breue est à floribus gaudium, Rosa mane quodam inuênit Basilicum suum non modò siccum ac marcidum, sed radicitus euulsum ac mortuum. Cadaueri adgemuit Rosa & abijt, sed occurrit eunti visibilis Christus, blandèq; affatus Virginem, quid doles? inquit, an non ego *Flos campi* melior tibi sum omni Basilico totoq; floreto Paradisi? & vt scias me tuum esse Basilicum, ego alterum illum his manibus eradicaui, fregi, proieci. Flos es, ac florem amas? ecce me. Didicit Rosa vel ad zelotypiam vsque amari se à Sponso , & pro tantæ gratiæ crebriori experimẽto facile exposuisset in prædam quidquid florum sibi residuum erat. Vtiq; plenam hæc fidem faciunt illi religiosissimæ cuiusdam mulieris extaticæ visioni, cui in raptu protestatus est Christus, se Rosam gestare in intimo sui Diuini cordis penetrali, cum sciret, vicissim in eius virgineo corculo se solum tranquillissimè habitare.

Porrò quàm affabili, serena, frequenti apparitione Rosam suam dignata fuerit Augustissima cœlorum Imperatrix , sat inde conijcere fas erit , quòd ab vndecimo suæ ætatis anno ad extremum vsq; non defuerit vmquam Virgini hoc pretiosum assiduæ familiaritatis solatium. In Rosariano Beatissimæ Virginis Sacello Rosa planè domestica euaserat, illic totos hærebat dies, illic Ordinis sui habitũ, illic Iesvm Sponsum nacta diuelli à loco non poterat. Ibi altaris ornandi curam, ibi totius nitoris œconomiam sibi deuotè assumpserat, ibi quotidianum sibi cum Deiparæ ex sedulo ministerio commercium erat ac mutua conuersatio.

satio. At vicissim Angelorum Regina famulam suam eo honore dignata est vt ferè officia Cubiculariæ ipsi exhibuerit, manè Virginem excitando à somno. Tanti fauoris occasio hæc fuit: Rosam à multo tempore continuis integrisq; noctibus adeo destituerat necessarius somnus, vt valetudini suæ non parùm fuerit timendum si medelam respueret. Hinc opus fuit Confessariorum imperio, qui Virgini præcepêre vespertinum lactucæ ac soporiferorum seminum vsum, deinde & temporis spatium quo dormiret, horam qua mane surgeret præscripserunt. Conabatur obedire infirma, sed præualēte serotinarū vigiliarū assuetudine nō obediebat sōnus seu veniēdū seu abeūdū esset. Præsertim manè dum instabat surgendi hora, incipiebant soporifera modicum operari, somnumq; lentissimum vi attrahebant in cerebrum. Cruciabatur ingenti scrupulo Rosa, quòd exactè ad præscriptam horam euigilare non poterat vt summè cupiebat. Ergo luctam & afflictionem suam Deiparæ ceu veræ *Stellæ matutinæ* questa est vt subueuiret. Subuênit illa, imò & venit: siquidem exinde, vbi imminuisset surgendi hora, en in puncto aderat conspicua Dei Mater, & voce melliflua compellabat sopitam Rosam: *Surge ad orationem Filia, surge, nam instat hora.* Sic placidè experrecta videbat cominus & (: vti fassa est) facie ad faciem illud gloriæ sidus gratiosum, illam frontem decora maiestate plenissimam, illum gloriæ & amænitatis paradisum, agnoscebat vocem, venerabatur præsentiam, tacitè secum disquirens: *Vnde hoc mihi, vt Mater Domini mei veniat ad me*? ô gratum surgendi tintinnabulum.

Semel euênit, quòd veniente Domina profundiùs dormiebat Rosa: primus hic somnus erat ac nonnisi paulò ante cœperat. Excitata Virgo respondit: surgo Domina, nunc surgo; conseditq; erecta in lectulo, sed prægrauante somni pondere, oculisq; caligantibus recidit misera in

ceruical. Accessit denuo Augustissima excitatrix, & (:quod ante non consueuerat) protensa niuea manu pulsauit latus dormientis, agitauit familiarissimo attactu resupinum corpusculum, iterumque ait: *Surge Filiola, ne pigriteris, rogasti me, & ecce ad solitas preces te voco; Surge inquam filiola mea, surge, iam hora sonuit.* Longè suauius erat Rosæ filiolam se vocari à tali Matre quàm Rosam. Cessit huius compellationis dulcedini somnus, at simul discessit suauissima excitatrix, nam vt Rosa diduxit graues palpebras, vt respexit, agnouit Deiparam sed à tergo, iam enim suspensis vestigijs abire cæperat, velut perfuncta amico officio. Heu tantilla soporis indulgentia quantam subinde iacturam infert! quàm doluit Rosa, pro illa vice Maternum sibi vultum ereptum fuisse dum cunctabatur! Empyrei fauores delicati sunt, nî promptè strinxeris, elabuntur.

Ex quo semel à Christo (:vt compertum postea) B. Catarina Senensis cælitus Rosæ missa ac data fuit Magistra, frequenter hæc charam Discipulam visibiliter conuênit in terris, præsertim dum occupabatur in perlegenda Seraphicæ Magistræ Regula, quam sibi è Cusco (: procurante Fr. Ioanne Miguel Ord. Prædicatorum Religioso laico) transmitti demum impetrârat. Mutua harum Virginum conuersatio tam amica et crebra fuit, vt sicut Moysi post longam cum Deo in Monte confabulationem remansere in vultu luminum vestigia, ita viderentur ex vultu B. Catarinæ in faciem Rosæ transijsse lumina, quæ hâc illi per aliqua oris lineamenta propemodum assimilarint. Hinc apud Limenses suos Rosa vulgariter altera Catarina Senensis appellabatur, præcipuè ab obitu, quando in mortuali feretro Rosæ facies liberiùs videnda omnibus patuit. Ceterùm de miris delicijs, fauoribus, officijs quibus hæc Seraphica Magistra demulsit Rosam suam, crebrior & commodior infra redibit sermo locis proprijs.

CAPVT XVI.

Rosa familiari tutelaris Angeli consuetudine fruitur. Variè luctatur cum Dæmone, semper victrix.

SAnctos Angelos esse ipsissimum cor Dei sensit Bernardus serm. 12. in Psal. *Qui habitat*: Vbi hæc verba, *appones erga eum cor tuum*. Iob. 7. adaptat missioni Angelorum ad hominis custodiam. Rosa Angelum suum non modò custodem, sed & congerronem habuit amicissimum, imò Pararium, symmistam, dinomilum, vt etiam hinc aduerteret, quam dulciter Christus apposuerat erga eam cor suum. Inde Virgini cum suo Angelo tam domestica fiducia ac necessitudo, vt illo soleret vti veredario, quotiescumque ad horam consuetam sponsus non comparebat. Metrico sui idiomatis rythmo tunc familiariùs affabatur Angelum, hoc ferè sensu:

Vola Ephebe cælice: dic nostro Creatori,
Me sine vita viuere, me præstolando mori.
Cur ille tardet, Rosa dum ardet
Velociter inquirito:
Roga, festinet: cælos inclinet,
Ad me descendat, vultum ostendat,
Quia amore langueo.

Nocte quadam occlusis horti ianuis. Rosa de more vigilabat:

gilabat in angusta sui Eremi cellula, sensitque se viribus repente destitui, adeo vt grauem timeret syncopen, vnde in domum sese recipere ad Matrem constituit, collato priùs consilio cum Angelo suo tutelari: Mater (: quæ horti clauem iugiter tenebat secum) vt notauit in vultu filiæ signa instantis deliquij, sine mora promptis è marsupio duobus denarijs iussit ancillæ adire subitò viciniorís propolæ apothecam, emere saccharum, carbonem, & libum indicum quod *Chocolate* vocant indigenæ, iam & Europæis tam vsu quàm nomine sat notum, quippe in aqua calida resolutum cum triente sacchari stomacho simul & cordi potenter succurrit. Filia ne sui causa is sumptus fieret, obnixè rogauit Matrem, affirmans, sibi non defuturam Chocolatam. Replicuit Mater, putasne in tota hac domo vel micam Chocolatæ reperiri? negauit Rosa, at subiecit, hanc breuì adfore ex domo Quæstoris. Infremuit parens, & aut nugaris (inquit) aut somnias, quis enim intempesta hac hora calentem Chocolatam ad te mittet? Vel vnde in Quæstoris domo procul hinc dissita innotuisse potuit, te subitanea debilitate languidam isto medicamine indigere? tu in horto occlusa vtique non habuisti quem illuc mitteres, neque ex hac domo vllus abijt qui tuam necessitatem Quæstori indicaret; igitur vade ancilla, iussa exequere. Denuo supplex obstitit Rosa, certò asseuerans Quæstoris mancipium iam iam cum præparato medicamento adfuturum. Ità fuit; nam Matre adhuc disceptante cum filia pulsatur ad fores, seruus erat Quæstoris, intromitti petijt, adferre se à Quæstoris consorte quod Rosæ traderet. Vas erat argenteum calenti Chocolata plenum. Obstupuit parens, at Rosa confestim seruum expediens heræ suæ renunciare iussit, opportunè beneficium venisse. Hìc Mater confusa multiplici prodigio sciscitari, quid Gundisalui vxorem mouerit vt tali profundæ noctis hora vernam ædibus emitteret,

quisnam aut Virginis languorem illi Dominæ, aut certum aduentum emissi mancipij nunciasset Rosæ. Tandem supremo obedientiæ præcepto adegit filiam, ediceret, vnde sciuerit, tali hora è domo Quæstoris sibi adferri Chocolatam. Respondit subridens filia: ne mireris dulcissima Mater, nam sæpe huiusmodi officijs me dignatur Angelus meus tutelaris. Mox vbi in mea cellula cæpi deficere, misi Angelum, qui D. Mariæ de Vsatigui suggereret me illo quem vidisti succursu indigere. Perfecit ille, quod mandaueram, ac certa eram illum officio non defuturum. Hac fiducia cellulam reliqui, ad te huc veni, consedi, expectatura hic seruum Quæstoris, & cum parente beneficium diuisura. Mirata est Mater præsentaneum & velox Angeli obsequium, at magis, vt vidit filiam non mirari, vtpote his vsu ac frequentia dudum assuetam.

Alia vice in eadem horti cellula vltra mediam noctem exspectabat, dum in ædes vocaretur pro more ad nocturnam quietem: solebat enim circa horam, quæ medium noctis antecedit, descendere Mater ad aperiendum horti ostium, vt filia inde abducta ad suum cubiculum sese reciperet. Verùm pro illa vice Mater, vel quòd crederet se filiam ab horto iam reduxisse, vel quòd alijs distracta minùs applicuisset animum, oblita fuerat hortum ad horam consuetam exituræ Virgini aperire. Dum ergo se vidit frustra exspectare, dum hæsitat quid agendum, prospiciens per fenestellam vidit cominus vmbram candidam, motu decoro agilem, aspectuque non iniucundam, quæ Virginem vt se versùs domum sequeretur inuitabat. Facilè ex internis critirijs quæ à sancta Catarina Senensi didicerat, agnouit Rosa latentem sub vmbra tutelarem Angelum, itaque cum illo se fidenter in viam coniecit. Peruenere ambo ad horti ianuam quæ ad vmbræ tactum mox sponte patuit sine claui. Denique vmbraticus ille ductor

sequen-

sequentem Rosam ante Genitricis cubiculum stitit & disparuit. Fortè hanc petebat vmbram qui ambiebat à Domino custodiri vt pupilla oculi, & sub vmbra alarum eius protegi; ne miremur lucis Angelos vmbræ speciem assumpsisse dum gerebant officium.

Occasio Angelicæ custodiæ exigit, sequentem historiolam hìc subnecti, qua fortè patebit, non proprium dumtaxat, verùm & alienos tutelares Angelos sibi ad nutum habuisse obsequiosos. Religiosus quidam per ardua, & prolixa itinera Prælatum Ecclesiasticum associaturus necessitatem suam Virgini aperuit, precum suffragia pro auertendis periculis flagitauit. Promisit Rosa, vt erat ad subueniendum proximis mirè liberalis & prompta, hominemque proficiscentem Deo & custodi Angelo impensè commendauit. Perrexit ille securus promissi, quòd non ignoraret quid Rosa valeret apud Deum, & Angelos. Nec spei euentus defuit, nam è *Lima* vsque *Potosium* per varios casus per mille rerum discrimina iter habuit tutissimum. At exinde sensit simul oratione Virginis, & Angelica tutela se repente destitui, nam Truxillum petens in eius conuallibus grauissima quæque passus est, & vix euasit incolumis. Limam redux amarè questus est de Virgine, tandem & coram Virgine, quòd in medio viæ ipsum destituisset orationum suarum præsidio. Non negauit Rosa id verum esse, tantùm interrogauit vnde id nosset: Respondit ille, se Lima Potosium vsque vallante Angelica custodia feliciter aut calcasse, aut declinasse obuia quæque pericula; Verùm Potosio Truxillum eunti aduersa fuisse omnia; ità vt aliud suspicari nequiuerit, quàm Rosam ab oratione promissa, & Angelum suum à tutela commissa interea destitisse. Subiecit Rosa: non vanè coniectasti; at scito illa tibi accidisse incommoda, quia non ille eras qui esse solebas. Deindè fidentiùs ad specialia descendens monuit hominem de arcanis ipsi

soli

soli notis, quæque à tanta distantia non nisi diuinitus aut Angelo internuncio Virgini potuerant innotuisse.

Quantùm verò Angelicam hanc puellam amabant, ambiebant, mulcebant SS. Angeli, tantùmdem ei clam, palam, vi ac fraude nocere conabantur furiæ infernales. Torquebat Dæmonem illa hortensis cellula tot Cæli delicijs plena, dolebat superbus illic se non timeri ab imbelli iuuencula, imò ea solitudine vltro ad monomachiam se prouocari. Itaque Virginem per tenebras aggressus est tenebrio. Forma ingentis molossi erat, villosa, tetra, picea: lucem qua videretur dabant solæ rubentes flammæ quas naribus, oculis, auribus affatim protrudebat. Hac specie circuibat orantem Rosam latratu horrisono, rictu immani ferociterque dentato, lingua fœdissimè exserta, odore sulphureo, simulque pendulas aures, caudam, villos arrigebat quasi impetum facturus; nec solùm terrere venerat, sed & nocere si posset, nam vt vidit ab immota se despici, rabido morsu pertentabat virgineum illud corpusculum,; assultu, dente, vngue sæuiebat qua poterat, tandem ausu furibundo quam discerpere non poterat, raptabat per solum, trahebat, versabat ceu lacerum aliquod peripsema: donec impauida, sed temeritatis pertæsa Virgo exclamauit ad sponsum, *ne tradas bestijs animas confitentes tibi*. Nec alio fuste ad abigendum hunc Cerberum opus fuit; nam continuò elumbis, victus, fractus resilijt, fugit, euanuit, & Rosa prorsus illęsam indemnemque se admirata corde tranquillo ad orationem redijt.

Semel à domestico Gundisalui Quæstoris oratorio ad interius cubile se Virgo recipiebat: per viam adrepens ex insidijs cacodæmon quanta vi potuit improuisum ei colaphum impegit, maiori tamen sonitu quàm nocumento, subrisit enim intrepida Virago, insuper alteram maxillam dare parata, si hostem conspicuum palàm habuisset. Alio

loco

loco & occasione in ædibus D. Isabellæ Mexiæ ignauus hostis Rosam à fronte, & cominus aggredi formidans, à tergo eminus rude saxum in eam librauit connisu tam impetuoso ac valido vt euntem solotenus prostrauerit. Rosa nec læsa, nec territa agilior surrexit quàm ceciderat, vilissimoque diabolo pudendam imbecillitatem exprobrauit. Ille victricis animositate confusus, rabiem qua puellæ nocere non poterat in eiusdem libellos spirituales turpissimè effudit. In his Rosæ eximiè charus erat Ludouici Granatensis codex, quo ad meditationum digerendos articulos diligentiùs vtebatur. Hunc miser corripuit, lacerauit, ac procul in spurcitiarum sentinam abiecit, rem magnam se præstitisse ratus, quòd tantæ Amazoni quidquam saltim armorum furto ignobili sublegisset. Nihilominùs Virgo & librum suum recuperauit, & pudefecit reduncum depeculatorem, quem non alio quàm improbæ felis aut *scabiosi* nomine dignabatur.

Alia vice, postquàm in eodem oratorio preces absoluerat, incumbente vespero secretius in altissima ædium parte cubiculum adijt, solitaria meditatione dulcedinem ruminatura quam in oratorio gustarat inter preces. Verùm illic populosissima glirium orchestra imò hippodromus erat, procurrebant decuriatim, saltitabant, pugnabant, sursum deorsum per muros, armaria, tegulas confuso venatu turbabant omnia, nec sperari quietiora poterant, cum fœdis ac lucifugis bestijs nox ipsa locique faueret conditio. Itaque Rosa mutato consilio in infimam domûs partem descendit profundioris silentij quæsitura latibulum. Cella erat penuaria, vbi tunc instrumenta vindemiæ, canistra, lebetes, & id genus vtensilia asseruabantur. Huc Rosa vt intrauit, arrectis horrore subito pilis agnouit, ibidem sese à *scabioso* ad pugnam exspectari. Nec pauori cedens mandauit transeunti illac ancillulæ candelam sibi adferri; qua allata dimisit ancillam, præ-

cipiens ne cui domesticorum diceret vbinam Rosa lateret, nec se diutiùs solito ibi fortasse moraturam euocaret ad cœnam, donec vltro ipsa prodiret. Abierat ancilla, & Rosa vix ianuam clauserat, cum repente audiuit, simul à foris inducto pessulo sese à cacodæmone velut captiuam obserari. Mox intra penum occlusa animaduertit porriginosum hostem suum in prægrandi sporta, quam labri fundus occultabat, licentiùs tumultuari. Puduit generosam Virginem præsentis ibi luminis vti solatio, aut qualicumque præsidio, candelam igitur vltro extinxit ipsa, statimque latentem inimicum è sporta in arenam prouocans, *heus tu* (inquit) *porce scabiose, adesdum, hic te exspecto: prodi si audes; experire si quid vales, age in hoc vile corpusculum quæ tibi Deus permiserit, certè in animam nil poteris, a cælesti sponso hac mihi securissima fiducia est. Congredere cornuta bellua, eya congredere.* Nec mora: prosilijt ferocissimus hostis gigantea mole qua contremuit cella (nil tremente Rosa) Virginem per humeros corripuit, strinxit, contorsit, quasi in minutissimas partes membratim laceraturus obluctantem, vtque terrores duplicaret, fecit eam experiri contactu quàm pilosis, hispidis, ericinis lacertis esset, his inermem iactando, trudendo, premendo miserrimè concutiebat, vt iam singula Virgini ossa viderentur commolita, luxatæ scapulæ, nerui distracti: at sub fragili carne vigebat infractus animus; & corculum in Deo fixum ridebat, despuebat, laxabat furentem cyclopis insaniam. Pluribus horis durauit obscurissima lucta, ingenti probro aduersarij, qui victoriam desperans, vel vnicum saltim gemitum, aut metùs indicium extorquere tentabat, nec poterat. Interea Quæstoris vxor familiam de Rosa interrogans, ab ancillula didicit quo ipsam loco reliquerat cum candela, quòdq; disertè vetuerat euocari ad cænam. Accessit, vidensque nulla ex parte promicare lumen subduxit pessulum, tacitè-

citèque abijt cunctationis exitum præstolatura. Tandem media nox dispescuit longum certamen, prodijt Virgo quàm lassitudine anhela, tam vultu hilaris, ac vltra morem lætissima, vt nemo dubitârit magnum aliquid inter illas tenebras gestum esse. Postridie Gundisalui vxor non destitit, donec enarrante Rosa vniuersam rei seriem prolicuisset, vbi inter alia & hoc notatum fuit, quòd huiuscemodi cõflictuum duri agones constantissimæ Virgini neque peregrini erant, aut minùs frequentes; nec vmquam formidinis sensum expresserant.

Aliquando in hortum oratura processerat, cum de vicinarum arborum opaco vidit obuium sibi antagonistam non iam terrificum sed blandum, candidum, ac penè in Angelum lucis transfiguratum: nam species illi humana erat, sed formosa, decens, vrbana. Doluit Virgo illic præter consuetudinem apparere hominem, vbi ipsa erat sine teste, sine comite. Interim cœpit eminus ille nutibus procum mox & procacem agere. Hic Rosa mendacem laruam sonoris vocibus detestata lemuri dorsum obuertit, & quæ in ceteris conflictibus generosè steterat, in solo isto (quia de Castitate erat) à nobili fuga victoriam mendicauit, vt verò ad horti ianuã volando magis quàm currendo peruenerat, in propinqua porticu substitit, correptâque ferrea catena nudas sibi scapulas flagris acerbissimis cruentauit, inter fluentes tum sanguinis, tum lachrymarum riuos Sponso suo querula, quòd ipsam ad tempus destituerat, dum in eiuscemodi angustias incideret, nunquam enim sibi præsente ipso tam periculosam laruatæ impuritatis imaginem fuisse occursuram. Sed confestim Sponsus gloriosus Virgini se stitit conspicuum, dixitque: *Audi Rosa, ni tecum ego fuissem, tunc victoriam reportasses?* Grande id fuit victrici solatiũ, grandis & eruditione plenissima lectio. Simillima hæc sunt, & planè germana ijs, quæ B Catarinæ Senensi in certamine haud

quidquam dispari contigerunt; quando videlicet huic respondit Christus: *Dum pugnabas, dum vincebas, intus eram, in tuo corde spectator aderam & fidus adiutor.*

Eminebat in Rosa (Confessarijs attestantibus) mirabile donum internoscendi sinceras visiones ab illusionibus Sathanæ, & distinguendi sanctas inspirationes à versutis suggestionibus antiqui Serpentis, quod Apostolus *discretionem spirituum vocat*. Quodque admirere magis, à prima pueritia hoc insigni munere dotata fuit, quo sibi & alijs mirificè profuit, vt nulla vmquam Virgini occurrerit tam fallax aduersarij tentatio, nulla tam fraudulenta seductoris vafricies quam non clarè statimq; primo in limine deprehenderit, arguerit, exarmarit.

Mirum, quot quantasque vno hoc telo victorias contra stygios dolos reportarit. Adhuc iuuencula examinanti Confessario eruditè recensuit dignoscendorum spirituum regulas ab effectibus, aiebat illustrationes verè Diuinas esse cum in anima relinquunt humilitatem, affectum reuerentiæ, agnitionem propriæ vilitatis, ordinem ac vnitatem cordis, gaudiumque in Deo. Ex aduerso contrarias his impressiones, tumorem, confusionem diuisi cordis, complacentiam sui, & inquietudinem erga Deum nonnisi picem improbi autoris redolere. Id porro erat, quod Christus Beatam Catarinam Senensem, hæc Rosam absque alio Magistro edocuerat.

CAPVT

CAPVT XVII.

Rosa persecutionibus, morbis, ærumnis pressa, strenuè sese ad patientiam exercet.

ROsis spinæ non tardè accedunt, sed connascuntur. Idem huic Virgini accidit, nondum primæ infantiæ cunas reliquerat, quando Rosarum speciem, nomen, spinas induit. Nonum ætatis mensem attigerat, cum lactanti Matri aruerunt vbera, lac defecit, & ne aliundè nutrix cōduceretur, obstabat res angusta domi, en primos infanti tribulos. Conabantur pulte liquidiori supplere lactis inopiam, sed perdifficilis ingestio os paruulum diductione cruciabat. Nec tamen plorabat Rosula, sed proprij pollicis inutili suctu famem tacita fraudabat, magis quàm solabatur. Adeo à teneris discebat pati priùs quàm vagire aut loqui.

Creuit ætas, sed pariter cum ætate afflictio, nam vix ambulare ac fari cœperat, cum quotidie ob muliebrem Auiæ, Matrisque de nomine Rosæ controuersiam innocens puella vtriusque persecutioni se vidit miserrimè implicitam. Siue enim inuocata sub Rosæ nomine accurrisset domesticis aut Matri, frendens Auia in paruulam virgis sæuiebat: siue ad Isabellæ nomen respondisset vocantibus, irata Mater expediebat virgidemiam, cædebat immeritam. Sic alternante fœminarum bile patiens Virguncula quoquo se verteret, incidebat in pœnam, & ob hoc ipsum quòd non peccarat luebat.

Quàm suauis erat indoles filiolæ, tam aspera conditio Matris, vt penè videretur sola patientiæ biga par illud dissimillimum coniunxisse. Virginis modestia, sobrietas, deuotio, seculi fuga, silentium, vigiliæ impatienti Matri mera delicta erant, quibus castigandis non clamores, scommata, conuitia, non demum pugni sufficiebant, & calces, nodosus ex malo cydonio baculus persæpè ad manum fuit, hoc puellam iam grandiusculam frequentiùs delumbare solebat, præsertim quando comperta fuit exemplo Sanctæ Catarinæ Senensis rutilam sibimet cæsariem præscidisse. Nec mitiores in eam fuere domestici; postquàm nimirum innotuit eius vitæ singularitas, cælestium visorum frequentia & commercium, ac præcipuè illa humanis viribus euidenter superior abstinentia, qua facilè arguebatur tam modico ac ferè nullo alimento iuuenculam naturaliter in vita sustentari non posse, timuerũt germani fratres, ne fortè propèdiem soror magno familiæ suæ dedecore ad S. Inquisitionis tribunal raperetur velut suspecta de imposturis ac fraudibus, aut sacrilegi mendacij fictæq; sanctimoniæ palam vel rea, vel conuincenda. Hos itaque timores quotidie ingerebant cum iurgio, his minis exagitabant vndique derelictam. Nec verebatur vltro improuida Mater publicè coram suis & alienis confundere filiam proclamando vti hypocritam, fallacem, simulatricem, omnisque sinceræ virtutis inanem & vacuam. Accessit in persecutionis cumulum incredula quorumdam Confessariorum seu oscitantia, seu ruditas, dum initio quod sibi persuaserant, nitebantur & Virgini persuadere, videlicet ipsam itinere non recto aut saltim non tuto incedere, vertigine cerebri alijsque noxijs intemperijs laborare, friuolas illusiones esse, quas ipsa supernas illustrationes credebat. Hæc & similia quamcumquè aliam exanimassent; at minimè Rosam, cui intus patientia pro chalybe erat, eòque ampliùs, quòd

ex huiuscemodi prodigiis afflictionum casibus deprehendebat manifestiùs esse peculiares. B. Catharinæ Senensis vias deduci ad sponsi unionem. Hæc vice quadam ab illustri fœmina interrogata, cur non rogaret seraphicam Magistram suam, ut his ærumnis potenti illius suffragio eriperetur, hæc sanctè respondit: *quid, putas, ad ea mihi regereret Seraphica Mater mea à quæstione utique, quam aliam mihi exoptem fœminam præter illam, quam ipsamet gloriosa calcavit? nisi non ignota desidia.* Sciebant ambæ quidquid Rosa à B. Catharina peteret, continuò impetraturam, idque patebit infra; sed generosa Discipula pluris faciebat Magistræ dolorosa Stigmata quàm delicata solatia, pudebat Crucifixi sponsam vel per momentum extra Crucem ac passionem reperiri.

Et sanè erat numquam aut raro deerat grandi eius patientiæ grandis materia; siquidem vacantem à Cruce externa grauior occupabat interna, cessantique foris persecutioni agminatim corporis ægritudines succedebant. In Camera ex dira neruorum attractione triennium lecto decubuit cruciatu immenso, gemitu nullo, nisi quòd compassione acerbiùs quàm passione torquebatur ex illorum incommodo quorum ministerijs carere non poterat; vnde in hac alijsque suis infirmitatibus solebat dicere: *ò quàm salubris, quàm iucunda & felix sors foret crebriori ægritudine diuexari, dummodò proximorum abesset incommodum.* Sæpe Virginis guttur & fauces ex inferiorum musculorum inflammatione acutissima inuadebat angina, cui interdum periculosior succrescebat cynanche: sæpius totis pulmonibus & bronchiis decertandum fuit cum asthmate: sæpissimè molestissima ischias vtrique coxendici grauiter incumbebat, non segniùs inter costas vellicante pleuritide. Stomachi, pericardij, intestinorum dolores sine lege, sine numero frequentes conuulsiones inuehebant; istique morbi, qui prosternendo cuiuis robustissimo sat erant singuli,

guli, plerùmque bini, terni, quaterni simul ex diuersis oppositisque causis in languidulam irruebant, mirantibus interdum Medicis, vbinam in exsucco, arido, exhaustoque corpusculo tam diuersi ardores incendium fomitemque reperirent. Virgo sat peritè sentiebat, non tam à noxa vel intemperie humorum quàm à beneuola Sponsi manu hæc sibi agonalia festa prouenire.

Febres tum ephimeras, tum reliquas contumaciores ipsa assuetudo penè in iocum verterat, non item articulares illas manuum, pedumque fidiculas quibus notissima (: attamen pauenda) chiragræ, podagræ, arthritidis nomina insederunt. Hic morbus, quòd vitæ minùs putetur insidiari, pro quantitate miseriæ commiserationem, pro magnitudine doloris remedium nusquam inuenit aut leuamen, nec fortè alius est, qui diuturnam infirmi patientiam aut citiùs abigat, aut voraciùs absumat. Hunc tamen Rosa & hospitio frequenti æquanimiter excepit, & cum inuicta tolerantiæ virtute pacificè vno communi lectulo coniacere fecit. Prodigiosum erat videre tenerrimam Virginem ardentibus iuncturis, tumentibus nodis, inflatis articulis, lancinantibus ex consensu musculis & ligaminibus inter extremos dolorum laniatus decumbere quietam, serenam, placidam, nec gemitu ac leui suspirio cruciatûs suos accusantem. Si rogabatur qui valeret, nonnisi benè sibi esse respondebat, vel comparatione suorum scelerum permodicum esse quod patiebatur. Alijs de morbi atrocitate sciscitantibus aiebat, suaue ac melleum esse quidquid à manu tam dulcis Sponsi veniebat; alijs de inferorum pœna cogitandum esse, hac vna meditatione acutissimos quosque huius temporis dolores obtundi. Sæpius conuersa ad Sponsum: *Domine*, inquit, *auge auge dolorem, dummodo augeas & amorem.*

De his aliquando familiariùs deuotæ cuidam personæ collocuta, vniuersam hanc morborum seriem inter pretiosos

tiosos ac illustriores sibi à Deo collatos fauores recensuit, subiecitque, nisi hos ipsamet experta fuisset, numquam persuadere sibi potuisse, vnicum miserabile corpus tantorum ac tam multiplicium dolorum capax fore; neq; putare se, vllum cuiuscumque partis aut membri superesse cruciatum; quem ipsa non senserit; nihilominùs semper è Cælo sibi adfuisse præsidium & robur quo vniuersos imperturbatè sustineret, numquam sibi obrepsisse impatientiæ motum quo vel latum pilum discesserit à resignata conformitate ac amussi Diuinæ voluntatis. Proinde se sui pudere, quòd tantis Cæli beneficijs nondum vti par erat responderit, atque ex hoc capite se Creaturarum omnium quotquot per Orbem viuunt meritò ingratissimam esse reputandam, ex quo nimirum viderat eo se modo tractari à Domino, quo ipse nonnisi amicissimos suos tractare solet, nec tamen se pro dignitate redamare, tam amabilem, & amantem Deum: & forsan hic ei sensus erat, quando cũ doloribus vnà augeri amorem flagitabat.

Huc planè referenda videtur celebris illa visio, quam inter diuiniores Rosæ excessus tanti fecêre graues mysticæ Theologiæ professores. Eam hìc, prout ipsamet Virgo paucis ante obitum diebus Doctori Castillo ex fide pacta narrauit, nudo simplicique adtexam filo: suspensa (inquit) in vnitiuo quietissimæ contemplationis lumine vidi fulgorem admirabilis excellentiæ, decoris, ac Maiestatis, quem sine termino quaquaversùs diffuderat omnipræsens ac subtilis immẽsitas. Huius amœni fulgoris centrum insederat arcus multicolor, splendidus, ac multiplici luminum pictura gratiosè variegatus, supraque istum alius extendebatur arcus paris cum inferiori pulchritudinis, ac maiestatis, & hunc in conuexi meditullio conspicuè exornabat gloriosa Crux nostri Saluatoris, purpurata, madida, locisque clauorum perforata, & Crucifixi titulo triumphali insignita.

Porro

Porro interiorem arcum impleuerat Humanitas Domini mei IESV Christi radiosa, clara, prælucida, tanto Gloriæ amictu circumdata, quantum in ea nunquam aliàs fueram conspicata, placuitque ipsius dulci Bonitati conferre mihi vires extraordinarias, ac mirè viuaces, quibus acie irretorta liberrimè & prolixè intuerer Magnificentissimum Regem meum in toto decore suo; non enim vti aliàs ex obliquo aut solo capite ac pectore tenus, sed integrum ac totum cernebam à vertice ad plantas vsque, & ex driecto facie ad faciem. Interrupit hic Virginem Doctor sciscitando, cuius coloris fuerint illi arcus? Respondit: multiplicis ac peregrini, adeò quod nulli prorsus colori in Mundo isto visibili possit vel tenuissimè aptari comparatio, nisi quòd arcuum venustas omnium possibilium colorum varietatem, ac gratiam in se collegisse videbatur cum infinita quadam excellentia & dignitate. Inde pergebat Rosa. Persensi ex vicina Christi humanitate suauiter in animæ meæ fundum defluere inexplicabiles flammas & gloriæ stricturas, adeo quòd existimarim à Mundo corruptibili me penitus iam solutam, & ad perpetuæ fruitionis beata gaudia translatam esse. Post hæc ille speciosus forma præ filijs hominum bilancem & nescio quæ pondera disposuit in propatulo; mox populose Angelorum phalanges festiuo ornatu, ac nitore illustres accessere, decora cum reuerentia sese inclinantes Domino Maiestatis: accessere item copioso numero felices Animæ, similiq; adorationis ritu Saluatorem reueriter seorsim constiterũt. Angeli correpta bilance ac põderibus cœperunt onerare trutinã, afflictiones afflictionibus exaggerantes in cumulum, velut earum molestiam ad amussim exploraturi. At conantibus intercessit Christus, officiumque velut Angelico sublimius arbitrio sibimet assumens manibus proprijs stateram leuauit in æquilibria, & de cumulis impositis afflictiones distribuit præsentibus

ani-

animabus, inter quas & mihi portionem seposuit grauissimæ aduersitatis. Deinde ponderibus denuo impositis cumulabantur ex aduerso gratiæ super gratias; cumque accedentes Angeli pararent libram attollere, rursum intercessit Christus velut omnipotenti suo brachio dignam functionem accuratius peracturus, & ad proportionem distributarū afflictionum pretiosos illos gratiarum aceruos inter præsentes animas attentissimè diuisit; neque me præterijt; siquidem & mihi ad pondus concessæ aduersitatis gazam inæstimabilem superefflucntium gratiarum admensus est. Notaui adstantes animas eodem gratiæ thesauro tam distentas & ad summum vsque refertas, vt ore & oculis exundaret arctata plenitudo. His peractis sonoram docentissimè extulit vocem Saluator: *Nouerint (inquit) vniuersi, quòd tribulationem subsequitur gratia; sciant absque pondere afflictionum ad gratiæ cumulos non perueniri: agnoscant iuxta ærumnarum incrementa augeri pariter charismatum mensuram. Nolint errare, vnica hæc & vera est scala Paradisi, nec præter Crucem alia superest qua in cælum ascenditur.* His auditis (: pergebat Rosa) inuasit me validissimus impetus quem verbis effari nequeo, prosiliendi in medium fori, vt publicè fortissimisq; clamoribus vociferarer ad omnem hominum ætatem, sexum, statum: audite Populi, audite Gentes vniuersæ, ex ore Christi vobis denuncio, non adquiri gratiam sine præuia afflictione, ærumnis supra ærumnas concumulatis opus est, vt ad intimum Diuinæ naturæ participium ad gloriam filiorum Dei, ad perfectam animæ pulchritudinem pertingatur.

Idem me stimulus vrgebat impetuosissimè ad prædicandam Diuinæ gratiæ venustatem, angebar, sudabam, anhelabam, videbaturque anima corporeo carcere teneri iam non posse quin eo relicto sola agilior erumperet clamatura per Mundum: ô si nossent mortales quid sit

Gratia, quàm formosa, nobilis, pretiosa, quantas in se complectatur diuitias, quas opes, iubilos, delicias, vtiq; ambirent omnes affligi & pati, vltro postularent cuncti molestias, persecutiones, ægritudines, tormenta pro solo Gratiæ opulentissimo lucro assequendo, hoc sanctæ patientiæ mercimonium est & vtile fœnus: nemo quereretur de cruce, si hanc tantorum thesaurorum agnoscerent legitimam stateram.

Interpellauit Doctor, cupiens explorare magis, sub quali specie aut figura Virgini apparuisset Gratia? promptè respondit Rosa, nil eam cum corporeis figuris habere commune, et longè minùs cum colore aut quauis creata pulchritudine, naturam ei omnino Diuinam esse, attamen bene se obseruasse quòd Gratia res sit alia à Deo tametsi Dei imaginem mirabiliter contineat, animamque constituat Deiformem. Tandem interrogauit Doctor, quo genere locutionis intellectuali an vocali Christus verba superiùs recitata protulerit? respondit Virgo, nescire se quo illa nomine apud talium rerum peritos appelletur, modum tamen locutionis hunc fuisse, quòd ab ore Christi promanabat clarus & purissimus sapientiæ conceptus, qui animæ fundum penetrans significabat intus quæcumque vellet intelligi.

Hæc illustris visio tempestiuè Rosam præparauit ad vltimos illos extremæ suæ paralysis dolores qui præmaturam ei mortem intulerunt, proinde cum de felici Virginis transitu agetur infra, opportunus de his redibit sermo: neque enim vnico Capitulo tota Rosæ patientia potuit explanari.

CAPVT

CAPVT XVIII.

Rosa varijs indicijs ardentem erga Sponsum amorem prodit.

QVanta in Rosæ pectore flagraret Diuini amoris Aetna, placuit Deo interdum visibilibus signis palam facere; dum ex vultu orantis iussit splendores & flammulas scintillare. Nocte quadam Rosæ dormiendum fuit in vno conclaui cum socia Virgine, hæc circa gallicinium euigilans vidit per tenebras frequentia micare lumina in cubiculo; mox pauidè circumspiciens aduertit non aliunde esse quàm à facie orantis in angulo Rosæ; hæc enim lectulo suo clam ad fundendas preces in pauimentum sese demiserat, & vbi maximè in obscuro se latère credebat, prodebatur lucidis igniculis per os oculosque inter orandum euibratis, testante prodigio quantum incendium feruebat intus. Hoc ipsum Rosæ insciæ pluries coram diuersis accidisse compertum est.

Nec minùs eiusdem ardoris indices ac fauillæ erant ignita illa suspiria, quibus veluti flabellis cor illud succensum & æstuans simul difflabat calores suos, simul eosdem validiùs succendebat. Crebrum hoc ei in ore erat: *Domine ecquis te non amaret? ego verò mi bone IESV, quando te dignè amare incipiam? heu me! quàm procul disto à perfecta, intima, robustissima tui dilectione! necdum scio congruè te amare, quis pudor! ad quid mihi cor istud, si nondum id pro tuo amore totum diffluxit in cineres!* nim-

rum propria hæc eſt ſuperno amori hydrops, vt ſolum id ſitiat quo magis abundat.

Hoc affectu caleſcens Roſa pro impetrando Diuino amore ex ipſa Diuini amoris ignita pharetra nonnullas iaculatorias collegit in formam precatiunculæ, quam lubet huc verbatim tranſcribere, quia cunctis ea placuit, multis vſu profuit, amandique tum ſignis tum ſtimulis ſcatet. Hic ei tenor eſt: *Domine mi IESV Chriſte Deus & homo, vere conditor & Redemptor noſter, quòd vmquam te offenderim equidem mente diſcrucior, quia es qui es, & quia te amo ſuper omnia. Mi vere Deus & Sponſe animæ meæ, tota lætitia cordis mei: ego ego amare te deſidero benigniſſime IESV, amore illo perfectiſſimo, amore efficaciſſimo, ſinceriſſimo, ineffabili, intenſiſſimo, incomparabili, incomprehenſibili, irrefragabili, inuictiſſimo, quo ſimul vniuerſi ciues empyrei te diligunt. Inſuper concupiſco amare te ò Deus cordis ac vita mea, Deus delicium meum, amare te velim quantùm te amat Sanctiſſima Mater tua, Domina mea Virgo puriſſima: quinimò te ò ſalus ò gaudium animæ meæ, te inquam optaueram amare quantùm tu ipſe mi Deus te amas. Concremer ego, deficiam ego, conſumer ego igne tui Diuini amoris ò mi benigniſſime IESV.* Rudis iſta rhetorica eſt in auribus ſeculi, at ſchola Diuini amoris hic ſuam agnoſcit reperitque phraſim.

Nouerat ingenioſa Virgo ceteras in ſe virtutes abſcondere, ſola Charitas (: quia flamma eſt) premi ac celari nequaquam poterat. Hinc Roſæ colloquia, ſalutationes, reſponſa iugiter amoris diuini mentione condiebantur. Si cum familiaribus, Matronis, Virginibus ſermocinandum, prima Roſæ vox erat: *amemus Deum noſtrum, amemus*. Si de quacumque perſona abſente proferendum encomium, rem totam Roſa hoc abſoluebat compendio: *Deum fortiter ac seriò amat*. Quotieſcumque ſacramentaliter confeſſura procubuerat ad Confeſſarij pedes,

mu-

munita crucis signaculo erumpebat in hæc verba: *Domi-nus tecum mi Pater. Deus sit amor noster. O quis donet vt eum perfectè diligamus. Heu! qui eum non diligunt, boni-tatem ignorant.* In omni conuersatione vnicum Rosæ ob-lectamentum erat ac solatium de amore Diuino aut audi-re aut loqui, inculcare supremam obligationem diligen-di Numen quod tantopere nos dilexit & diligit, varios distinguere titulos, modos, stimulos huius dilectionis, denique omne aliud dissertationis argumentum quantùm-uis diuersissimum comi dexteritate huc inflectere, vt amor & amabilitas Dei in thema reliquorum discursuum suc-cederet, quo obtento mirabile erat audire Virginem aliàs taciturnam verbis aptissimis at vehementer ignitis ratioci-nantem de debito charitatis, de affabili bonitate Dei di-gnantis amari, de pulchritudine Maiestatis tam dignæ amari; tantùm hic Rosæ non deerant vocabula emphati-ca, hic solùm abundabat fluida eius facundia, hic ei inar-descebat spiritus, acuebatur vox, fulgurabant oculi, suc-cendebantur præcordia, nemoque præsentium dubitare poterat, ex abundantia cordis os loqui.

At verò cum sola erat in recessu tuguriolí, aut cum pu-tabat à nemine se obseruari, teneriùs simul atque liberiùs prosa, versu, sermone cantu ructabat solemnissima quæq; Seraphici amoris axiomata. Quæstor Gundisaluus vnà cum vxore & liberis aliquando domi suæ clam auscultta-bat Rosam loco solitario Diuinos amores pijs clamoribus feruidiùs celebrantem; summa contentæ vociferationis hæc erat, inuitabat per ordinem singulos creaturarum ordines ad amorem dulcissimi Creatoris, elementa, Cæ-los, Angelos, plantas, animalia compellabat, idemtidem replicando: *amemus Deum, Deum amemus, amor Deus, Deus amor.* Nec perfunctoriè hæc dicebat, duabus ac in-terdum tribus horis vno defixa loco cœlumque respiciens his vocibus immorabatur, eo calore & impetu, vt audien-

tium

tium corda ad amorem & compunctionem ignara commouerit. Subinde non inueniens modum quo sibi inter hos feruores aut temperaret aut satisfaceret, citharam (: quàm pulsare nunquam didicerat) arripiebat de proximo pariete fortè pendulam, tactuque chordarum moderabatur impetum vocis, suauiter cantillando saucij querimonias amoris, vt omni ritu gestuque sese dilecto suo ostentaret amantem. Contigit aliquando citharæ omnes deesse chordas, nihilominùs Rosa citharizabat, intenta magis interiùs sonanti *decachordo psalterio cum cantico*. Videbatur sub his innocentissimis symphoniæ conatibus Rosa cum puello suo Amore repuerascere, & oblita omnium dolorum indulgebat simplici teneritudini intimorum affectuum: bulliebat corde, & existimans nullos è vicino sibi imminere arbitros, tantilla euaporatione feruentem spiritum solabatur. Accidit tamen quòd abrepta dulcore intrantes & exeuntes domesticos non obseruârit. Vnde pluries de cantâtis ore auditi sunt versus isti numeris Hispanicis illigati, quos vtcumq; latinè reddiderim:

En; inter *flores* pulchrescis, & inter *oliuas*
Iesule, nec molli spernis adesse *Rosa*.

Lepôres erant, quibus Virgo liberiùs adblandiebatur dignationi sui Dilecti, qui Rosam pauperem (: vtpote Matre *oliua* & Patre *de floribus* natam) minimè fastidierat, ex quo ab ea se permiserat tam tenerè amari. Multa de similibus amantis Rosæ vaporarijs, de anteroticis ad Spôsum aspirijs, & eclogis dicenda superessent fortè non indigna relatu, sed properandum ad solidiora.

Vehementissimæ dilectionis comes & testis est zelus, nec huius in se ardores Virgo celare poterat; hinc tantopere vrebatur, sicubi priuatim aut publicè quidquam committeretur, quod Dei honorem vel in minimo violaret;

ret; certè nec leuissima dissimulabat. In primis otiosas in Ecclesia fabulas (: nobilitatis rusticum malum) adeo detestabatur, vt quamquam timida verborumque parcissima continere se non posset, quin loquaces ob loci reuerentiā debitæ vrbanitatis admoneret, ea tamen moderatione, humilitate, prudentia, vt obsecrare potiùs quàm corripere videretur. Domi quotquot de familia erant, cauebant ne quas coram Virgine proferrent ineptias, verebantur censorium Rosæ adhuc paruulæ supercilium, nouerāt puellam ad suas tam atroces & crebras iniurias patientissimam ea sola tolerare nequaquam posse quibus vel tenuiter Deum offendi existimaret. Hic illi à prima pueritia sensus fuit, nam vbi ceteræ proles pro garrulo rudis ætatis genio aut sordes loquebantur quas nondum intelligebant, aut cantilenas amatorias aliunde forsan auditas innoxiè repetebant, plorabat Rosa, fugiebat, puerile flagitium deferebat Matri, querebatur offendi Deum, quodque alia ratione castigare satis non poterat, in seipsa lachrymis amarissimis vindicabat. Mendacia, quæ puerorum assiduis iocis & loquacitati abesse vix vmquam solent, tam dirè execrebatur, vt proprium suum apophtegma esset: *nec pro cœlo nec pro terra mentiendum, quia Deus veritas est*. Hinc si quidpiam falsum etiam bona fide narrabatur ab alijs, pro accurato veritatis zelo placidissimè corrigebat referentem, interloquendo comiter, non sic sed tali modo rem accidisse, non istud sed illud factum, aut dictum fuisse. Accidit vnâ circiter hora ante felicem Virginis ad meliora transitum, venire illuc Religiosum quemdam Sacerdotem, quem illa videre ante mortem desiderauerat, huic intranti vna ex adstantibus fœminis bona fide dixit: opportunè venis ô Pater, iam enim Rosa vocari te iusserat. Audijt moribunda, deque veritate scrupulosiùs solicita attenuatum spiritum collegit in vocem, *non* (: inquit) *erremus; te quidem videre ante meum obitum*

obitum desideraui, idque solum dixi, nil vltra. Nimirum tanta ei inerat cura veritatis, quia Deus est veritas. Lachrymas quia vnicè ad Dei ærarium pertinere didicerat; non patiebatur aliò à quoquam inutiliter profundi, cupiens has soli Diuinæ Maiestati in tributum ab omnibus reseruari; vnde quadam occasione videns plorantem Matrem, quasi Diuinæ Quæsturæ correpta zelo, hem (inquit) ô Mater quid agis? gazam prodigis soli Numinis thesauro inferendam? quin tu potiùs memineris pretiosum hunc liquorem deberi soli Deo in ablutionem nostrorum peccatorum. Tanta Virgini zeloti cura fuit, ne quid vel honori vel tributo cælestis Sponsi decederet.

Eiusdem amicissimi zeli genuina soboles erat immensum illud gaudium quo vernabat Rosa quotiescumq; Dei honorem & obsequium insigni aliquo successu videbat promoueri. Limense emporium fama impleuerat, quamdam mulierem Deo solemniter dicatam, fracto Religionis vinculo è Cantabria profugisse in Indias, ac sub virili habitu in ciuitate *Guamanga* diù errabundam, denique miro Dei beneficio rediisse ad cor, iamque in dicta ciuitate resumpto sacro schemate sub religiosa clausura inter Sanctimoniales degere. Hæc vt Rosæ innotuerunt vidisses flammigerum eius zelum tot succendi affectibus, quot rerum species in diuersa sensum abripiebant. Doluit primùm de sacrilega iniuria, qua Diuinus honor facinore tam fœdo ac publico fuerat violatus, at simul ei tripudiabat animus in victoria Diuinæ gratiæ: compatiebatur lapsæ peccatrici, simulque effusè lætabatur in ea miram Domini bonitatem ac Misericordiam publicè ab omnibus celebrari, huic triumphum, huic festum diem agebat Rosa, non sic lætatura si totius Americæ sceptrum sibi imperiumque sorte vel dono obtigisset. Denique metuebat simul ac sperabat conuersæ peccatricis constantiæ ac stabilitati, verùm in solatij cumulum adfuit superna reuela-

uela-

uelatio, qua Rosam Christus ipse securam reddidit de seria reductæ Monialis pœnitudine, adiungens, eam non modò perseueraturam, sed insignem quoque sanctimoniæ gradum adepturam.

Nil erat quod satiaret Rosam amores suos Sponso testificari cupientem, vnde iugiter apud Confessarios lamentabatur, ingratã se esse tam suaui Numinis in se bonitati, nescire se modum aptè colendi tam excelsam amicitiam, dumque agebat omnia, nihil se egisse querebatur. Accidit, vnum ex suis Confessarijs grauiter infirmari, ac tempore quidem valde importuno, siquidem instabat propinquus dies, quo illi habendus erat solemnis ad populum sermo. Misit igitur qui Rosæ nunciarent, improuisa ægritudine se obrui, nec vires sibi futuras ad prædicandum, dolere se ob notabilem defectum qui festiuitatem ex parte obscuraturus erat, maximè cum ingens illustrium personarum multitudo ad concionem (: de qua fructus eximij sperabantur) fuisset inuitata. Rosa tristi nuncio exterrita post breuem deliberationem respondit: de Dei honore & obsequio hic agitur. Eya itote, dicite infirmo, certissimè ipsum statuta die prædicaturum, tempestiuè aderunt vires vt possit, tametsi non sine conditione alteri onerosa. Conditio autem hæc erat, quòd Rosa interea sui Confessarij febres in se reciperet, prout olim S. Catarinæ Senensi contigit. Nec dubitauit Virgo pacisci cum Deo sub tali onere, malebat enim alienis febribus torreri per omnes medullas, quàm quòd ex concionis defectu gloria Dei in mutila festiuitate detrimentum pateretur. Euênit vti Virgo prædixerat, paucis ante concionem horis Prædicator conualuit, officioque præclarè functus est. Interea Rosam coquebat febris non sua. Nec tamen sermone abesse voluit, quia febrilem æstum facile superabat exæstuans Diuinæ gloriæ zelus.

Inquietissima vis amoris nihil non comminiscebatur

quo ſeruiret vnicè dilecto. Compererat dictante historia, S. Catarinam Senenſem aliquando latenti ſub forma pauperis Christo dediſſe veſtem, excogitauit ergo & amans Roſa methodum ac rationē qua Chriſtum indumento ſpiritualibus lacinijs operosè contexto deuotiſſimè amiciret. Nuſquam is ſibi occurrebat pauperior quàm vbi in Bethlehem naſcebatur paruulus, nudus, cum inopi Matre extorris diuerſorio, algens in ſtabulo, panniculis obuolutus in vili præſepio. Huc igitur artes artuſque omnes intendebat Roſa, vt piorum operum ſingulari ac pretioſa conſutura dignos Amori infantulo veſtes præpararet. Lubet hic ſimpliciùs ex ipſis Roſæ pugillaribus recitare formulam, qua ſibimet Virgo hoc opus præfiniebat; ac ne labente memoria quidquam præteriret, hoc ordine ſingula notarat in pagella. *IESVS. Anno 1616. fauente & auxiliante IESV Chriſto ſuaque benedicta Matre incipio parare veſtimentum dulciſſimo meo IESV naſcituro tremulo, nudo, egeno in Bethlehem. Induſiolum ſunto 50. Letaniæ, 9000. Roſaria, 5. dies inediæ in venerentiam SS. Incarnationis. Panniculi conſtanto 9. ſtationibus ad SS. Euchariſtiam, nouem trientibus pſalterij Roſariani, & 9. diebus ieiunij, pro numero menſium quos in vtero puriſſimæ Matris exegit. Stragulis, 5. dies eſuriales, 5. ſtationes, totidemque integra Roſaria impenduntor pro honore ſui Natalis. Faſciam prebento quinque Coronæ Domini, 5. dies inediæ, totidem ſtationes in venerentiam ſuæ Circumciſionis. Fimbrias ac limbos tam ſtraguli quàm faſciolarum ambiunto 33. SS. Communiones, 33. interuentùs Miſſarum, 33. horæ mentalis orationis, 33. orationes Dominica, Angelicaque ſalutationes, totidem vicibus recitatio ſymboli Apoſtolorum, cum Gloria Patri, & antiph. Salue Regina, item 33. trientes Roſarij Mariani, 33. dies ieiuniorum, & tria millia verberum in venerationem ſuæ ætatis quam vixit in terris. Denique pro crepundijs puerulo offeram meas lachrymas, ſuſpiria, actùs*

amoris

amoris, cumque his animam meam & cor meum, vt nihil mihi remaneat, quia conuenit nihil me possidere.

Constat ex deuotæ Rosæ mystica officina pluries hoc vestimentorum genus prodijsse, nam subinde amicissimis personis eadem liberali dono cedebat offerenda, applicanda, circumponenda IESVLO nudo Amori suo. Et quid non egit vt is ab omnibus diligeretur? Placuit hic Rosæ ardor Saluatori, tantamque propagandi sui amoris solicitudinem ingenti miraculo obsignauit Deus, quod Capiti sequenti seorsim narrandum sepono.

CAPVT XIX.

Rosa, vt Christum omnibus amandum persuadeat, manifestum sudantis Imaginis miraculum impetrat.

IN domestico Gundisalui Quæstoris oratorio inter alias sacras Imagines tum venustate tum reuerentia celebris eminebat illa quæ virilem Christi vultum scitissimis coloribus ac lineamentis exprimebat in tela. Huic Rosa peculiari deuotione erat addictissima, hanc effigiem quotiescumque diducto velo prostabat in altari, fixis obtutibus, auidissimis oculis hauriebat ac ferè sorbebat intensissima contemplatione, nimirum sentiens cor suum concalescere dum illius aspectui inhærebat.

Anno igitur MDCXVII. die xv. Aprilis (: qui Sabbathum erat) ad vesperam circa pulsum Angelicæ Saluta-

tionis Rosa cum vxore Gundisalui & filiabus in prædicto Oratorio de more insistebant orationi, detecta erat venerabilis illa Saluatoris effigies, cui ad vtrumque latus binæ ardebant candelæ in altari, ac tertia procul inde lucebat seorsim in mensula. Hic Virgo vltra solitū cœpit vehementiùs succuti amoris stimulis, vt nec voci temperare iam posset quin erecta in pedes feruidissimè ac sonorè affaretur sacram Imaginem, quasi sola in oratorio fuisset. Summa vaporantis alloquij hæc erat: Domine, ô quando te omnes diligent prout diligi mereris? quousque patieris hominum peccatis te irritari atque irreuerenter haberi? ô quis det, vt cuncti agnoscant, quali quantoque amore dignus sis? vt capiant, non pœnarum seruili formidine, non mera spe mercenaria pręmiorum, sed propter te amandum te esse?, eya fac Domine, fac te amari vt decet, excute pharetram, vibra quaquauersùm ignita purissimi tui amoris iacula, erumpant vbique luculenta cordium incendia, tibi tibi famulentur vniuersi, tibi sese eneruet omne pectus præ violentia charitatis, tibi omnium affectuum sudent balsama, tibi inquam, tibi amabilissime Iesv, qui tanto humani generis amore bullis & æstuas. Inter has similesque voces Quæstoris vxor clam ex oratorio in vicinum atrium se proripuit cum filiabus, ne fortè loquenti Virgini interstreperent, aut liberiores hos impetus respectu importunæ præsentiæ impedirent. Vna tamen filiarum non abnuente Matre irrepsit quasi cādelas emunctorio in Altari purgatura: statimque velut subitaneo pauore Rosam interpellans, quid video? inquit, en vultum Saluatoris totum sudor operuit. Audiuit hæc foris Mater, & confestim ingressa vidit copiosas sudoris guttulas instar minutissimorum vnionum tota sacratissimæ Imaginis facie conspicuas lucere ac prominere: subnascebantur aliæ alijs, & mutuo attritu resoluebantur in fluxum, diuersisque lineis per pictos capillos & barbam stil-

stillatim decurrebant. Attonita spectaculo, nec ausa propiùs accedere, misit qui maritum domo forte absentem citissimè aduocaret, is enim Secretarium Ioannem de Tineo tunc è portu Callaoensi Limam reuersum negotiorum causa conuenerat. Venerunt ambo, ignari quid rerum ageretur: vixque oratorium ingressi, vbi vxor cum Ioanne de Benauides & Petro Chiandro familiaribus taciti expectabant, viderunt non sine ictu pietatis effigiem vndequaque velut roris antelucani guttulis confertim madidam & obductam, iamque stillæ ad ipsum vsq; marginem ligneum qui picturam includebat defluxerant, ac nouæ identidem guttæ à fronte, maxillis, oculis succrescebant.

Obest miraculorum fidei præceps credulitas, prodest circumspecta dubitatio, vt seueritate examinis ceu politura defrictu simul exploretur soliditas & clarescat veritas. Ita hic euenit: nam Gundisaluus in primis Angelinum Medorium Romanum qui imaginem pinxerat, in ædes suas aduocauit, vt sudoris originem, si fortè à natura colorum esset inuestigaret. Adfuit pictor, limpidissimi humoris claritatem miratus, digito guttas aliquot delibauit, fricuit, naribus admouit, cumque nihil aut olidum aut oleaceum posset deprehendere, lustratis diligenter omnibus edixit, supernaturale sibi omnino videri quod in imagine gerebatur; coloris, odoris, tactus aliarumq; circumstantiarum experimenta neutiquam fallere, naturæ artisque industrias tali prodigio longè abesse. His minimè contentus Quæstor fidum hominem Andream Lopez ablegat, iubetque è vicino Societatis Iesu Collegio accersiri nominatim Patres Didacum Martinez & Didacum de Peñalosa, sic tamen vt neutri ad quid ea hora vocarentur indicaret. Venit P. Peñalosa cum socio Francisco Lopez coadiutore, nam impeditus erat P. Martinez, & tertia noctis hora imminebat. Intrauit vterq; ac breui ora-

oratione præmissa ad altare propior accessit, sudantem adhuc vultum diu attentèque contemplatus demum petito gossipio leniter humorem abstersit. Verùm quò plus detergebatur plus noui sudoris erumpebat, rursus ergo Peñalosa gossipium quà siccum erat applicuit, rursum guttulis guttæ, riuis riuuli successere. Dehinc chartam adhibuit, visurus an fortè ex coloribus oleo temperatis vnctuosa aliqua pinguedo humori inesset; commaduit charta, sed paulò post siccabatur, vnde purè aqueum esse collegit. Quatuor continuis horis & vltra durauit pium ostentum, cunctis per gyrum admirantibus, quòd nullo colorum aut venustatis detrimento vultus ille sacerrimus post sudores pulchrior viuidiorque solito appareret. Nec adeo euanuit hic sudor quin sub barba vsque ad oram marginis vestigia reliquerit multis post annis & lustris palam conspicua.

Supererat publicæ autoritatis legale examen & disquisitio, vt euidentiùs innotesceret miraculi certitudo. Itaq; Limanus Archiepiscopus D. Bartolomæus *Lobo guerrero* capiendis legitimis informationibus Iudicem constituit Doctorem Ioannem *della Rocca* Parochum & Archidiaconum Metropolitanum, qui coram Notario Iacobo Blasca Presbytero auditis omnium qui spectaculo interfuerant vnisonis testimonijs rei gestæ seriem ex ordine totam excepit, ac tabellioni ritè in protocollum referendam commisit. Interea Gundisaluum, vxorem & familiam grauissimus inuasit timor, ne fortè ob aliquod suum aut domesticorum occultum scelus hoc in suis ædibus portentum accidisset, aut impendentem aliquam Diuinæ vltionis cladem miseris comminaretur. Verùm his facilè Rosa totius arcani probè conscia occurrit, voce tranquilla & placida iubens ne timerent, nihil terrificum, nil sinistrum horridumue portendi, totum hoc quidquid fuerat miraculi eò dumtaxat spectare ac tendere, vt Saluator

quàm

quàm enixè cupiat amari ab omnibus, ipsomet sudorifero vultu æstuque præter ordinem luculentò manifestaret; proscenium istud solius fuisse Diuini amoris reciprocos hominum amores inuitantis: non vnico ore sed poris omnibus clamasse in imagine Redemptorem: *redamate amantem vos*. Quis enim perciperet lætari in hunc clamorem poros nisi cum sudant? Nondum Rosa loqui desierat cum Gundisalui vxori in memoriam recurrerunt ignita alloquia quibus Virgo Imaginem affata fuerat ante sudorem, conferebat anteriora postremis, & mirè inuicem consonare deprehendit. Nec minus apertè quotquot sudoris spectaculo coram frui erant, fatebantur, se sub illius intuitu nouos, acutos, insolitos sensisse Diuini amoris stimulos, idque erat quod Virgo tam ardenter & anxiè flagitarat: Non satiantur sic amantes orare iugiter: *flammescat igne charitas, accendat ardor proximos.*

Neq; hic stetit miraculum quin partu nobili miraculi & suā certitudinem assereret, & Rosæ brachium fidemq; liberaret. Paucis ante diebus (nempe feria 2. Paschatis) Rosa lapsū fortuito terræ allisa brachium grauiter offenderat; Chirurgi tumidis ac liuentibus indicijs territi iudicarunt aut Virginem deinceps mancam ea parte remansuram, aut saltim curationis laborem admodum prolixum incertumque fore, periculum longè minus fuisse intercessurum, si ossa in partes diffracta crepuissent; Rosa patiendi assuetudine ac desiderio fortis hęc quasi de alieno brachio dicta tranquillè excipiebat: nihilominus die quadam familiariter cum Gundisalui vxore de prodigio sudātis Imaginis conferens, repente se sensit excitari ad fiduciam recuperandæ sanitatis, modò gossipium quod prodigioso Imaginis sudore maduerat, contusis brachij sui neruis ac musculis applicaretur. Quæstoris vxor quasi de virginis ore verbum rapiens confestim gossipium attulit, fascias solutis floccos imponi iubet. Cunctabatur Virgo, metuens præ-

pro-

properè sibi dolores eripi, quos pro Sponsi amore diutius tolerare optabat, causabatur se citra Confessarij permissionem nil præsumpturam. Ne tamen oblatam remedij gratiam videretur aspernari, continuò ipsamet Confessarium adijt in Aede S. Dominici, candore quo solebat rem expoluit, nutum expectauit. Con fessarius nil differendum esse edixit, iret, properaret, gossipium apponeret, seseque Diuino fauori submitteret. Factum vt ille imperauerat. Meridiei punctus erat, quando D. Maria Vsategui proprijs manibus Rosæ domum reduci brachium nudauit, gossipium circumduxit, alligaturam reposuit. Mox Virgo in Oratorium se proripuit, ac inde post duas circiter horas egressa brachium vndequaque sanum & flexile ostentauit. Gauisa Domina de modo ac mora curationis inquisiuit; cui Rosa: vix (inquit) in Oratorio ad preces coram S. Imagine me composueram, quando attractu præualido sensi redire ad sua loca distortos neruos, detumescere pulpos, distringi musculos, nec tamen prodire statim volui, donec cœlesti Medico grates ex debito persoluissem; in his nônihil me distinui; tolle iam gossipium, tolle fascias, quia in tuto sunt omnia. Beneficium tam repentinum totas ædes exciuit in securæ gratulationis lætitiam, mirabantur omnes, & præcipuè Chirurgi qui pridie metuerant oleum & operam perdi, siquidem intractabile viderant brachium & in omnem medelam contumax, vt non vererentur tamquam de incurabili ambiguè mussitare.

Exinde grauior tempestas formidinis Gundisaluo incubuit sed nouo Rosæ solatio mox dissipanda. Serpebat incertus per vrbem rumusculus, sacram Imaginem de priuato Oratorio auferendam iri, velut publico ac celebriori loco dignissimam. Torquebat hæc fama Quæstorem, consortem, filias, quòd ægerrimè paterentur domesticum hunc thesaurum quotidiano suo ac suorum conspectui, deuo-

deuotioni, gaudio subduci, præsertim quia pluries à Rosa didicerant, gratiosam hanc Saluatoris effigiem toti domui salutarem esse, in ea Diuinam misericordiam secretiùs operari sua magnalia, frequenter ab illa benedictionem supernæ dulcedinis emanare. Sed animosa Virgo, vt comperit anxium Gundisaluum hac formidine cruciari, ne quidquam dubites, ait, mi Pater (: nam ipsum & vxorem parentum nomine honorare consueuerat) ne inquam timueris, non enim huiuscemodi ostenta nobis indulsit benignus iste Saluator tamquam propediem his ædibus abiturus; nobiscum ille habitare dignabitur, certus esto. Quòd si ob gratiam nuperrimi miraculi pictura illa hinc auferenda est, totum simul oratorium cum reliquis eiusdem sanctis iconibus auferant necesse est, quia pleræque miris in nos beneficijs certant, scatentque arcanis prodigijs.

Ita esse pridem coniecerant ex affectu, deuotione, reuerentia, quam peculiariter modò huic modò illi ibidem Imagini Rosa impendebat, velut inde fauoris Diuini copiosior eam aura afflasset. Prostabat in Altari Oratorij imago Iesv paruuli venustis coloribus adumbrata; in hāc Virgo sæpissimè iaciebat ardentes oculos, huic mittebat crebra ex imo pectore suspiria, hanc deperibat, nec toto cautissimæ suæ modestiæ velo sufficiebat intimos erga illam feruores abscondere. Obseruauit hæc tacitè Maria de Vsategui, prudentique solertia demum à Virgine per ambages elicuit quid rerum illic lateret. Fatebatur ingenuè Rosa ad omnem illius picturæ intuitum nouo se perfundi calore & gaudio; subsultare præcordia, inflammari spiritum, eò quòd Diuinus ille puerulus videbatur sibi nunc blando arrisu salutem dicere, nunc suaui radiorum effluxu animam transfigere, aliquando etiam curta brachiola foras protendere velut in amplexum Rosæ iamiam vltrò procursurus. Hæc narrans inardescebat, nec

cohibere se poterat quin fortiùs vocē attolleret in paranesim, eya, inquiebat, ô Mater, æstimato hunc cœlestem paruulum, famulare huic Domino, cole, venerare, ama hunc Regem gloriæ, qui sine intermissione ex pusilla icone tam grandia in nos dona congerit, paratus maiora & plura effundere, modò velimus capere. Redibat inde protinus ad eam de qua supra virilem Seruatoris nostri effigiem, asserebat hac se medullitus instaurari ac refici, nonnullosque in anima & corpore effectus experiri simillimos ijs quos in sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ percipiebat. Denique ingemiscebat querula, tam raros & paucos esse qui Dominum tam suauem toto ac puro affectu redamarent, hunc sibi dolorem videri prorsus intolerabilem, optabat sibi obtigisse sexum, facundiam, vires, quibus vniuerso terrarum orbi solum Iesv Christi amorem persuaderet; nempè idipsum olim Seraphica sua Mater ac Magistra optauerat, & tandem inter hos ardores increpabat seipsam quòd non arderet satis.

CAPVT XX.

Rosam imago Deiparæ in SS. Rosarij Sacello creberrimè solatur, mulcet, instruit.

SVpra-dictis penè gemella sunt quæ hìc narrabimus; at prælibanda sunt ex multis paucula de singulari prærogatiua celeberrimæ huius Imaginis, quæ inde ab introductæ Christianæ Fidei primis initijs prima toti Peruano

nano Regno per publica beneficia innotuit, & priuatim Rosæ nostræ tam eximiè chara fuit atque propitia.

Statua est ex ignoto ligno ad humanæ staturæ proceritatem affabrè sculpta in formosam effigiem Magnæ Deiparæ paruulum IESVM gestantis in vlna, manuque altera Mundo Rosarium suum porrigentis. Hanc Christiani conquirendarum Indiarum auspicem ex Hispanijs secum aduectá inter prima Limanæ vrbis molimina primo ibidem veræ Religionis Templo (: cui à Sanctissimo Rosario coæuum nomen est) solemni ritu collocarunt, adstructo Fratrum Prædicatorum insigni cœnobio. Prosperrimum idi propagandæ illic Fidei nomen & exordium fuit, nam simul in hoc Templo quod vnicum tunc extabat, sub tutelari præsidio Diuæ Virginis ad titulum S. Rosarij constituta fuit Parochia; hìc primus instructis catechumenis patuit fons lustralis quo infideles ad veri Numinis cultũ adducti cæpere per S. Baptismi ianuam intromitti ad caulam ouium Christi; hinc demum ad alias quæ paulatim fundabantur sacras Aedes tota Sacramentorum administratio promanauit, ac velut ex vno Augustissimæ Cœlorum Reginæ parthenico Roseto Ver nascentis Fidei in omnem circuitum floridè se diffudit.

Anno 1535. *iuxta Garcilassum* in Cusco ac finitimis prouincijs gentilium Indorum plusquàm 200000. sub signis erant vt Catholicum exercitum sexcentis nõ ampliùs capitibus numerosum proculcarent potiùs quàm profligarent. Aderant Christianæ phalangi aliquot Religiosi ex Prædicatorum Ordine, ac implorata in opem Regina Sanctissimi Rosarij, dum vtrimque concurrunt acies, visa est vtrimque in aëre conspicua Diua Virgo sub suę Limensis imaginis notissimo agalmate, virgam distringens in hostes, ac nî cederent internecionem comminitans. Perculsi superno spectaculo idololatræ pacem armorum experimento prætulerunt, & obstinatione vnà cum ferro ex-

cussa certatim iugo Fidei cum gaudio succollarunt. Exinde creuit S.Imagini popularis veneratio, cumque famâ tanti miraculi Regnum ac vniuersam regionem peruasit mirifica salutiferæ deuotionis propago.

Demum anno 1643. vj. Idus Maij Rex Catholicus Regnum suum Peruanum cœlesti Virginis Matris præsidio firmiùs contra impēdentia pericula communiri exoptans mandauit hanc ab vniuersis incolis publico ritu eligi Protectricem, simulque ad aliquam huius sacram Imaginem (: quæcumque illa esset toti regioni celebrior ac de fama beneficiorum illustrior) publici refugij perēnem tesseram communi voto collectam firmissimè stabiliri. Factum est: cum Archiepiscopo Prorex & vterque tum Ecclesiasticus tum secularis Regni Senatus inito consilio collatisque suffragijs Limanam D. Virginis Sanctissimo Rosario præstantis imaginem elegerunt, & quotannis feria secunda post Dominicam *Quasi modò geniti* instituta publica supplicatione (: cui tum ipsi, tum singulorum Ordinum Regulares & vniuersa tribunalium dicasteria interueniunt) eamdem in suo apud FF. Prædicatores Sacello inuisunt. Eadem vbi festiua Processione effertur in publicum,(:quod annuè fit in die octaua Sanctissimi Rosarij mense Octobri) à dispositis per forum chiliadibus crepera scloporum displosione salutatur, fulgente in singularum cohortium explicitis vexillis nomine, tessera, figura imaginis Rosarianæ. Nec reliquum anni tempus vacuum est à perpetuo concursu, præsertim quoties aut terræmotus, aut epidimiæ contagium, aliaue seu publica seu priuata necessitas admonet ciues præsentanei sui asyli. Hæc obiter de Rosea imagine, nunc ad Rosam.

A teneris hic Rosæ quamquam nil minùs quàm ferreæ magnes fuit ac siderites, adeo hac sacra Imago trahebat adeo firmabat virgunculam. Nonnulla attigimus supra: succedant alia. Quando in isto Rosarij sacello Rosa coram

ram Virgineo hoc simulachro Dominicani Ordinis habitum suscepit, adfuit publicæ functioni plorans Mater, viditque filiam blando fauore Deiparæ eleuari in cœlum, vnde perfusa gaudio facilè compescuit lachrymas, cœpitque tacito applausu felici puellæ gratulari. Sublime augurium & obseruatu dignum, nam quæ tanto suffragio dignabatur nouitiam suam, *excelsa supra sidera* hìc operabatur vt *felix cæli porta*. Quoties Rosa sibi aut alijs grande aliquod ac peculiare è cælo subsidium postulare constituisset, supplex ad Aram Sanctissimi Rosarij procumbebat in preces, illic vultum charæ Imaginis speculabatur attentissima, & non sine ingenti fiducia post teneros affatus ab illius faciei pendebat oraculo. Sæpè Quæstoris vxor notabat Rosam à Sacello reducem aliquid noui solatij ipso premendi conatu prodere, plerùmque enim bulliebat lætitiæ feruor vt familiarem & piè curiosam obseruatricem latere indicia aut fallere ex toto non possent; quare domestico necessitudinis iure audebat verecundam vltro compellare dicendo: *hodie ò Rosa vt video rursum pluerunt fauores*; cui modesta Virgo, leui subrisu aiebat: *continuò affabilis illa cæli Regina fauoribus cumulat miserrimam hanc peccatricem*. Memor deinde, eamdem Gundisalui vxorem assedisse examini de quo supra Cap. XIV. atque ex eo plura & potiora resciuisse de arcanis suis cum hac Imagine commercijs, visionibus, alloquijs, paulò fidentiùs deinceps huic Matronæ fassa est magnam eorum partem quæ Examinatori suo pridem aperuerat eo candore quo debebat.

Inter alia de modo, quo Deiparam in hac Imagine sibi loquentem percipiebat, interrogata simplicissimè respōdit, mirabile hoc genus allocutionis sine idiomate, sonitu, motuque labiorum purè sympatheticum esse, ac solum iconis vultum varia serenissimæ frontis irradiatione, velut quibusdam notis ac nutibus tam appositè, dextrè,

per-

perſpicuè exprimere ſenſa & affectus pro re nata, vt nullæ exquiſitiſſimorum verborum facundia meliùs præſtare id poſſit; eamdem vultui Diuini Filioli vim ineſſe, vtrimque velut in viuo ac animato libro ſe reſponſa diſtinctè legere multò ſignificantiùs, quàm ſi mutis characteribus deſcripta vel picta decerneret, his velut fiduciarijs intimorum conceptuum indicibus excitari in anima ſua quamdam attentionem luminoſam, quæ ſine diſcurſu penetret limpidèque percipiat ſingula, denique in vtriuſque figuræ labijs, genis, oculis quoddam velut arcanæ affabilitatis horologium ineſſe ſignorumque congruam diuerſitatem nulla linguarum peritia explicabilem, humana tamen locutione longè certiorem. Fama erat, Roſam impetrare omnia, quæcumque apud ſacram Imaginem ab Auguſtiſſima Roſarij Regina seriò flagitaret. Hinc ſæpè rogata vt hoc illudue peteret, ſi videretur è re publicæ aut cuiuſquam priuatæ ſalutis eſſe, curam in ſe haud grauatè recipiebat, deinde à ſacra Imagine rediens bonos ſucceſſus tanta ſecuritate pollicebatur, quaſi conceſſæ gratiæ diploma recepiſſet.

Accidit permiſſu Dei, quòd inuidus ſathan cuidam regulari Communitati Limæ inſeuerat diſcordiarum zizania. Excreſcebat infelix lolium, quodque initio nonniſi opinionum prœlium fuerat, ipſa repugnandi dulcedine paulatim degenerabat in amarulentiam voluntatum, non ſine ſciſſura pacis & offenſa Numinis, cui extra fines pacis habitare non lubet. Innotuit Virginis Confeſſario gliſcens malum, iſque Roſæ iniunxit, Sanctiſſimi Roſarij Sacellum adiret, ibiq; coram Deiparæ Imagine periclitantis illius Congregationis neceſſitatem Matri miſericordiæ fuſis precibus commendaret, nec curam dimitteret quoadvſq; gratiam & ſuccurſum impetraſſet. Paruit Virgo ad obſequia charitatis mirè procliuis, ſacellum adijt, preces fudit, ſed mœſta præter conſuetudinem animoq;

moq; saucia domum rediјt. Postridie reuersa ad pedes S.Imaginis diutiùs procubuit, feruentiùs orauit, lachrymas addidit, prolixaque morā æquanimi patientia fauorem expectauit à solo Deiparæ vultu pendula, nec surrectura de loco, donec exauditam se intelligeret. Tandem repentina hilaritate perfusa in pedes se erexit, & gratijs Virgini Matri deuotissimè persolutis læta domum properauit. Quæstoris vxor vtraque vice frontem Virginis domum redeuntis tacitè obseruarat, ac diuersitatem mirata, quid nouæ rei gereretur interrogauit. Huic Virgo succinctè quantùm oportuit eam scire respondit. Verùm paulò post à Confessario solicitiùs examinata, nec ausa quidquam reticere, totam ingenuè seriem exposuit, vt pridiè inter supplices preces vtrumque tum Deiparæ, tum Filioli vultum inuenerat non modò chalybis instar præ durum, asperum, inexorabilem, sed & seuerè minacem, austerum ac manifesta indignatione caperatum: vt frustra conata fuerat Filium emollire per Matrem, vt tristissima domum redierat post insolitam hanc repulsam. Deinde vt postridiè multis demum lachrymis Dei Matrem flexerat ad intercessionem negante Filio placari se posse illi cœtui tam obstinatè discordi, vt tremuerat afflictum cor suum, percipiendo alternos Matris, Filijque affatus, quibus illa gratiam, hic iustitiam ac pœnas vrgebat, vt denique Matris suauissimæ præualidis gemitibus cesserat exarmata ira Filij, vt iste iam placatior benigno arrisu Matrem, deinde & Rosam indulgētissimè respexerit: exinde gratiam in tuto iam esse, ne dubitaret Confessarius, breui effectum manibus contrectandum. Ità euênit: nam paulò post mirabiliter coaluerunt diuisi animi, euanuit pomum discordiæ, dissilijt sathanæ cuneus qui fissuras diduxerat. Notēt quicumq; Religiosis communitatibus diuisionis machinas inuergunt, quàm abominabilē Deo, quàm gratam cacodæmoni, quàm perniciosam proximis operam præstēt. Sed alia.

Nos

Non abs re fuerit paucis subnectere, quæ Rosæ cum alia Deiparentis imagine non sculpta sed picta in Gundisalui oratorio contigerunt. Repræsentabatur coloribus in tela Genitrix Virgo dormientem paruulum IESVM complexa sinu. Rosæ videbantur in hac imagine omnia spirare, ac viuere, sæpiusque fatebatur hanc apud se peculialiter magno in pretio esse quòd inde suauissimis interdum solatijs fuerat delibuta, IESVLI somnum, & Mariæ vigilias ignem suis medullis inijcere, vt nec paruuli mansuetissimum soporem audeat interrumpere, nec tamen vigilem Matrem possit sine canoro succensi cordis alloquio prætcrire; at sub hoc affectuum duello animam suam liquefieri ex arcano Dilecti alloquio, quasi dicat: *Ego dormio, & cor meum vigilat*. Accidit, quòd in oratorio Maria de Vsateguì coram Rosa, & duabus familiaribus instituta de beneficijs Beatissimæ Virginis spirituali collatione incideret in magnalia, quæ ad Imaginem Deiparæ in *Atocha* vico Matritēsibus vicino manus superna dignatur operari, Rosa in præsentem Imaginem defixis oculis auidè quæ dicebantur auscultabat: sed cum Matrona sensim ad alia diuerteret, insolita verborum emphasi interpellauit Rosa, perge (: inquiens) ò Mater, perge de hoc argumento plura quæ nosti differere. Matrona facilè animaduertit inter Imaginem & Rosam singulare quidpiam geri; vnde digressis alijs secretò extorsit à Virgine, cur interpellasset, vtique mysterium subesse, quod rescire sua intererat omnino se scire id velle. Rosa, vt prodigium quod viderat non suo, sed Matronæ merito tribueret, imò (: ait) mysterium suberat, nam interea dum tu miracula narrabas absentis Imaginis de *Atocha*, hæc præsens edebat signa inusitatæ lætitiæ, mouebat in nos colūbinos suos ocellos, attollebatur nouo corpulentiæ typo extra telæ superficiem velut inde ad nos exitura cum sopito Filiolo, spargebat arcanas dulcedines, renidebat, radiabat augustior,

nunc paruulo suo nunc nobis maternè adblandiens. Et nonne sub tanta gratia dignum erat Reginæ nostræ laudibus diutiùs immorari?

Sed redeundum tantisper ad Sacellum Rosarij, cui Rosa toto anno per omne sabbathum flores quos ipsa coluerat, fasciculatim aut mittebat aut deferebat. Mirati sunt, quicumque Rosæ hortulum norant, eius areolis numquam deesse flores quos Altari dedicaret; siue enim hoc germen alibi sustulisset consueta variantis anni temperies, siue ardentior Sirius vbique torrida siccitate hoc terræ solatium corrupisset, semper in modico Rosæ viridario intacti vernabant pulluli quos in proximum sabbathum cœlesti Antophoræ consecraret. Maluisset auro gemmisque rigentem cycladem subinde offerre sacræ Imagini florum loco, sed obstabat inopia. Verùmtamen & hanc suppleuit ingeniosæ deuotionis industria, nam vt quotannis Reginam Sanctissimi Rosarij bis spirituali veste amiciret, materiam, artem, formam excogitauit lōgè prētiosiorem, ad modum quem supra Cap. XVIII. descripsimus. Vnius idea reperta fuit in Virginis pugillaribus, hoc tenore: *Memoria. Pro vestimento quod ego Rosa de S. Maria indignum mancipium Reginæ Angelorum ordior contexere Virgini Dei Matri auxiliante Domino. Primò Tunicam internā conficiunto 600. Salutationes Angelicæ, totidemque vicibus recitanda Antiphona Salue Regina, cum 15. diebus ieiuniorum, in reuerentiam purissimi gaudij ex nuncio Angelico, quòd in suis castissimis visceribus humana carne induendum erat æternum Patris Verbum. 2. Pannum huius amictûs contexunto 600. Salut. Angel. totidem vicibus Salue Regina, 15 Rosaria, & 15. dies ieiunij, in reuerentiam lætissimi gaudij, dum visitabat Cognatam suam Elizabeth. 3. Oras ac fimbrias huic vestitui circumdanto 600. Salut. Angel. toties Salue &c.* (vti supra) *in reuerentiam altissimi gaudij, dum pariebat Filium suum Dominum meum IESVM Christum. 4. Fibulas*

apponunto 600. *Salut.* vt supra, *in reuerentiam intimi gaudij dum benedictum Filiolum suum offerebat in Templo*, 5. *Collari impenduntor* 600. *Salut. Salue, ieiunia, vt supra, in reuerentiam felicissimi gaudij, dum amissum triduo Filium inuenit in Templo inter Doctores disputantem.* 6. *Renunsculum Virgineis suis manibus gestandum componunto.* 33. *orationes Dominicæ, totidem Salutationes Angelicæ, cum versu.* Gloria Patri, Salue Regina, *totidemque Rosarijs laudum Diuinarum, & rursus totidem Rosarijs de laudibus Virginis, in reuerentiam.* 33. *annorum, quos Dominus meus IESVS vixit in terris.* Et paulò infra: *iam hoc vestimentum confectum est; benedictus sit Deus, eiusque Mater Sanctissima pragrandi sua pietate suppleat defectus meos, & ausui det veniam. Laus tibi Christe.* Simile at multò operosiùs vestimentum Diuæ Virgini consuere cœpit prima die anni MDCXVI. in huius textura sumptuosa Dominicarum orationum, & Angelicarum Salutationum numerum Virgo non iam centurijs (vt supra) sed chiliadibus diffiniebat. Verùm singula quæque suæ deuotionis exercitia minutim prosequi non vacat, præsertim cum ex innumeris innotuerint pauciora.

CAPVT

CAPVT XXI.

Rosæ in salutiferum Crucis signum religio. Imaginem S. Catarinæ exornans ab ea vicissim honoratur.

SOlitariæ in horto cellulæ (: de qua supra) prima & ferè tota supellex Crux erat Virgine procerior altiorq; vt pleniùs tum Caluariæ supplicium meditanti ingereret, tum pijs nouæ Magdalenæ complexibus cõmodiùs stringi posset. Illam quot osculis Rosa dissuauiarit, quot lachrymis humectarit, quot ignitis suspirijs adusserit, quàm tenacibus vlnis ad liuorem vsque sibi interdiu noctuque adstrinxerit, quàm crebra & supplici adoratione coluerit, non omnino domesticos latuit, qui interdum per rimulas insciam obseruabant. Sicubi in Templis, sacellis, ædibus frequens viuificæ Crucis simulachrum incurrisset in oculos, singula mœsto obtutu & calente gemitu salutabat, in omni familiari consessu, conuersatione, societate Crux (: si qua prostabat) Rosæ sol, ipsa Cruci heliotropium erat, ad huius aspectum cor Virginis pulsu validiori, & concitato videbatur in horologium transmutari. Præcipuè in maiori Dominicæ Passionis hebdomada, à Cruce fidelium adorationi palam exposita diuelli non poterat, huic assidebat immobilis, hanc dilapso frequentiori populo comminus tenerrimis basijs obterebat, in hanc eminus acclauabat oculos, nec alio vel ad momentum respicere

poterat. Quin vsqueadeo menti Virginis insederat Sanctæ Crucis Religio, vt vbicumque à fortuita trabium cõmissura, in fenestrarum clathris, in decussatis sepium bacillis, in ostiorum cardinibus, in vectibus, in ipsis demum festucis ac paleis, aut alio quouis reiectaneo figura Crucis occurrisset, hanc sine attenta ac tacita veneratione nusquam præteriret.

Subinde Rosam ad sacras ædes processuram comitabatur honestatis causa germanus frater, doluitque toties sibi cum ea subsistendum esse quoties Soror ibidem ad stipulas de terra subleuandas sese inclinabat. Animaduertit fortuitas Crucis figuras esse quas in proiectis stipulis aura vel casus effinxerat, has autem Rosa iacere humi, & commeantium pedibus neglectim proculcari nõ ferebat. Hinc Ferdinandus (: id fratri nomen erat). tot morarum impatiens, ac velut superfluæ pietati sororis admurmurans, putasne (: inquit) decere Virginem, toties in publico ad. leuandas paleas explicare faciei operimentum? quid cogitabunt, quid dicent obuij, hærere te in plateis, vt transuersas vbique stipulas fatuo labore diuarices? Quòd si hac ratione Crucis figuræ prospectum cupis, vtique ingentem tibi sumpsisti operam, imò ridiculam, cui à prætereuntium sannis, ac sarcasmis totum sit prœmium.

At grauiter modestèque replicuit Virgo: ah frater nimio dolore crucior, dum video, contemptim iacere solo & calcaneis proteri qualemcumque rudissimum typum illius adorandæ Crucis in qua innocens Agnus Dei suæmet vitæ inæstimabili pretio nos redemit. Scio hæc retrimenta sine scrupulo aut culpa promiscuè calcari ab alijs, horum incuriam nec damnare ausim, nec arguere præsumo, sed neque illis displicere meritò queat meæ deuotionis simplicitas. Denique subsannent, rideant, cogitent de me, vt lubuerit, ego quoad potuero, non cessabo à cura, ne Crux Domini mei, vel in abiecta, vilissimaque stipula vsquam

vſquàm conculcetur. Addebat (: mirum dictu) ad iſtud quod puerile, nimiſque fœmineum alijs videbatur Crucis honorandæ ſtudium; ſe ſtimulis tam excelſis ac ſerijs excitari, vt repugnandi modus aut ratio numquam ſibi ad manum ſit; proinde & hoc inter alia complura condonandum eſſe ardori ſuorum affectuum, maximè ſi verum foret quod aliunde obſcura perſuaſione acceperat, ex ſacris Indulgentiarum theſauris aliquod repoſitum eſſe lucrum fidelibus, quicumq; hoc ſimplicitatis religioſo obſequio S.Cruci reuerentiam exhiberent.

Roſa in ſuo hortulo plantauerat libanotim, Roſmarinus vulgò dicitur, eiuſque tres arbuſculas diſtinctis ceſpitibus ità in Crucis formam coegerat, vt ſingulæ glebæ ſeorſim accuratam montis Caluariæ figuram vndequaque exprimerent. Gaudebat inter flores & odorifera plantaria pariter & Crucem oculis ſuis continuò obuerſari. Placuit multis nouum amœnitatis artificium, quod irrigante gratia ſub hortulanæ deuotione feliciter adoleuerat. Verùm operante Magiſtro P.F.Alphonſo Velaſquez Roſæ Confeſſario ex tribus vnica dumtaxat Roſæ hortulo manſit reſidua, ſiquidem is alteram popoſcit ſibi, alteram Proregina dono eiuſdem obtinuit, ſummaque cura penes ſe nutrire ſtuduit, ſed incaſſum, vix enim dies perpauci effluxerant, cum Crucifer ceſpes apud Proreginam funditus exaruit, manifeſto indicio, propriam ſibi defuiſſe Crucis & Caluariæ hortulanam. Narrauit Virgini Confeſſarius dolorem Proreginæ, at ſubriſit Virgo monuitq; huiuſcemodi Cruces inter ſeculares Aulæ pompas & aſſidua Mundi commercia virere non poſſe: vetuit tamen emarcidum arbuſculæ cadauer proijci, iuſſitque ad ſe remitti propediem reſuſcitandum. Vix in quartum diem exſucca plantula penes Roſam fuit, cum ſpecioſior quàm ante fuerat vndique reuiruit, nouis ramuſculorum comata pullulis, nouo radicularum ac medullarum ſucco rediui-

diui-

diuina, plexilique virgularum obedientia in pristinam Crucis figuram reformata; cui Rosa in ornamentum extractabili ficulneæ medulla complusculos cœlestes genios ordine aptissimo circumposuit, & Crucis basi accubnam Sanctæ Mariæ Magdalenæ iconculam peritè adiecit, sicq; renatam, ornatam, pampinatam remisit Confessarius Proreginæ, miranti libanotim suam sub Rosæ manibus tam celeriter, tam amœnè, tam plenè reuixisse. At Virgo id totum gloriæ Crucis tribuebat, quod & S. Catarinam Senensem iugiter fecisse meminerat.

Digrediendum nunc ad huius Seraphicæ Magistræ imaginem Crucis ac Stigmatum characteribus insignitam, quacum Rosæ plurimùm fuit commercij, nec sine prodigijs. Limæ ab annis centum & ampliùs floret sub inuocatione B. Catarinæ Senensis deuota secularium Confraternitas: huic solemne est quotannis ter in publici circuitus festiuam processionem sublimi gestatorio efferre conspicuam Sanctæ suæ Tutelaris statuam coronis, floribus, multoque gemmarum fulgore ac pretio decenter adornatam. Porro quæ statuæ ornamenta conquireret, tractaret, circumponeret, vna hac Rosa (: dum vixit) nulla reperiebatur aptior, dignior, peritior, quia prototypo nulla aut deuotior aut similior. Ita cunctorum suffragio vni Rosæ delatum hoc religiosæ pietatis officium. Ipsa diligenter collectis vndequaque monilibus, velis, torquibus, floccis, lemniscis, omnique pretiosa supellectile (: cuius nulla vmquam pars amissa fuit quin tota rediret ad Dominos) operi strenuè incumbebat, assumptis fidissimis adiutricibus in laboris ac meriti participium. Sed dum circuibat charam Iconem, dum vestiebat, dum plicas distinguebat, temperare sibi à lachrymis, ab osculis, ab alloquijs præ ardore non poterat; affabatur, venerabatur, dissuauiabat sacram Imaginem, ac si præsentem è cælis haberet Magistram suam. Quadam vice inter suspiria, exciderunt Virgini

gini (: at perfunctoriè, & submissè) hæc verba: nosti vtique Mater mea dulcissima, quòd si 15. aut 16. *patacanum* mihi facultas esset, vestirem te pro genij mei dictamine nouo candidiorique amictu. Et ecce post paululum sociabus nil minus cogitātibus adfuit illustris fœminæ *Hieronyma de Gama* ancilla Aethiopissa, cumque pecunia litterulas attulit, quarum hic tenor: *Salue Rosa Soror. Conijcio te nunc in exornando gloriosa Matris Senensis simulachro occupari; en 16. patacones quos penes me reperi, his vtere ad Seraphicæ Imaginis ornatum, si opus est. Vale.* Suspexit in Cœlum Rosa, & ô (inquit) suauissime IESV, quàm fidelis amicus es! Mox niuei candoris Attalicam emit, nouamque Iconi vestem aptauit.

Dum Rosa oblongam trabeā (:scapulare dicimus) Iconi amiciendæ consuit, mittit in Conclaue vbi hæc stabat, *Philippam de Montoya* conciuem suam vt inde serici fili glomerem sibi apportaret. Fuit illa, viditque Imaginis vultum insolito splendore fulgidiùs radiare. Expauit insperato gaudio, remque trepida ad Rosam in proximo cubiculo nemtem retulit. Verùm hæc minimè admirans respondit paucis: numquid vidisti Soror, quàm sereno indicio dignatur approbare Seraphica nostra Mater quod agimus? placet ei, quòd ambæ in elaborando ipsius scapulari iucundè occupamur. Alio tempore optabat Rosa caryophylli copiam ad manū esse, qua sacram Imaginem condecoraret. Abnuebat præsens anni temperies, quæ in illis Regionibus mense Maio id genus flosculorum ignorat. Quæsitum diu in Rosæ hortulo, sicubi fortè in caryophyllorum areola, vel noduli apparerent propediem erupturi in florem, at inuentum nihil. Iteratur bis ter frustrata perquisitio, sed eo vespere nec spes [illegible]dua fuit. Nihilominùs Rosa quod futurum erat spe bona præcipiens aiebat: potens est Dominus concedere quod optamus, quinimò hac ipsa nocte in honorem Sanctissimæ Trinitatis

tria

hæc virgula (: digito monstrabat surculum nulla fœcunditatis nota tunc vsquam turgidum)tria nobis caryophylla protrudet. His dictis fœminas (: *Catarina & Francisca de Montoya* vocabantur) dimisit domum ridentes, quòd illo anni tempore ex languido, sterilique frutice caryophylla expectaret, imò promitteret. Postridie summo manè (: siquidem is Processioni decretus erat dies) properarunt ad Rosam, vt quod in ornanda Imagine reliquum erat, cum ea perficerent. Rosa tunc in oratione defixa venientibus innuit, hortum adirent, atque in nomine Sanctissimæ Trinitatis tria inde caryophylla confestim sibi adferrent sacræ Iconi coaptanda. Replicuit Catarina: tu verò charissima non meministi, nos heri tecum inutili quæstione floris totum aliquoties hortum permeasse, nec vsquam vel nodulum in stylis aut denticulum reperisse in scapis qui huic integro Mensi pubem vllius flosculi polliceatur? Verùm institit Rosa efficaciori imperio: itote Sorores, trinum quem dixi florem maturrimum, decussatum, repandum ocyus adferte; quid hæsitatis? quid cunctamini? qui virgam Aaronis florere iussit, prouidit & nobis. Iuerunt, & vt Virgo dixerat inuenerunt, tria caryophylla de illomet quem pridie Rosa indicarat cauliculo trepidæ carpserunt, apportarunt, suæque diffidentiæ veniam precatæ cùm Rosa in gratiarum actionem Deo se prostrauerunt, insimul admirabundæ ac lætæ, quòd illa die sacra Imago cum ornatu tam peregrino in publicum erat proditura. Quodque mirabilius est, ab eo tempore quoad Rosa superuixit, eius hortulo nulla anni parte recentia caryophylla defuerunt.

Alia vice Rosa ad vestiendam Sanctæ Catarinæ Iconem cum alijs adiutricibus vocarat Mariam Euphemiam de Parejas viduam. Huic periculosè infirmabatur ancilla domestica Francisca nomine, quæ simul nutricis fungebatur officio, & tunc quidem Viduæ filiolum Iosephum

la-

lactabat,sed medicus vi crescentis morbi perterritus mandarat pridiè, ne infans ab ægra lac sugeret. Attamen Euphemia ægram suam domesticis anxiè commendans ad Rosam perrexit communi pietatis officio suam operam adiunctura. Finitis demum omnibus, ac Imagine decenter exornata Rosa fatigatis sociabus compatiens, ite (: inquit) respirate, lentaque deambulatione pariter vos reficite, nam lassæ estis. Respondit Euphemia: deambulare me iubes, cum non ignores quæ me domi meæ expectet afflictio? quin tu potiùs apud hanc Seraphicam Matrem qua polles & gratia, & fiducia,vitam ac valetudinem ancillæ meæ exora. Annuit Rosa, statimque ad præsentem Imaginem amica, qua solebat familiaritate conuersa dixit: heus tu gloriosa Mater, num acerbam huius fœminæ afflictionem non vides? succurre huic necessitati, nec distuleris solatium,nunc experiar quàm chara sint tibi Stigmata nostri Redemptoris; per illa te obtestor, periclitanti Franciscæ salutem impetra. Dixit, viduamque consolata bene sperare iussit, Sanctam Catarinam Senensem cui modò ipsa famulata erat, famulæ suæ discrimini minimè defuturam. Rectà domum festinauit Euphemia, illic Franciscam suam depulso periculo conualescentem inuenit, adeo vt postridiè iubente Medico rursus infanti nutritias vt antè præbuerit mammillas.

Aliquando eadem quæ supra *Francisca de Monteya* Rosam in exornanda S. Catarinæ Senensis Icone per totam noctem adiuuerat, completoque opere dum non nihil quietura discedebat, vt post aliquot horas festiuæ Processioni interueniret, Rosa digressam Beatæ Catarinæ impensiùs commendauit,rogans vt ipsam tueretur ab imminenti periculo. Nec sine fructu abijt solicita intercessio: nam dum gyrantem processionem hinc-inde pro magnifico applausu vario fragore excipiūt sulphurata missilium ignium crepitacula, vnum istorum rectà Franciscæ oculum petijt

inque supercilium impegit, nullo tamen Franciscæ damno, non quòd deessent nocendi vires, nam idem à Francisca impetu obliquo resiliens aliam corripuit fœminam, eique cum togæ lacinijs intimam subuculam raptim succendit. Francisca sat certa se incolumitatem suam Rosæ orationibus debere, Virgini euentum retulit, ac pro beneuola cura gratias egit. Cui Rosa; quidni curam tui peculiarem haberet Seraphica nostra Mater per totum hunc diem, posteaquam tu integram hanc noctem in eius obsequio mecum laboriosam exegisti?

B. Catarina in reliquas Imaginis suæ vestiarias & excultrices tam munifica vtique in suam Rosam illiberalis non fuit. Vnicum paradigma dabo, & finiam. Anno M.DC.XVI. mense Augusto Rosa Beatæ Catarinæ Iconem in præcipua S.P. Dominici solemnitate circumferendam de more vestierat, eamdem transacto festo deuestiendam in domo Gundisalui Quæstoris exspectabat. Allata est, ac oratorio domestico illata, vt ibi pretioso ornatu quem cõmodatò à diuersis Rosa acceperat exueretur. Verùm biduo vel triduo ante horrenda arthritis dexteram Virginis manum per omnes articulos importunissimo cruciatu inuaserat, vt non modò operi vel tenuiter attingẽdo prorsus inutilem reddiderit, verùm etiã pro immunitate mõstruosæ inflationis Medicum terruerit grauioris mali atheromata suspicantem. Intumuerat manus ad æqualitatem doliolorum quibus mella selectissima ex Hispanijs Limam deferuntur, vt iam neque digitorum vllus moueri, multò minùs forficem aut quiduis aliud tenere posset vel apprehendere. Dies erat Sancti Laurentij Martyris, quando sub vesperam Medicus inspecta manu purulentam meliceridem aut aliud quodcumque genus apostematis subesse ratus lenia cataplasmata decreuit applicanda, iussitq; in diem posterum distrahendo sanguini venam in læuo brachio aperiri scalpello. Gundisaluus, qui fortè cum Medi-

Medico aderat, tristi manûs spectaculo ęger oratorio abs-
cessit velut nimiæ compassioni impar. Sed magis dolebat
Rosa, quòd illo die, qui sibi anniuersarius erat assumpti
Dominicani habitus, prohiberetur Seraphicæ Matris suæ fe-
stiuum habitum solito Religionis ministerio contrectare.
Itaq; corā S.Imagine (: quæ adstabat mēsulæ imposita) pro-
cubuit, breuiterq; orauit. Mox consurgens hilariori voce
poposcit forfices ab vxore Gundisalui, quæ illic cū alijs ad
opus substiterat. Hæc lusum aut iocū arbitrata subrisit, in-
ter rogans qua manu hos arripere velit, sat sciēs in dextra
sic tumere digitos vt nullis forficum ansulis immitti queāt;
sicque velut per ludum angustiores quos reperire potuit
forfices porrexit. Nec mora: hos Rosa digitis induit,
opus arripuit, cœpitque sedulitate liberrima gemmas,
torques, monilia suo quo adhærebant ordine disnectere,
fila ligaminum aptè dissuere, nodos incidere, ornatum
per partes concinnè deponere, Imaginem nudare. Excla-
mauit denuò Matrona: quid agis Rosa? parce manui ad
ista iam inutili; noster hic labor & cura esto. Pergebat
alacris Virgo, nec aliud replicuit, nisi quòd idem ille,
qui sibi manus dederat, quas vestiendæ S.Imagini impen-
deret, nunc dextram sanarat, qua eidem deuestiendæ fa-
mularetur. Post horulam superuēnit Quæstor, vidensque
Rosam vtraque manu expeditissimè operantem adstupuit,
ac leniter interpellans, itane (inquit) dextra tua valet vt
ad ista sufficiat? cessa, videamus manum. Vidit, illamque
sinistræ nihil absimilem reperit, sanam, valentem, agilem.
Marcebat stupore lætissimo Quæstor, ac tacitè in vxorem
respiciens pēdebat attonitus ab ore narrantis, vt Virgo se
in preces ipso abeūte prostrauerat, vt breuissimo interual-
lo sana in pedes se erexerat, vt strenuè laborem forficibus
postulatis fuerat auspicata. Maluit deinde ab ipso Virginis
ore modum repentinæ curationis ediscere; respondit illa:
se breui illo quo coram Imagine orarat spatio sensisse re-

ducem in articulos vigorem, illosque detumuisse statim violento spiraculo, vt solet aëre plena vesica dum premitur, sicque vnà cum tumore omnem pariter euanuisse dolorem.

Accersitus postridie Medicus examinauit manum deinde Virginem, quæ quod pridie dixerat simplicissimè confirmauit totam rei gestæ seriem grato animo in suæ Seraphicæ Magistræ fauorem, & gratiam refundens. Accessit beneficio, quòd exinde nunquam in posterum arthritis manum illam inuasit quoad Rosa superuixit. Verùm præstantius fuit alterum, quod intus Rosæ animam dulcorabat eodem illo momento quo foris conualescebat manus; fassa est, modico illo tempore quo cum sancta Catarina Senensi de curanda sua dextera supplex egerat, simul in intimos cordis sui recessus largum insolitæ suauitatis rorem depluisse, qui etiam inde exundârit in corpus. Nec mirum si medicinæ cælestes à centro ad superficiem soleant operari, ac priùs animam quàm corpus attingere. Sed mirum est hæc Rosæ nequaquam fuisse mira, vtpote cui à B. Catarina Senensi ceu Matre penè quotidiana erant ex mutuis commercijs solatia.

CAPVT

CAPVT XXII

Rosæ feruidus in SS. Eucharistiam affectus, cultus, deuotio. Pro ea ad agonem Martyrij se accingit:

SI talia acciderunt Rosæ Virginem Senensem vestienti ex aliena substantia, longè mirabiliora accepit ab illo mirabili Sacramento, in quo Christum vestiunt aliena accidentia. Hunc cibum *parauit in dulcedine sua pauperi Deus*, attamen recolendum, cui dixerit: *Cibus sum grandium, cresce & manducabis me*. Rosa nondum vltra pueriles annos creuerat, iamque hunc manducabat, sed ipsam Confessarij iam spiritu grandem repererant, quando tam tenellæ suæ ætati permiserunt accubitum in sacro Conuiuio quod *prabet delicias Regibus*. Quinimò de illorum consensu bis quot hebdomadis puella reficiebatur Diuino hoc pabulo; maluisset frequentiùs, at tunc nondum ei licebat sine Matre adire Ecclesiam. Quàm benè mellifluus Bernardus in suo exclamat Iubilo: *Qui te gustāt esuriunt*! nam Rosæ à frequenti Communione adeo increuit pascentis Sacramenti esuries, vt paulùm adultiori sacra synaxis ter in singulas hebdomadas fuerit permittenda. Neque id satis erat, nam si qua interueniebat aut festæ diei celebritas aut solemnis statio, etiam qu imò quinquies intra septimanā diuino hoc edulio a simè fruebatur. Confessarij quò penitiùs animæ stat

nost

nosse cœperant, faciliùs hanc ei frequentiam indulgebant, vnanimiter attestantes in Processu, tàm limpidam se inuenisse in eius spiritu munditiem, tamque nitidam innocentiæ puritatem, tantam insuper Eucharistiæ famem, tam robustum deuotionis calorem, vt exinde numquam ausi fuerint à participatione tanti Mysterij Virginem distinere. Vnde facile obtinuit, vt tum in Paschate, tum in solemnitate Corporis Christi quotidie per totas Octauas sibi licuerit vesci hoc delicato Pane Angelorum. Qua in re vt humanum effugeret plausum nec de singularitate notari posset, singulis his diebus studiosissimè variabat horam, nunc maturiùs nunc seriùs ad S. Communionem accedendo, cœlestis enim thesaurus (: monente Gregorio) absconditur vt seruetur: & qui facit quod nemo, mirantur omnes.

Hìc verò notatu dignum est, quòd Virgo in tanta Communicandi frequentia, simulq; tanta immaculatæ suæ conscientiæ serenitate nihilominùs quotiescumque *ad Diuinum* epulum accedendum erat, toties sacramentalem Confessionem præmittebat, nec perfunctoriè, sed ea solicitudine examinis, eo contritionis stimulo, eo gemituum ac lachrymarum apparatu, ac si per hebdomadas & menses vtroque Sacramento penitùs caruisset. Pridie sacræ Communionis asperiùs emacerabat corpusculum flagellis & rigido ieiunio, vt famem animæ comitaretur esuries corporis: venturo Sponso adornabat secretum mentis thalamum affectibus reuerentiæ, humilitatis, ac desiderij, accendebat piarum meditationum lumina præcipuè ex Ludouici Granatensis libello qui de Oratione inscribitur; vaporabat habitaculū cordis sui pretiosis odoribus ignitarum aspirationum, totamque omnium suarum potentiarum ac virium familiam colligebat in obsequium chari hospitis postridie ad ipsam diuersuri. His verò exercitationibus tantum insumebat studium & curam, ac si per

totam

totam vitam suam pro illa dumtaxat vnica vice communicandum sibi fuisset.

Porro in ipso ad tremenda illa mysteria accessu quis fuerit Virgini attentissimæ deuotionis ardor, quæ vultûs gestuumque religiosa compositio, quod bullientis spiritus incendium, aliter describi non potest, quàm si ipsammet quis Catarinam Senensem Eucharistico bolo excipiendo procubuam huc transcribendo delineet. Verùm Angelico ad hoc opus foret tum calamo tum penicillo. Nec tamen omnino id latêre permisit Altissimus, dum pluries in vultu Rosæ visibiliter scintillare fecit interioris flammæ indices euibrationes atque stricturas, tunc cum anima sumptione Diuinæ hostiæ succendebatur.

Quadam feria secunda Pentecostes in sacello Rosarij sacris operante P.Fr.Antonio Rodriguez Prædicatore generali, Rosa cum alijs fidelibus adgeniculabat cancello Altaris Eucharistiam receptura. Ad hanc vbi Sacerdos cum sacratissima Hostia peruênit, faciem Virginis totam flammeam vidit & medullitus expauit, nondum gnarus quid indicaret mira hęc & improuisa coruscatio. At posteà ex crebriori eiusdem prodigij successu didicit Rosam esse, cui ad sacratissimę hostiæ cõtactum interior subitò micabat amoris rogus, tam viuidus ac potens vt vel exteriorem faciem mutaret in facem. Magister Fr.Ludouicus de Bilbao postMissam in eodem Saeello dum Virgini S.Synaxim porrigit, notauit sæpius, vultum ipsius cœlesti splendore perfusum, ita quòd præ fulgoris vehementia sibi tremuerint oculi velut impares illi sidereæ claritati, quam gratiæ venustas conspicuè accenderat, & panis Angelorum in Angelicam (: vti aiebat) pulchritudinem mirificè transformarat. Magister Fr.Ioannes de Lorenzana simillimo ostento feliciter perculsus occasionem inde obtinuit penitiùs Rosam cognoscendi, quam illactenus numquam de facie nouerat. Litarat & ipse in Rosarij Sacello, & post

sa-

ſacrificium promiſcuo populo ibidem communicaturo Sacramentum diſtribuebat. Ad Roſam vt venit, (quæ vt S.Hoſtiam ſumeret, illo momento vultum orâ pallij reducta detegebat) vidit ſpeciem humana formoſiorem, claram, niueam, fulgentem, ac cæleſti quadam pulchritudine obradiatam; Tranſiuit, certus eiuſcemodi coruſcum decorem à mortalitatis noſtræ regione non eſſe. Mox cogitabundus ait intra ſe: quæcumque eſt hæc Virgo, ſublimi apud Deum gratia polleat neceſſe eſt, vtinam animæ ſuæ tam lucidæ ac flagrantis intimum ſtatum noſſe liceat. Factus eſt deinde voti compos, dum minimè cogitabat, nam ſuperna prouidentia hunc poſtea Roſæ non modò Confeſſarium dedit ſed & Præceptorem, cui Virgo obedientiam vſque ad mortem velut regulari ſuo Superiori exhibuit P.Fr.Bernardus Marques dum adhuc Nouitius ſacrificantibus in Sacello Roſarij ſubinde miniſtrabat, ac de more poſt Sacerdotem ablutionis ſcyphum communicantibus circumferebat, quotieſcumque coram Roſa cum ſcypho ſubſtitit, ſenſit à Virgine tamquam è clibano aut fornace vaporare ardores, vt interdum putârit ſibi manum cõmburi qua pateram ſeu porrigebat ſeu reſumebat. Verùm tunc myſterij ob ætatem ignarus, tacitèque mirari contentus præteribat, ſed poſt annos 15. ab obitu Virginis iam Sacerdos iudicioque maturior prodigium vti acciderat ſub fide iuramenti enarrauit, adijciens ex eiuſcemodi ſacris ardoribus ſibi iuuenculo rude cor nihilominùs concaluiſſe arcana veneratione præſentis Sacramenti, quod ſuſcipi tanta religione & æſtu viderat.

Voluit Deus per extima hæc & ſenſibilia vtcumq; manifeſtari foris, quanta deuotionis pyra flagrabat intus. At huic cum accedebat corporaliter is qui *ignem venit mittere in terram*, non aliter atque inter Seraphim videbatur ſibi Roſa ceu tota empyrea ambulare in medio lapidum ignitorum. Hinc in ipſius anima mirabiles illi effectus

tam-

tamque isti Sacramento connaturales ac proprij,quos nemo nouit, nisi qui accipit. Iubentibus Confessarijs obtemperans Virgo conabatur ex his nonnullos indicare, sed penè in singulis hærebat verbis, causata vocabulorum inopiam, nec aliter de ijs fari nouerat, quàm quòd ineffabiles dictitaret. Aiebat tamen, ex Virginea Dei carne in animam suam diffundi quamdam admirabilem mansuetudinem cœlestis Agni, simulque vegetari se inusitato robore ex nobilitate huius nutrimenti, instaurari ac refici vires per quamdam velut nouam transubstantiationem sui spiritus in hoc Diuinum alimentum, suaue, succosum, potentissimum; interea clarescere in corde suo placidam altioris sphæræ serenitatem, pacem, temperiem nulla comparatione explicabilem.

Porro de immēsitate gaudij ex arcta vnione cum Sponso amicissimo, de fruitionis altitudine, de spirituali sapore veræ dulcedinis vbi gustatur in suo proprio fonte, de fructuum præstantia, copia, sagina, deque similibus pigebat tentare quemcumque sterilis elocutionis modum, sat erat in his, aut planè elinguem fieri, aut compendio protestari, nil esse iucunditatis, lætitiæ, iubili in isthoc mundo inferiori, quod vel vmbra-tenus assimiletur gaudio istius pretiosi conuiuij, vbi infinita animæ fames incidit in pastum Deo dignum, in cibum filiorum, in mammillam Verbi Incarnati, quod solum *esurientes replet bonis*. Ex ore Virginis hæc audierat Confessarius P. M. de Lorenzana, qui adstans eidem iam moribundæ, dum pro extremo viatico sacram hostiam in extasi sensim deglutiebat, hæc pauca subiecit: Filia, nunc fruere Sponso tuo, ac sola cum solo deliciare, quia verè dulcissimus est, pete vt more suo ijsdem nunc bonis te repleat quibus solebat. Alius itidem Rosæ Confessarius meminerat dicere solitam, quòd in Sanctissima Communione sibi videbatur ipsummet è cœlo Solem in pectus recipere, nam quid-

quid Sol visibilis operatur in mundo, dum luce & calore omnia recreat, dum terram floribus & fructibus obornat, dum maria vnionibus, montium viscera gemmis ac pretiosis metallis ditat, dum auiculas cæli lætificat, plantas & animalia vegetat, omnesque vasti hemisphęrij angulos diffusa amoenitate collustrat, succendit, deaurat, id totum in nudis animæ suæ spatijs efficere Dominicæ carnis realem præsentiam. Et forsitan ob id Virgini datum fuit diuinitus, quòd plerumque species sacramentales in eius stomacho ad septem vel octo horas perdurarēt, antequam ventriculi calore dissoluerentur, nempe vt interea sub hoc diuino Sole fortiùs incalesceret deuotum pectus, & viuifica Sacramenti coniunctione vegetiùs foueretur.

Ne isti Solares effectus omnino laterent abditi, prouidit Christus, dum ex ipsismet foras redundare fecit vsque in Rosæ corpusculum duo prodigia, robur & saturitatem. Robur ex S. Communione deprehendit in filia Mater, nam quotiescumque Rosa S.Synaxim receptura Templum adibat cum parente, ex pridianis ieiunijs, flagris, ac vigilijs tam fessa, attenuata ac debilis erat, vt sæpe per viam in angiportis hinc-inde fuerit vtrique subsistendum quoad lassa Virgo recuperaret anhelitum. Sed Diuinæ buccellæ refecta pabulo, cum à Templo redibat domum, præibat Matrem, & hortabatur sequi, velut si in fortitudine cibi illius vsque ad montem Horeb fuisset ambulandum. Corporalem verò ex Eucharistico pastu saturitatem ipsamet Rosa tum Confessarijs tum domesticis fassa est. Nam reuersa domum & vixdum euoluta palliolo rectà properabat ad secretum cubiculi, ibi in seram vsque noctem se recludens meditabatur suscepti beneficij magnitudinem, neque in vllius prodibat conspectum aut conuersationem. Rogata cibum sumere, maximè quòd pridiano exhausta ieiunio videretur refectione indigere, meminissetq; diem dominicum à lege ieiunij exsortem esse, respon-

respondebat, præ ingenti satietate à mensa Domini alium se cibum admittere nondum posse, adeo vt citra extremam vim & cruciatum nec panis bolum glutire, nec aquæ guttulam sorbillare se posse aduerteret. Vt ergo ita esse reipsa comprobarunt, desiere cibi mentionem importunè ingerere, sicque Virgo cum sua saturrima inedia vsque in vesperam, subinde in sequentem vsque diem perseuerabat. Accidit, quòd Rosa per integram quamdam Octauam permissu Confessarij dietim Altaris Sacramento pasceretur, & tunc quidem integro illo octiduo ab omni abstinuit corporali alimonia, eò quòd superna illa saturitas non tātùm reliqui edulij omnem abegerat appetitum, sed planè cuiuscumq; alterius alimenti reddiderat pro illo tempore incapacem. Simillima hæc sunt ijs quæ de S. Catarina Senensi prodit vitæ suæ historia, vt patêret euidentiùs, vno vtramque spiritu excelluisse.

Ceterùm quanta religione solita fuerit Rosa venerari hoc Sacramentum, sicubi aut immolabatur in Missæ sacrificio, aut prostabat adorandum in Altari, vtcumque supra attigimus. Missas quidem auscultabat omnes quotquot in Aede FF. Prædicatorum celebrabantur; his intererat vsque ad meridiem tanta quiete ac silentio, quanto nec lapis in suo defigitur centro. Et reuera proprium Rosæ centrum S. Hostia erat vbicumque eam poterat visu assequi, huc toto ferebatur amoris pondere, adeo vt horis integris vix (: aut fortè ne vix quidem) nictu vnico cilia demisisse, multò minùs faciem vel ad momentum ab ara deflexisse notata sit. Noti ignotique ponè transibant coram geniculata Virgine, ac ferè incurrebant in oculos, nec tamen ipsa quemquam tunc nôrat, nec vel leuiter mouebat palpebras, intentissima ijs quæ gerebantur in Altari, quorum intuitum forsitan alieni objecti intercursus nec obiter eclypsabat. Idem Virgini erat immotæ attentionis tenor, quando in hierotheca expositum vene-

rabile Sacramentum adorabatur à populo, vt fit in publicis 40. horarum supplicationibus: illic à manè vsque ad vesperam continua & prorsus immota geniculatione hærebat Rosa oblita prandij, neque vel aquæ guttulam acceptabat in refrigerium contenta iubilo atq; delicijs quas percipiebat ex corporali Sponsi præsentia. Sic per totam quæ festo SS. Corporis Christi appendet solemnem octauam integros illos dies transigebat coram patulo extantis Sacramenti tabernaculo, mirantibus præcipuè Confessarijs, vnde tam extenuato corpusculo vires suppeterent ad genuflexiones tam prolixas, continuas, arduas cum dierũ inedia sustinendas. Videbatur fortitudo lapidũ fortitudo eius, & caro eius ænea, id quod inuictissimus Iob sibi deesse querebatur. Porro quatuor postremis vitę suæ annis in maiori (:quam vocamus) hebdomada, quàm diu sacrũ Christi corpus adorabatur clausum de more in monumento, nec noctu inde recedebat affixa tumulo Rosa, nec loco vbi feria v. genua fixerat surgebat, donec postera die Parasceues Diuinus ille thesaurus (:cum quo semper erat cor suum) transferretur rîtu solito ad tabernaculum.

Interim esuriei, sitis, lassitudinis immemor, tota occupabatur cum dilecto, ea quidem veneratione ac reuerentia, vt toto 24. horarum decursu nec sedere coram illo, nec muro contiguo tantisper acclinari præsumeret.

Neque segnior erat ad cultum huius adorandi mysterij, etiam quando extra conspectum erat. Quotiescumque in colloquio seu proprio, seu alieno ore nominabatur sanctissimum Altaris Sacramentum, Rosa capitis totiusque corporis profunda inclinatione reuerentiam testabatur. Sicubi audisset eminus campanis signũ dari ad eius adorationem, vel *sacris* eiusdem *Solemnijs* tintinnabula præsonare, subitanea intimæ lætitiæ signa cohibere non poterat, quin cor & caro sua exultarent in Deum viuum.

suc-

succendebatur viuidior in facie color, & exultabat spiritus eius in Deo salutari suo. Auscultandis verò de ineffabili hoc Mysterio solemnibus panegyricis nusquam satiari poterat, illosque semel auditos penè verbatim post annorum interstitia recitabat mira felicitate memoriæ. Nullus ei manuum labor iucundior erat, quàm quo Altatare, tabernaculum, aut in Maiori hebdomada S. Sepulchrum veniebat exornandum. Hinc tanto deuotionis studio suebat lintea quæ *corporalia* dicimus; mappas & pallas altarium, operimenta calicum, vela bombycina, & quidquid textile ad sacram hanc supellectilem spectare poterat, omni pietatis ingenio, arte, elegantia conficiebat. Insuper viuis floribus neutiquam contenta pretiosiores è filis sericis fingebat versicolori artificio; addebat eiusdem sumptûs & operis ramusculos prasinos, porraceos, herbidos, omnique viroris amœnitate variegatos. Non probabatur Matri sumptuosa Filiæ deuòtio, ægrèque ferebat tantum temporis subduci alijs Rosæ laboribus qui parentes & inopem familiam sustentabant. Itaque Virgo vt Matri satisfaceret, post diurni laboris pensum aliquam noctis partem conficiendis Altarium ornamentis seponebat. Verùm & hoc Patri spirituali (: forsitan suggerente & exaggerante Matre) visum filiæ vires excedere, sed huic grauiter respondit Rosa: nolim haberi tam delicata, vt pro Sponsi mei ornatu vnicæ noctis labor aut nimius mihi sit aut molestus: quæ enim tam socors aut otiosa fuerit nupta, cui durum sit noctem impendere ornamento & cultui quo maritus eget vt postridie decenter in publicum prodeat!

Denique erga Sanctissimæ Eucharistiæ mysterium is Rosæ affectus erat, quo maluit pro illo sanguinem vitamque expendere quàm flores. Nec longè abfuit præsentanea occasio. Anno MDCXV. mense Augusto circa litora Peruana in Oceano *Pacifico* hostilis comparuit Batauo-

uorum classis, oramque totam improuisa exterruit. Vbiq; conclamatum ad arma, & interim Clerus vterque (: vt fit in publicis periculis) Diuina imploraturus præsidia Limæ per omnes Ecclesias SS. Corporis Dominici Sacramentum exposuerat palam ab imbelli multitudine adorandum. Tandem ipso Beatæ Mariæ Magdalenæ sacro peruigilio visa est formidabilis illa hæreticorum classis acie disposita in ipsum Limensis emporij portum (: *Callao* indigenis dicitur) rectà procurrere, velut in Vrbis excidium militares suas copias effusura in terram. Mox tota vrbe trepidatum est, iussique cum Ciuibus Ecclesiastici arma corripere, siquidem certum erat, Caluinianum hunc hostem non solis incolarum fortunis & iugulis, sed & sacrorum profanationi, Templorum spolijs, Religionis exterminio sæuissimè inhiare. Inter hæc Rosa, quæ cum honestis Matronis in Ecclesia sancti Dominici exitum horum tumultuum expectabat, soli metuebat prostanti in ara Diuinissimo Sacramento, cui vtique sacrilegæ manus perfidæ gentis parcituræ non erant, fortasse nec pedes, quin illud ausu horrendo protererent, humique proiectum rabie blasphema proculcarent. Tristius interea nuncium superuenit vsque ad Rosam, nempe inimicos Fidei ex alto nauium in lembos, inde in arenam prosultare manipulatim, & ad portas Ciuitatis globatim procedere. Inanem hunc rumorem ipsa publici timoris caligo pepererat, sed tamen sexum inermem qui cum Rosa in Templo substiterat, sic perculit vt propemodum exanimaret. Sola Rosa tantùm abfuit quòd sibi metueret fugamue aut latibulum circumspiceret, vt potiùs triumphanti similis ingentis lætitiæ signa cohibere nequiuerit, rata nimirum adesse felicissimam totque suspirijs optatam horam, qua posset pro honore prostantis ibidem Sanctissimi Sacramenti vitam animamque profundere. Itaque socias obiter secum in D. Hieronymi sacellum traxit, illic exporrecto in hila-

hilaritatem vultu pauidas hortari cœpit ad subeundum secum martyrium, occasionem hanc nimis pretiosam esse ac fortunatam, videlicet non quomodocumque sed sub ipso S.Hostię conspectu hostiam cadere, coram & pro Diuina illa victima victimam cædi, pro exposito Christi corpore animam exponere. His facie rutilante prolatis exemit vaginâ forfices, sibique vestem quà longior in terram defluebat, alacriter præcidit, manicisque in cubitum vsque replicatis quod reliquum erat tunicæ intra cingulum vsq; ad talos attraxit, cothurnos subere subleuatos exuit. Interrogata quid ageret, quid sibi vellet hac nouitate, ad agonem (inquit) me succingo, nolo mihi impedimento sint panni luctaturæ ac morituræ pro Sacramento: in breui hac veste expeditior cōscendam superiorem Aræ crepidinem, illic pro Christi corpore corpus meum vulneribus obijciam, nec cedam donec impiorum bipennibus vndique perfossa cadam; quinimò precabor hostes ne vno ictu repente me conficiant, sed lenta crudelitate articulatim corpusculum hoc totum deartuent, inque modicissima frustula partes singulas comminuant, vt dum in me excarnificanda occupabuntur, differant saltim iniurias quas eheu! postea irrogabunt præsenti Sponso meo.

Hæc ita pronunciabat, vt ex oculorum scintillis, ex impauidi vultûs constantia, ex viuaci tono heroicæ vocis ceteroque gestu animosæ Viraginis facile conijceretur Rosam pro Eucharistico Altaris Agno leænam induisse: nec circumstantes fœminæ suismet credebant oculis, videntes Amazonem, quæ hactenus nonnisi viua mansuetudinis idæa fuerat. Mirabantur Virginem modestissimam in publico reuoluto circa humeros pallio, veste curta, proiectis crepidis, liberrimis brachijs, alto præcinctu, solisque Rosarij globulis precarijs ferociter obarmatam spe martyrij vltra lacessere fatalem horam, ac morti pugnacissimè minitari. Interim ipsa velut moræ iam impatiens

nunc

nunc experiri incessum, nunc ad Aram sacramque Hostiam, mox ad Ecclesiæ fores prospectare. si quà venirent hostes quibus velocior ad Altare conuolaret, certa ibidem occumbere; iam venis arterijsque omnibus bulliebat Virgini sanguis effundi auidus, verùm dum exspectat, dum agoni se præparat, dum socias exemplo, gestu, hortatu inuitat, nunciatur hostem longiùs abire à litore; & ita erat: nam Archithalassus morbo correptus receptui cecinerat, ac paulò post à suis in rupe portui opposita sepultus est. Rosa disploso aliorum metu cœpit verecundari ipsa de breuitate tuncatarum vestium, & vt decenter rediret domum, necesse fuit in prædicto sacello noctem expectare cum dolore erepti martyrij, quamquam gratularetur patriæ liberatæ, ac præcipuè inuiolatæ Templorum religioni.

Defuit ergo non martyrio animus, sed animo martyrium toties & ante & postea votis ardentissimis exoptatum; nam crebrò deflebat sortem suam, quòd pro conditione sexus infidelium regiones adire non poterat pro Christo millies mortem quæsitura: dolebat se non illis temporibus, locisque natam vbi tyrannica persecutio Christianorum sanguine orchestras, fora, amphitheatra purpurabat; inæstimabilis sibi videbatur illorum felicitas, quibus datũ fuerat vltima gutta sanguinis obsignare fidei characterem, sæpe cum gemitu dicebat familiari *D. Francisca Vrtado de Bustamante*: vtinam idonea ratio modusue occurreret adornandi fugam ad barbarorum prouincias, vt illic ab idololatris pro Iesv Christo immanissimè trucidemur. Deniq; cum aliud nõ poterat, oblectabat se imagine ac meditatione suppliciorũ, quæ sigillatim omnia pro Sponsi amore desiderabat in se experiri. Ità cupiebat cum sancto Martyre Ignatio mundus Christi panis inueniri pro illa charitate qua Christus *Panis Angelicus fit panis hominum*.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Rosæ eximius pro periclitantium animarum salute zelus.

QVæ tam masculè ardebat circa Mysterium quo verum Christi corpus velatur, non poterat mystica eiusdem membra negligere, sicubi videbat hæc ancipiti perdendæ salutis discrimini patêre. Nouerat æstimare animas ex infinito pretio quo redemptæ sunt: hinc quoties ad interiora meridionalis Americæ montana flectebat oculos, cruciabatur medullitus, illachrymans perditioni tot barbarorum qui post illa niuosa altissimarum costarum iuga formicatim innumeras sed inaccessas conualles populabant, auitâ adhuc idolomania obcæcati. Deplorabat inconsolabiliter vicinum Chili regnum, vbi dietim per myriades peribant animæ; ex quo feroces incolæ excusso Regis & religionis iugo redierant ad pristinæ gentilitatis vomitum. Nec solis suis occiduis Indis condolebat, sed quidquid nationum vastissimi Chinarum tractus, aut Orientis Imperia continent, Rosæ quotidiana plangendi materies erant. Optabat visceratim discerpi ac retis instar obpandi latissimæ viæ qua tot miserabiles animæ ruebant ad infernum. Hic nimirum spiritus erat Seraphicæ suæ Magistræ, quæ & ipsa optauerat (: si fieri posset) suopto corpusculo obturari gehennæ fauces, ne tam populosæ animarum cateruæ illuc deinceps immigrarent, suæq; frustrarent lytrum redemptionis.

Accidit, vnum ex Rosæ Confessarijs tractare de sua missione ad annunciandum vicinis Barbaris Euangelium.

Hunc itaque ambire Virgo, hortari, stimulare verbis ardentissimis, obsecrare seriò, nil metueret, maturaret iter, subueniret pereuntibus, Deo acceptius obsequiū præstari non posse, Apostolici pectoris & dignitatis id esse munus cui Diuina adsistentia deesse nequeat, denique in tanti sudoris mercedem ac solatium sat fore, si vel vnicum apud infideles infantem per Baptismi ianuam ad superos transmitteret. E contra ille experimentum quærens eius qui in Virgine loquebatur Christus, velut ambigenti similis extenuabat vires suas ceu tanto ministerio parùm idoneas, exaggerabat difficultatem operis, famem, sitim, ferarum pericula, æstum, lassitudines, exilia, demum & venena quibus gens illa truculentissima minimèque hospitalis in exteros Fidei præcones sæuire solebat. Verùm tamen subdebat, plurimū se præsidij ac spei in Rosæ orationibus, ieiunijs, ceterorumque bonorum operum fido suffragio collocasse. Hìc Virgo, tametsi de suis pijs operibus humillimè sentiret, nihilominùs vt iturienti quantacumque poterat calcaria figeret, concepta ingenti fiducia promisit vniuerso exercitiorum suorum merito se illi in sancta expeditione succursuram, dummodo is vicissim pro rata ipsam participem vellet totius spiritualis lucri quod ex infidelium conuersione erat reportaturus. Annuit Confessarius, vtpote sat conscius quanta coram Domino spirituum ponderatore esset Virgo, cum qua de mutuo fœnore paciscebatur. Sic tandem vtrimque ex pacto conuētum est, quòd Rosa huic Confessario medietatem cederet omnium fructuum quos interea ex toto bonorū operum exercitio se cōcumulaturam sperabat: ac vicissim ille dimidium lucri transcriberet Virgini ex conuersione animarum, quas sua prædicatione in viam salutis erat attracturus.

Eodem feruore spiritus nitebatur pia Virgo Religiosos viros (: quotquot aptos nouerat :) ad gentilium conuer-

sionem

sionem succendere: præsertim sui Ordinis Fratres rogabat, monebat, obtestabatur, vt hunc suos in literis profectûs intentione tempestiuus destinarent, hunc generosum, præclarum, sublimem studijs suis finem scopumque præfigerent, vt residuis Americæ plagis quidquid idololatriæ vsquam supererat profligent, vt in horreum Domini copiosos Indorum manipulos comportent, vt millenas animarum chiliades ab æternæ damnationis voragine eripiant; non nimis hærendum esse in subtilitatum apicibus, non languendum circa inutiles vocularum controuersias, malè locari tot scholarum labores, tot noctes insomnes, tot disputationum clamorosas raucedines, si tantis parta sudoribus eruditio proximorum saluti Fideique propagationi non impendatur, si ad metam inertis otij, ad vanitatem plausumque inanis pompæ, vel in temporario laureatæ frontis honore præsumidè conquiescat, oscitet, desideat. Asseuerabat graui feruoris impetu, se nisi fœminam natura finxisset, hoc primum in votis fuisse habituram, vt decursa studiorum literariorum encyclopædia se totam missioni Euangelicæ deuoueret, cupida adire gentes ferocissimas, belluinas, anthropophagas, dummodo suis Indis adhuc gentilismo implicitis opē ac remedium sua catechesi, sudore, sanguine impertiret. Nec sinebat Virginem tantæ commiserationis affectus quiescere, vnde rationem excogitauit, qua (: nisi morte præuenta fuisset) sperabat in Apostolicæ missionis negotio supplere per aliū quod per semetipsam præstare non poterat. Nimirum cōceperat animo adoptare sibi alicunde pupillum inopem, & vndiq; desolatum, quem à primis vnguiculis ipsa materno studio ad virtutem & literas educaret ex pijs familiarium sibi Matronarum eleemosynis: huic puero mox à teneris proposuerat firmiter ac sensim implantare auida Euangelicæ missionis desideria cum paruulo gradatim adultura, ac interim prouidere vt in pietate sacrisq; disci

plinis accuratissimè formaretur, donec grandior factus ac Sacerdotio ritè initiatus iam censeri posset idoneus operarius ad laborandum in conuersione gentilium. Tunc verò statuerat Virgo hoc vnicum ab alumno exigere diuturnæ alimoniæ maternæque solitudinis præmium, iret, properaret ad Gentes Christianæ legis ignaras, trophæum salutis in medio barbararum nationum erigeret, & quotquot posset animas à restibus diaboli strenuè explicaret. Hoc supplemento credebat Rosa vtcumque satisfactum iri generoso ardori suo, quo vltra fœmineam mensuram ac modum auida sitiebat salutem proximorum.

Nec tepidior ei zelus & cura fuit erga periclitantes Christianos, si quos nouerat aut per culpam mortalem à statu Diuinæ amicitiæ infeliciter excidisse, aut capitali aliquo vitio ad certum interitum illaqueari. Pro his verè miseris quotidie cruenta sibi infligebat verbera, gemebat, suspirabat coram offenso Numine, nullique parcebat lachrymarum sumptui, vt talibus sinceram scelerum pœnitentiam vitæque seriam emendationem à Deo exoraret. Aiebat, si quoquo modo sibi licuisset Prædicatoris fungi officio, vtique se opertam horrido cilicio, nudipedem, squalidam interdiu noctuque per omnes Limensium vicos, & compita circumlaturam crucifixi Redemptoris imaginem, & vbique per fora, per triuia, per angiportus identidem clamore lugubri vociferaturam: resipiscite, ô resipiscite peccatores, recedite à vijs pessimis quibus pecudum instar ducimini ad macellum stygij Lanionis, fugite, declinate lubrica infelicissimæ æternitatis præcipitia qui vnico eoque incertissimo fugacis vitæ momento distatis à gehenna, agnoscite periculum cui vos implicuistis, misereamini vestrarummet animarum oues perditæ, quas bonus Pastor per spinas & tribulos, per sudores sanguineos, per vulnera & crucem requirit vt saluet; ô festinate reuerti ad hunc propitium Redemptorem quem si

nunc

nunc spernitis, nulla supererit in inferno redemptio. Hæc plerumque misericors Virgo tam luculento efferebat pectoris incendio, tantoque inflammati cordis affectu, vt non rarò audientes compunxerit, neque iam Rosa priuatim inter familiares, sed Ionas inter Niniuitas videretur reipsa ordiri pœnitentiæ concionem. Aderat fortè P.Fr.Antonius Rodriguez titulo, gradu, officio Prædicator generalis: ad hunc conuersa Virgo pari tum feruore tum fiducia (quam regebant modestia & charitas) sic illum affata est: Aduerte ô Pater, quòd Diuina clementia te esse concionatorem voluit vt perditos ac obstipos peccatores ad frugem reducas. Igitur caueto, ne tuæ facundiæ diues talentum in plausibilibus acutorum conceptuum flosculis inutiliter consumas; apage hos inanium argutiarum calamistros, facessant theatricæ ostentationis cothurni & phaleræ, memineris à Domino te constitutum piscatorem hominum, robustius tibi laxandum est rete in capturam peccatorum; hoc age obsecro, hoc vnicum stude & conare, vt quàmplurimas flagitiosas animas vorticibus eximas, vt ab ima vitiorum charybdi perituros euoces, & ad salutaris pœnitentiæ securum litus educas.

Euênit, dum adhuc Matri cohabitabat Rosa, iuuenem genere quàm moribus nobiliorem *Vincentium Montesinum Venegas* in eadem platea haud procul à Rosæ ædibus sortiri domicilium. Is miratus Virginis eximiam pulchritudinem, at vnde certus nuptias sperari non posse, quærebat occasionem qua saltim oculos liberiùs pasceret in Rosæ pudicissima venustate. Igitur Matrem adijt, prætexens aliquot sibi ex tenui carbaso pretiosis collaribus opus esse, hæc se velle à Rosa confici, quam constabat eo opificio victum parentibus lucrari. Sedebat labori manuum cum puellis intenta Rosa, cui Mater innuit, audiret Vincentium, deque pretio ex more & æquo coram se conuenirent. Iuuenis coram Virgine sedere iussus comiter ex verba-

bano ritu sciscitari cœpit qui valeret; venisse se pro demandando opere conficiendorum aliquot collarium: petijt in singula quot vlnæ melioris telæ forent necessariæ, quibus impendijs quo loco aptiùs emenda materies, intra quod tempus absolui possit opus. At Virgo diuinitus edocta secretum quod corde premebat Vincentius, efflictim misereri cœpit fœtentis animæ, in qua stagnabant lubricæ iuuentutis impura desideria; oculisque cum gemitu in cœlum eleuatis, ô (: inquit) bone Iesv! quàm longanimis est patientia tua! tu verò nobilis Vincenti ignosce, & locum da veritati quam tibi dictura sum: longè alias quàm de collaribus cogitationes versat cor tuū; vis ingenuè tibi dicam ad quid veneris? at parco rubori tuo; iuueniliter agis, & doleo vices tuas. Dole etiam tu, ac resipisce. Mendacium est quidquid ad Deum non ducit, animi interimit quidquid carni petulanti lenocinatur. Agnosce Vincenti periculum tuum, corrige animum vanæ oblectationis nimio venatu districtum, stude cautiùs ambulare in semitis mandatorum Dei ne pereas: en quidquid coneris tegere, non latuit Sponsum meum intentio tua. Hac improuisa Virginis concione ictus Vincẽtius deiecit oculos, seseq; introspiciens aliquantisper obmutuit. Denique iam mutatus ab illo qui paulò ante fuerat, sic Virginem affatus est: sentio in te loqui Christum, qui solus me tibi sic detegere potuit vt intima praui cordis mei penetrares; cedo igitur pio & ignito hortatui tuo, sequar inuitantem ad meliora Deum, tu illum mihi propitiū fac reddas, vt quod hodie in me cœpit perficiat. Addidit Virgo suarū precū fida subsidia, comiterq; dimisit hominem, qui exinde iuuenilibus desiderijs valefaciens grauem ac sobriam viuendi rationem instituit, adeo vt singulis octiduis minimùm semel animam suam pœnitentiæ Sacramento expiare, ac Diuino epulo reficere adsueuerit, lætus incidisse in Rosam, quæ & cœlitus infelicis animæ suæ statum

tùm didicerat, & salubres aculeos seriæ compunctionis nouerat opportunè suffigere minùs exspectanti.

Prodigium erat si qua persona cuicumque vitio obnoxia Rosam accessisset nec ab ea melior discessisset. *Maria de Messa* pictoris *Medori Angelini* coniux impatientiæ ac præcipitis iracundiæ pugnaci morbo iam penè sibimet ipsi facta erat intolerabilis: quauis re minima turbabatur ac turbabat, manu prompta, minax clamoribus, & sonora rixandi intemperie totarum ædium implacabilis tempestas. Detumescente animi procella dolebat interdum, ac damnabat ipsamet suæ ferocitatis effrenem impotentiam, at biliosa complexio & longa assuetudo callum vitio induxerant. Aliorum suasu an casu incertum, semel Rosam in hortensi cellula degentem inuisit. Confestim Virgo arrepta occasione grauem ac neruosum de tranquillitate animi sermonem instituit, breues ac salubres adquirendæ mansuetudinis aphorismos præscripsit, æquanimitatis ac patientiæ apta consilia ingessit, sicque instructam à se dimisit. Mira res: fœmina ab illo die sedatior ac mitior visa est induisse tractabile pacis ingenium, tolerabat corde quietissimo domesticos tribulos ac molestias, & si repètino aliquo flamine succendebatur bilis, hanc sola recordatione mansuetissimæ Virginis mira facilitate sopiebat, breuìque eò peruênit in patientiæ studio, vt iam vltro à Deo plùs ac plus aduersitatum postularet. Sanè Rosam verecundæ taciturnitatis amantissimam solus animarum zelus disertam fecerat, nec vmquam ei facundia defuit qua sequelam virtutis fugamque vitiorum efficaciter persuaderet.

Virum quemdam professione Religiosum illa non minùs sordida quàm fatua ac monstruosa fumantis *Tabacci* ingluuies vsque ad præsentissimam corporis animæque perniciem deduxerat, ita vt de vtriusque remedio conclamatum ferè putaretur. Os homini intus omnino fuligineum

gineum, camini speciem referebat, olidæ nares mucebãt cremore fauillaceo, atra nebula vexatum cerebrum stillabat in pectus, & obstructis pulmonibus raucum asthma vocalem obsidebat arteriam, nec tamen cessabat miser à noxio suctu accensæ fistulæ. Protestabatur Medicus, dissuadebant, rogabant amici, demum Prælati regulares seuerissimis inhibitionibus addidere mulctas, præcepta, dirarum ac censurarum fulmina, sed in cassum, quia contumax vitium triginta & trium annorum possessione ac mora nimiùm inualuerat, nec videbatur aliud pereunti superesse remedium, nisi quòd Rosa post tot aliorum hortamenta, consilia, inuectiuas, post tot Superiorum correptiones, minas, clamores, suam exsereret ardentioris facundiæ mirabilem suadam, hominique loqueretur ad cor, & eius saltim animæ salutem omnipotenti Numinis dexteræ cõmendaret. Facile annuit Virgo miserta periclitantis, maximè quòd sciret, ipsum non iam obstinatione voluntaria, aut obedientiæ contemptu, sed sola infirmitate resistendi violento ac annoso vitio sic obbrutuisse in absurditate intemperantiæ omniũ vecordissimæ. Et ecce, à Virginis alloquio vix quinque dies effluxerant, quando Virum inuasit omnimoda *Tabacci* nausea, mox & horror, ac vehemens abominatio, ita vt deinceps non modò facillimè sese abstinuerit sorbitione tubi cretacei, sed neq; ampliùs sufferre potuerit odorem huius infaustæ fornaculæ, quam delicijs & cupedijs humanæ fatuitatis accensere is solus potuit, qui Iob 41. sic depingitur: *de naribus eius procedit fumus sicut olla succensa*; & denique hic etiam per Europam inuenit qui secum fumos helluentur. Rosa in vnico sanauit hanc insaniam, curatura plurimos vbi ritè fuerit implorata. Neque hic stetit Virginis beneficium, simul cum vitio inueteratum asthma pectoris, hæmorrhagiam, flatuũmque tormina depulit, quibuscum miser illa per annos plus-minus xiv. fuerat colluctatus. Quin &

vsque

vsque ad animam transijt energia saluberrimæ correctionis: nam mens illa ad sobrietatem mirabiliter reuocata, cœpit tractare attentiùs æternæ salutis negotium, emundare conscientiam, reformare ignauos mores, veternum excutere, gratulantibus cunctis qui vmquam antea in tabe illius vitij putrescentem defleuerant. Nempe sic Rosam exaudierat qui nouit totum hominem sanum facere in Sabbatho.

Vnum addidero & finiam P. F. *Petrus de Loaysa* Dominicanus probè conscius zeli & charitatis qua flagrabat misericors Rosa in opem periclitantium proximorum, indicârat Virgini, decumbere in Cœnobio cumque mortis angoribus trepidè luctari N. eiusdem instituti Religiosum à Medicis pridie derelictum; addebat torqueri ægrū vrentibus scrupulis, affligi non certitudine vicinæ mortis, sed incertitudine vitæ melioris, eò quòd meritis se vacuum agnosceret, contremiscere pauidum, ac sudare ad continuam seueri Iudicis, quem aditurus erat memoriam, denique subuerendum esse, ne nimia formido grauiori periculo implicet desolatum. Intimè hæc sauciabant cor Virginis prompto compassionis affectui tam flexile ac morigerum: vnde actutum iniunxit Petro, infirmum adiret, suoque ex nomine iuberet fidentiùs sperare de immensa optimi, & benignissimi Numinis misericordia: se quidem precaturam pro felici ipsius transitu, at simul ex nunc offerre se de suorum piorum exercitiorum qualicumque censu quidquid moribundo ad supplendam meritorum vacuitatem opus sit, imò totum is sibi vendicet, & si quod bonum opus à Rosa vmquā per totam illius vitā hactenus prodierat, integrè à se in ægrum dono liberrimo translatum velle, hoc ipse velut suum Iudici exhibeat, desinatque interim abiectè & humiliter sentire de magnifica liberalitate Altissimi. His ad plenitudinem solatij adiecit, velle se (: modò Deus permi-

 serit

serit) ab obitu conueniri à defuncti anima, vt si fortè vlterioribus suffragiis eguerit, statim adiuuetur. Fideliter vniuersa ad infirmum retulit Petrus, & confestim immodicus ille pauor gaudio lætioris spei locum cessit, acceptauit æger munificam Rosæ largitatem, haud ignarus quantum opulentiæ in dono tot meritorum lateret, sicque munitus demum salutaribus Sacramentis, conceptaque ingenti salutis fiducia tranquillum, placidum, serenum spiritum reddidit Creatori, pactus ante cum Petro, quòd tam ipsum, quàm Rosam à morte inuiseret, si eam sibi facultatem Dominus indulgeret. Verùm post fratris decessum non leuis cura momordit Petrum, quid esset, quòd iuxta condictum defuncti anima non comparebat. Sed exemit solicitudinem Petro secura Rosa, dixitque cum defuncti anima feliciter ac bene agi, iam illam regioni lucis adscriptam frui perenni refrigerio, vt ei nequaquam opus fuerit redire ad alterutrum, pro stipe suffragiorum emendicanda. Nimirum tanto viatico illam hinc abeuntem ditârat profusa misericordis Rosæ liberalitas, cui nil tam pretiosum aut charum esse potuit, quod animarum saluti non impenderet.

CAPVT XXIV.

Rosa pro modulo facultatum coporalibus misericordiæ operibus proximos iuuare satagit.

MIrabitur, quisquis legerit, Rosæ pauperrimæ funus publicis mendicorum Limensium eiulatibus, threnis, lachrymis fuisse celebratum, vociferante egenorum turba, veram pauperum Nutricem ac Matrem fato acerbissimo & præmaturo sibi ereptam fuisse. Quid enim tenuium parentum inops filia partiri alijs indigentibus potuit vix sibi alendisque genitoribus sufficiens? & tamen sibimet necessaria subtrahens dispersit, dedit pauperibus, ac memor cœlestis Lapicidæ qui (: vt relatum supra Cap. XI. inter dotalia pacta solicitudinem alendorum parentum à Rosa in se transtulerat, ipsa de consensu Matris manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem, cum his diuidendo eleemosynas, quas insperatò receperat.

Semel cuiusdam occulta seu arcta necessitas ad Virginem relata fuit, sed cum aliud vnde subueniret ad manum non esset, octo dierum alimoniam (: contenta interim solo pane & aqua) sibi detraxit pro egentis subsidio. Alia vice Gaspar flores Virginis Pater sat grande volumen candidioris telæ (: donatum an emptum nescio) domum attulit, vt inde coniux Maria de Oliua sibi

gregique tot filiorum de omnibus quæ ad munditiem spectant copiosiùs prouideret. Illa sciens filiam Rosam pro ægritudinum frequentia ac munditiei studio pluribus ex eodem lino indigere, seorsim huic notabilem illius telæ partem (xxxvi. vlnæ erant) attribuit, vt ipsamet sibi pro arbitratu ad vsus proprios sudaria, pepla, fascias, gremialia, vela, mantilia; tegmina, vittas, ceruicalia, mappas, omnemque necessariam candidi nitoris supellectilem formaret ac sueret. Rosa, vel admirata munus tam copiosum & affluens, vel vt humilliùs parenti gratias ageret, mihine (: inquit) omnem hanc lini portionem donas Mater? respondit illa: Tibi filia, vtere prout lubet, fac inde quæ vis. Arripuit Virgo postrema hæc verba, statimque nec palmo illius telæ retento sibi, totam donauit secretò duabus Virginibus tam genere, quam virtute nobilibus, at pauperrimis; quasque nouerat clam domi ingentem rerum omnium penuriam pati. Mater vt vidit filiam nil minùs quàm de conficiendis sibi linteis cogitare, suspicata quod erat, causam quæsiuit, cur traditam sibi telam candidam, subtilem, bonam tardaret suis aptare vsibus; respondit filia: iam aptata est, vt aptari meliùs non possit, quinimò nunc primùm illa decorè canduit, ex quo in eleemosynam conuersa est. Replicuit Mater, at ego tuis impendi vsibus præceperam, solicita ne quid deesset quando infirmaberis. Subrisit Virgo, & nonne (ait) potestatem mihi disertè fecisti vtendi vt vellem? vsa sum, nec mihi deinceps vbi decubuero ex morbo, quidquam defuturum puta, Dominus abundè prouidebit. Ita planè accidit, nam paulò post à maternis ædibus translata in Dominæ Mariæ Vsetagui contubernium pietate Matronę linea supellectile adeo non eguit, vt etiam abundarit. De hac Virginis in diuinam prouidentiam admiranda fiducia seorsim Cap. seq.

Possidebat Rosæ Mater in suo mundo muliebri duas

pallas

pallas, seu oblonga & à vertice in terram vsque demissa pallia, fœmineum ac decens tegumentum quotiescumque proceditur in publicum. Horum alterum domi fortè in sedili à Matre depositum conspicata Rosa liberè corripuit & inopi cuidam Virgini donum fecit. Mater vbi frustra totis ædibus suum requisiuit pallium, suspicionibus indulsit, pene vsque ad temerarium iudicium, quòd vicinorum aliquis clam irrepsisset domui, pallamque neglectim à sede pendulam sublegisset. Filia ne quos innocentes oneraret furti imputatio, lepidè affata Matrem, quid (: inquit) iacturam tuam incertumque autorem dubitabunda incusas? ecce me pallij tui furem domesticam, sed innoxiam, quia plus tibi proderit amissa palla, quàm si intactam possideres. Hanc interim ego donaui Montoyæ pauperrimæ, quæ quòd huiuscemodi veste careat, Ecclesiam decenter adire, missisque & concionibus adsistere non potest. Tibi ô Mater alterum superest pallium nouum adhuc ferè intactum, quod priusquàm vel modicùm veterascat, Diuina bonitas non vno sed pluribus te pallijs ditabit. Euênit quod Virgo prædixerat, nam exigui temporis interlapsu vir illis in ædibus numquam antea visus nec aliunde cuiquam illic domesticorum notus intrauit, Rosæ Matrem poposcit, eidem xl. libras argenteas pro nouo pallio coemendo porrexit, abijt. Similiter ijsdem ferè diebus *D. Maria de Sala* vltro per famulum misit serici subtegminis aptam materiam quanta conficiendæ nouæ pallæ sat erat. Denique eiusdem materiæ totidem vlnas quæ pallio muliebri sufficerent, deuota persona obtulerat Limano Fratrum Prædicatorum Conuentui, hic Rosæ Matrem ea donauit: sic intra pauculos dies Maria de Oliua pro vnico suo pallio quod Rosa egenæ Montoyæ dederat, tria recepit noua ac meliora, didicitque animosiùs fidere tum vaticinio filiæ tum prouidi Numinis largitati.

Extra

Extra mœnia in extremis Limanæ vrbis pomœrijs habitabat *Ioanna de Bobadilla & Azeuedo*, Virgo illustris parentelæ, sed orphana, ac virtute quàm censu ditior, nam amissis parentibus in arcto res erant, miseramque; sat premebat occulta frugalis œconomiæ angustia. Accesserat in afflictionis cumulum vorax & purulentus sub mammilla cancer, qui liuidis ac tabificis incrementis vergebat in carcinoma, & tardante remedio exitium minabatur. Ioanna tàm inops consilij, quàm periculo & calamitati impar non inueniebat rationem qua discrimini occurreret citra peius discrimen: nam vt eò vbi habitabat vltra amnem, quotidie accerseret ex vrbe Medicum, obstabat viæ longinquitas; nec enim tunc (: vti hodie) Limæ amplitudo vsque ad illa vlteriora trans fluuium spatia procreuerat; siue ad lentam curam migraret tantisper in Ciuitatem, deerant peregrinæ & inopi sumptus quibus semestre hospitium conduceret. Fuit qui gratis offerret ædes suas, at honesta & timida virgo se ignotam ignotis credere noluit. Demum oranti in templo sancti Dominici Rosæ innotuere omnia, sibique hanc desolatam & perplexam reseruari mox intelligens, modum quo subueniret promptè inuenit. Ioannam secretò adijt, metum anxietatemque ponere iussit, vacare in maternis ædibus locandum pretio conclaue idoneũ & vsui peropportunum, eò concederet, ac de menstruo locationis sumptu paciscere tur cum Matre, sibi deinde curam procurandæ solutionis totam relinqueret. Paruit Ioanna, & insperatum beneficium verecunda hilaritate acceptauit. Hilarior tamen fuit Rosa, quòd talem nacta esset cui tam occultè & piè viscera suæ misericordiæ impertiret; sicque fidens Diuinæ prouidentiæ repetit quod in singulos menses clam Ioannæ adferret in exactam solutionem hospitij, pacta duntaxat silentij fidem. Post menses quatuor aut quinq; Ioanna integrè conualuit, suumque foris habitaculum

sana

sana repetijt, hoc vnum dolens, quòd hospitæ palàm referre grates minimè liceret. Verùm post Rosæ obitum soluta promissæ taciturnitatis vinculo beneficium liberrimè omnibus prædicauit.

Rosæ quoad Matri conuixit, nil iucundiùs accidere poterat, quàm si permitteretur cuiuscumque sortis aut conditionis pauperes personas morbis afflictas paternis inferre ædibus, vt illic suisinet manibus assiduè ministraret languentibus, nec solius tecti, cubilis, strati, sed & medicamentorum, ciborumque solatio egentes affatim reficere conabatur. Sicubi in vicinia aut nota domo rescisset quodcumq; vile mancipium ex ægritudine decumbere ac negligentiùs haberi, sibi confestim illius deposcebat curam, multisque precibus exorabat Matrem, annueret languentem in suas ædes deportari ad curam solicitiorem. Recusabat interdùm austera parens, quòd existimaret filiam raró sanam ac iugiter valètudinariā priusquàm in aliorum curam se intromitteret, debere charitatis ordinem à semetipsā auspicari, suæque magis quàm alienæ valètudini prospicere. Subinde tamen ne misericordem immisericorditer contristaret, ei indulsit pro domestica sua tenuitate operari quæ posset, non quanta vellet. Mox illa primò obuium mendicabulum inuitabat ad lares proprios, huic abstergebat, vngebat, alligabat purulenta vlcera, huius mundabat vestes, reficiebat laceros pluderones, repurgabat subnatas plicatim sordes, lauabat pedes & impetiginosum verticem, nulliq; ministerio deerat quo illius fami, siti, pressuræ leuamen adferret. Nec (: quod ferè illi regioni præter morem est:) vllum Virgini discrimen erat originis aut nationis, quin ex æquo & indifferenter egentibus Hispanis & Indis, Aethiopibus, candidis, mixtisque (: quas *Mulatas* vocant) prompta charitate succurreret. Pari commiseratione vernaculas, peregrinas, seruiles, ingenuas, notas, ignotas, agrestes, & indigenas pro-

prosequebatur, solo euidentioris indigentiæ respectu habito. Inter has verò mendicas ac miserabiles nulla tam pannosa aut sordida, nulla tam deformis aut vlcerosa, nulla tam aspectu horribilis aut intolerabilis fœtore, quã Rosa vel dedignari posset, vel præ nausea auersari. Nulla ægritudo tam putrida ac fœda, nullum vlcus tam tetrum aut saniosum, nulla scabies tam crustosa aut fluida, cui Rosa medelam, famulatum, curam offerre, cui virgineas admouere manus, dimouere spurcitiem, applicare, mundare, mutare emplastra defugeret. Hac ambitione pia Virgo obibat mulierum valetudinaria quotiescumq; honestæ comitiuæ aderat occasio, quærebat per ambulacra infirmas præ ceteris horridas magisque porriginosas, his mira alacritate componebat lectulum, eluebat vasa, parabat edulia, neque tam vile, tetricum, abiectum obsequium commodari infirmis poterat quod non ipsa vltro prensaret.

Accidit die quadam, ab infirmæ mulieris cura Virginem tantisper ad maternas ædes diuertere: sensit curiosa Mater in veste filiæ insolitam mucidi putoris graueolentiam; inde coniecto in illius togam attentiori oculo notauit hinc inde, respersim aliquid purulentarum sordium fortuitò adhæsisse pannis ex aliena sanie, quam Virgo in detersione vlcerosæ mulieris inscia contraxerat. Indignata parens substomachabatur filiæ, quorsum (inquit) hæc tuæmet incuria? non quidem ad hoc tibi religiosus iste candicat amictus vt eum alienis spurcitijs deuenustes; neque Te Rosam appellauimus vt sic oleres; quãdo te murinis ac suaueolentibus chirothecis vti iubebam, repugnasti paruula, at nunc adulta si musco fragrare non vis, musco saltim ne fœteas alieno. Subrisit Virgo, blandèque subintulit: Christi bonus odor sumus dum ministramus infirmis; charitas delicata non est, nec proximum fastidit, memor nos omnes ex eodem esse luto ac cœno; mor-

talitate hæreditaria cũcti putrescimus, nec est qui suæ corruptionis non circumferat sentinam: itaque Mater parum putato, quòd tunicam obiter maculaui improuida, longè fœdiùs ipsum Redemptoris vultum rheumata, sputa, saliuæ turpium carnificum pro nostris sceleribus deformarunt.

Aliud in hoc genere vix imitabile præstitit Rosa quod silendum non est. Decumbebat in ædibus viduæ D. *Isabella de Mexia* quædam ex domesticis famulabus putri humore febriumque æstu prætumida; huius ministerium & curam vtpote in familiari domo permissu Matris sibi Rosa assumpserat. Contigit ex medicinæ consilio ægrotanti phlebotomiam adhiberi, extractumque venâ sanguinem in angulo seponi dum Medicus ad eum inspiciendũ rediret. Tardauit is vltra biduum, atque interea sanguis ab ipsâ scaturigine iam notatus de putredine horridiùs obputruit, seroso virore, flauis nigrisque maculis ac ramosa sanie vndequaque pinguis & decolor. Tandem adfuit Medicus, obiterque examinato sanguine ac notatis in eo periculosi morbi critirijs fœtentem massam de more proijci imperauit. Rosa pro compassionis affectu diligentiùs peluim qua coagulus sanguis asportabatur intuita, sensit ab imo fundo sibi euerti stomachum, alterari in faucibus saliuam, totisque se visceribus in vomitum propendere. Dissimulauit vt potuit, famulumque properè cum pelui abeuntem rogauit hanc sibi ferendam tradi, se non tantùm vacuaturam quod inerat, sed insuper vas ipsum nitidè mundaturam. Facile consensit homo tali se putore exonerari: at Virgo sibimet indignata quòd horruisset, cũ pelui clam secessit in angulum foras, ibique semetipsam durè obiurgans: itane (inquit) strenuè ac seriò studuisti dilectioni proximi, vt nauseæ tibi sit miserabilium infirmitas? hoccine te docuit Seraphica tua Magistra! sic nondùm didicisti omni hac putredine te viliorem esse ac pu-

tridiorem? veni delicata, veni tenellula, experire meliùs, disce pleniùs num te deceat sic fastidire miseram & coæqualem tuam, in quâ non minùs quàm in te ipsa splendet imago tui Creatoris. His cum fremitu in se prolatis (: obstrue nares lector:) peluim ori apposuit, totumque illum saniosum cruorem (: dicam, an cruentam saniem) ausu heroico sensim epotauit; mox panno, ne quid in labijs residuum notari posset, os absterſit, ac peluim elutam, defricatam, nitidam reportauit. Latuit eius Matrem generosum facinus, at Isabellæ (: Deo mirabiliter disponente) innotuit, quæ & pannum quo Virgo labia deterserat, fortuitò demum inuentum studiosiùs in facti memoriam asseruauit. Deinceps nemo (: opinor) dubitabit, Rosam B. Catarinæ Senensis fuisse germanam Discipulam.

Hinc sanè credibiliora fiunt, quæ sequuntur. Quæstori Gundisaluo tum communione officij tum pari virtutis & amicitiæ studio necessarius intimèque familiaris erat *Ioannes de Tinto Almanza* Regiæ (: quam vocant) Cameræ Chartophylax & Quitensis Tribunalis supremus Circitor, vir pietate ac religione spectabilis. Hic vt erat in Quæstoris ædibus frequens ac penè domesticus, ibidem ex negotiorum occasione Rosam persæpe viderat, sæpiùs de illius sanctimonia vitæque singularitate mira audierat, ita de Virgine sublimiter, vt dignum erat, sentiebat, præsertim quòd sciret, Gundisaluum Rosæ precibus meritisque pluries grauissimis infirmitatibus fuisse liberatum. Contigit Ioannem ex cruciatibus stomachi periculosè ægrotare, ita vt accito Confessario tamquàm vitæ incertus animam per exomologesim duxerit expiandam. Interea memor viscerum charitatis quibus erga ægrotos nôrat Virginem abundare, summis precibus egit per Quæstoris coniugem, vt Rosam adduceret in tanto sibi periculo bene precaturam. Euicit tandem illa accedente Confessarij nutu, vt Virgo Quæstoris vxori se comitem fore promitteret ituræ ad

ægrum

ægrum inuisendum. Obstabat, quòd Rosæ pro pudore virgineo durum & insolitum erat viri quamquam familiarissimi & infirmi subire conspectum; at superabat eum pia commiseratio quæ negare iusta solatia ægris nesciebat, tum humilis obedientia, quam Rosa *Mariæ de Vsategui* velut secundæ matri deberi agnoscebat. Itaque his tuta præsidijs cum honestissima Matrona & pedissequis in viam se coniecit, priùs tamen ad Aedem Sancti Dominici Missæ sacrificio interesse voluit, ac interim præmisit qui nunciaret ægro, se, vti petierat, à templo mox ei cum Matrona adfuturam. Sensit infirmus illomet puncto temporis quo nuncium acceperat, dolores suos mitigari. Intrauit deniq; Rosa iacentis cubiculum, salutauit ægrum sed ea cõpassionis ac misericordiæ dulci affluentia, vt nec circumstantibus sanis ambiguum fuerit loqui in modestissima Virgine Deum totius consolationis Verùm Ioannes vultu Rosæ obseruato notauit in eodem maiestatem Angelicam, tesseram pacis, & viuam spem incolumitatis. Nec mora; confestim omnis dolor euanuit, infirmum somnus qui omnino diffugerat, blandè corripuit, mox altùm obdormiscens (: Virgine interim cum comitibus domum reuersa) integrè sanus euigilauit. Compendium id fuit, quo Rosa celeri adiuta miraculo nec deesset operi misericordiæ, nec in alienis ædibus præter Virginum morem diutiùs hæreret. Nec minor ipsi cura fuit citissimè abeundi, vt plausum effugeret quem meritò timebat.

Plura huiuscemodi curationum miracula in alium tantisper locum tempusque differo, hìc vbi de sola Rosæ misericordia agitur, vnum adijcere fas esto, sed lepidum, nam vsque ad bruta animantia clemens Rosæ suauitas & tenera extendebatur commiseratio, siquidem teste Salomone Prou. 12. *Nouit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia*. Erat *Mariæ de Oliua* in suo domestico gallinario miræ pulchritudinis pullus gal-

linaceus, ludebat in eius tergore, & alis versicolor & amoena striatarum plumarum varietas, collum quædam velut purpura decorè incinxerat, postrema corporis pro pennarum arcuata venustate in iridem videbantur desinere, denique toti domui vna hæc speciosa bestiola in delicijs erat, gaudebantque omnes hanc à Matrefamilias nutriri, & asseruari in spem sobolis quando creuisset, nam sperabatur illi simillimos fore pullos, quos procrearet. Creuit pullus, sed ea inerat ventricoso pigritia, vt iugiter cubarit humi, & vix vmquam visus sit vltro in pedes attolli, numquam auditus cucurire. Pertæsa Mater, quòd crederet frustra ab ignauo progeniem exspectari, in mensa coram marito, & filijs constituit illo vespere pullum cæterà inutilem iugulare, ac postridie comedendum apponere. Hìc adstans Iuuencula Rosa miserta est bestiæ, & innocenti simplicitate conuersa pueriliter ad auem, *Canta* (: inquit) *mi pulle, canta ne moriaris*. Vix puella verbum protulerat, cum sub oculis omnium pullus repente assurrexit in pedes, alisque fortiter excussis canorè & hilariter cucurriuit. Mox altis ac prætumidis passibus totum conclaue perambulans ad Rosæ nutum pluries toto distento pectusculo alacriter cantauit. Risere quotquot aderant, reuocata subitò mortis sententia, plaudebat cantu repetito pullus cum plaudentibus, spatiabatur velut altè præcinctus, colloque arrecto stridulus idemtidem renouabat domesticorum acclamantium cachinnos. Exinde sæpius per diem sonoris cantibus impleuit viciniam, numerabat vices familia & nonnumquàm quindecies cantasse breui horarij quadrantis spatio deprehendit. Neque spem Matrisfamilias fefellit, cui nimirùm paulò post à pulcherrimo hoc gallo pulcherrimi fuere pulli. Tantùm vel in bruti animalis salutem valuit vnica vox miserentis Rosæ. Profectò & hic quæri posset, *quis dedit gallo intelligentiam*, qua obediret sanctæ puel-

læ iubenti iugulum dare cantui, ne daret cultro? sed ad grauiora.

CAPVT XXV.

Rosæ magna in Deum fiducia, crebrò in suis suorumque necessitatibus explorata.

A prima pueritia Rosam suam præuenerat Christus in benedictionibus dulcedinis; edocens confidere in adiutorio Altissimi, vnde per totam deinceps vitam securissima erat, se iugiter in protectione Dei Cœli commorari. Hinc tantopere afficiebatur initio Psalm. 69. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.* Hunc versum iugiter ferebat in ore, hunc inter labores manuum submissa vocula suauiter cantillabat, hunc sedens, stans, ambulans deuotissimè iterabat, nec satiabatur frequenti illius repetitione, præsertim cum aliunde resciuit postea, eumdem versum Beatæ Catarinæ Senensi perpetim in vsu, ac delicijs fuisse. Rogabat interdum Latinam horum verborum emphasim doctiùs ac profundiùs sibi enucleari, sed numquam in talem incidit interpretem qui meliùs ipsâ intimam faui huius dulcedinem aut experimento nosset, aut aptis indicijs explicaret. Interrogata, cur ex tot millibus vnicè hunc versiculum amasset præ ceteris, respondebat, Seraphicæ Matris suæ totum illo solatium contineri, singulas huius syllabas turgere quodam arcano succo familiaris in Deum confidentiæ, nec suo palato aliud his tam proprijs verbis sapidius posse occurrere.

Tria

Tria potissima erant, de quorum assecutione Virginem dubitare non sinebat cœlitus concessa fiduciæ certitudo. Primum æterna sua Beatitudo, alterum perpetua & numquam interpolanda Dei amicitia, postremum infallibilis ex alto succursus in quibusuis tum necessitatibus tum repentinis periculis. Transeundum per singula.

Quærebat Sponsi pietas occasionem, qua charam Virginem priuilegio singulari securam redderet æternæ *felicitatis*; quapropter semel eam permisit nonnihil concuti pauida formidine circa prædestinationis suæ arcanum omni animæ tremendum. Angebatur innocens Rosa considerans perire se posse, caligabat trepida recogitans iudiciorum Dei abyssum multam; sed non tardauit *festinus* ad adiuuandum Dominus, quin cor illud contritum & humiliatum opportunè recrearet, blando affatu sic eam alloquens: *Filia, ego neminem condemno, nisi volentem condemnari; igitur ex nunc tranquillo animo esto.* Dici non potest quàm sublimem, inuictam, solidam fiduciam *hæc* paucula cordi Virginis impresserint, plus *enim ipso* proferendi modo quàm verbis sibi significari intellexit, nec deinceps eam permisit Sponsus in æternæ salutis anchora fixam vllo incertitudinis fluctu turbari.

Doctor Ioannes Castillus aliquando inter alia sciscitabatur ex Virgine, an Prædestinationis suæ certam notitiam cœlitus reuelatam accepisset? rudis iuuencula hæsit ad *prædestinationis* scholasticum vocabulum, cuius propriam vim, ac etymon haud satis assequebatur, nec de illo aliud audierat, quàm significari mysterium impenetrabile, nec temerè vlli mortalium perscrutandum. Itaq; simplex ac timida negauit tandem, quidpiam sibi innotuisse de Prædestinationis subtilissima notione. Verùm vbi prudens examinator per idoneas periphrases dilucidiùs quid sciscitaretur explicuit, Rosa diffiteri ampliùs nec debuit nec potuit, superna illustratione admodùm tempe-

pestiuè se didicisse, quòd ab æterno electa erat ad cœlestem gloriam, idque miro Dei beneficio se tanta certitudine tenere, vt limpidiorem huius reuelationem nequeat desiderare. Manifestiùs hæc patuere in vltimo Rosæ moribundæ decubitu, siquidem felicissimi sui transitûs ad beatam requiem adeo certa erat, vt etiam præscierit ab omni purgatorii mora immunem se fore. Cumque non nemo præsentium dixisset, prægrandem & omnino rarissimam esse hanc gratiam, fat prosperè agi cum animabus hinc migrantibus dum pro residua mortalis vitæ scoria detergenda ad purgatrices flammas mittuntur, se sibi id optare animitus: statim Virgo præ ingentis fiduciæ alacritate se ipsa robustior animosè respondit: ego verò Sponsum habeo qui prægrandia & rara dare potest, neque pusilla aut mediocria duntaxat per diffidentiam ab illo speranda sunt. Hinc vicinam mortem non aliter ac certam Paradisi ianitricem læta aspexit, nam vt primùm Rosæ denunciarunt medici naturam succubuisse morbo, nec aliud restare præter decretorium diem, impauida nihilùmque turbata respondit, oppidò se lætari tam grato nuncio, solùm mirari se, cur metuerint citiùs exspectanti indicare.

Memorabilius est quod Rosam dum hortensem suam cellulam incolebat, salutis æternæ securam reddidit. Orabat Virgo, & in mentis excessu vidit circa se vndique solum conspersum rosis. Admiranti vnde vertam repentinum adfloruisset, en conspicuus adfuit paruulus Iesvs purissimæ Genitricis innixus vlnis, ac Rosam blandè compellans iussit extemplò sparsas rosas in repandam sinuosæ vestis laciniam colligere. Collegit illa quas potuit, sinuque pleno se stitit Diuino puerulo; Is ex omnibus vnicam sibi in donum poposcit, quæ gratanter acceptam subintulit: *hæc Rosa tu es, huius prouidam curam mihi assumo, tu de reliquis vt magis volueris disponito.* Intellexit

Virgo

Virgo sapiens quorsum delicati Sponsuli verba tam seria ac pretiosa tenderent, gaudebat se teneri in dextera Saluatoris velut Rosam electam; meminerat de quibus ille promiserat, Ioan. 10. *Non rapiet eas quisquam de manu mea, ego vitam aeternam do eis*. Porro præ magnitudine gaudij, quòd se videbat Rosam acceptabilem tutò vernare in pugillo Paruuli, nesciebat nec anxiè quærebat, quid de reliquis ipsa Rosis ageret, nisi quòd breui consilio subitaneum inde sertum confecit, ac cœlesti Infanti reuerenter imposuit, qui Virgini suauissimè arridens data benedictione disparuit. Suspicata est postmodum, rosis ceteris quas per terram sparsas viderat, significari pientissimas Virgines per Limam sparsas, quas tandem aliquando colligi oportebat in nouellum sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium, vt illic religiosæ professionis nexu votiuo colligatæ Sponsum Virginum casto famulatu coronent, vicissim ab illo gloria, & honore coronandæ. Ità accidit, verùm nonnisi post Rosæ obitum. Qua de re infra loco proprio Cap. XXVI.

Pari imperturbabilis certitudinis fruebatur solatio felix Rosa in securitate gratiæ, Diuinæque amicitiæ: nam præterquàm quòd post quindecennales illas horrẽdarum obtenebrationum eclypses (: de quibus supra Cap. XIII.) quotidie in suo ad diuinam vnionem reditu noua illustratione comperiebat sese in Sponsi fauore confirmatam, alijs quoque vicibus Rosæ promissum fuit à Domino nũquam se permissurum quòd vel ad momentum dulci amicitiæ suæ fœdere excideret. Quidam ex Virginis Confessarijs dono tam inæstimabili tacitus adstupuit. Is erat P. Fr. Petrus de Loaysa Ordinis Prædicatorum, qui cupiens euidentiùs experiri, quàm firmiter in tantæ promissionis fide sibimet constaret Virgo, in quadam eius Confessione rem puerilem ac minimam cœpit attollere tamquam dubiam, ac soliciciori dignam examine, visurus quid impro-

prouisus nec fortè inutilis hic terror operaretur in Virgine, quam tanta (: vt nouerat) Diuinæ gratiæ securitas possidebat. Mirabatur cordata Rosa inusitatum rigidi censoris amphibolon, permisitque illum ad satietatem loqui. At demum certa se Dei amicitiam non violasse, animaduertit quo tenderet illa ambiguæ explorationis occulta industria: vndè præfata veniam modestè replicuit: iustè moneor cum metu & tremore salutem meã operari; atq; vtinam sìc operer vti debeo; peccatrix sum, equidẽ fateor, & vt fatear hìc prouoluor. Verùm (: quę Sponsi mei summa est benignitas intra me sentio tam infallibiles suæ erga me non interruptæ hactenus dignationis syngraphas, vt faciliùs mihi persuaserit quiuis me saxum esse aut paleã, quàm quòd dulce Numen à me auersum sit. Mi Pater, neque si vastos cælorum orbes quis huîc telluri complicuerit, in eam me sententiam flectet qua credere possim, Dei permissu me noxam mortalem commisisse; scio quid ille mihi tametsi indignæ pollicitus sit. Ego in Domino confido, non quòd ità præseruari merear, sed quia ille *fidelis est in omnibus verbis suis*: Adquieuit conscius veritatis Confessarius, breuiter excusans, quòd sola probandi spiritûs gratia censoriam hanc disceptationem excitarat.

Eadem vis confidentiæ in Deum à prima ætate Rosam aduersùs quaslibet mortalis vitæ difficultates, pauores, incommoda præualidè obarmarat. Maria de Oliua Rosæ Mater singulari complexionis indole tenebras & spectra metuebat, nec facile aut noctu prodibat ad secretiora domûs, aut ad vesperam sine comite sese vel proprio fidebat horto. Idem pauoris genius Rosam filiam ex materna crasi velut hereditarius insederat, nec tamen ideo puella orationi dedita solitudinem ac loca obscuriora deuitabat. Accidit quodam vespere in noctem procliui & magis vmbroso, quòd Rosa adhuc tenera diutiùs moraretur in

horto, quò se ad meditandum receperat. Mater filiam quæsitura venit, sed comite marito, quia vt dictum est ad nocturnos terrores timidissima erat. Rosa vt vidit eminus vtrumque parentem ad se venire, processit obuia, sed euntem occupauit cælitus immissa cogitatio quæ deinceps omnem exarmauit formidinem, docuit fiduciam, infudit securitatem: en (: aiebat intra se) venit per hortum Mater nec more suo trepidat, hoc solo iam impauida quòd maritum suum ad latus præsentem habeat, & ego quæ iugiter & vbique Sponsi mei præsentiâ munior, ego quæ tam fidelem, solicitum, fortem comitem non ad latus sed in corde circumfero, timebo in posterum *à timore nocturno*? confidit illa in homine mortali, didicitque ad illius fragilem adsistentiam tantisper solitos metus ponere, & non confirmabit me pariter confidentia *in Deo salutari meo*, vt nil vmbrosum deinceps expauescam? tam profundè animo iuuenculę insedit robusta hæc cogitatio, tam funditus euacuauit congenitam formidandi procliuitatem, vt ex eo momento seipsam mirata sit Rosa, quòd noctu, interdiu, domi, foris, ad nullius periculi, monstri, belluæ pauebat occursum, vnico præsentis Sponsi præsidio animosa.

Nec defuit occasio qua manifestaretur illa heroica virginei pectoris soliditas inter discrimina ardua ac repentina. Degebat in quodam Indorum pago cum parentibus duodennis filiola, vbi die quadam cum Matrę ac fratribus domum rediens in patenti area obuium vidit Taurum ferocissimum, qui elapsus stabulo vinculisque partim ruptis partim raptatis cursu præcipiti illuc ruebat vnde veniebat cum comitibus Rosa. Exanimis subito pauore Mater cum filijs circumspiciebat fugam. Sola Rosa impauido gradu fixa perstitit, Matremque ne fuga periculum iam nimis propinquum irritaret hortata est, vnà promittens, immanem belluam innoxiè transituram. Nondum Rosa

(: fixis

(: fixis interim in cœlum oculis.) verba finierat, cum ferox ac torosum animal terrifico mugitu instar turbinis prætervectum procul in alias personas impetum fecit, velut si Rosam eiusue imbellem comitatum ne vidisset quidem. Palpitabant ceteris anhela præcordia etiam post periculum, at Rosa nec mutato leuiter colore monuit sperandum firmiùs in adiutorio Altissimi, & maximè tunc, quando periculi vicinitas omne effugium interclusit. Alia vice Limæ cum Matre ac honestissimis Matronis in quadriga reuertebatur à festiua celebris Ecclesiæ statione. Transeundum erat per amplissimum vrbis forum, vbi tunc metu dilapsa clamosi populi multitudo ferocienti Tauro spatium fecerat, confusaque vociferatione & lapidum iactu furiosam bestiam pro voluptate spectaculi sæuiùs irritabat: Prosultu cursuque flexuoso dextrorsum læuorsum properabat minax animal, cauda rigidè arrecta, spumante ore, boatu horrisono, naribus ira fumantibus, arenas calcibus iactabat in aëra, & sicubi in truncum, pannum, aut studiosè obiectum pileolum offenderat, atroci & crebra impactorum cornium vi infodiebat solo. Denique iam satis omnia terroribus impleuerat Taurus, quãdo venientem eminus rhedam conspicatus rectà in illam librauit cursum. Expalluerunt quotquot cum Rosa erant fœminæ, prosiliere foras: quæ citiùs poterant, spemque salutis in fuga collocabant, ipse auriga circumspectabat trepidus qua parte tutiùs in terram descenderet seseque in pedes conijceret. Sola iterum Rosa oculis in cælum iactis & illicò reductis exemit trepidis metum, stitit fugam velut minimè necessariam, affirmans Taurum vsque ad rhedam neutiquam procursurum, sed via, qua veniebat retrocessurum. Dixerat & respondit euentus, stupentibus vniuersis non magis Tauri velocem absque nocumento reditum, quàm Virginis animum quouis metu superiorem. At ipsa in summis periculis summè secura oc-

cinebat cœlesti Sponso; *non timebo mala quoniam tu mecum es*.

Cui tanta inerat Diuinę protectionis fiducia in vitæ periculis, vtiq; in necessarijs vitæ sperandis subsidijs minor esse non potuit. Die quadam in paternis ædibus defecit numerosæ familiæ panis, neq; vel tēpus coquēdi supererat vel nummi ad manū erant vt aliunde procuraretur. Nunciatum fuit Rosæ vacua esse penuaria, neq; vel crustam reliquam esse ab vltima pistura. Mirabatur Virgo tam celeriter absumi potuisse annonam quam pridie reposuerāt, vtique in biduum suffecturam. At iam certior facta penuriæ, nihilque territa breui labiorum motu visa est rem Deo commendare. Mox ingenti fiducia panariam arcam aperuit, plenamque reperit panibus vltra domûs illius morem candidis, azymis, ac saporosis, testante eorumdem figura illic inusitata ac peregrina, hos nequaquam à domestico panificio prodijsse. Alio tempore in eadem domo pernecessarium illis regionibus condimentum mel defuit, eiusque cupa fundo-tenus exhausta arescebat. Maria de Oliua seu ignara seu immemor penuriæ bis ter in caueam misit qui de vase omnibus noto mel adferrent; renunciarunt singuli, nonnisi vacuam sese ollam reperisse. Compatiebatur Rosa communi tot capitum necessitati, & secretissimo instinctu iussa sperare optimè de Dei prouidentia dixit matri: si mandas, descendam ego in nomine Domini, visura num quid residui mellis inueniam. Descendit, ipsamque cupam inuênit vsque ad supremum labrum recenti melle plenam. Hæsit in spectaculo verè mellifluo tota domus attonita, eòque magis, quòd nouo prodigio mel cœlitus datum integris octo mensibus toti familię sat fuit in vsum quotidianum. Ecquis vidit vmquam, à Rosis suppleri apum officia?

Gasparem Flores patrem Virginis premebat molesta ægritudo corporis, simul marcebat afflictus mœrore animus

mùs ob 50. librarum debitum cui præ inopia soluendo non erat. Tristabatur perplexa mater, hinc importunitate creditoris inde necessitatibus domûs, & cumprimis ægri mariti sensim impar. Vtriusque angorem vt resciuit filia, claue qua solebat cordialis in Deum confidentiæ tentauit opulentum æterni Prouisoris gazophylacium: vixq; in Templo preces fuderat, cũ inde domum redeunti adstitit vir planè ignotus at vultu modestè decorus ac voce comis; hic Virginem obiter salutans, simul inuolutum strophiolo argentum porrexit, iubens illo præsentem necessitatem parentum subleuari; nec aliud moratus illicò abscessit. Videbatur ex pondere & permodico inuolucri tumore parum metalli inesse sudariolo, at vbi Rosa id domi explicuit, ipsam argentearum librarum quinquagenam quam Pater debebat reperit, ægrique lectulum cum nummis adiens idemtidem repetebat, plurimùm Diuinæ bonitati fidendum esse, hanc modò succurrisse medio peropportuno, quantùm sufficiat ad amoliendam duri creditoris molestiam. Videbantur Gaspari narrari insomnia, donec filia explicato linteolo 50. libras vti acceperat promptè adnumerauit.

Eiuscemodi peregrinis ac inexspectatis subsidijs pluries egena domus recreata fuit, ne sanctæ filiæ constans ac robusta in Deum confidentia fraudaretur. Hoc nimirum suæ quondam nouellæ Sponsæ inter paraphernalia & antidôra pollicitus erat cœlestis Lapicida, de quo supra Cap. XI., adeo quòd Gundisalui Quæstoris vxor, quæ Virginis arcana præ alijs nouerat, rem in familiare adagium conuerterit, dicere solita: *numquid iterum empyreus Lapicida tuo monitu excussit loculos?* Quinimò erga locupletissimum hunc Sponsum ea erat Rosæ fiducia, vt ausu liberali Virgo pauperrima frequenter & palam in se receperit prouidere de toto sumptu ad excitandum à fundamentis nouum sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium,

dum-

dummodo in diebus suis appelleret quod solũ tunc deerat Regiæ permissionis diploma. Verùm ex quo in huius mentionem incidimus, seorsim Cap. seq. narranda sunt, quæ circa fundandum illud Monasterium Virgini cœlitus & promissa & ostensa fuerunt: hìc breuiter quod præsenti capiti sufficit superestque in coronidem, subnecto & finio. Domi Rosa cum deuotis virginibus mira ac seria fiducia sermocinabatur de fundatione prætacti Monasterij; at Mater fastidio impar filiam quasi manifestè insomnijs rerum impossibilium delirantem obiurgauit coram omnibus, desine (inquit:) ineptire fatua, memento non esse plebeiæ sortis, aut patrimonij vulgaris negotium Cœnobia fundare; tu verò eâ præsidentiâ loqueris, ac si in tantæ fabricæ sumptuosa impendia tibi in promptu iam essent bis centies mille libræ argenti. Humiliter replicuit modesta filia: vtique si ad mortalem opem, si ad hominum manus respicerem, faterer vltro impossibilia esse quæ tracto, at scito Mater, me altiùs collocasse fiduciam meam; illumipsum *in quo omnes thesauri*, fideiussorem habeo, huius liberalitati diffidere mihi iam non licet. Successum videbunt hi oculi tui, lætaberis, imò tuopte experimento probabis quod dico.

†

CAPVT

CAPVT XXVI.

Rosæ diuinitus reuelatur efflori-turum in vrbe Limana S. Catarinæ Senensis Cœnobium, tempus occulitur.

ILlustrioribus Limensis emporij ornamentis demum accessit nobile, spatiosum, elegans Beatæ Catarinæ Senensis Monasterium, numeroso sacrarum Virginum collegio dicatum sub regulari S.P. Dominici instituto. Anno salutis MDCXXII. (:hoc est quinquennio post Rosæ beatum ad superos abitum:) fundatrice illustri & opulenta vidua D. *Lucia Guerra de la Daga* loco situq; commodissimo stetit in Lima celebre hoc Cœnobium, & introducto candidi velaminis nouitio Gynæceo cœpere Diuina celebrari. Creuit subitis ac prodigiosis augmentis recens Parthenon, ita quòd hodie vltra ducentas numeret Sanctimoniales Sponso Deo sub inuiolabilis clausuræ religiosa custodia militantes. Viget in hoc casto pietatis Sacrario diurnus & nocturnus Dei cultus, deuota festorum pompa, canonicus officiorum ordo, iugis virginei chori psalmodia, sacræ supellectilis & Ecclesiæ accuratus nitor, apparatuum magnificentia copiosa. Nec ab extimo decore quidquam dissidet interior exactæ obseruantiæ pulchritudo, orationum, mortificationum, exercitiorum assidu perfectionis studium, vniformis morum puritas & si monia, disciplinæ rigidus tenor, perque omnes an

viua & prorsus angelica virtutum omnium exemplaria. Porro celeberrimo tot illustrium heroinarum contubernio dignè aptèque respondet augusta nobilissimæ fabricæ amplitudo, fontes, horti, vireta, porticus, dormitoria, peristylia, officinæ, item possessiones, latifundia, seruitia, prouentus annui & instructissima totius abundantiæ œconomia, sic quòd inclytum hoc Monasterium intra primam annorum quadragenam tot cœli benedictionibus perpetim irrigatum exemplo, fama, splendore in eum profecerit gradum, quo possit grandioribus præcipuisque totius Europæ Monasterijs æquiparari.

Denique istud est, quod integro ferè ante fundationem decennio toties Rosæ nunc per symbola & figuras, nunc manifestè in propria forma ac typo fuit diuinitus præmonstratum. Istud est, quod Virgo tam securè, ac fidenter, tam crebrò & palam, tam libenter ac liberè dulci suæ patriæ vaticinando promittebat, ea quidem asseuerationis firmitate atque constantia, quasi illud iam constructum ante oculos habuisset. Sola temporis & anni quo construendum erat circumstantia ob altiores Diuinæ Sapientiæ fines Virginem diu latuit, seròque didicit se illud corporeis oculis non visuram: ceterà complures qui visuri essent digito monstrauit, personas quæ illic Deo famulaturæ essent (:ac inter has Matrem propriam) designauit, numerum diffiniuit, locum prædixit, futuræ ibidem fabricæ plantam ac systema in tabella delineauit, primum incruenti sacrificij mystam nominatim expressit, quid multa? primam futurarum Monialium Præfectam (:*Priorissam* dicimus) ex vultu agnouit, spiritu suo imbuit, osculo pacis quodammodo initiauit. At pressiùs & seriatim currendum per singula.

Dudum expertus propheta monuit, *intelligentia opus esse in visionibus*. Dan. 10. Hanc verò in negotio de quo agimus Rosæ non defuisse ad assequendum in symbolicis

præ-

præuisionibus genuinũ ostenti sensum, patebit ex sequẽtibus. Consederat solitaria in horto domestico colligendis floribus intenta Virgo, iamque effrondibus rosis gremium impleuerat, cum arrectis in cœlum oculis, & arcano intus dictante spiritu cœpit non sine deuotis suspirijs iactare in altum singulas rosas, velut superno eas hortulano commendans. Superuẽnit germanus virginis frater, ac sororem innocenti ludo se oblectare nec serium quidquam subesse autumans accessit familiariter, quidque ageret interrogauit. Illa mysterium celans, hoc (: inquit) quod vides me agere; perrexitque vt ante iactare in sublime rosas. Germanus nil vltra simplicem iocum & animi oblectamentum suspicans replicuit: spargam & ego rosas in aëra, & fortè quàm tu iaciam altiùs. Atticuit Virgo, sed loqui cœpere prodigia, nam ecce quas frater sursum proiecerat leuissimo delapsu mox reuoluebantur in terram, ex altera parte quas Rosa in sublime sparserat, hærebant in aëre, ibidem in conspicuam sanctæ Crucis figuram aptissimè coibant, eidemque cruci à succedentibus rosis decorus per circuitum formabatur limbus. Mysterij *intelligentia* hìc fratri defuit, non item Rosæ, quæ postea à conscijs prodigij interrogata, quidnam putarit hoc aerio rosarum suppendiculo portendi, respondit candore impauido, his præsignificari futurum apud Limenses suos insigne Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium, in hoc quàmplurimas præstantis sanctimoniæ rosas certatim commigraturas, vt in cruciformem arctioris vitæ regulam coaptatæ è sublimi perfectionis gradu terram despiciant, ipsisque hic mundus crucifixus sit, & ipsæ mundo.

Alia vice oranti Rosæ diuinitus ostensum fuit miræ amœnitatis pratum, vndique liliorum candore ac rosarum purpura (: tametsi sparsim, & sine ordine) variegatum. Placebat Virgini bicolor tot vernantium plantula-

rum venuſtas & gratia, maximè vbi delectus reſponſum accepit, omnes & ſingulas vni *Dilecto candido ac rubicundo* ſeruari in coronam. At diſplicuit patère ſpatioſum ac nobile pratum cuilibet Viatori, imò communem, & publicum illic tam iumentorum quàm hominum quaquauerſùs commeantium frequentari tranſitum: proinde ſeriò metuebat floſculos tam decoros, tam eximias terræ gemmulas prætereuntium veſtigijs improuidè conculcari. Sed ſimul timorem exemit ſuperna irradiatio, Roſam erudiens, tempus fore, quo ſelectum illud germen floridæ propaginis colligatur in vnum Sanctæ Catarinæ Senenſis *hortum concluſum*, ſeptoque proprio ſegregetur à profani ſeculi commercio; roſis porrò lilijſque ſignificari puras ac Deo dilectas Limenſium Virginum animas, quæ quidem hinc inde per Vrbem ſine ordine ſparſim habitabant, & ſuo tempore in cœtum clauſtralem fore congregandas, vbi tutiſſimæ ſint ab omni ſecularis calcanei protritu, ſoliq; æterno Numini fragrent odorem ſuauitatis, donec inde tranſlatæ in Sponſi paradiſum eidem nectantur in immarceſcibilem gloriæ coronam. Dum his cœleſtium decretorum arcanis auidiſſimè inhiat auſcultatque Roſa, videbatur interim ſuis manibus floridum hoc ſertum paulatim connectere, Sponſoque imponere, qui viciſſim oſtendit illud ſibi gratiſſimum, & intimè charum eſſe. Roſam ingenti ſolatio perfudit hæc viſio, quòd obliquè per eam intelligeret, ſuo præcipuè labori ac merito hoc donari à Deo, quòd Lima tali aliquãdo ſacrarum Virginum aſceterio velut monili pretioſo erat condecoranda. Et quotieſcumque hoc ſuaue oſtentum ſuis referebat, vnà teſtabatur florituras in illo Monaſterio præclaras Dei famulas, quæ virtutum odore ac ſanctitatis fama glorioſè excellant.

P. Magiſter Fr. Ludouicus de Bilbao Virginis Confeſſarius tametſi reliquis eius dictis plurimùm deferret, huic

tamen

tamen eiusdem vaticinio scrupulosiùs addubitabat, eò quòd ad humana respiciens ne quidem è longinquo videre poterat vel minimam verisimilitudinis stricturam, quæ tanti moliminis vllum aliquando successum promitteret. Quin potiùs omnis vndequaque tum ratio tum regiminis potestas videbatur inexorabiliter obstitura, præsertim cum pro conditione temporis abundè sat Monasteriorum esset in Ciuitate nouella, cuius tunc ætas primam annorum centuriam nondum expleuerat, plurimùmque adhuc distabat ab ea qua hodie tumet amplitudinis vastitate. Animaduertit Rosa Patrem incredulum de euentu ambigere, ac grandi fiducia sic eumdem affata est: quid hæsitas mi Pater? te viuo ac vidente stabit in Vrbe hac illud quod sæpe dixi B. Catarinæ Senensis Monasterium. Pone, suppone vt volueris, obstitura vetantium imperia, adde his in obnixum vniuersam hanc nostram Americam, imò totum potiùs terrarum orbem, adiunge per hypothesim totius orci vires, artes, potentiam, denique finge animo quidquid obstaculorum potes concipere, attamen te superstite, te viuo & oculato teste Monasterium quod dixi exstruetur, habitabitur, florebit. Locum tibi designaui, illic erit. Et te quidem æterno suo decreto selegit Deus, qui primus ibidem Sacrosanctam litabis hostiam in solemnitate, qua primus illic fabricandæ Ecclesiæ lapis ritu celeberrimo collocabitur in fundamentis. Tunc memineris hæc modò fuisse tibi prædicta à vili muliercula. Totum euênit prout Virgo prædixerat, nam anno 1622. accedens ad eam functionem Ludouicus inter solemnia sub missa recordatus est vaticinij, peractoque sacrificio palam adstātibus enarrauit, quàm asseueranter, clarè, disertè ante complures annos Rosa superstes quod illa die locoque gesserat, prænunciarit.

Aliquando coram domesticis inter familiaria colloquia, dum Beatæ Catarinæ Senensis tractabantur glo-

sæ prærogatiuæ, & iusta encomia, sensim ad futurum sub eius tutelari nomine Monasterium deuolutus est sermo. Hic Virgo primùm ingenuè fassa ac protestata est, se quidem illud mortalibus oculis minimè conspecturam, attamen quotquot illic adstabant reliqui certissimè illius intuitu, præsentia, solatio fruituros. Res cum risu excepta ab omnibus; nec deerant quibus Rosa videretur præ nimio in Seraphicam Matrem studio insanire; maximè postquàm is qui in se receperat exorare Matriti facultates Regias nouæ fundationi necessarias, Limam vacuus rediit, ne spem quidem permissionis vmquam obtinendæ secum apportans. Terruissent hæc quamcumque aliam, aut saltim eripuissent loquẽdi fiduciam, sed Rosam nec terreri, nec timidiusculè silere permittebat ipsa supernæ reuelationis firmissima certitudo, adeo vt quod verbis idoneis adstruere satis non poterat, expressis in assula notis architectonicis conaretur euidẽtiùs adumbrare. Vnde arrepta coram incredulis tabella & cera, futuri *Monasterij extẽporaneum* formauit archetypon, ea tum *peritia* tum securitate, vt spectantes rapuerit in stuporem. Describebat breui linearum ductu murorum ambitum, qui sub prima futuri Cœnobij exordia minus spatij complexurus erat, notabat angulos, flexas, confines, quo loco templum, quo situ porta, officinæ, porticus, dormitoria forent disponenda, nec aliud dolebat quàm quòd ceteri non æquè vt ipsa totam Monasterij imaginem in viuo radio præsentem habebant.

Indignabatur præ ceteris Rosæ Mater, nec æquo ferebat animo tam crebram, & seriam domi forisque mentionem fieri nouelli Cœnobij, quód filia tam assertè & imperterritè notis atque ignotis præfigurabat. Nullus apparebat negotij tam ardui procurator, nemo fundator, nemo fautor aut suasor, nullibi auspex vel patronus; abhorrere omnes tanquàm rem humanitùs impossibilem, taxare Virgi-

nem tamquàm aut chymæris delusam aut affectui pertinaciter indulgentem. Ipsemet Doctor Ioannes de Castillo (: quem Rosa ob notam viri sanctimoniam tanti faciebat) conabatur Virginem ab hac persuasione diuertere, quòd opinaretur difficultates planè insuperabiles fore. Idem Quæstoris Gundisalui, idem Confessariorum erat iudicium. Hinc Mater anxia, sibique & familiæ probrum metuens arguebat filiam, quòd contra tot prudentum arbitria plus sola ipsa sapere velit quàm oporteat, concordi omnium peritorum sententiæ obstinatè refragandum non esse, Rosam ceu vanam prophetidem cum dedecore propediem vulgi fabulam fore, denique rationi non contumaciæ in his parendum esse, promissum Monasterium citiùs in Vtopia aut spatijs imaginarijs quàm Limæ constiturum. At Rosa tot contradictionibus alacrior voce humili sed læta replicuit: eya Mater dulcissima, hìc demum cessent verborum pugnæ, tu magno tuo emolumento experieris quàm durum sit contra stimulum calcitrare, in Sanctæ Catarinæ Limensi Monasterio quod prædîco tu-ipsa inter primas candidum Sanctimonialium indues habitum, illic tu velaberis, ibi solemniter profiteberis, ibi Religiosa vitæ reliquum consummabis. His auditis adeo exarsit Mater irritari se putans, vt filiam à cōspectu suo abegerit, altùm vociferans, egone Monialis ero! ego ad quam regularis vitæ ac statûs nulla vmquam cogitatio aditum inuênit, ego necessariæ dotis inops, cātandi ac psallendi ignara, curis secularibus innutrita, spiritu vacua, clausuræ impatiens, onusta prolibus, ego in claustrum me abdam? hac ætate velabor, profitebor religionem seueram, arctam, difficilem? apage, sat nugarum est, ad Calendas græcas hæc impleta videbimus. Initium anni MDC. XXIX. non vidit Calendas græcas, vidit tamen Mariam de Oliua Sanctimonialem in nouello San Catarinæ Senensis Monasterio, vbi post mariti obitū

sexa-

sexagenaria religiosis S. P. Dominici filiabus deuotissimè aggregata, cum sacra Ordinis veste nomen Sororis *Mariæ de S. Maria* assumpsit, exactoque probationis anno solemnia vota emisit, ac plena dierum sancto fine quieuit. Carebat inops vidua dote legitima, quæ quater mille libris argenti in singulas ibidem velandas erat diffinita. Verùm ne Mariæ obstaret egestas prouiderat omniscia cura Numinis, inspirans Fundatrici, vt in ipso fundationis programmate reseruarentur loca nonnulla gratuitæ receptionis digniorum sed inopum personarum, eoq; priuilegio gauisa est Rosæ mater.

Superest de ipsámet Cœnobij Fundatrice ac prima eiusdem Præfecta memorabile ac luculentum Rosæ vaticinium. Illustri Matronæ *Isabella de Mexia* domi famula erat *Mariana* nomine, cui grauiter ęgrotāti Rosa (: vtpote illis in ædibus pene domestica) more suo ex charitate ministrabat. Ea occasione honestæ fœminæ tum Isabellam tum ægram inuisuræ frequētes accedebant. Die quadam inter alias adfuit prænobilis nec virtute minùs quàm parentela & opibus clara D. *Lucia Guerra de la Daga*. Hæc Rosam (: de qua memoranda audierat) illic infirmæ Marianæ seruitio piè districtam conspicata, eidem cœpit deuotiùs affici, & captata affandi occasione, post mutuos vltro citroque vrbanæ comitatis ritûs impensè Virginem rogauit, sui meminisse vt velit in quotidianis ad Deum precibus sanctisque exercitijs. Rosa iam intus moneri se sentiens, affectu reciproco Matronam vinxit, offerendo modicum id quod posset, illaque fortiùs instante promisit, se in singulas hebdomadas peculiariter certum diem sele-cturam, quo ipsam Deo commendaret. Lucia hoc solatio diues ac domum reuersa quiescere non potuit, dum Rosam planè iam suam denuo conueniret. Venit cum prætextu commendandi maritum & filiolam, nam Virginis apud Deum suffragio tunc forsitan magis indigebant.

Rosa,

Rosa, velut si Luciæ cor penitiùs inspexisset, eamdem familiariùs quàm pridie cōplexa, nil de marito nil de filiola filijsue tunc respondit, Matronam verò nouo sibi beneficio implicuit, ipsámque tandem nō in lucrum vnicæ per quot-hebdomades diei, sed plenè in omnium suorum exercitiorum amicam communionem & participium arcano Dei impulsu stimulata admisit. Necdum sat capiebat ipsamet, vnde aut cur ita ageret, donec præter morem oculis à terra in vultum Luciæ attentissimè coniectis cœpit exultare spiritu, suffundi colore inusitatæ lætitiæ, palpitare calidis præcordijs, ac demum hilaritate modestissima Luciam deosculans, *Euge* inquit, *Mater, ingenti suo operi te Deus reseruauit*. Idque crebriùs liquenti gaudio replicans simul decenti osculo attonitam minimèque repugnantem dissuauiabat.

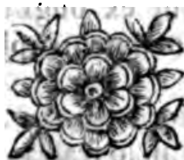
Dici non potest ex Virginis spiritu quos quantosque mox spiritûs hauserit felix Matrona: diriguit, sensitque Rosæ tum affatu tum afflatu mutari se medullitus, serpebant dulciter per omnes animæ suæ venas ignotæ flammulæ, cor in varias deliberationes repente dilatatum erigebatur totum ad cœlestia, quasi pulsu citatiori vociferans: *Domine quid me vis facere?* Sic affecta domum rediijt, per viam sic Deum alloquens: Domine, si ex tuo æterno placito tuique nominis gloria est, quòd ego à seculari isthoc ad Religiosum aliquando statum transeam, perge operari in me quod mirabiliter cœpisti, en toto cordis affectu meipsam tibi offero, vnà cum prolibus & vniuersa mea substantia; tuum erit dimouere obstacula, quibus me tam ineluctabiliter nosti implicitam. Exinde in mulieris animum velut connexo agmine immigrarunt simul Religiosi statûs efficax desiderium, simul spes viuacissima, simul indubia certitudo pertingendi ad hanc metam, euadendi retinacula, perrumpendi innumeros obices quos sola Diuina manus poterat dimouere. Nondum

tunc Lucia trigesimum ætatis annum excesserat, superstes erat maritus in plurimos (: vtì videbatur) annos victurus, circumstabat matrem soboles numerosa, quatuor nempe filij & vna filiola, premebat magnarum opum vasta œconomia, nec tamen hæc religiosæ vocationis certitudinem in animo Luciæ seu conuellere potuerunt seu delibare, adeo quòd de sanctioris propositi executione cum suis tam secura tractare solebat, ac si dispositis omnibus de proximo velum sibi imponendum exspectaret.

Accidit interea, R.P. *Ioannem de Villalobos*, qui tunc Societatis Iesu Nouitiatui Limensi Rector præerat, ad ædes D. *Isabellæ de Mexia* diuertere, vbi in Rosæ colloquium incidens, postquàm de certitudine futuri Monasterij Beatæ Catarinæ Senensis varius vtrimque alternârat sermo, didicit à Virgine, se illic pridie locutam esse cum *Lucia de la Daga* annis quidem iuuene, at maturitate indolis graui; de ea nũc plura se nolle dicere. Intellexit vir religiosus ac prudens quorsum Rosa tũ *loquendo* tum reliqua subticendo alluderet, tacuit tamen, donec post Rosæ obitum Lucia pro more Sacramentali confessione animam expiatura accederet. Hìc Matrona Confessario detexit, se magni ac perardui moliminis opus animo versare, fundationem noui Monasterij sub Sanctæ Catarinæ Senensis tutela ac nomine, huc se impelli diuinis stimulis, quibus omnino parendum sit; huc se vires, opes, cogitationes omnes conuersuram. Vicissim Confessarius illo temporis puncto memor verborum quæ pridem à Rosa audierat, Luciam edocuit, illud-ipsum esse, quod Virgo Matronæ promiserat, quando eidem prædicebat, magno cuidam operi ipsam à Deo reseruari. Proinde non diffideret vaticinio tantæ Virginis: rem tam arduam vali-di[illegible]s obstaculis, remoris, ac difficultatibus haud ca-[illegible], verum-tamen in ipso tempestatum summo furore

rore ac motu tranquillissimè sperandum fore in superno auxilio quod Rosa iam Sponso immortali conregnans facillimè sit exoratura.

Ita fuit: nam Luciæ maritum, paulò post & proles omnes ex ordine Deus ab hac luce euocauit, obstacula nouæ fundationis vndequaque innumera, & potentissima sustulit, duros repugnantium animos ad fauorem pij operis flexit: supererat Luciæ nobilissima parentela, quæ viduam generis, ætatis, opumque intuitu ad secundas nuptias ita vrgebat, vt penè adigeret. Verùm ipsa Roseæ prædictionis memor, & consilij tenax restitit, vicit, triumphauit, rebusque ex voto imò supra votum feliciter compositis nouo Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio auspicando, struendo, dotando amplissimas suas facultates, denique & se ipsam dedit, & cum sacro velo nomen *Sororis Luciæ de Sanctissima Trinitate* assumens prima nouelli sui Asceterij Præfecturam gessit, ac Religionis spiritum, quem ab osculo Rosæ pridem conceperat, hortatu, cura, exemplo mirificè in subditas Moniales propagauit, ac demum sanctimoniæ fama celebris ibidem extremum clausit diem. Hunc successum habuit Rosæ prædictio, vnde factum est, quòd Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium Limæ ex euentu apud consciam plebem sæpissimè Rosæ Monasterium (: hoc est diu ante vaticinio Rosæ prænunciatum) promiscuè amet appellari.

CAPVT XXVII.

Rosæ alia complura Deo reuelante arcana patefiunt.

IDem (: de quo paulò ante) R.P. *Villalobos* Societatis Iesu iurata fide testatus est, suo se experimento spiritum propheticum deprehendisse in Virgine. Petierat à Rosa precum suffragium pro felici exitu occulti negotij, *sed* ardui, quodque vt sileretur à ceteris primus silebat ipse. At Rosa (: quod numquam solita erat) in loquentis vultum oculis paulisper defixis, velut si illic tamquam in aperto codice legisset arcanum, verecundè subrisit, ac taliter respondit Patri, quòd is haud obscurè collegerit, illo momento cœlitus innotuisse Virgini totam secretissimi negotij seriem; vnde stupore attonitus ad P. *Antonium de la Vega Loaisa* eiusdem Societatis Virum integerrimum rem detulit, qui R.P. Philippo de Tapia Callaoensis Collegij Rectori simillimum cum Virgine accidisse palam asseuerauit.

Filia Quæstoris Gundisalui *Michaela de la Massa* secretam quamdam cogitationem versabat animo, quam nulli mortalium communicarat, neque communicare decreuerat. Huic Rosa familiariter se applicuit, totamque illam cogitationem velut ex pugillaribus accuratè recitauit, ac saluberrimi documenti aphorismos miranti præscripsit.

Maria de Mesta Pictoris *Medori Angelini* coniux cum marito nemine conscio tractârat de vtriusque profectu in Hispanias, deque necessaria pecuniarum quantitate

titate ad vitam illic honeſtè & commodè ſuſtentandam.
Inde Roſam adijt collocutura de alijs, quæ ſibi tunc preſſiùs inſtabant. Virgo ſermone obiter deflexo etiam ad id, quod latere putabatur, ita reſpondit, ac ſi de eo pariter fuiſſet interrogata; nempe approbauit proficiſcendi conſilium, commemorauit ſummam pecuniariam, quam fœmina cum marito in reliquæ vitæ ſuſtentaculum pari arbitratu conſtituerant, dixitque hanc ambobus (:eò quòd prole carerent) ſat fore; Mirata eſt mulier, faſſa plus à Virgine dici non potuiſſe, ſi ipſa amborum ſecreto conſilio tertia adſediſſet. Longè mirabilius videbatur F. Ioãni Miguel Ordinis Sancti Dominici Religioſo, cum è lõginqua peregrinatione Limam reuerſus, atque in D. Hieronymi Sacello Virgini ſeorſim colloquens, ab ea ſeriatim, & exactè ſibi narrari audiuit quæ Fratri procul in aliena regione acciderant, nec humanitus inde potuerant in Roſæ notitiam peruenire; quin & abditiſſimas ſuæmet conſcientiæ latebras Virgini patuiſſe euidenter agnouit.

In templo ſancti Dominici Roſa cum Matre honeſtiſq; fœminis ſubſtiterat, Deo precibus commendatura extremum agonem *Mariæ de Vera*, quæ in ædibus *Didaci de Requena* Argentarij decumbens vltimam vitæ horam expectabat. Superuẽnit triſte nuncium infirmam expiraſſe. Territæ mulieres dolenter reſpexere in Roſam, hæc in Cœlum; at ſubitò ad circumſtantes reductis oculis, non plangamus (inquit) nam amica noſtra mortua non eſt, viuit *Maria de Vera*, tantùm oremus Deum, vt conualeſcat. Vixit, conualuit, ſed alio Roſæ miraculo, de quo in Mantiſſa.

Cuidam Religioſo Societatis Ieſu, viro planè Apoſtolico ſummiſq; virtutibus obornato inſederat (: neſcitur vnde) firma, tenax, & immobilis perſuaſio, illo ſe anno (:qui erat 1615.) certiſſimè ex hac vita migraturum; cupiebat ſanè diſſolui, & eſſe cum Chriſto, vnde captata occa

ne dum semel Quæstoris coniugi loquebatur adstante Rosa, vtriusque orationibus humiliter & enixè commendabat suum ab hac vita transitum, velut ante proximi anni Calendas indubiè futurum; exhorruit Gundisalui vxor, at Rosa leniter subridens, nequaquam (: ait) mi Pater hic annus te nobis eripiet, ita tibi secura spondeo. Ille ex aduerso contendebat rem fore certissimam, nec aliud sibi accidere posse felicius, quàm si paulò post celebratum Missæ sacrificium iuberetur spiritum suo reddere Creatori, id vnum se ardenter optare, imò & sperare. Inualuit sensim apud optimum Patrem instantis sui termini concepta opinio, vt à Collegio ad Nouitiatum, seu Tyronum domicilium migrans non socijs tantùm, sed ipsis quoque arboribus, muris, tectis valedixerit, velut domū priorem numquam reuisurus. Cruciabant hæc piā Gundisalui coniugem, quæ tantum suæ conscientiæ moderatorem dolebat præmaturè amittere, proinde in Rosam quotidie anxia respiciens quærebat millies, *verane sint* quæ illa prædixerat de Confessario suo *diutiùs* superuicturo. Vicissim millies replicuit Virgo, & Matronam iussit securam esse. Nihilominus hæc trepidabat, quoties Missæ sui Confessarij intererat, metuens ne ille sui desiderij compos illâmet hora peracto sacrificio abiret è viuis. Denique in sacratissimo Diuini Natalis peruigilio dum Matrona confessura Patrem adibat, per ipsam Rosa eidē significari iussit, deponeret iam tandem inanissimam vicini sui obitus persuasionem, sciretque se grandioribus Dei obsequijs reseruari non moriturum priùs quàm foris cōplures animas operosa conuersione in viam salutis adduxerit, interque illas peculiariter eminere quinque præcipuas suo Apostolatu dignas, & verò Numini adquirendas. Hoc Rosa centies timidæ Quæstoris coniugi ad solatium occantârat, hoc ipse demum euentus plenè comprobauit, nam & Pater post Rosam annis nouem super-

uixit,

uixit, & in conuersione perditorum hominum, fructus quos illa prædixerat admirabiles reportauit, vtpote qui ex viris sui instituti primus adijt montana, quibus hodie nomen *Sancta Crux* de la Sierra, vbi plurimas Dæmoni animas eripuit, ac demum Limæ anno MDCXXVI. sancto fine quieuit.

P. Fr. *Bartholomæus Martinez* Ordinis Prædicatorum Limensis Cœnobij sanctæ Mariæ Magdalenæ Prior, & Rosæ Confessarius euentu ambiguo luctabatur cum morbo grauissimo, & extremè periculoso, iamque corporis cura ferè deposita Medicis suadentibus accelerabantur vltima migrantis animæ remedia. Inuisit ægrum P. M. Fr. *Ioannes de Lorenzana*, conceptoque repentinæ fiduciæ instinctu iussit infirmum bene sperare, eò quòd illo momento in Ecclesia viderat coram S. Hostiæ tabernaculo pro salute ægri luculentum ardere cereum, Rosam intelligens, qam illic ardentissimas fundere preces eminus obseruârat. Vix verba finierat, cum superueniens Sacrista F. *Ioannes Fernandez* ait, à Rosa in Templo coram Sanctissimo Sacramento geniculatâ illuc se missum, vt Bartholomæũ certum faceret, ex illa ægritudine quantùmcumque iam cõplorata neutiquam sibi mortem imminere, bono proinde animo esset, valetudinem citiùs quàm sperari poterat redituram, eò quòd priùs ipsum oporteat Diuinæ gloriæ in quodam singulari ministerio strenuè famulari. Bartholomæus, cui Virginis anima intimè perspecta erat, nil hæsitans fidem dictis adhibuit, eadem hora metum, & morbum abiecit.

Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao* itidem per annos 14. Virginis Confessarius sopitis quas extinctas crediderat febribus timere sibi desierat, cum velut ex insidijs morbus redijt multò quàm ante violentior, ac recidiuum ad extrema reduxit pericula. Iam perplexi hærebant Medici, & pharmaca adhibere destiterant, iam æger (: cui natura

tura vocem dederat sonoram, & liquidam) præ angustia obstructi pectoris, viriumque languore vix quæ intelligerentur proferre poterat, nihilominùs qua licuit vocis tenuitate ac nutibus mandauit indicari Rosæ discrimen suum, quidque ipsa de morbi huius successu, & exitu sentiret, sibi liberrimè renunciare iussit, vt si moriendum sit continuò præparare se possit ad momentum, à quo pendet æternitas. Ceterà Virginem obsecrabat, ne in hoc ancipiti se destitueret, aut quidquam saluti suæ congruum dissimularet, hoc si vllum aliud dicendæ veritatis tempus esse, nunc vel maximè ab ea se filialis beneuolentiæ sancta obsequia exspectare. Virgo tametsi spiritualis sui Patris angoribus condolebat, nihil tamen periculi commemoratione exterrita paucis at vultu alacri respondit: ad serium illud vltimæ respirationis momētum omni annisu, cura, solicitudine se parare numquam intempestiuum, semper laudabile est ac salutare. Verùm tamen infirmitas ista non est ad mortem, conualescet infirmus, & *in proximò* Sanctissimi Rosarij triumphali *festo* coram vniuerso populo disertè è suggestu perorabit. Interim mittam illi medicum meum, hunc ad lectuli caput iugiter sub oculis habeat, nec de recuperanda valetudine diffidat. Misit deinde Patri quam vnicè habebat in delicijs breuem paruuli IESV iconem decenter vestitam, suum (: vti aiebat) medicum, quem deinde à conualescente repetijt, nuncians absq; hoc sibi nimiùm se solitariam videri. Credidit Rosę vaticinio Ludouicus, Medicum deuotè coluit, vires omnium admiratione integerrimè recuperauit. Vnicum supererat in quo plurimùm hæsitabat, nimirum haud videns quomodo sibi obuenire iam posset cōcionandi munus in propinqua Sanctissimi Rosarij solemnitate, quandoquidem pro illo anno hæ vices non suæ erant, sed sui Prouincialis M.Fr.*Gabrielis de Zarate*, nam huic per sortem (: vt ibi moris est) vno mense ante hoc sermocinandi

di onus obtigerat. Nihilominùs & hoc in Ludouico impleri debuit, siquidem Prouincialis paulò ante festum ægritudine correptus prædicare non potuit, ignarusque vaticinij sermonem habendum Ludouico demandauit.

Limæ in sancti Dominici Cœnobio *Ioannes de Soto* Religionis habitum impetrarat, sed morbum comitialem cui obnoxius erat, silentio presserat. In probationis anno fraus deprehensa *Alphonsum Velasquez* cœnobiarcham permouit, vt de Patrum cõsilio clam statuerit inutilem Nouitium honestè ad seculum remittere. Iam decreta erat executioni dies, & Nouitiorum Magistro *Petro de Loaysa* iniuncta dimissio, neq; humanitus quidquam horum Rosæ innotuisse poterat. Adfuit tamen pia Virgo primo diluculo, & per Fr. *Blasium Martinez* Sacristam rogauit vnà cum Priore Magistrum Nouitiorum ad se in Templum descendere, priùsquam opus conceptum exsequeretur. Venère ambo, mirati quid Virgo hora tam insolita ac præmatura sibi vellet. Respondit illa, se occurrisse supplicaturam pro Nouitio iamiam exuendo, simulque rogauit decretum expulsionis rescindi. Substomachans ad hæc Patrum vnus replicuit: nescis Rosa quàm malè hoc intercessionis beneficium colloces, at scito iuuenem pro quo rogas, emittendæ professioni prorsus inidoneum esse. Aequanimiter hanc repulsæ asperitatem tulit mitissima Rosa, attamen subiunxit: Videbitur decretum Altissimi diuersum esse, vestroque fortius; nam Nouitius ille ad solemnem Professionem ritè pertinget, & Ordinem Pietatis ac Religionis exemplo insigniter illustrabit. Totum euênit vti Virgo prædixerat.

Tres germanæ sorores, *Philippa*, *Catarina*, & *Francisca de Montoya* Rosæ conuersatione & exemplo erudiebantur ad pietatem. Ex his *Philippa* & Catarina desiderabant spreto seculo Religiosum sancti Dominici habitum ac tertij Ordinis amplecti institutum. Sola *Francisca*

cisca paulò tenaciùs adhærescebat mundo; totisque præcordijs abhorrebat à seculi diuortio: displicebat religiosa vestis pannosa simplicitas, oblectabat nitidioris cultûs fimbriata ostentatio, tenebat venusti capillitij fœmineus amor. Coarguebat interdum Rosa nimium Franciscæ incrispanda cæsarie studium, ac dicebat: hos tuos, quos tãto nunc affectu colis capillos ego recisos aliquando visura sum, ne dubites. Demum prædixit apertiùs, Franciscam (& si tunc repugnantem) vnà cum germana sorore Caterina tertij Ordinis sancti Dominici Monialem fore, at Philippam quæ tunc eiusdem instituti flagrabat desiderio in oblatas tandem honestas nuptias consensuram. Respondit successus vaticinio, nam Philippæ ardens Religiosi status desiderium cunctis adstupentibus migrauit in Franciscam, illa maritum, hæc sancti Dominici habitum vnà cum Caterina Sorore obtinuit, capillos, pompam, seculum feruore ac lætitia inenarrabili eiurauit.

Aliud nobile par Virginum, *Maria & Ioanna Vrtado de Bustamante*, quamquam intima ac familiari Rosæ amicitia gauderent, nil minùs quàm de amplectendo Religionis statu cogitabant. Attamen cum his die quadam in domestico horto coambulans Rosa impetu superno ac repentino sic vtramque affata est: scitote bonæ Sorores, vos ambas vnà cum Auia vestra *Ludouica* Sanctimoniales fore in Monasterio quod dicimus SS. *Trinitatis*, & ego diem illum victura, ac visura sum. His tertia supererat germana Soror *Francisca* nomine quàm è contra tantum accenderat desiderium subeundi tertium Ordinem sancti Dominici, vt vix aliud cogitare libuerit, aut loqui. Communicato demum cum Rosa consilio responsum ab ea retulit, quod postmodum euentus comprobauit, nimirum ipsam nec sancti Dominici nec alterius Ordinis Monialem sed legitimi mariti coniugem fore: Ità accidit; nam ão MDCXV. nempe biennio ante Rosæ obitum binæ

Soro-

Sorores Maria & Ioanna vnà cum Auia in Sanctissimæ Trinitatis Monasterio velatæ sunt, ac prior *Maria de la O*, altera *Ioanna à Iesu*, vltima *Ludouica à Cruce* nomen assumpsit. Francisca nupsit *Hieronymo de Villalobos*.

Ioanni de la Raya & Mariæ Euphemiæ de Parejas vnicus adolescebat filius *Rodericus*, quem ipsi à teneris destinârant sacræ militiæ Societatis Iesu tempore suo adscribendum. Creuit puer, at nullo religiosæ inclinationis indicio. Applicatus scholis manifestiùs tam Ecclesiasticum statum quàm litteraria quæuis exercitia abhorrere visus est quidquid ex aduerso vterque parens seu palam cuperet, seu operosiùs suaderet. Afflicta mater delitescentem in hortensi cellula Rosam adijt, dolorem exposuit, precum subsidia enixè flagitauit. Rosa, vt erat accelerandis mœstorum solatijs promptissima, statim quidquid suæ apud Deum orationes valerent Euphemiæ addixit. Mox aliquàntulùm cœlos intuens, postque breuem morulam in se reflexa, nil (: inquit) ambigito, Rodericus tuus post menses admodum paucos Religiosam induet togam, sed non illam quam tu vnicè volebas Societatis Iesu. Sauciarunt postrema hæc verba Euphemiam, vnde replicuit: ah quàm medullitus mecum tristabitur maritus meus; vt audierit filium nostrum illi Societati non fore aggregandum. Respondit blandè commiserans Virgo: quin tu potiùs adora Diuinam prouidentiam quæ tibi hæc tempestiuè constare voluit, vt sensim maritum ad iustam æquanimitatem disponas, ne frustra abstrigillet spiritui vbi vult spiraturo. Sinite in Roderico operari Diuinam potiùs voluntatem quàm vestram; & quàm primùm filius tuus regulare institutum amplexus fuerit, vide me moneas, & vt Altissimo grates referam pro beneficio quo nos affecit. Tres circiter abiere menses quando Rodericus inflammari se sensit impetuoso ac subito Religiosæ vitæ desiderio, iamque vltro parentes,

quandoquidem ita ipsis collibitum erat, incunctanter serióque agerent cum Patribus de sua in inclytam eorum Societatem admissione. Resciuit hoc Rosa, iterumque dixit Euphemiæ: certo certiùs Religiosum videbis filium tuum, at æquè certum est, ipsum Societati Iesu adscriptum non iri, rudior Seraphici Francisci tunica illum expectat. Nil minùs tunc aut cogitabat Rodericus, aut optabat cum marito Euphemia. Quin potiùs cum primorimoribus Societatis iam pertractata, conclusa, parata erant omnia, solæ consensuri P. Prouincialis expectabãtur litteræ, sed (: Numine sic disponente) tardarunt illæ, atque interea Rodericus clam parentibus Cœnobium Sancti Francisci adijt habitum petijt, admissionem obtinuit, monitisque & demum flexis ad consensum parentibus octiduo post solemni ritu in pauperem Fratrum Minorum Ordinem adlectus est. Mater de Nouitij constantia mœstè anxièque subdubitans, quod delicatum puerũ tantis metuebat austeritatibus vix parem fore, denuò Rosam adijt, solicita, pusillanimis, inquieta, præsertim ex quo resciuerat filium inter Quadragesimales rigores nõnihil infirmari. Sed Virgo diffidentiam mulieris leniter perstringens, tam modicam (ait) fidem habes in auxilio Riginæ Sanctissimi Rosarij, cui nouitium Rodericum commendaui? scito illum in Ordine suo perseueraturum, & suppone te illum iam videre professum. Quid multa? Rodericus mox vt lineam subuculam cum lanea commutauit, conualuit, exacto probationis anno solemnia vota emisit, diuque in Seraphica Religione pius & exemplaris Sacerdos superuixit.

Nobilis Hispani Leonardi de Roya mancipium Maria Perez cum hero clam viuebat in statu damnabili. Compuncta demum, suæque animæ salubriùs prospectura, cum modum non videret quo aut periculoso contubernio se explicaret, aut seruili conditione pressa ingenui viri

viri legitimas assequeretur nuptias, Rosæ calamitatem suam fidenter aperuit. Compassa Virgo ancillam bene de Dei misericordia sperare iussit, fore quòd Leonardus ritè ipsam vxorem duceret. Credidit aflicta mulier in spem contra spem, feliciqúe experimento comperit, Rosam non ex vano prompsisse solatium.

Maria de Mesta Medori Angelini Pictoris coniugi duæ simul ancillæ Aethyopissæ domo aufugerant, earumque altera Antonia nomine etiam claues heræ tunc pernecessarias asportarat. Questa est Virgini iacturam suam, quòdque domum rediens aut arcam vestiariam cuius clauis subducta erat vi effringere, aut in diem posterum aliunde necessariam vestem mutuò petere cogebatur. At subitò respondit Rosa: neutrum facies, nam reuersa ad limen tui domicilij priusquàm de sella prodeas, occurret tibi in ostio, qui Antoniam à fuga sponte in ædes rediјsse nũciabit; alteram fugitiuam scito cras ad te reducendam. Abijt *Mesta*, & in domûs suæ limine, antequam gestatoria sella exscenderet maritum in valuis obuium habuit nunciantem redijsse cum clauibus Antoniam. Vicissim marito reposuit *Mesta*: & crastinus dies alteram nobis restituet profugam. Vtrumque contextu Rosa prædixerat, vtrumque *Mesta* postridie impletum vidit.

Decreuerat Peruani Regni Excellentissimus Prorex Gundisaluum de la Massa Quæstorem implicare procul à Lima functioni honorificæ at perarduæ, quæque virum exigebat summæ tum experientiæ tum fidei ac integritatis. Misit igitur qui Gundisalui consensum elicerent Regiæ (: quam vocant) *Audientiæ* Senatorem, & Fisci procuratorem, quibus honoris & auctoritatis gratia proprium suum adiunxit Confessarium. Quæstor legationis dignitate perculsus, simulque tum seriam Proregis [illegible] tem tum negotij difficultatem probè intelligens, sp[illegible] quasi deliberaturus petijt, maximè quòd tunc ob e[illegible]

propediem inde Hispanias petituram expediẽdis infinitis litteris suiq, officij ratiocinijs distringebatur ne domo, vel ad vnum diem abesse posset: reuera autem hæc prætexebat, vt per longioris moræ inducias effugeret, ipsum periculosæ plenum opus aleæ. Profecta classe tres supradicti non iunctim sed singuli ad Gundisaluum redicre, ac pluries quidem, premebat enim negotij grauitas & Regis obsequium. Tandem 15. Aprilis quasi peremptoriè monitus, postridie hora præfixa sese à Prorege ad colloquium in palatio exspectari, facile agnouit iam nullum superesse exosæ profectionis effugium, vnde illomet vespere post cœnam cogitabũdus ac tristis angorem sui animi solis coniugi Rosæque aperuit. Vxor metu dispalluit, sed neutiquam Rosa, quæ die postero ab Oratorio veniẽs, Quæstorem iam-iam domo exiturum ac Proregi sese stiturum vultu alacri affata est: vade inquit, nec formides, lætior ad nos redibis è palatio, quàm hinc exieris; & ne supervacuis te morer, securus esto, arduum illud negotium quod subueréris, in alium transferetur, tu planè immunis eris. Dubitanti Quæstoris coniugi idem bis ter constantissimè inculcauit, adijciens: nec si videris vtrumque mariti pedem immissum stapedi, aut plateæ iam adequitantem, credideris profecturum. Manebit is tecum Limæ, nec emittetur foras ad molestissimæ functionis periculum. Mira res: Quæstor subitò intromissus ad arcanum Proregis colloquium, ab eodem varijs sermonibus detentus, per horam & dimidiam, illo momento temporis quo iam adamantini decreti insinuationem pauidus exspectabat, comiter dimissus est, nec Prorex toto seriæ cõfabulationis spatio odiosam illam commissionem verbulo attigit, tametsi quatuor integris mensibus studuisset hanc per supramemoratos Quæstori inuito efficacissimè persuadere. Eadem longo post tempore sic alteri iniuncta fuit, ac si de illa numquam tractatum fuisset cum Gundisaluo.

Fer-

Ferdinandus Flores de Herrera germanus Rosæ frater Patris exemplo militiam secutus vsque in *Chila* Regnum penetrarat, vbi & vexilliferi honore in sua centuria functus est. Huic leucis plus-minus quingentis *Lima* distāti Rosa soror epistolam scripsit, (: nam diuinitus didicerat, illum in *Chile* honesto matrimonij iugo succollasse). Hac solicitè hortabatur fratrem, quandoquidem hunc statum amplexus erat, Christiani patrisfamilias obligationi inter militares strepitûs accuratè satisfacere haud negligeret, domum suam ad Dei timorem ac pietatis obseruantiam studiosè formaret, liberos quos illi superna benedictio datura erat, optimis moribus imbuere, sanctèque educare satageret, ac primum quidem matrimonij sui fructum filiolam fore, à Deo peculiariter signatam in facie qnam videlicet purpureus conspicuę rosæ character esset ornaturus. Hanc itaque mox ab ortu parens dicaret offerretque Augustissimæ Deiparæ, siquidem hæc filiola puritate & innocentia vitæ multùm placitura erat Altissimo. Ita euênit: nam post biennium circiter nata est Ferdinando prima hæc soboles, secumque ab vtero matris attulit rosæ typum in vultu tam bellè & accuratè effigiatum vt nec penicillo venustius depingi potuisset. Adoleuit cum hoc signo paruula, mirantibus quotquot Rosæ litteras pridem viderāt. *Didacus Gonzales Montero*, *Christophorus de Aranda Valdinia*, alijque centuriones ac Chilensis militiæ Præfecti certatim adibant *Ferdinandi* ædes, deuotò hoc spectaculo coram fruituri, nam & puella (: iuxta Rosæ vaticinium) mirè à teneris propendebat in religionis ac pietatis exercitia. Tandem præmaturè vtroque parente orbata remansit sub tutela pupillari, donec *Franciscus Lasso de la Vega* Chilensis Regni Gubernator & præses ob Rosæ tunc defunctæ piam & vsque in Chile celebrem memoriam in se officium curamque susc vltro, vt orphanam suo sumptu è Chile Limam transf

tert.

teret, vbi Auiæ *Mariæ de Oliua* (: iam tunc Moniali) in S Catarinæ Senensis Monasterio sanctissimè conuixit, ac singulari virtutum exemplo mirabiliter coruscauit.

Isabellæ de Mexia nobili Matrona ancilla erat Aetyopissa, *Speranza* nomine, quod vltro sibi (: ac si Christiana esset) imposuerat. Hęc à promontorio Africæ Hesperium olim, nunc *Caput viride* appellatur, ab interiori Lybia per mare Atlanticum abuecta in Indias, primùm quidem in Isthmo *Panama* seruierat, exinde Limam deducta iam à sexennio ancillabatur Isabellæ. Accidit eã grauiter infirmari, quapropter supplex Rosa tum Isabellam tum suam Matrem exorauit, concedi sibi Speranzam in maternis ædibus suo ministerio cõmodiùs procurandam. Vt allata fuit, repente Virgo perplexum quid secum musitans, demum apertè dixit Matri: sentio, Speranzam non esse baptizatam. Aegra ex aduerso malum pudorem obstinatione peiori obarmans contendebat peruicaciter, in *Panama* se sacro Baptismo tinctam fuisse, & *vt fidem* conciliaret mendacio, fingebat nomina *plurium* quos interfuisse iactabat, comminiscebatur Patrinos numquam natos, locum, annum, ritum, omnia, præter veritatem. Perfacile ipsi fuit tum Dominæ suæ tum Mariæ de Oliua cæterisq; imponere, adeo vt Rosam velut importunè molestã arguerent. Verùm ingemiscebat Virgo idemtidem suspirans ac palam deplorans infirmam non baptizatam. Superuênit prouidente Numine post dies vndecim Gundisalui Quæstoris mancipium Franciscus qui Speranzæ ex Africa Panamam, inde Limam iugiter comes fuerat: is interrogatus respondit simpliciter, se semper credidisse, quòd vtique intra hoc sexennium Speranza Limæ baptizata sit, nam quòd in Panamà Baptismus ei non obtigerit, habere se compertissimum. Hic tandem conuicta mendacij, sed admirans vnde id Rosa potuerit diuinare sic coram omnibus orsa est loqui: dum ex Panamà huc

in

in ædes Isabellæ veni, reliquæ ibidem Aetyopissæ me per ludibrium *equam* appellitabant quòd baptizata nondum essem; at ego conuicij impatiens replicui audacter, æquè vt illas Christianam me esse. Abinde ne pudefierem, mendacium meum pertinacia tueri conata sum vsque in hodiernum diem. At nunc à Rosa (:nescio quo modo) deprehensam me fateor, & Baptismum flagito. Confestim Virgo acciuit vicinum Sancti Sebastiani Parochum Licentiatum *Quixanum*, huic rei seriem infirmâ annuente exposuit; baptizatur Speranza, moriturque postridie.

Nemo audebat interrogare lætam hoc successu Rosam, vnde arcanum Speranzæ statum didicisset, nam hunc ei non potuisse humanitus Limæ innotescere, apud omnes in confesso erat, ex altera parte Virginis cœlitus infundi abstrusas notitias pridem constabat Matri, quæ inter alia legendi scribendique scientiam non acquisitione sed Diuina infusione irrorasse minorenni filiæ grato experimento compererat. Res demum ita patuit. Docuerat Mater filiolam Rosam vtcumque singulas nosse alphabeti literas, iamque in eo erat, vt de ijsdem in syllabas combinandis puellam instrueret, simulque in pagella rude exemplar dederat, vt inde calamo characteres formare disceret. Malebat Rosa totum hoc tempus orationi dare, sed Mater suspicans filiolam puerili more discendi tædium ac laborem defugere, induxit Confessarium vt coram se iuuenculam de neglectu redargueret. Fecit ille bona fide quod iussus fuerat, sed Rosa postridie oratione præmissa Matrem adiit, librum oblatum expeditissimè legit, insuper programma exhibuit sua manu eleganter conscriptum; nempe meliùs docuerat Vnctio quàm *Oliua*, & idem qui Sanctæ Catarinæ Senensi artem legendi scribendique supernè infuderat, dignatus est & Rosam pari infusionis compendio diuinitus erudire. Porro ne his minutioribus immoremur, tandem hoc

Ma-

Magistro suæ mortis diem, locum, horam edocta nemini dulciùs quàm sibi suoq; funeri felix vates præcinuit. Verùm id commodiùs proximo Capitulo seruatum esto.

CAPVT XXVIII.

Rosa mortis suæ præscia grauem vltimæ ægritudinis luctam fortiter excipit, inuictè sustinet.

DVriùsne premat certitudo mortis, an *horæ ac diei* incertitudo, problema sit, illic decretum hìc secretum affligit mortales, nisi quod solis Dei amicis mori sit lucrum, & insuper nonnullis horum eximio fauore Numinis secretum diei & horæ reueletur. Hinc & Rosa quotannis festum Diui Bartolomæi (: quo se morituram præsciebat) tam pretiosum & charum fuit; hoc studio singulari colebat deuotiùs, nec suo contenta ieiunio, aliquot innocentes puerulos induxit, vt secum in huius festi peruigilio ieiunarent, hi verò etiam post Rosæ obitum perrexerunt eiusdem Apostoli recurrentes Vigilias spontaneo celebrare ieiunio, nec aliam norant piæ consuetudinis rationem dare, quàm quòd sic à Rosa fuerant instituti. Mirabatur curiosa Mater, quid filiæ tam peculiare cum Sancto Bartolomæo verteretur, donec tandem audiuit à Virgine, hunc sibi diem aliquando fore nuptialem, quo ad Sponsi thalamum esset euocanda.

Adhuc

Adhuc mortalitati Virginis supererat circiter triennium, quando ex graui morbo decubua videbatur omnibus iam vitæ marginem extremum attigisse; nemo dubitabat intra pauculos dies è viuis abituram: domestici velut iam mortuam plangebant, cum subinde num adhuc spiraret ambigerent. Adstitit inter alios Confessarius P. Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao*, cœpitque voce lachrymosa affari Virginem ijs formulis quibus ad postremum agonem solicitiùs animari solent moribundi. Audiebat quietè & auidè Patris spiritualis vltima solatia gemens Rosa, illiusque hortatui promptè se accomodans nunc contritionis actûs feruentissimos, nunc humillimæ resignationis tranquilla suspiria, nunc anhela supernæ Patriæ desideria facili conatu frequentabat. Verùm vt vidit cicumstantes velut re perdita liberiùs singultire, ipsumq; Confessarium lachrymas tenere non posse, cohibere nec ipsa potuit roseum commiserationis affectum, vtque cõsolaretur ceteros, ita allocuta est Patrem: depone metum, abige intempestiuum mœrorem, ac certus esto, me nequaquam ex hac licet tuo omniumque iudicio complorata ægritudine morituram. Heu! longiùs abest meta ad quam propero, attingam demum, sed non modò. Quòd si nunc morerer, bis mihi moriendum foret, nam qui vltimò lethum mihi allaturus est dies, procul distat, nec opinandum, hanc Sponsi voluntatem esse, vt bis moriar. Mirabatur Confessarius hæc tanta cum securitate ac fiducia proferri à Virgine, quam sciebat nec temerè loqui solitam, nec in re tam abdita quidquam asseueraturam, nisi diem sui transitûs diuina reuelatione compertum habuisset.

Annum denique suæ ætatis trigesimum-primum Rosa attigit, quem minimè se finituram dudum prænouerat. Vnde quatuor ante obitum mensibus valens ac sana Gũdisalui vxorem sic allocuta est: scito Mater, me qui

ab hinc mense viam vniuersæ carnis certò ingressuram. Vltime infirmitatis meæ dolores qui me conficient atrocissimi erunt, sed omnium erit immanissimum tormentum sitis, cui vt tunc subuenias, ex nunc obnixè & anxiè te precor. Memento ne mihi torridis faucibus aridisque visceribus tua materna viscera imploraturæ lympham deneges qua indigebo. Pollicere hodie Mater, quòd in illo mortifero extremæ sitis incēdio me non destitues, quin poscenti aquam præbeas. Attonita his dictis Matrona, & Virginem attentè intuita, vt vidit tam seriò cernuèq; supplicem, promisit fide bona, se poscenti daturam quoties & quantùm aquæ foret petitura. Interim dolebat tam prope imminere decretorium Rosæ diem.

Porro & locum (: sed integro anno ante) eidem Matronæ prædixerat: nam quodam vespere inter spiritualia colloquia subitò præter morem interpellans Rosa vultu amoenissimo modestisque lætitiæ signis diducto in hæc verba erupit: scito Mater, me non alibi quàm *hic in domo tua & hoc loco* naturæ debitum soluturam, & si videris me in parentum meorum ædibus vltima ægritudine corripi, non ambigas, hic non illic soluar mortalitatis nodo. Nunc ergo per omnia nostræ amicitiæ iura te obtestor, ne quando hic exspirauero corpusculum meum alijs fœminis committas vestiendum feretroque aptandum, soli tibi ac genitrici meæ hanc curam pro amore Dei assumito, vobis solis vltimum hoc pietatis in me officium supplex commendo.

In celebri arcuum visione(:de qua supra Cap. XVII.) pius Saluator tempestiuè corā fulgido innumerabilium Angelorum exercitu reuelauit Virgini totam seriem immanium dolorum quibus vltimò lancinanda ac præparāda erat ad beatam immortalitatem; hos tam acutos, sæuos, multiplices fore, vt ceteri quos illactenus pertulerat istis collati vix nomen doloris mereantur, singula

exha-

exhausti sui corpusculi membra proprium habitura equuleum, vt nullum alteri aut succurrere possit aut cruciatum naturali consensu partiri, sitim eamdem quæ in Cruce exanguem torsit Redemptorem arida Rosę viscera fauscesque occupaturam, intimas ossium medullas ardore intolerabili depascendas, nec vllum ex tot simul atrocibus morbis solitum naturæ ordinem, periodum, leges, aut interualla admissurum, eò quòd præternaturalis futura sit tot mortalium tormentorum exlex congeries. Rosa ne tantæ amaritudinis calicem expauesceret in Sacello Rosarij velut in horto Gethsemani sese tum voluntati Patris æterni, tum adiutorio Virginis-Matris ardenter commẽdauit, quando annuente Deipara ibidem apertiùs didicit prope adesse diem, quo totum hoc mortiferi promulsidarij absynthium sibi strenuè sit epotandum. Superuenit fortuitò *Ioannes de Tinco Almansa* familiaris, qui Virginem obiter salutans eius se precibus commendabat. Vicissim Rosa flammante vultu (: quem serium istud Deiparæ colloquium vehementer accenderat) precum subsidia ab illo flagitauit perplexè aliqua interserens, quæ Ioanni sat erant, vt intelligeret, tunc Rosæ præcisum vicini obitus sui diem fuisse reuelatum.

Denique triduo ante fatalem postremæ ægritudinis syncopem Rosa vltimò adijt parentum ædes, fortè clam valedictura suæ ibidem hortensi cellulæ tot secum cælestium deliciarum consciæ. Illic se Virgo solitariam ac sine arbitris putans cygnæos exorsa est modulos, suæque morti iam propinquæ dulciter præcantillauit. Obseruabat insciam è vicino angulo Mater, audijtque filiam arguto fluidorum rythmorum iubilo blandientem Sancto Patri suo *Dominico*, cui impensè cõmendabat Mariam de Oliua Matrem suam, crebrò inculcans ac repetens; hanc breuì (: se moriente) mansuram solam; proinde hu-ius ac derelictæ suam è Cœlo impenderet tutelam.

tandem adoptaturus esset in filiam. Percelluit Matrem arcanus horror, & tunc quidem dissimulauit, fortè subdubitans non admodum seria esse, quæ metricè ac per cantilenam efferuntur non quia vera, sed quia obuia: donec tertius dies (: qui mensis Augusti primus erat) aperuit non poëticè sed propheticè cantatos fuisse migraturi oloris thrænos, nî mauelis dicere iubilos.

Calendis Augusti Rosa sub vesperam sana ac vegeta suo sese cubiculo incluserat, exspectatura illic promissos vltimi sui accubitûs dolores, quorum anteambulones ac strategos sentire iam cœperat. Et ecce sub noctis medium auditur miserrimè eiulare. Accurrit Quæstoris vxor cum filiabus & ancillis, inueniuntque ægram toto corpusculo extensam per solum; rigebant membra sine motu, sola pectoris anhela palpitatio & languidæ vocis querula raucedo Virgini scintillam vitæ inesse arguebant. Instabat anxia Matrona, interrogabat, vbi quid potissimùm doleret, quid demum haberet mali, sed Rosa *præ tenuitate* spiritus tunc respondere aliud non *potuit*, *nisi* quod verbis intercisis diceret: malum quidem se nullum habere, at ipsissimam mortem in intimis viscerum suorum penetralibus liberrimè dominari. Interrogata, velitne aduocari Medicum? *Cælestem* respondit, & obticuit. E terra interim sublata in lectulum nec mouere se poterat nec quiescere, frigidus sudor stagnabat in pallida fronte, luctabatur velut ingenti mole pressa spirandi facultas, discordes artericarũ temporumq; pulsûs certabant de palma vehementiæ, & incertis interuallis nũc tumor nunc tremor exangue corpusculũ oberrabant. Tantùm in hoc Virgini bene erat, cum subinde libero suspirio IESV nomen tenerrimè Pronunciabat. Manè facto acciti Confessarij infirmę adstiterunt, mirantes viuum illud ac taciturnum omnium dolorum simulachrum. Adfuere & Medici, statimque explorata vi pugnantium morborum hærebant in

mutuo

mutuo intuitu marcidi, fatentes acerbum tot cruciatuum omni humana patientia superiorem videri, neque dolores illos omnino naturales esse, altiores hìc sæuire paroxysmos quos artis suæ experientia nondum agnouerat; Nimirum hic ille calix erat quem Sponsus biberat, quem Sponsæ miscuerat, ac tam diu ante præmonstrarat.

Confessariorum vnus rogauit Virginem, saltim Medico exponeret quid sentiret; cunctantem adegit imperio, credens ab humili modestia non à tormentorum excessu prouenire silentium. Audito præcepto mox obedientia doloribus robustior fuit, & quamquam Rosa creberrimis experimentis omnium penè morborum nomina didicerat, hunc tamen (: vtpote peregrinum) nonnisi per similitudinum periphrases explicare valens ita respondit: scio me commeruisse quæ patior, at nesciebam tantum poenarum in corpus humanum cadere ac per singulos artûs distribui posse; videtur candentis ferri globus mihi per tempora adigi, & à summo vertice vsq; ad infimam plantam dextri pedis ignitum veru transmitti, cuius me vehementia quodammodo in altum attollit: simili ardore transuersim à sinistro latere per meditullium cordis ignitus pugio me peruadit, (: obseruet lector in hoc duplici ac decussato ardoris tormentò Crucis formam exprimi:) caput meum candenti galeæ videtur inclusum, illic sine intermissione validis puncturis ceu malleorum ictibus vndique contunditur; ossa mihi sensim resoluuntur in puluerem, medullæ instar cinerum aruerunt, singulas iuncturas singuli obsidens cruciatus quibus nec nomen, neque tormentum cui eos comparem inuenio. His quidem ad extrema paulatim me deduci comperio, sed quia dolorum meorum intensioni accessura est certa in pluscula dies extensio, simul efflictim compatior labori ac molestiæ qua domum istam diutiùs quàm vellem oneratura sum. Ceterà consummet in me Dominus totum quod

sol-

collibitum est sacrosanctæ voluntati suæ, ego neq; mortem nec morte diriora supplicia hæc recusabo.

Auxere hi sermones vertiginem Medicorum, fluctuabant in mutuo aspectu confusi, perplexi, attoniti, nam hinc notissima Rosæ virtus & sanctitas non sinebat quemquam de dictorum suorum veritate ambigere, inde aberant indicia quæ lethalis morbi suspicionem confirmarent, cum nec febrile quidquam pulsaret in venis, nec insolita tot simul alterationum vicissitudo vllum foras emitteret critirion alicuius morbi quem schola Aesculapij nosset. Ceterùm Virgo clam suo Confessario P. Magistro de Lorenzana aperuit, frustra Medicos in explorandа huius morbi specie laborare, cum totus præter naturam esset, ac aforis immissus via multiplici vndequaq; à peripheria ad centrum tēderet, mutuisq; occursibus alij alios paroxysmi summa affectionum varietate interlecarent, proinde non alia hic quàm immedicabilis Iobi patientia sibi opus fore, vt quoquo modo *singulos Crucifixi Sponsi* sui dolores membratim *experiretur*. Ergo rogauit obnixè Gundisalui coniugem, sibi permitterent saltim per aliquot dies sic iacere absque humano alloquio, fortè vt sub solitario hoc silentio quietiùs intimos & inexplicabiles suos dolores iningeret vltimis doloribus crucifixi Amoris, cui se membratim confixam in Cruce sentiebat. Verùm interrupit qualemcumque istam crucis quietem superueniens Rosæ Mater, quæ intromissa ingenti suo terrore infirmiorem reperit filiam quàm sibi fuerat nunciatum; itaque molestè & anxiè vrgebat ægram, diceret qua parte grauiùs doleret. Breuiter respondit filia, omni ex parte sibi malè esse, hoc solo dempto quòd verè hi crucis dolores erant. Sed neutiquam hoc responso contenta Mater, ac fortè persuasa ex taciturnitate patientis filiæ retardari opem medicinæ, voluit exponi sibi minutim singula, vidensque luctari infirmam, eò quòd nesciret

vnde

vnde incipiendum aut quæ nomina danda morbo tam anonymo ac præternaturali, imperiosiùs per virtutem sanctæ Obedientiæ adstrinxit filiam eloqui secreta quæ non nouerat. Rosa memor nullibi quàm in Cruce ampliorem obedientiæ patêre locum, ab ipsa mutuauit loquendi vires & spiritum, perque eadem similitudinum compendia (: siquidem aptiùs non poterat) explicuit Matri, se velut oblongo ignito iaculo à vertice vsque ad calcaneum transuerberari miris ardoribus, quibus totum sinistrum latus videbatur eleuari, simillimo torre sese transuersim penetrari à latere ad latus, hac vstulatione sibi ossa incinerari, (: nimirum Crucis holocaustum erat) medullas ac tendines frustillatim candenti forcipe euelli, passim per fibras oberrare acutissimum gelu, ipsisque tot flammularum antiperistasi sæuiùs irritari, mandibularum cardines tamquam filo chalybæo arctissimè strictos ad omnem oris motum luxari à iunctura, aures & tempora velut ingesto candenti orbiculo dispunctim terebrari, os & fauces intùs hiantibus plagis cruentè vlcerari, guttur cum tonsillis instar pumicũ emarcuisse præ ariditate ac siti, (: & quidni in cruce audiatur *Sitio*?) craniũ velut incudem ictibus creberrimis ac lacertosis affatim contũdi, nec vllum ex omnibus his supplicijs vel ad momentum interquiescere. Hæc sunt (: inquit) Mater mea dulcissima, quæ tibi vtcumque adumbrare potui, vt obedirem, cetera ne rudìter quidem possum, nec si possem, caperes. Fleuit turbata Mater, hoc maximè plorans quòd præter lachrymas non habebat quo filiæ dolores inungeret. Sed Virgo pietate saucia conabatur has inutiles afflictæ Matris lachrymas sistere, rogans cohiberet fletum, quasi Sponsi verbis diceret *Nolite flere super me*.

Illuxit interea sextus Augusti dies, Christi Transfigurationi sacer, at Rosam is non in Thabor sed in Caluariæ

niæ monte inuênit, fortiùsque defixit. Videbantur intim Virginis dolores aduocasse in suum adiutorium reliquam naturalium morborum cohortem, ne aut vllum pœnarum genus tantæ patientiæ deesset, aut vlteriùs ambigeretur infirmitatem Rosæ lethalem esse. Prima adhoc festum accita comparuit lateris sinistri paralysis, qua totius corporis læua pars à summo deorsum eneruata in lethalem stuporē distabuit, vt inde inciperet Rosa per partes emori. Sola lingua singulari Dei beneficio intacta ad pietatis vsum viguit vsque ad extremum halitum, reliqua ex eo latere membra sic obtorpuere vt nunquam ad officium redierint, quidquid demum vnguentorum, defrictionum, fomentorum magis ad cumulandam molestiam quàm ad conciliandum leuamen impenderetur. Ex solo pondere sentiebat ægra, adhuc se brachium pedemque alterum habere, cetera, siue erigenda tantisper in lectulo, siue in alterum latus vertenda manibus egebat alienis, plus condolēs aliorum incommodo quàm dolens ex proprio. Successere aut potiùs accessere paralysi varia minoris notæ symptomata, verùm 17. Augusti inflammata vtrimque costarum membrana notabilem adiunxit pleuritidem, huic se paulatim adsociauit raucum angusti pectoris asthma, vt ardores qui intus velut in clibano assabant viscerum reliquias, non sine nouo cruciatu leuamen admitterent rari suspirij. Pleuritidem auxit ischiadum acerbus dolor, cholica, hypochondriarum dira conuulsio, accensa in pede dextro nodosa arthritis; denique continuæ febris caustica intemperies reliquorum morborum confudit distinctionem, tamque potenti, varia, & concumulata vredine opus fuit, vt vnica hæc Rosa fatali demum marcori succumberet; mirum, non succubuisse citiùs, at gloriosissimum martyrij genus est lentè, imò articulatim mori.

Aceruatos tot dolorum ac morborum cumulos æstimabat,

mabat, acceptabat resignato animo serena, & constans Rosa, velut manu Christi admensos sibi ex illa mirabili statera, quam in visione Arcuum attentissimè obseruarat, secura tantis afflictionibus successuros totidem cumulos gratiarum, nempe *aeternum* illud *gloriae pondus*, de quo Apostolus 2. Corin. 4. cui nomen *Gratia consummata*. Hinc illa inter acerbissimos cruciatus placida ac suauis animae quies, hinc illud fiduciae ac spei infractum robur, quod multos, ac praecipuè spirituales suos Patres abripuit in stuporem, hinc illa festiua & blanda cum Dilecto soliloquia, *Domine plus, plus: imple adorandum & sanctum beneplacitum iustissimae voluntatis tuae, imple trutinam, superaccumula doloribus dolores, at memento simul augere meam patientiam*. Suspirabat interdum, at sine gemitu: *Domine in adiutorium meum intende, nam sine illo nil possum*. Subinde cum laterum dolore vrgebatur ad sanguinis vomitum, familiari idiomatis sui rythmo alloquebatur Sponsum, *Domine, tantùm ne in ira corripias me, nec arguas in furore, dum vis quòd mea crimina detergam hoc cruore*. Audita est aliquando Crucifixum quem iugiter gestabat inter amplexûs, dulci teneritudine sic affari: *mi Iesu, quando à te poscebam dolores, credebam illos mihi mittendos quibus à prima iuuentute me exercuisti, at nunc aliter tibi visum est, benedicta sit abundantia tam copiosae misericordiae tuae*. Cuidam ob rigidos paralysis stupores sibi familiariter compatienti mira vultus animique serenitate respondit: aliquando se tractasse cum Deo, de adoptando mendico puerulo, quem ipsa educaret in spem Euangeiij inter barbaros propagandi (vt supra Cap. XXIII. narratum est) verùm nunc binos sibi datos esse, quorum vnum sinistro genu, alterum laeuo brachio excepera portandum ac nutriendum. Hoc penè ioco indigitabat molem emortui genu & brachij, quibus grauiori pondere sua paralysis insederat.

Paulatim subuerebatur (: nec sine causa) Virgo sapiens, ne tot simul morborum continua & atrox violentia sibi rationis vsum eriperet, totamque cerebri temperiem dissiparet; maximè vbi tot dies noctesque planè insomnes, tot motuum vicissitudines, tanta occipitis inflammatio, ac temporum inquietudo certam ferè caliginem ac iudicij eclypsim minabantur. Itaque humilis Rosa voce tremula flebilique supplex obsecrauit domesticos, secum rogarent Deum, vt ex ea dumtaxat parte mitigaret vim morborum qua menti liberoque vsui rationis nocere poterant. Respexit humilitatem ancillulæ suæ Diuina pietas, illique integrum expediti iudicij & linguæ vigorem peculiari prodigio inter assidua exhausti cerebri deliquia immunem seruauit vsque ad extremum halitum. Attamen sæpè inter hos angores Virginem ab vsu exteriorum sensuum abduxit vel morbi vehemẽtia vel contẽplationum excessus, adeo vt somno leniter sopita putaretur, vnde nonnullis etiam de infirmæ salute paulò *meliùs* sperare collibuit, quòd eam crederent *pauxillum* dormiuisse. Præ ceteris solicita Mater laborabat persuadere filiæ, hæc rediturae valetudinis signa esse. Verùm subridens, morique certa Virgo replicuit, nil minùs quàm soporem fuisse quod viderant, nec tales esse cruciatus suos, qui aut vnici momenti starent inducijs, aut cum somno possint vel tantillam inire societatem; proinde non dubitarent breui se consummandam iri, at priùs amarum hunc passionis suæ calicem amore Sponsi ad imum vsque fundum sibi exhauriendum fore.

Crucis archipincerna sitis immanissimè Rosam torquebat imò torrebat in dies vehementiùs; itaque in Gundisalui coniugem obtutu miserabili, cernuo, lachrymoso, frequenter, languidè, dolorosè respiciens orabat supplex, tantillum aquæ ad refrigerium sibi porrigi, fel (: cui priùs assueuerat) cum aceto iam in delicijs reputatura, si

im-

impetrari potuisset. Matrona quàmuis commiseratione effli&ctim saucia negabat id sibi per Medicos licere. Vrgebat Rosa, meminisset datæ fidei, qua quarto ab-hinc mense promiserat valenti ac sanæ, quantùm aquæ in vltima ægritudine flagitaret, se promptè daturam. At excusabat illa, se iam promissum implere non posse. Vnde Virgini cruciabiliter arescenti vnum id superfuit, cum moriente Sponso clamare: *Sitio*.

CAPVT XXIX.

Rosæ marcor extremus, suauè deliquium, & mors pretiosa.

ADfuit demum acceptabile tempus, quo Rosa non tam Sirii, quàm sitis ardoribus exsucca, dolorum spinas cum vita exueret in Sponsi Paradiso amœniùs renascitura. Lethalia decumbentis signa dissimulari iam non poterant, erantque Virgini acceptissima, quòd his quasi fideiussoribus liberior sibi concedebatur campus submota corporis curâ tractandi de sola anima. Igitur crebriùs accitis Confessarijs tenerrimam conscientiam exomologesi pluries iterata quàm-diligentissimè expiauit, semel quidem generaliter de tota vita sua, deinde frequentiùs at breuiùs, semper tamen cum sonoro pœnitudinis intimæ singultu & lachrymis se accusans, ita quòd procul auditi gemitus non paucos compunxerint, mirantes Virginem in summis corpusculi tormentis adeo gemendi

mendi parcam nunc in leuissimis animi morbis enarrandis eam amarè altùmque ingemiscere.

Posthæc triduo ante felicem transitum complicatis in supplicandi ritum manibus, voce flebili Diuinum Viaticum, extremamque Vnctionem petijt. Vt audiuit, epulum Eucharisticum sibi adferri, viuido colore suffusa coruscantis auroræ instar gratiosè rubuit, mox gaudio suo impar in altissimam extasim diriguit, attonitis quotquot aderant, quòd nihilominùs aptè expeditèque responderet Sacerdoti qui de more Sacratissimam Hostiam manu tenens interrogabat quæ sub illo articulo solent interrogari. Suscepto Diuino Sacramento pallida & exanguis nullo vel minimo labiorum motu sic fixa hæsit, vt diu inter adstantes dubitatum fuerit, num Sacram *Hostiam* in stomachum transmisisset: denique P. Magister *de Lorenzana*, metuens ne fortè Virgo tam aridis morboque adstrictis faucibus glutire non posset, quæsiuit solicitè quo statu res esset. Rosa ad Confessarij vocem repente sibi reddita respondit, iam Hostiam sacrosanctam per guttur ad intima descendisse. At ipse memor admirabilium effectuum quos instar solis operari solebat in Virgine hoc viuificum Sacramentum, (: vt fatentem ipsam retulimus supra Cap. XXII.) breuissimè illam hortatus est, frueretur nunc Sole suo. Appositè; nam vno eodemque die in Zodiaco Sol mensis Augusti ex *Leone* transibat in *Virginem*, & Sol Eucharisticus verè Augustus vltimò Virginem Rosam virgineo suo corpore adimplebat. Certè & hæc Virgo inter morbum & mortem velut inter *Leonem* & *Libram* media erat, nam ille *quasi Leo sic contriuerat omnia ossa eius*, hæc æternum gloria pondus appendebat Virgini in statera, de qua Cap. XVII. sed ad alia.

Quàm immobilis riguit dum sacrum Viaticum sumebat in extasi, tam alacri omnium sensuum officio Extremam Vnctionem moribunda excepit, verè *oleum lætitiæ*,

quo sese potiùs ad triumphum quàm ad agonis conflictum sensit animari, vtpote salutis adeo iam certa quòd insuper nosset absque Purgatorij ignis contactu se recto itinere ad Sponsi nuptias profecturam. Sæpiùs coram adstantibus voce quantùm potuit elata & clara orthodoxæ Fidei professionem replicuit, non sine iubilo ac pene addito cygnæo cantu protestans, se vti hactenus vixerat ita iam mori filiam Sanctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, se credidisse semper & credere quidquid credendum proponit ac docet Magistra fidelium Apostolica Sedes, numquam se (: dum sui compos sit) ab huius fidei solidissima firmitate recessuram. Proxima huic cura fuit, se palam ac deuotè S. P. sui Dominici sobolem profiteri, vnde candidum sui Ordinis intersigne quod *Scapulare* dicimus, foris super stragulas coram se continuò & patulè extensum videre ac videri voluit, tamquam proprium religiosæ militiæ vexillum, sub quo meruerat vsque ad extremum spiritum, estque hæc vestis illa, qua Virgo-Mater nascentem Fratrum Prædicatorum Ordinem ceu pannis infantiæ fuismet manibus inuoluerat. Porrò gauisa est Rosa, cum à P.Lorenzana suo Confessario quod nunquam sciuerat tunc primùm didicit hunc perpetuum in Ordine morem esse, quòd moribundis Religiosis illo modo sacrum Scapulare insternatur. Hinc Rosa moritura teneriùs suum osculabatur scapulare, quo quasi *viam lacteam* sibi signari ad sedes empyreas sentiebat.

Inuiserat Rosam morti vicinam P.F.Bartolomæus Martinez Prior Limensis Cœnobij ad Sanctæ Mariæ Magdalenæ, vir admodum religiosus & Dominicanæ ibidem Obseruantiæ vigil zelotes, cui per quinquennium Virgo conscientiæ suæ latebras solita fuerat aperire. Ab hoc ægra humillimis precibus flagitauit sibi verbatim prælegi formulam exquisitissimam summèque efficacem, quâ moribunda veniam à Deo exoraret pro omnibus, qui Rosam

sam in totius vitæ suæ decursu molestijs, damnis, vlloue genere iniuriarum affecerant. Annuit pius Pater, illiusq; præeuntis verba sequebatur Virgo Crucifixi iconem manu stringens, nec satiari poterat his verbis tenerrimis: *Pater ignosce illis*. His illanguebat tota affectuum dulcedine, horum repetitione inardescebat medullitus, nec fatigabatur orationis prolixitate, modò in eadem verba sæpius recurreret. Expleto hoc pietatis officio blandè ac suauiter Patri gratias egit, quòd in opere tam pretioso ac serio aptam sibi methodum viamque recitando præiuerat, qua vtcumque imitaretur Diuinum in Cruce Agnũ pro suis aduersarijs extremè deprecantem. Hinc in se reflexa domesticos Gundisalui Quæstoris acciri demissè petijt, & quamquam ex his neminem verbulo aut minimo vmquam nutu offendisset, à singulis & omnibus voce lachrymosa ac supplici orauit sibi condonari, si qua in re vlli nocuerat siue incõposito morum exemplo, siue tarditate obsequiorum, aut tetrica *singularitatis molestia*; dolebat se ipsis adhuc ferè per biduum oneri fore, rogabatque ne prope terminum amittere velint longanimitatis suæ fructum, ac patientiæ meritum, haud procul abesse horam quæ domũ Gundisalui à fœtidæ Rosæ longo fastidio inutilique pondere liberaret. Nemo aderat, cui tantæ humilitatis verba lachrymas non excuterent; nam vt tenerrimè Rosam suam diligerent, sat fuerat singulis ipsam nouisse, eiusque sanctitatem, innocentiam, animi demissionem, candorem, & obsequendi affectum tantis experimentis comprobasse.

Sciebat Quæstor, Virgini (: prout sub Dominicani Ordinis habitu atque Obedientia vixerat) in votis esse, non alibi quàm ad Fratrum suorum pedes sepeliri, at metuebat vir prudens, ne fortè post Rosæ obitum de condendo tanti funeris thesauro lites interParochiam & sancti Dominici Conuentum exurgerent, nec tamen audebat hu-

humillimæ Virgini honorificum illud periculum aperire. Tandem ingenioso consilio suggessit Virgini, quòd legitimum obtinendæ apud FF. Prædicatores sepulturę desiderium potiùs mendicando quàm testando notificaret per scripturam in hunc vsum à Gundisaluo iam præparatam. Facile consensit ac subscripsit Rosa, existimans agi de solo humilitatis exercitio, cumque Ordinis sui morem esse. Aliàs de corporis sui aut cura aut loculo ne quidem cogitabat, intenta soli spiritui, adeo vt familiares Matronarum visitationes difficiliùs quàm noua dolorum auctaria admitteret, siquidem vt illas tanquam onerosas ac superfluas honesta sæpius excusatione rogabat impediri, ita hæc magis magisque gaudebat cumulari. Hinc inter acutissimos ischiadum cruciatus vox illa frequens: *vre, preme, stringe Domine, ne parcas, quantùmcumque pungas aut vellices, pro meo demerito parum est*. Notarunt plerique in Virgine, iisdem gradibus quibus debile corpusculum fatiscebat in mortem, attolli spiritum in vigorem & securam hilaritatem, adeo vt penè horaria lętitiæ incrementa nec voce nec vultu satis potuerit dissimulare, velut protestans cum Apostolo, *cum infirmor tunc fortior sum*. Quidam vir Religiosus diris eius torminibus compatiens hortabatur pati fortiter, terminum iam in prospectu esse, hoc æstu animam feliciter purgari à cruditate vt Sponsi palatum æternùm oblectet. Respondit Virgo: at hoc ipsum est quod Sponsum rogo, ne cesset me exquisitis ardoribus excoquere, donec ei maturescam in fructum qui rectà hinc mensæ ipsius inferri mereatur.

Sub vitæ finem crebriora Virgini fuere dulcissimorum raptuum interualla quibus paratæ cælestis gloriæ sapores iam summis labijs prælibabat. Paucis ante obitum horis ab eiuscemodi pręgustu in se rediens ac suis gaudijs impar P. Fr. *Francisco Niceto* cum alijs iuxta ibidem vigilanti ingenuè at secretò dixit: proh! Pater, si residuæ

vitæ

vitæ meæ breuitas id permitteret, quàm excelsa, quàm pretiosa, iucunda, eximia tibi de Dei suauitate, de læta ipsius Curia, de regione æternitatis narranda haberem! vado nunc cum tripudio ad perenniter contuendam pulcherrimam illam faciem, quam toto peregrinationis meæ exilio quæsiui, toto desideriorum æstu concupiui. Aderat morienti filiæ afflicta mater, aberat Pater, quem lecto decubuum propria infirmitas continebat domi; attamen rogatu Virginis, quæ vltimam vtriusque parentis benedictionem exspectabat ad Gundisalui ædes portari se fecit: Hic ad primum conspectum attenuatæ & exanguis filiæ itum in singultûs & lachrymas, nec vlli circumstantium ea fuit pectoris durities quam ista lugubris spectaculi teneritudo non emolliret in plorandi societatem. Interea fletuum nimbo vtcumque discusso Rosa placidè summaque reuerentia Parentis manum deosculata est, simul blàdè ac imperturbatè exposuit, sibi nunc modicissimam vitæ quam parens dederat partem superesse, *in huius* extrema linea sese amborum benedictionem supplici demissione præstolari. Hanc vbi obtinuit, pari obseruantia in Gundisaluum eiusque vxorem respiciens, quandoquidem & hos vti secundos parentes coluerat, pariter ipsorum benedictione voluit ad arduum illud iter communiri. Deinde propiùs accitis qui aderant duobus suis germanis fratribus seriam, grauem, ac sententiosam parænesim dixit, ac inter alia solicitam parentum curam, honorem, obsequium efficacissimè commendauit; quasi ad Crucifixi Sponsi exemplum dixisset: *Ecce mater tua*. His expeditis aduocauit ambas Quæstoris filiolas quas ob innocentiam rectamq; indolem impensè amauerat, his energia mirabili inculcabat timorem Dei, virtutis studium, amorem parentum, quibus satagerent tranquillam & lætam conciliare senectutem. Nec minori emphasi reliquos per ordinem domesticos affata est, quemque decenter admo-

admonens officij & christianæ pietatis; videbatur non fœmina sed Apostolus prædicare.

Tantus in Rosa concionandi spiritus ac vigor P. Magistro de Lorenzana Confessario persuaserat, ipsam ea saltim nocte haud morituram. Nox erat, & sancti Bartolomæi peruigilium, vnde Confessarius solemni Matutinarum officio domi interfuturus parabat discedere ad cœnobium, postridie rediturus. At Virgo sciens non integras quatuor horas sibi tunc superesse, postremam ab eo benedictionem enixè flagitauit quasi paulò post ad Dominum migratura. Sed respondente illo commodiùs hanc differri posse in crastinum, tempus non defore, sat tempestiuè se postero manè adfuturum, Rosa grauiter modestèque arridens subiecit: scito mi Pater, hac nocte cum ineunte sancti Bartolomæi festo me abituram ad festa sempiterna, iam cœlitus inuitata sum ad splendidum illud ac solemne conuiuium, iam præfixa est hora, & non vis quòd vadam dum patent fores? Hæc vultu tam sereno ac gratioso, tranquillitate tam secura & hilari proferebat, quasi iam in Paradisi vestibulo expectaret cum lampade, dum *media nocte clamor fieret: ecce Sponsus venit*.

Et reuera vbi medium noctis adfuit, Rosa hoc sese clamore sensit accersiri, candelam benedictam placidissimo nutu petijt, crucis signaculo velut rem magnam aggressura, frontem, os, pectus communijt, germano fratri quid ageretur adhuc dubitanti innuit se migrare, iussitq; ceruical subtrahi, vt capite ad nudum lecticæ lignum acclinato sentiret in cruce se mori: denique sensibus planè integris, pleno iudicio, fixis in cœlum oculis, nullo vel minimo pauoris aut horroris signo in facie, dum postrema hæc verba pronunciabat: *Iesus, Iesus, Iesus mecum sit*, quietissimè expirauit. Nimirum vt Rosa infans ab his verbis auspicata fuerat primam orandi formulam, ita his-

ipsis immortua quasi tesseram suæ innocentiæ ac infantilis simplicitatis ad Limen supernæ patriæ inuariatam reportauit, anni sui trigesimi secundi quinto mense vix inchoato.

Eodem festiuæ noctis diluculo *Aloysia de Serrano* procul in ædibus parentum matutino somno implicita resciuit deposuisse tūc Rosam cum S.Bartolomæo mortalitatis exuuias. Inter vtramq; pactum fuerat, quòd quæ prima ex hac luce migraret, Deo permittente alteram sui transitus admoneret. Stetit promissis Rosa, & illamet nocte in forma corusci luminis Aloysiā suauiter excitans sese ad lucis regionem tunc pertexisse indicauit. Verùm de luminosis Rosæ post obitum apparitionibus sermo copiosior Mantissæ reseruetur. Redeundum hìc ad virgineum *Rosæ cadaueri*, quod respirare credebatur quando spirare desierat. Viuidus faciei color, labella rubentia modicèque velut in suauem risum diducta, oculi integri lucidaque amœnitate subfulgidi diu ambiguam *reddidere præsentibus* Rosæ mortem, donec adhibito *speculo* nullum in ea superesse halitum innotuit. Apud Rosam vt vltimus sic primus hic speculi vsus fuit.

Dum vestitur tractabile cadauer, dum aptatur in feretro, dum floribus inspersum effertur in anterius conclaue spectante Matre, ingerebatur vniuersis luctuosa plangendi licentia, nec tamen vlli præsentium libuit planctibus indulgere, siquidem repentino prodigio sic omnes peruasit arcanus quidam lætitiæ sensus, vt tota domus insperatâ metamorphôsi deuotis turgere solatijs, ac nuptiali propemodum gaudio innatare videretur. Matri quid acciderit iam superiùs in fine Cap. III. relatum est. Idem reliquæ Gundisalui familiæ, idem extraneis quotquot aderant intimæ ac secretæ iucunditatis inhæsit stimulus. Vniuersim decem & nouem personæ ingenuæ præter domestica promiscui sexus mancipia Rosæ morientis lectu-

lum

lum mœsto silentio ambierant; & vbi Virgo spiritum reddidit, singulæ occulta quadam spiritûs suauitate à plãctu in plausum vltro se adigi compererunt. Vna præsentium vt viderat exspirantis Rosæ grabatum numerosa Angelorum corona circumdari, ita notauit iam circa defunctæ feretrum eosdem alternante concẽtu festiuissimè tripudiare. Eadem Quæstoris coniugi clam fassa est, aulam peramplam in qua prostabat expositum Rosæ cadauer, vndiq; totam micuisse luminoso illapsu cælestis gloriæ, item iuratò asseruit, religiosæ cuidam personæ triduo ante felicem Rosæ transitum à Christo fuisse reuelatum, Virginis mortem fore admirabilem & sepulturam gloriosam, insuper vetuisse ne Virginis funeri circumponantur panni atro colore lugubriter pullati, sed candidi, niuei, solemnes, quiq; non exequias indicent sed triumphum. Denique inualuit eòusque prodigiosa lætandi sympathia, quòd dum exspectabatur diei adradiantis diluculum, nõnullæ ibidem deuotæ fœminæ sacrorum hymnorum sonoro cantu per vices liberrimè se oblectarint, protẽstantes non lesso illic sed iubilo esse locum.

Illuxit demũ clarior dies, & ecce Quæstoris palatium subito hominũ concursu plenũ fuit nemine vocante. Mirabantur domestici, vnde aut quo modo nũcium defunctæ & calentis adhuc Rosæ tota Vrbe diffũdi potuerit horâ tam intẽpestiua. Nec publici prẽcones, si vicatim emissi fora & compita stentoreis implessent clamoribus, primo mane tam densum collegissent populũ, quantus vltro ex omni platea ad Gundisalui ædes confluxit, nulla humana diligentia excitus. Adfuit inter primos vir grauissimus P. *de Lorenzana*, & in feretro similem dormiẽti Rosam conspicatus vocem tenere non potuit, quin palã exclamaret: benedicti genitores qui te procrearũt, benedicta hora quẽ te nascentem excepit, benedicta tu à Domino felicissima *Dominici* filia, quæ nunc frueris vultu beatifico tui Crea-

toris; obijsti prout vixisti, baptismalem gratiam nullam vmquam lethali noxa interpunctam, immaculatam totius vitæ innocentiam, virginei candoris infantilem puritatem intulisti cœlo, sequere sequere nunc Agnum quòcumque ierit. Interea circumfusi promiscuè nobiles, ignobiles, aduenæ, ciues, Indi, Hispani certatim Rosaria sancto corpusculo applicuerunt, flosculos religiosæ iacentis vesti instratos carptim vndique diripuere, hic manum ille pedes raptim deosculari studebat, nec deerant qui pio furto hinc limbum tunicæ, inde veli extremitates paratis forficibus modò clam mox palam inuaderent, vt breui stipatoribus opus fuerit contra rapacem deuotionem. Qui remotiùs substiterant, defixi hærebant in niueo & gratioso Rosæ vultu, quem florida corona velique candor venustissimè commendabat. Tentarant pluries familiares Matronæ adductis palpebris oculos defunctæ Virginis obtegere, sed frustra, nam sensim eò redibant vnde attractæ fuerunt, solamque oculorum medietatem *operiebant*, quasi Limenses suos etiam post *mortem Virgo* pupillis columbinis amaret dulciter intueri.

Creuit accurrentium multitudo & cum multitudine importunitas, vt nec ostia domûs sat laxa paterent confertim irruentibus, nec abituri exitum in tanta pressura inuenirent. Omne atrium, ambulacra, angulos confusa turba impleuerat, vt Gundisaluo necesse fuerit, posticum suarum ædium aperire, quo per aliã viam sese euoluerent qui venturis locum cedebant. Aliquàmdiu remedium istud profuit, donec etiam illa ex parte ingressum tentare cœpit confluxus spectaculi auidissimus, qui neque insignioribus personis intromittẽdis aut emittendis spatium dabat. Igitur Peruani Regni Excellentissimus Prorex armatæ suæ custodiæ prætoriam cohortem eò celeriter destinauit, portisque ædium adstare iussit, ne indigesta tot agminum collisio exardesceret in tumultum. Mirata est

vni-

vniuersa ciuitas, tantopere se totam sponte commoueri ad cohonestandum funus pauperrimæ Virginis, obscurorum parentum humilis filiæ, quæque dum vixit adeo sese ab omnium oculis, notitia, plausu occultarat; sed impleri debuit, quod cælitus prædictum erat, fore sepulturam illius gloriosam.

CAPVT XXX.

Rosæ funebris conductus, exsequiæ, tumulus.

TOti iam Limæ buccinante fama innotuerat, Rosæ cadauer sub vesperam Quæstoris domo efferendum esse ad sepulchrum, & ecce plateas, fora, vicos quà transeundum, aliquot horis ante impleuerat effusa populi multitudo. Viæ pro dignitate Vrbis spatiosæ & amplæ; à Quæstoris domicilio vsque ad sacram Aedem Prædicatorum mille circiter passuum iter erat, nec tamen sat capiebant numerosam plebem tempestiuè per omnia compita agglomeratam, quam nec præco, nec templorum excelsa tintinnabula, sed sola cuiusque singularis deuotio inuitârat. Illustrissimus Limæ Archiepiscopus prodierat funebri pompæ honorem suæ præsentiæ impertiturus, sed vsque ad Gundisalui ædes per densissimas spectatorum myriades eluctari diffidens, permeatu frustra tentato maluit ad D. Dominici Templum deflectere, ibique virgineum funus sub valuis exspectare. Interim non secus atque ad publicam supplicationem longis agminibus diuersisq; vijs ad ædes Quæstoris confluxere pia variorum titulorum Sodalitia, nemine aut iubente aut rogante

gante, vel stipendium offerente; Processerunt & Religiosorum Mendicātium Ordines sub distinctis Labaris; mox & Metropolitanum collegium vltro adfuit præter exspectationem & morem, cum aliàs numquam (: nisi dum effertur proprius Archiepiscopus,) soleat humādis corporibus interuenire. Accessit demum amplissima Senatorum Curia ad obsequium, quod vix alteri præterquam suis Proregibus vita functis præstare consueuit. Cæterorum qui eadem spontanea deuotione confluxerant illustrium ex omni equestri ordine virorum ratio aut numerus in conferta multitudine iniri non potuit; cunctisque vnum fuit stuporis argumentum, illic se videre congregatos quò nullus conuocarat. Eadem Matronarum cæterique fœminei sexûs ambitiosa pietas, ac *visendi* ardor: quàcumq; funebris processio ducenda erat, vtrimque palatiorum ac domuū fenestras, pergulas, arcûs occuparant numerosæ prospectantium facies, vndequaque ex porticibus, muris, transennis eminus *venturo spectaculo* inhiabant centeni milleni *oculi, ipsa ædium* tecta leniter accubua sub imbelli ac populosa omnis ætatis turba procul nigricabant. Tanti nimirum erat, obscuri & vix noti militis pauperem filiam efferri ad sepulturam. Certè numquam aliàs sic visa est vniuersa Lima commoueri.

Prodijt denique sub vesperum è Gundisalui laxatis foribus mortuale pretiosi pignoris feretrum, cui spontaneos humeros primum supposuit Capitulum Metropolitanum, eo honoris obsequio quod solis Archiepiscopis vitâ functis præstare solet. Inde post emensam graui tardoque incessu primam plateam ventum ad quadriuium, vbi feretro deposito successit in piæ sarcinæ baiulatum Senatus Curiæ Secularis. Post hunc deuotissimè succollarunt primores Ordinum religiosorum, partiendo vices per vicos & terminos compitorum. Muniebant

vtrin-

vtrimque portantium latera Excellentissimi Proregis armati stipatores, tum vt per densam multitudinem vi & clamore laxarent vias, tum verò vt à deuota rapacitate populi reliquias poscentis protegerent virgineum cadauer, nam vt singuli velut in tumultu Rosam acclamabant *Sanctam*, ita violentiores ac valentiores passim inhiabant sandapilæ, auidi paratique inde decerpere quidquid possent, nî hastatorum bipennes quasi sepem obiecissent. Certè si cupidissimæ huic turbæ quod libuit licuisset, periculum erat ne sacri corpusculi pars modica aut nulla ad Templum perueniret. Nec tamen sub tam vigili ferreaque custodia caueri potuit, ne vbi ad Valuas Ecclesiæ ventum est, cadaueri partes vestium, corona, & palma deesse notarentur, ibidemque pro ablatis alia fuerint reponenda.

Dum in Templi limine (; quod Rosa adhuc mortalis tam sedulò triuerat) mortua sistebatur, ad aspersionem lustralis aquę quibusdam videbatur noua hilarescere iucunditate virginea facies in niueo veli candore rosea, inque purissimi amictus nitida serenitate formosior, collo totoque corpore flexilis, vt pene exclamaretur: *non est mortua puella, sed dormit*. Illatam Sacello maiori excepit tumulus gradatim à pauimento eleuatus, at illustriori ostento ibidem Virgo Deipara videbatur excepisse Rosam suam, nam sub iis ferè motibus in alio Sacello prodigiosæ Imaginis cui à Rosario nomen est, repente splendidus vultus micuit spectātibus qui propiùs adstiterant vniuersis. Mox eò confluxit torrens ingentis populi, & pauori gaudioq; medius palam soluitur in lachrymas; inualescit supplicum clamor, vt non defuerint qui suspicarentur Imaginem portentoso insuper sudore commaduisse; sed re diligentiùs explorata compertum fuit nonnisi meros splendores esse, at insolitos, festiuos, benignos, quibus Virgini ea ipsa Regina Virginum publicè

applaudebat. Sed redeundum ad Rosam in suo iam tumulo spectabiliorem, & reciproca accensi vultûs suauitate renidentem, huc enim totus populi refluxus incumbebat, sed opportunè tumulum circumsederant cœnobij Patres dignitate ac senio grauiores, tum ne thesaurus ille diriperetur, tum vt eidem decenti ordine admouerent debiles & mancos, qui spe (: haud inani) obtinendæ curationis accedebant. Verùm de his in Mantissa. Paulò remotiùs constiterat hastatum Proregis satellitiũ, vt confusam molem irruẽtis populi distineret si posset. Vix tamen potuit, nam prementium tanta vis fuit, vt Lessi mortualis cantoribus in altaris crepidinem eluctandum fuerit ad lugubre officium vtcumque solito cantu explendum.

Assistebant ritui funebrium Limanus Archiepiscopus, Regius Senatus quem *Audientiam* vocant, Collegia Metropolitanum & Curiale, Regularium Prælati, & equestris ordinis nobilitas conspicuè numerosa. Itaque dispositis omnibus, dum inchoandum erat *officium* sepulturæ quo Rosæ corpus è Templo efferretur ad fossam in Aula Capitulari præparatam, subitò per omnes latissimæ Ecclesiæ angulos tanta insonuit promiscuæ multitudinis vociferatio, tam inconditus ac flebilis deprecantium vlulatus, vt metu confusionis ac tumultûs supersedendũ, funebrique processione abstinendum fuerit, admonito populo, vsque in posterum diem charissimi illius pignoris sepulturam differri. Sub huius promissionis ac certæ spei solatio persuasum multis vt domum secederent postridie ad tumbæ spectaculum commodiùs redituri. Sic agminatim & sensim dilapsa plebeia frequentia proceribus aperiri cœpit liber aditus spatiumq; accedendi propiùs ad venerandum corpus famulæ Dei, manûsque innocentissimas deosculandas. Rursus interea succreuit curiosa multitudo, rursus etiam circa tumulum conglomerabantur impetuosæ turmæ, quas vt vidit Archiepisco-

piſcopus, geſtu, ſignis (: vox enim audiri præ ſonoro ſtrepitu non poterat) Patribus innuit, vt corpus Virginis in Sacriſtiam deportarent. Verùm nec ibi ſat tutum fuit ſequente ac premente turba. Igitur ad ſecuriores pluribuſque valuis diſcluſos receſſus intra Nouitiorum adyta comitante cum paucis Archipræſule tranſportãdum fuit; inſtabant ſequacium agmina, vim portis illatura, niſi Religioſorum cuneus locique reuerentia interceſſiſſent. Demum etiam inde vltimo ſimplicium Nouitiorum Oratorio illatum eſt, ibique ſub excubitoribus à Priore conſtitutis pernoctauit. Hìc tandem Archiepiſcopus ſolitudine pium feruorem acuente in genua procubuit, manui Virginis reuerenter apprehenſæ pluries deuota oſcula fixit, eamque non ſolùm in iunctura, ſed in ſingulis digitorum articulis ac ſi viueret, tractabilem ſenſit. Aderant nonnulli è Senatorio ordine, magnæque felicitatis loco habebant, poſſe illic de genu fimbriam virginei habitus oſculari, nec vlli horum ea fuit pectoris conſtantia quæ lachrymas temperaret.

Poſtridie adluuente matutino crepuſculo iuſſi cuſtodes venerabile pignus è Nouitiorum domicilio in maius Eccleſiæ Sacellum vbi pridie conſtiterat retulerunt, inque eiuſdem tumuli reclinatorium ſublimarunt. Deinde laxatis templi foribus admiſſus populus vndatim irruit, cancellos omnes, ſubſellia, pegmata, ſcamna confertim impleuit, felicem ſe quilibet arbitrabatur, ſicubi loco editiori potuiſſet ſtationem occupare. Verùm vbi æs campanum ſolito maturiùs funebri Miſſæ & ſolemni exſequiarum officio ſignum dedit, ſubitò reliqua templi capaciſſimi amplitudo ſuperuenientibus anguſta fuit, neque enim (: vti pridie) ſoli incolæ, ſed & remotiores accolæ à ſex & ampliùs leucis accurrerant, nemine inuitante. Circumſtetere denuo Proregis ſtipatores, at ij ſi pridie impetum plebis ſuſtinere vix potuerunt, hac die

ne vix quidem potuere. Certatim omnis ætas & sexus vrgebat aditum, hic calculos precarios, ille cerea Agnorum Dei amuleta, alius sudarium, numisma, coronulas & quidquid charum ad manus erat, contingendo sacro corpori eminus, cominus suppliciter prætendebat. Hinc turba languentium aut mutili corporis vitio miserabilium, penè cum iurgio flagitabat accessum, vt foret cuiusque contrectando speratam apprehenderet sanitatem; inde infantes per obstantium capita sublimes mittebantur ad salutiferum contactum sacri cadaueris. Nec tanta militum ac religiosorum cautela, vigilia, custodia sat fuit ne pluries Rosæ defunctæ vela, capilli, vestes frustillatim a solertioribus diriperentur captandarum reliquiarum prætextu, adeo vt ante sepulturam de integro sexies fuerit reuestienda. Tota deinceps cura erat saluandi exanime illud corpusculũ ne ante sepulturam importunis vellicationibus discerperetur, iam enim notatum erat, vnum ei deesse digitum, ferro an morsu occultè detruncatum, non liquet.

Inter hos motus collectis in chorum cœnobitis proceditur ad solemne Missæ sacrificium, adsistente in Pontificalibus ornamentis Illustrissimo D. Petro de Valentia Guatimalæ Episcopo, qui aduenerat (intromissus per Sacristiæ posticum; nam aditus per oppletum multitudine templum haud patebat) officium sepulturæ post Missam proprijs manibus peracturus. Resonabat vndequaque Ecclesia perpetuis vocibus Rosam *Sanctam* proclamantium, ita vt neque canentem Religiosorum Chorum foris audiret populus, neque ad chorum pertingeret vox Sacerdotis aut Ministrorum Altaris; pulsu ac tintinnabulis signum dabatur choro cum respondendum erat Sacerdoti, sed frustra fuere omnia præualente secularium clamore: tandem necesse fuit cantores choro egressos ipsummet altare vbi litabatur circumdare, vt, è propin-

quo vicissim audirent & audirentur. Sic ægrè demum inter sonoros templi strepitus quasi canoro quodam silẽtio ac rituum nutu consummata fuere Diuina mysteria. Deinde Antistes è throno progressus ad feretrum, thuris & lustralium aspersionũ ceremonias inter consuetos psalmorum & Responsoriorum modulos obibat decenti põpa, velut mox ad vltimam efferendi humandique sacri corpusculi processionem accingendus. At rursus nouis ac validioribus ingemuit clamoribus stipata turba, rursus densato cuneo vndique irruebatur in suggestum tumuli, Rosam suam alij vltimò cõtrectare, alij extrema eius manibus (si possent) aut vestibus dare oscula, alij saltim postremo eam intuitu eminus salutare importunissimè contendebant, iterum laborabatur sub auido tot Rosariorum, crucum, numismatum affrictu, denuo Virginis habitus tentabatur forficibus. Ergo prudens Antistes vlterioris violentiæ procliui metu conuersus ad Priorem & grauiores Patres monuit diuertẽdum esse præsens periculum hac altera dilatione sepulturæ, sibi nequaquam id tempus videri idoneum, quo possit sacrum illud cadauer per tot hominum globos ac manus integrum deduci in fossam. Assensere consilio Patres, statimque nutu, signis, vocibus persuasum vulgo, Rosæ sepulturam ex placito Illustrissimi Præsulis in horam commodiorem consultò reseruari. Gratissimis auribus hoc nuncium admisit turba, maximè vt vidit Episcopum depositis omnino Pontificalibus ornamentis rhedam conscendere, ac domum properare.

Fauebat confirmandæ populari credulitati publicum argumentũ ex constanti virginei cadaueris tum pulchritudine, tum suaueolentia miraculosa, quæ duo veluti fide iubebãt nullum fore seu deformitatis seu corruptelæ aut graueolentiæ periculum si vel in plusculos dies sepultura differretur. Omnium hactenus patebat oculis

mariata defunctæ Rosæ species qualis à primo exhalati spiritus momento fuerat, per triginta & sex horas idem perstiterat placidissimi oris decor, labiorum venustas, oculorum semipatentium viuax fulgor, & manuum candor; inter tot iussitus halitus & lumina, sub aëre tam humido, calido & ex concurrentium reflatibus puluerulento nulla Rosæ vultui insederat fuligo; nulla genas tinxerat flauedo vel horridus pallor, in maxillis, in naribus, in palpebris nil flaccidum, decolor, triste, aut emaciatum, perseuerarat eadem flexilium membrorum tractabilitas, eadem niuei vultus gratia & amœnitas, deniq; videbatur adhuc non mortua sed sopita. Porro mirifica cœlestis odoris, qui à sacro corpusculo spirabat, fragrantia ne quidem cessauit in sepulchro, nam post decem & nouem menses (vt cap. seq. narrabitur) exhumata Rosa eumdem seruabat ac præsentibus adhalabat odorem, quem quidem in die sepulturæ alij rosaceo simillimum, alij velut ex liliorum, rosarum, balsamorum totiusq; florilegij mixtura compositum perceperunt; verùm cordatiores his altiorem, suauiorem, nobisque Paradisi exulibus peregrinum & incognitum iudicarunt.

Hinc populus dilationis iam securus imminente meridie à templo diffluxit ad ædes proprias. Euacuata vtcumque Ecclesia de more adductæ pessulisque firmatæ sunt fores, nec alia sperari poterat tumulandæ Rosæ opportunior hora, quàm qua totus Religiosorum Conuentus regulariter pransurus existimabatur. Itaque vbi tantilla ab incursibus libertas fuit, repente adornatur funebris processio, silent campanæ, at cantu submisso psallũt Fratres, deportantur in ædem capitularem pretiosa Virginis Rosæ lipsana, illic in præparatam è cedro arcam reclinata ferreis vndique clauis occluduntur, deniqu fossa obturatur, & cocti lateres tenaci calce reuincti insternuntur. Sic tandem in tuto locatis Rosæ exuuijs, omnique

nique precum & hymnorum ritu ex rubrica Ordinis peracto itum ad refectionem. Verùm non diu stetit vnda populi, quin post meridiem velut ex inducijs ad templum copiosior afflueret. Ast vbi illic quæsitum oculis charum pignus abesse conspexit, turmatim in claustri peristylium irruit, ædem capitularem impleuit, & Rosam liberrima vociferatione *Sanctam* inclamans, dum plus non poterat, puluerem sepulchri terramque reliquiarum loco certatim asportauit. Inde continuo rhedarum ordine & commeatu per mensem & ampliùs personæ illustriores proficiscebantur ad paternam Rosæ domum, visuræ ac veneraturæ honestam cellulam quam Virgo solitudinis studio inhabitarat; conquisitum vndique apud Rosæ parentes, apud Quæstorem Gundisaluum, si quid suorum vtensilium, pannorum, aut pauperrimæ supellectilis obtineri posset, grata memoria asseruandum.

Augebatur quotidianis incrementis deuota populi frequentia circa sepulchrum, ob eximia quæ palam inde crebrescebant beneficia curationum, nec videbatur tantæ Virgini debitis honoribus satisfactum, quoadusque solemniores exequiæ (: quibus ipse Prorex interesse poposcerat) nondum fuerant celebratæ. His igitur constituta dies 27. Augusti, velut quæ Proregi minùs videbatur negotijs suis impedita. Sed quia hæc Dominica erat, quæ (: nisi pro præsenti defuncto) lugubribus officijs interpolari facile non debet, hortatu Archiepiscopi eligitur dies vicinior minùs impedita. Verùm hæc deinde non vacauit Proregi, sicque pluries inter hunc & Archipræsulem variata die tandem ambo in quartam proximi Septembris ex abrupto conueniunt, quod vtrique postea tanto fuit iucundius, vbi intellexere hanc diem ex Romani Calendarij censu alterius S. Rosæ Viterbiensis anniuersario honori esse dedicatam, neque in illam se humano consilio sed diuino impulsu concorditer incidisse.

Ad-

Adfuere igitur ambo die præfixa, cum vniuerso tum Ecclesiastico, tum seculari Magistratu. Rursum tota sedibus emota ciuitas Sancti Dominici ecclesiam impleuit. Dictum illic pro concione de felicis Rosæ mirabili vita & encomiis, peractum pompa funebri Altaris ministerium, temperauit sonoras confusi populi inquietudines dolorificas sacri cadaueris absentia, sed nihilo segnius itum in vota, & dum ad Aram Sacerdos pia Numini commendabat defunctam Rosam, voce non impari sese populus commendabat Rosæ.

Quando hæc agebantur Limæ, celeberrimæ Rosæ fama rapido cursu totius penè Regni oppida, vicos, municipia peruasit, vbique festiuis applausibus ac publicæ lætitiæ signis nouæ cælorum ciui acclamatum. *Potosi* trecentis leucis à Lima dissitum illactenus Rosam neque de nomine nouerat, verùm vbi beatum Virginis transitum percepit, totum repente impulsu altiori in communem gratulationis impetum efferbuit. Sonuere in turribus æra campana, micuere luminaria, increbuere voces & laudum acclamatio. Sic passim regio Peruana (& etiam vbi Rosa dum viuit penitus ignorabatur) mortuam celebrauit vniuersali iubilo, acclamatione, votis, quòd sibi cuncti populi iter ab ea solatium, tute- [illegible] suffragium pollicebantur. Nec [illegible] fefellit pia fiducia [illegible] in tempo- [illegible] [illegible] Mahristi sime [illegible] hauim. recen- [illegible] sebitur.

[illegible]

CAP. XXXI.

Rosæ sepulchrum Ordinarij auctoritate mutatum solemni corporis translatione.

VLtimis Exequijs tam magnificè splendidèque peractis credebatur, populum sensim à confluxu & importunitate destiturum, vt pleraque solent tractu temporis elanguescere: sed contra euenit; nam ipsa miraculorum celebritas & multitudo in dies ad inuisendum Rosæ sepulchrum plures pluresque accersebat. Quin vulgaris tota Vrbe fremebat querimonia, sacrum Virginis corpusculum loco nimis abdito situm esse, vbi ob clausuræ leges nec omnibus horis nec ab omni sexu visitari poterat. Idem paulatim cum querula plebe censuere nobiles ac primores, demum & Ecclesiarum Prælati, Præfecti Regularium, Senatores, alijque celsioris notæ priuatis suffragijs in eam conuenere sententiam, constantibus tam accolarum quàm incolarum votis: condescendendum aliquando fore, de pretiosi illius pignoris in locum celebriorem Translatione iam seriò tandem esse cogitãdum, *Rosam* communem Limensium thesaurum, piorum solatium, afflictorum remedium publico deberi. Sed exspectandum erat Limensis Archiepiscopi officiosum arbitrium. Is verò de statu rei ardentissimoque omnium studio admonitus confestim eadem die 27. Februarij 1619. Decretum expediri iussit huius tenoris: *Coram Illustrissimo Dom. Bartolomæo Lobo Guerrero Archiepiscopo Limano*

Regia

Regiæ Maiestatis Consiliario &c. lecta & inspecta fuit petitio &c. Dixit, quòd attentis rationibus in ea relatis, vniuersalique & publica acclamatione, qua in tota hac ciuitate & Regno Rosa de S Maria monialis tertij Ordinis S. Dominici proclamatur Sancta, dabat facultatem, illius corpus à sepulchro quod nunc occupabat, transferendi in alium decentem locum intra S. Dominici Ecclesiam, vbi magis videbitur Patri Magistro Fr. Augustino de Vega dicti Ordinis Prouinciali. Signatum ab eodem D. Archiepiscopo coram me Doctore Ferdinando Vecerril. Gratis.

Ergo Translationis actui designatur ipsum S. Patriarchæ Ioseph peruigilium, dies nimirum xviij. Martij; citiùs enim noui conditorij fabrica cum suo ornatu absolui non poterat. Vt obitus Virginis mortem Christi exspirantis in Cruce per complura symbola expresserat, ita & sepulchrum eius fore gloriosum diu ante fuerat reuelatum. Nunc verò etiam quædam Resurrectionis dominicæ reuiuiscebat imago, nam vt Christus parte feriæ vj. toto Sabbatho, & initio Dominicæ iacuerat in tumulo, sic Rosa parte anni MDCXVII. toto anno MDCVIII. & initio anni MDCXIX. quieuerat in sepulchro, in quo & datum ei fuerat nō videre corruptionem, & corpus æquè odoriferum inde prodijt sicut intrarat. Solæ Virgineæ manus tot osculis fideliū millies obtritæ, (:forsan & auidorum ferro dentibusue vndique pertentatę) nonnihil de primo candore remiserant. Hæc notata fuere ab ijs qui ipso Translationis die summo mane effossum Rosæ cadauer è veteri tumba lignea transposuere in nouam itidem cedrinam at intus forisque deauratam & duplici sera præmunitam. Igitur omnibus ritè ordinatis die qua supra domesticus Religiosorum cętus frequentissima vndique ceterorum Regularium caterua stipatus à Choro rectà processit ad Aedem capitularem, præeunte Crucis vexillo cum acolythorum quaternione, binisque thuribulis,

buliſ, ſubſequente Prouinciali in ſacra dipſoide cum ſacris Miniſtris itidem pretiosè tunicatis. Adfuit paulò poſt Archiepiſcopus cum ſuis, comitante S.Officij Iudice ordinario D.Feliciano de Vega Canonico Metropolitano, & Archipræſulis Vicario Generali. Recitatis de more Orationibus, dataque aſperſione & ſuffitu ſex Sacerdotes linteati ſtoliſque ac manipulis decori Arcam cedrinam ſubleuarunt in humeros, itum ad Eccleſiam conchiliatis periſtromatis, holoſericis aulæis, velis byſſinis à ſummo deorſum obpalliatam. Premebat baiulantium veſtigia Archiepiſcopus, inde reliqui ex ordine proceres Virique illuſtres, vbi ſub templi foribus tumba deaurata promiſcuæ multitudini in conſpectum venit, feſtiuus vndique clamor ad aſtra increpuit, confuſæque vociferationes plaudentium, lachrymantium, implorantium omnem reliqui cantus eccleſiaſtici auditum ſurripuerũt Dum ſarcophagus coram principe Ara in ſublimem tumulum huic vſui ſumptuosè adornatum attollitur, Archiepiſcopus ad latus Euangelij conſedit in throno; Prouincialis aſſumpta *caſula* cum Miniſtris ad altare facturus acceſſit, Phonaſci & cantores ex diſpoſitis odęis ſymphoniæ modulos inchoarunt, verùm populus vni Virginis tũbæ iconibus ac Roſarijs contingendæ intentus circa tumulum laborabat. Huius circuitum faces ceretæ xxx. occuparant, tumbæ verò gradatim circumſtabant in xxiv. argenteis candelabris totidem bilibres candelæ: totum deniq; contabulationis ſyſtema cõtegebant phrygij operis peripetaſmata, & ſtragula auro turgido latè fimbriata. Denique vniuerſa hæc ſcena non tam funeris quàm triumphi videbatur.

Poſt decãtatum Euangelium in editiori ſuggeſtu comparuit facundus prædicator dicturus ad populum: is erat P.M.Fr.Ludouicus de Bilbao primarius Limanæ Vniuerſitatis Cathedraticus, & in S. Officio Cenſor, qui vt

 rib

nibus annis Rosæ confessiones exceperat, ita plùs ceteris illius spiritum, exercitia, arcana lumina, Sponsiq; fauores habebat exploratos. Vidisses mox omnes arrectis auribus diriguisse immobiles, & in multitudinis tam verbosæ frequentia repentinum silentium desertæ solitudinis quietem figurabat, solo ardentissimo studio auscultandi. Dictum ibi de Virginis baptismali innocentia nullo vmquam mortali piaculo violata, de illibato mundissimę pudicitiæ flore, de pœnalium exercitiorũ austera duritie, de miris illustrationibus, de seraphicis ardoribus, & quidquid intra horarii sermonis compendiũ substringi potuit. Rari erant, quos sub concione tum sacri cadaueris præsentia tum recens ac viua gestorum memoria non medullitus compungeret, multis etiam lacrymæ fluebant, ab omnibus reuerentiæ repetitum in suggestu Rosæ nomen patulo sed taciturno gestu excipiebatur.

Finita panegyri, & solemni sacrificio ad Aram consummato Archiepiscopus Pontificalem assumens *habitum* cum pedo & infula processit ad tumulũ, sacris Ministris & quatuor ex Metropolitano Collegio dignioribus medius. Peracto ibidem reliquo precum, antiphonarum, psalmorumque ritu, Prouincialis cum ceteris religiosorum Ordinum Prælatis (: Sacerdotali singulos amiciente stola) tumbam è tumulo demissam suscepit in humeros, sicque adstante Archiepiscopo, & circumstante diuersorum Tribunalium & ciuilis Curiæ Magistratu illata fuit propriæ cryptæ ad dextram summi altaris affabrè in hũc vsum elaboratæ, quæ tota intus oblita auro reddebat fulgores quos arcuato sinu recipiebat à luminibus. Eamdem foris muniebat ferrea crates itidem inaurata, & inclusi pignoris tam patula prospectui quàm raptui arcta, & aduersa. Sanè deuoto populo nil hac translatione gratius potuisse accidere testatus est confluxus, qui exinde vt liberior sic quotidie numerosior fuit; adeo vt tandem

de-

de alia translatione fuerit cogitandum, ne vicini summi Altaris ministeria interturbarentur quotidie immodesto concursu populorum, quos partim veneratio partim miraculorum & gratiarum frequentia attrahebat.

De Altari ad Altare tantisper se transire protestabatur S. Hieron. quando à suo Tractatu de altari thymiamatis transibat ad scribendam epist. 8. Virgini Demetriadi. Idem videbatur circa Virginem Rosam accurrentium sensus: nam ab ara maxima subitò conuertebantur ad propinquum Virginis sepulchrum velut ad secundam aram, hic perpetuus tumultus erat offerentium vota, suspendentium anathemata, deponentium grallas & scipiones, deniq; aliter consulendum fuit reuerentiæ sacri Tabernaculi prostantis in ara maiori, ne huic assiduè obuerterentur dorsa hærentium ad Virginis sepulchrum quod & locum presbyterij incommodabat, siquidem hoc in Ordine Prædicatorum *ad cornu epistolæ* (:vt vocant) construi solet. Ergo collocandis Rosæ exuuijs alius demum commodior electus est locus, ipsum videlicet B. Catarinæ Senensis Sacellum ab ara maxima ad læuam sat dissitum; Videbatur tam simili filiæ deberi iste sinus Seraphicæ suæ Matris ad quietem, si tamen quies dicenda erat, cui tanti quotidie strepitus & clamores deuotæ plebis circumsonabant, licet minori impedimento rituum Ecclesiasticorum, quibus solis aræ maximæ spatium esse liberrimum oportebat.

Interea Limam peruenere litteræ Apostolicæ, quibus autorati Indices commissarij nouum ibidem erexere tribunal ex formula à S. Rituum Congregatione præscripta, ad effectum examinandi Testes de Vita & gestis ancillæ Dei Sororis Rosæ à S. Maria. Itaque examini datum initium anno MDCXXX. die xvij. Maij, sed ob multitudinem Testium (: CLXXXIII. fuere :) variosque morarum obices vsque in Maium anni MDCXXXII. durauit

perquisitio: cui de more ad complementum supererat visitatio tumbæ & reliquiarum famulæ Dei. Igitur deputati inspectores Ioannes de Texeda & Ioannes de Vega, Doctores Medici, Ioannes de Valenzuela & Bartolomæus de Tiuico Secretarij cum Aloysio de Molina chirurgo. Hi coram P. Magistro F. Gabriele de Zarate tunc Prouinciali aperta arca lignea repererunt Virgineum corpusculum expleto ferè post obitum anno quintodecimo consumptis vndequaque indumentis, & ossibus integris, & adhuc sicca hinc-inde carne obductis. Porro odorem exhalabant nō qui cadauerum esse solet, sed quo fragrant siccatæ ad Solem rosæ; Iurauit tamen primus Medicorum, peculiarem simul interhalasse suaueolentiam, quæ præsentium non olfactum dumtaxat mirificè recrearit, sed & animos improuiso solatio perfuderit, atque arcano deuotionis sensu omnes demulserit. Hinc ijdem inspectores aulam Capituli adiere lustraturi primum Virginis sepulchrum, è quo fideles certatim hauriebant puluerem ad varia morborum *genera depellenda*. Illic singuli successiuè manu immissa explorarunt cauam modicæ scrobis profunditatem, ex qua nonnisi quatuor aut quinque pondo terræ videbantur eruta aut asportata. Cæterùm aliundè plurimis constabat testimonijs, complures pulueris modios ex illomet foramine (: quod vnicum patebat, vbi Virginis defunctæ caput iacuerat) fuisse illactenus effossos varièque per Regnum distributos. Vnde non leuis coniectura fuit, vt S. Raymundi ita & Rosæ veteri sepulchro hoc datum esse diuinitus, quòd in locum sublati pulueris alius continua scaturigine perpetim subnascatur.

Accidit demum anno MDCXL. quòd Ord. Præd. in Romana Curia Procurator generalis litteris priuatis Limam scriptis admonuerit Patres, habendam esse rationem exactissimam Apostolicæ Cōstitutionis Vrbani VIII.

anno

anno MDCXXXIV. die v. Iulij emanatæ, quæ incipit: *Cælestis Hierusalem cives* &c. Doluerunt Patres, integro ferè sexennij spatio nullum penitus exemplar imò nec tenuissimam famam huiuscemodi Constitutionis in illum vsque diem Limensibus innotuisse: sed quid mirum in tanta regionum distantia, perque tot hostium classes, piratarum insidias, & naufragiorum crebra discrimina? Verùmtamen Patres ad primum saltim priuatę illius epistolæ conspectum subitò parendum rati, ex norma dictæ Constitutionis, quidquid intempestiuum Venerabilis Rosæ cultum sapere forsan videbatur, eadem nocte aboleuerunt. Repentina isthæc mutatio postridie deuoto populo visa est intolerabilis, quærebat loco solito Rosam, asylum ac solatium suum, reposcebat à Sancta Catarina Senensi alteram hanc Limensem Catarinam, impletur Sacellum questibus, & quæ vulgi sub pietatis obtentu esse solet suspicandi, iudicandique temeritas, spargitur, Rosæ veneranda lipsana aut furto inscijs Patribus sublecta, aut his conscijs clam in Hispaniam destinata esse. Inde credula & ignara multitudo densatur concursu, inualescit fremitus, nec leue imminuit periculum innoxijs Religiosis, dum rudis & impetuosa plebs iam ad conuicia & minas ferociter progressa primo affatu aut non capiebat aut abnuebat capere facti rationem. Tardè demum, nec sine labore persuasum est importunis, sic consulendum fuisse illustrioribus qui ab Apostolico throno sperantur Rosæ honoribus, nullum in Romanorum decretorum obedientia detrimentum esse, inobedientiam sanctæ Virgini placere non posse, huius pretiosas exuuias loco tutissimo sub primi sepulchri custodia Limensibus adseruari, verùm circa illas (: Summi Pastoris mente in similibus iam percepta) nihil extra lineam SS. Rituum audendum fore vel permittendum. Aegerrimè adquieuit vis populi, hoc vno contenta, quòd acceperat, Rosæ suæ reliquias in tuto esse.

CAPVT

CAPVT XXXII.
Et vltimum.

Rosæ elogia ex pluribus notiora.

ANno quo Rosa mortalitatem exuit, Prouincia Peruana Ord. Prædic. Limæ in Comitijs suis congregata libello Actorum ibidem impresso apud Franciscum à Canto 1617. §. *Denunciationes.* hæc primo loco inseruit: *Denunciamus, admirabilem quandam Sororem nostram obijsse,* &c. post pauca: *habitu tertij Ordinis nostri (anno vigesimo ætatis suæ decurrente) recepto, ita vitæ monialis institutum in domo paterna manens, & Regulæ & S. P. N. Dominici constitutionibus inhærens obseruauit, vt omnibus alia Catarina Senensis (quam ab ineunte ætate totis viribus imitari conabatur) in hoc terrarum orbe degens videretur. Orta fuit celebris hæc Virgo pijs parentibus Limæ anno Domini 1586. à quibus religiosè educata, & maximè à Diuino Sponso ita illuminata, vt quintum annum agens ad perfectionis culmen assiduis ieiunijs ac pœnitentiæ asperitate pertingere conaretur. Peregit ergo mirabili abstinentia, pœnitentiaque insigni: Pro lectulo equuleo varijs testulis intertexto vtebatur, argenteam coronam ad modum spineæ coronæ capiti circumpositam habebat; ferrea catena vsque ad sanguinis effusionem corpus singulis noctibus crudeliter affligebat. Patientia fuit incredibili, humilitate rara; puritate tam animæ quàm corporis insignis. Diuinis reuelationibus admirabilis, Orationi ac contemplationi*

ita semetipsam dedit, vt ad vitã vnitiuam summa cum animi tranquillitate & omnium admiratione peruenerit, ad cuius orationis exercitium eam per multum temporis sacra Deipara Virgo singulis noctibus excitauit. Prædita fuit spiritu prophetico, quo multa futura prædixit. Ac tandem cæteris virtutum generibus insignita, præclara sanctitatis sua relinquens exempla, feliciter in eadem ciuitate obdormiuit in Domino, die 24. Augusti. Humata est in hoc nostro Conuentu eiusdem Limensis ciuitatis in Capitulo Fratrum. Adfuit Illustrissimus Archiepiscopus Limensis & Illustrissimus Episcopus de Guatimala; catusque Cathedralis & Secularis proprijs humeris feretrum Sanctissimæ istius Virginis magna animi deuotione portantes: cuius purissimũ corpus præ multitudine gentis, languentiumque omnium incredibili & inaudito affectu illud tangere ac deosculari desiderantium biduo insepultum remansit &c. clarissimis miraculis illustratum.

Anno dein proximo, nempe MDCXVIII. Generalia eiusdem Ordinis Comitia Vlyssipone celebrata in suis Actis Hispali apud Franciscum de Lyra 1619. impressis, *§. Fratres & Sorores qui gloriosè obierunt.* succinctè idem denunciant his verbis: *In prouincia S. Ioannis Baptistæ de Pirù obijt Soror Rosa de S. Maria tertij Ordinis, quæ in omnibus S. Catarinam Senensem ad viuum expressit.* Eadem ad verbum habet appendix Dominicano Martyrologio *Indiculus Beatorum &c.* pag. 103. *§. Soror Rosa de S. Maria* &c. Iisdem vtitur Illustrissimus F. Ioannes Lopez Episcopus Monopolitanus in sua Historia Ord. Præd. par. 5. lib. 3. cap. 31. Rosam appellans *viuum ectypon seu effigiem vitæ ac Sanctitatis B. Catarinæ Senensis.*

Venerabilis Conuentus Limensis religiosorum PP. S. Mariæ de Mercede captiuorum, litteris ad Vrbanum VIII. Pont. Max. prolixè at eleganter se diffundit in laudes huius Virginis: merebantur illæ (: cum alijs aliorum

haud

haud imparibus) totæ huc transcribi, sed ne in panegyrim videatur desinere Synopsis historica, sufficiet hic pauca excerpsisse. *Rosam* (: inquit) *auream* Sanctitatis Vestræ manibus immittit quarta *Dominica* Quadragesimæ, ijsdē hodie *D. Dominicus Rosam* pariter immittit *auream*, quæ vt auro cælesti abundauit, *post aurum* terrestre *non abyt*, *fecitque mirabilia in vita sua*. Hanc suo *Rosario* implantauit Deipara, promouendo eam ad gloriosum habitum Prædicatorum, in quo admiranda suorum heroicorum operum *mysteria* ipsammet in *Rosetum* aptè transformarunt, & (: vt de Eugenio dixit Cassiodorus) *gerebat nomine quam possidebat meritis dignitatem*; sicq; (: vt in B. Agnete quondam mirabatur Ambrosius :) *eius ne nomen quidem vacuum est luce laudis*. Sic totus hic nouus orbis sentit de benedicta Virgine Rosa, cui (quod terra non potuit) cæli dedêre nomen *Rosa de S. Maria*, Crucem ipsius filo appenderunt rigores verberum, cilicia, claui, aculei, zona ferrea, obsonia fellea. Tota *illius vita* protestabatur cum Paulo: *absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri IESV Christi*, siquidem nil ei iucundum erat extra crucem, in hac vnica cum *dolorosis* versabat *mysteria* tum *Gaudiosa* tum *Gloriosa*. Mirum; huic Rosæ tam humili sese inclinasse procerarum arborum cacumina, dum orabat in horto, sed mirabilius, quòd eadem *sicut Palma exaltata* (: vel iuxta aliam lectionem *maritata*) fuerit *in Cades*, quando pronuba Cœli Imperatrice *Rosam* sibi *in Sponsam cordis sui* subarrhauit Filius Dei. Hæc filia *Oliua* numquam oleo caruit, *neque extincta fuit in nocte lucerna eius*, nam gratiam in Baptismo semel accensam vsque ad obitum nulla ei obtenebratio interpolauit. Prophetici sui spiritus æternum monumentum est Limense S. Catarinæ Senensis Monasterium, in quo demum & Mater Virginis (: vti hæc prædixerat) velum assumpsit, potita sacræ clausuræ *horto concluso*, quem filia

opta-

optarat sibi, dum quinquennis votum puritatis virginalis emisit: at Sponsus maluit ipsam *speciosam in campis*, vt plurimas adolescentulas odore secum traheret ad sequelam. Lima Regũ ciuitas felicissimã se arbitratur, dum Sanctitati Vestræ supplex hanc Virginẽ sibi dari flagitat Tutelarem, ambit habere Matrem, quam genuit filiam, Ciuitas Regum Reginam florum, ita huic Rosæ inscriptum nomen ciuitatis Regum lepidè soluet ænigma Menalcæ apud Virgilium: *Dic quibus in terris nascantur nomina Regũ inscripti flores?* huiuscemodi floribus quidni sperare liceat *fructus honoris & honestatis?* nec tuis Beatissime Pater *gentilitijs Apibus* quidquam ad mellificandum offerri potest aptius hac Rosa, quam iustis Ecclesiæ honoribus insigniendo mira dulcedine fideles implebis vniuersos. Hoc orant

Præsentatus Fr. Didacus de Boerques Commissarius Prouincialis.

Magister Fr. Gaspar de la Torre.

Magister Fr. Ludouicus de Teca.

Anno MDCXXXI. literis primo Iunij Limæ exaratis Don Petrus de Bedoja & Gueuara suo & reliqui Limensis Magistratus nomine sic eundem Pontificem alloquitur: *Gratias immensæ Dei potentiæ, cui in his remotis Occidentarum Indiarum partibus quondam idololatriæ spinetis obsitis complacuit plantare Rosam tantæ virtutis odore celebrem, quæ sub tertio Ordine Fratrum Prædicatorum, usque adeo bonum irrigatione profecit, vt ad perfectionem seculo nostro rarissimam pertigerit, fidem in dies magis magisque faciente cælo, per noua prodigia quibus sepulchri sui terra coruscat. Debet natalem suum huic Ciuitati Regum Angelus iste incarnatus, & nos illius urbani Gubernatores attenta tam ciuium nostrorum quàm vniuersi Regni communi acclamatione Sanctitati Vestræ humiliter supplicamus &c.* Eodem tenore ac publico nomine iterum

Limensis Senatus anno MDCXXXII. xij. Iunij supplices ad Vrbanum VIII. litteras dedit.

Hoc pariter anno MDCXXXIII. die xx. Aprilis, Ordo B Ioannis Dei epistolam qua Rosæ apotheosim efflagitat, sic orditur: *Beatissime Pater, Venerabilis Rosa de S. Maria tertij Ordinis Sancti Dominici, nata in hac Peruana Metropoli, Virgo fuit tam admirabilis virtutis in vita, & post mortem tam miraculis illustris, vt ad omnes Limæ incolas quà seculares quà Regulares pertineat eius procurare honorem & exaltationem &c.*

Eodem anno, 1. Iunij ex nomine totius Societatis Iesu in Regno Peruano Nicolaus Mastrillus Duran Prouincialis Apostolico throno sic preces suas exposuit: *vt communibus Vrbis & Regni huius desiderijs mea meorumque adiungam, obligatione trahor, singularem cum ceteris fauorem ac spirituale solatium in eo recepturus, si Virgo à Deo huic regioni data in peculiarem omnigenæ virtutis ideam, postque felicem suum transitum dotata cælitus tot eximijs prodigijs per manus Sanctitatis Vestra honorem Canonizationis ac titulum Limanæ Tutelaris adepta fuerit, quo vigor ac stimulus addetur eiusdem patriotis, vt maiori ardore imitentur fidem & virtutem Sanctæ Virginis, &c.*

Eodem anno ac die Prouincialis PP. Eremitarum Sancti Augustini, *hæc* (: scribit:) *fertilis Rosa primus est partus, quem cum notoria sanctitatis auctario hac patria cælo dedit, ceu fidei suæ primitias. Tametsi enim inter huius regionis vernaculos plurium & porro insignium Seruorum Dei veneremur memoriam, antecellit benedicta hac Virgo in iure patria. Nata est in hac Peruana Metropoli, in eadem adoleuit & vixit approbante simul natura & gratia. Sanctitas in ea annorum prætergressa est terminos, ac moriendo in ætatis vere, demonstrauit eximijs miraculis quantùm cursus suarum virtutum temporis velocitatem ante-*

interuerterit. Ad eius sepulchrum infirmi & ærumnosi vitam & salutem inueniunt &c.

Quinta Iulij eiusdem anni Minister Prouincialis PP. Minorum S. Francisci ex nomine sui Ordinis atq; Prouinciæ suis ad Vrbanum VIII. litteris hęc interserit: *Canonizationi ancillæ Dei Rosæ de S. Maria tertij Ordinis Prædicatorum causas suggerunt vita eius tam inculpata, mors tam gloriosa, miracula tam numerosa & eximia, denique summa & incomparabilis ædificatio huius Regni tam in Fide nouelli &c.*

Die xij. eiusdem mensis & anni epistola nomine Ecclesiæ Metropolitanæ Limensis eidem Christi Vicario inscripta sic orditur: *Iustum non est, vniuersali horum Regnorum acclamationi vocem deesse huius Aedis Metropolitanæ, pro apotheosi Venerabilis Virginis Rosæ de S. Maria conciuis nostræ, cuius vita admirabilis & post obitum prodigiosa miracula tantum in omnibus his Regnis accenderunt deuotionis affectum, vt perspicuè appareat, velle Christum D.N. eamdem pariter glorificare in terris, perq; liberalissimas manus Sanctitatis Vestræ dare nobis Tutelarem & Aduocatam huius patriæ suæ, cuius ex hoc primo fructu præclarus honor velut à capite harum amplissimarum Regionum ad singulas pertingat, &c.*

Anno MDCLIII. Antonius de Leon Pinellus in supremo Indiarum Regio Senatu Relator &c. Libro suo de Vita Serui Dei Turibij Alphonsi Mogrouecij Limensis quondam Archiepiscopi impresso Matriti sic de Virgine nostra commentatur: *Soror Rosa de S. Maria tertium Sancti Dominici Ordinem professa monialis, Virgo purissima, Limæ patriæ suæ splendor, pœnitentia, oratione, exstasi, supernis illustrationibus admirabilis, cœlo in eius vita ac morte grandia per ipsam prodigia operante. Obijt coronata virtutibus, opulenta meritis &c. Illius funebribus interfui, vbi ita fuit concursus & acclamatio, qualis Sanctorum*

corpora solet comitari &c. Refert se deinde ad Didacum de Corduba in Theatro Limensis Ecclesiæ cap. 11. Bonauenturam de Salinas in memoriali Peruano cap. 5. & alios, qui huius Virginis cum laude meminerunt.

Denique huic tum Capiti tum Libro grauem ac decorum aptet epilogum honorifica Relatio facta per Eminentissimum ac Reuerendissimum D. Cardinalem Azzolinum in Congregatione Sac. Rituum habita coram S. D. N. die xx. Septembris anni MDCLXIII. hoc tenore: *Serua Dei Rosa de S. Maria die 20. Aprilis anno 1586. Limæ orta catholicos, honestos, ac pios parentes habuit Gasparem Flores & Mariam de Oliua. Nomen ei ex baptismate Isabella: sed propter roseam vultus speciem à Matre Rosa nuncupata, ex suo in Deiparam obsequio Rosa de S. Maria voluit appellari. Sexus ætatisque ineuntis teneros adhuc sensus firmauit virtute robusta, & parentum monita simul ac vota adulta probitate, & multiplici pietatis vsu præuenit puella, iuuenis excessit. Tantus enim eius amor in Deum, tantus in Deiparam cultus, tanta sensuum & carnis castigatio, morum & cogitationum munditia, vt argentea corona caput redimita, ad instar spineæ quam Christus passus est, ferreaque catena Virgineum corpus singulis noctibus dilanians, sicut lilium inter spinas virginitatem custodierit, quam cum se totà Deo vouit perpetuam & seruauit.*

Annum agens vigesimum Sancti Dominici tertio Ordini nomen dedit, cuius institutum in ædibus paternis mira pietatis & virtutum omnium exemplo coluit. Oratio, rerum Diuinarum contemplatio, ieiunia, corporis afflictio, Mundi contemptus, proximorum bonum, Deo per charitatem prorsus heroicam adhæsio eius vitæ fuit, pro statu viæ perfectissima. Ac proinde prophetico spiritu, extasi, raptuque multiplici, signis, alijsque supernaturalibus donis à Deo aucta, in hæreditatis suæ consortium tandem euocata, post prolixi morbi constantem in Domino tolerantiam, Ec-

clesiæ Sacramentis ritè piéque susceptis abijt die 24. Augusti anno 1617. insignem in ipsa morte suæ sanctitatis famam relinquens, quæ & in eius vita & post obitum plurimis fuit signis à Deo cælitus confirmata.

De Sanctitate, Virtutum ac Miraculorum fama, Processibus autoritate ordinaria confectis, & referente bo. mem. Cardinale Peretto in S. Rituum Congregatione examinatis decretum fuit die 22. Martij 1625. posse si Sanctissimo videretur ad specialem inquisitionem autoritate Apostolica deueniri. Precibus inde Regis Catholici, ciuitatis Limanæ, & Ordinis Prædicatorum prodijt Commissio fel. rec. Vrbani VIII. & eius vigore data fuerunt litteræ Remissoriales & Compulsoriales ad Archiepiscopum Limanum, eoque impedito vel absente ad Episcopum Guamanga cum duabus Dignitatibus. Confectus itidem coram Archiepiscopo, Decano, & Archidiacono Ecclesiæ Limanæ Processus in specie anno 1632. die 12. Iulij, & 23. Iulij anni 1634. Sacræ Rituum Congregationi Romæ exhibitus, seruatis seruandis recognitus, apertus, & per interpretem à Cardinale de Torres (: Peretto defuncto) subrogato explicatus. Verùm superuenientibus anno 1634. nouissimis eiusdem Vrbani decretis destitum hactenus in causa.

Cum autem fama sanctitatis Serua Dei, deuota in eam populorum studia, vnà cum diuina signorum confirmatione in dies augeantur, per Procuratorem ad id specialiter constitutum humillimè petitur à Sanctitate Vestra admitti & signari Commissionem, qua proponitur pro reassumptione Causæ in statu & terminis in quibus reperitur, ad formam nouissimorum Decretorum.

Et videtur esse locus gratiæ, cum omnia afferantur ex ijsdem Decretis prærequisita, nempe supplicationes

Nouem diuersorum Ordinum, ac illustrium Virorum Limensium.

Tres Regis Catholici,

Tres

Tres Reuerendissimi Ca rdinalis de Aragonia;
Bina Magistri Generali s Ord. Prædic.
Fides decreti Capituli Generalis eiusd. Ord. ad idem à Sanctitate Vestra communi nomine petendum;
Mandatum Procuræ in personam F. Antonij Gonzalez specialiter per solemne instr umentum constitutum, à Generali Ordinis confirmatum.

Demum perseuerantia & augmentum famæ Sanctitatis, Venerationis, & Deuotionis populorum, & Miracula supra CXIX. ex processu Remissoriali in specie autoritate Apostolica confecto, inter quæ habetur sanatio à lepra, & plurima à paralysi aliisque grauissimis morbis.

(L. S.) D. Cardinalis Azzolinus.
Bernardinus Casalius Sac. Rit. Cong. Secr.

Clausit Virginis Rosæ mortalem vitam annus ætatis suæ trigesimus secundus, claudat pariter vitæ historiam Caput trige simum secundum. At liceat finire mellifluis Bernardi verbis, serm. de S. Malachia: O Rosa electa, *magna fuit super Te Diuina dispensatio pietatis, quæ Te paruam fecit in oculis tuis, magnam in suis; quæ magna fecit per Te saluans patriam tuam, magna fecit Tibi introducens Te in gloriam suam.*

FINIS.

MAN-

MANTISSA

Signorum, Gratiarum, Miraculorum, quibus Diuina Bonitas ROSAE Sponsæ suæ immortalem Gloriam dignata est mox ab illius obitu creberrimè manifestare.

TEmpori tacendi tempus loquendi ponè subiungit Ecclesiastes cap. 3. Bonum factum. Ne de *Miraculis* Rosæ scriberem, huc-usque *tempus tacendi* attinuit calamum. Nunc Maiorum adnutu *tempus loquendi* successit. Ergo quod pollicebar in Prolepsi hic præsto, adiecta hac paucorum capitum Mantissa, quæ ex autenticis Processibus *Signorum*, *Gratiarum*, *Miraculorum* delectum exhibeat: non plenum catalogum. Dabunt alij copiosiora.

CAPVT I.

Rosa post mortem & sæpissimè & multis apparet Gloriosa.

ALoysia de Serrano (cuius memini supra Cap. XIX.) vt Rosæ adhuc mortali familiaris & chara fuerat, ita ab immortali meruit frequenti apparitione familiarius

riùs honorari. Inter eas hæc illustrior fuit, qua vidit coram Diuino solio augustissimam cœli Reginam stantem, ac miri fulgoris coronam manu gestantem; velut nouam hospitem expectaret ad illius solij limbum solemniter coronandam. Parte altera niueus candidarum Virginum chorus mediam complexus Rosam tunc recèns defunctam hilari & canoro agmine deducebat ad Deiparam. Singulis Virginibus singulæ erant in manibus palmæ, in verticibus coronæ, Rosa palmam deferebat vt ceteræ, at nondum coronam. Aloysia gaudio ac stupori impar dum reliquo inhiat coronationis spectaculo, disparuit visio. At postridie tertia Rosæ apparitio gaudium cumulauit. Nimirum vidit tunc Aloysia Rosam eodem quo pridie nuptiali ac festiuissimo Virginum agmine decorè circumdatam, nec sola iam palma, sed & immensæ gloriæ corona insignitam, cui seorsim applaudebant dispositæ Angelorum phalãges,& beata plurimorum Sanctorum caterua iubilo publico suauissimè gratulabatur. Aloysia sibi reddita, *at sibi non fisa* spiritualium suorum Patrum arcano examini vtramque visionem exposuit: hi verò ex effectibus concorditer decreuerunt, fuisse immissam diuinitus, omnique fallaciæ periculo caruisse.

Quæstori Gundisaluo de la Massa (: qui coram Apostolicis Iudicibus id verbo scriptoque testatum reliquit) secretò fassus est vir illis diebus mysticæ Theologiæ peritia & contemplationis sublimitate clarus, quòd intra tres hebdomadas ab obitu Rosæ proximas minimùm viginti & duabus vicibus conspicua sibi fuerit gloria huius Virginis intuitu nunc imaginario nunc intellectuali; at inter reliquas visiones vnam excelluisse purè intellectualem, qua puritatis suæ virgineus candor cum sua inæstimabili dote & floridissima aureola ostendebatur absque omni figura corporea, perque simplicem irradiationem tran-

tranquillæ notitiæ. Hunc reuelationis modum, vt planè defæcatum sensuque superiorem, ita ineffabilem fuisse, taliq; obiecto apprimè dignum existimauit, & vt par erat æstimauit.

Doctor Ioaanes del Castillo Medicus, anno post felicem Virginis transitum quintodecimo iurauit coram Apostolico secundi examinis Tribunali, sibi per visionem imaginariam apparuisse Rosam in medio cuiusdam fulgidissimi luminis quod ipsammet Diuinæ Maiestatis claritudinem ac speciem referebat. In huius amœnissimo cētro comparebat Rosa amicta habitû S.P. sui Dominici mirabiliter candente ac radioso, cuius incomparabilem decorem protestabatur se verbis assequi non posse. Facies Virginis gratia ac splendore micabat infinitò, corpus eiusdem vndique circumdederant rosæ candidæ atque purpureæ sine numero; manum dexteram occupabat ramus index nitidissimæ virginitatis, nec minùs è ramo quàm de rosis continuò scintillabant densa gloriæ fulgetra. Quin & pluries sub eiuscemodi visione Rosa suauiter affata est spectatorem suum, multa ac sublimia illi edisserens de felicitatis suæ excelso fastigio, quæ humanæ linguæ idiomate efferri non possunt. Quidam ex Virginis Confessarijs ab ore eiusdem Doctoris accepit, plus quàm quinquagies gloriosam beatæ Rosæ apparitionem sibi cœlitus illuxisse. Ipsemet vltro in postrema anni 1631. depositione coram ijsdem Iudicibus persanctè asseuerat, integro sex mensium spatio interdiu noctuque se diuinitus admissum ad tantæ Beatitatis spectaculum, ac toties, quoties mentem destinatis horis eleuabat in adyta contemplationis, ostensam sibi fuisse Rosam inter agmina Beatorum. Vt paulatim cessauit hæc apparitionum gratiosa frequentia, non cessauit tamen ex lege vrbanitatis Rosa per aliquot exinde dies cœlesti ephæbo suas vices committere: Angelus erat tenera duodennis pueruli

ſpecie quotidie inuiſens Doctorem ex Roſæ nomine, deque huius ineffabili gloria ſemper nouum aliquid ediſcens. Sicque his demum viſionibus comiter impoſitus eſt finis. Porro eamdem Roſam videre in Sponſi ſui paradiſo vernantibus roſis floridè circumſeptam, aureoque diademate redimitam pluribus à Deo conceſſum fuit, præſertim Viduæ cuidam fama virtutum tunc celeberrimæ, cui ſe Roſa ſæpius in cæleſti lumine ſtitit conſpicuam, non ſine officioſo Angelicarum myriadum comitatu: Semel hanc in imaginaria viſione ſic allocuta eſt virgo: *Laborandum eſt ò Mater, nam permagna res eſt cæleſte præmium. Mihi quidem hìc abundè retributum eſt pro eo quod laboraui*. Dixit facie in ſerenum riſum feſtiuè diducta, ac niueo Dominicani habitûs ſui nitore admodum ſpecioſa: Interdum huic viſa eſt Roſa in hortis empyreis iucundè ſpatiari cum Chriſto, qui pauculis paſſibus ante ſe Virginem præmittebat. Aliquando conſpiciebatur deliciari inter garyophyllos & lilia, velut cum ijs certans de floridæ amœnitatis immarceſcibili prærogatiua.

Conſideratione haud perfunctoria dignum puto, quod in his viſionibus de Roſæ erga patriam affectu ac ſolicitudine compertum lego. Vidua ſupradicta paucis à Virginis obitu diebus priuatim orabat in Eccleſia, ac Roſæ quam pluries in choro Beatorum conſpexerat, Limanam ciuitatem & Regnum Peruanum ſupplex commendabat: mox rapta, intellectuali viſione conſpicata eſt Roſam Diuina luce coruſcam; audijtque blandè reſpondentem ſibi: *Planè ſic fiet ò Soror, & quidquid conſentaneum fuerit gloriæ huius dulciſſimi Numinis quo fruor, me petente ſumma illa Bonitas concedet. Probè memini eorum quæ mihi vt peterem fuere commendata*. Concordat huic viſioni altera, quæ ex depoſitione iurata Sororis Caterinæ de S.Maria refertur in Proceſſu: nimirum, piæ cuidam

per-

personæ sæpius (: at per soporem) apparuerat felix Rosa, edocens quàm iucundo bonoque statu res suæ erant. Bis tamen eidem solito clarior illustriorque apparuit, primò quando venerat illius animum confortatura inter aduersitates quas quidem tunc patiebatur grauissimas. Secundò, cum supra Virginis sepulchrum manifestè eamdem vidit in aëre flexis poplitibus ritu supplicum intercedentem apud Deum pro Lima dilecta patria sua. Nec mirum, duabus his vicibus Rosam solito fulsisse gloriosiorē, nam vbi in priori de patientia agebatur, ostendenda fuit eodem quo Seraphica Mater sua *patientia speciali priuilegio decorata*, in posteriori quæ patriam concernebat, debuit vtique ardentissimus erga conciues amor post mortem luculentiùs rutilare. Porro vt visionis sincera assereretur veritas, in muliere comperta fuerunt à peritis vera diuinæ reuelationis critiria, profundior humilitas, agnitio sui nihili, alta mentis tranquillitas, gaudium spirituale nouis diuini amoris incendijs inflammatum.

Prodigiosius est, ac plurium signorum benefico concursu fœtum quod referam. Decumbebat in Limano SS. Rosarij cœnobio, iamque extremis agonibus se præparabat P. Magister F Augustinus de Vega Ord. Præd. tūc Prouincialis Peruanus. Conclamatum erat de vita hominis, cessatum à pharmacis, & ab omnibus Medicis desertus infirmus, sola Rosa sui iam in paradiso secura curam ægroti totam in se transtulit. Dormiebat procul suis in ædibus Christophorus de Ortega homo secularis ac fortunæ infra mediocrē; huic Rosa nocte concubia se clarè visibilem obijcit, mandat primo diluculo cœnobium adeat, Prouincialem moribundum conueniat, ei denunciet, ex hac quantùmuis complorata infirmitate nequaquam ipsum è viuis abiturum, priùs illi sub Episcopali infula tantisper sudādum fore pro Dei gloria, antequam huius mortalis vitæ molestijs exuatur. His dictis glorio-

sa Virgo disparuit. At Christophorus tantæ præsentiæ mira dulcedine ac cœlesti gratiosæ dignationis affatu præproperè destitutus erupit in clamores: ah (: inquit) Sancta Virgo Rosa nunc nunc à me recessit. Expergefactus hac vociferatione filius Thomas de Mesa qui propè dormiebat, à Patre totam rei gestæ seriem percepit, sed incredulus multis obtestatus est Patrem vanitati insomniorum temerè ne crederet. Replicuit Pater, se verò non per insomnia, sed expeditis liberrimisque sensibus & vidisse & audisse Rosam hæc sibi seriò præcipientem. Instabat filius, saltim interea quieti ac sopori se redderet. Negauit se posse Christophorus, ac visione ruminanda intentissimè occupatus vigili impatientia diem *expectabat*. Vt illuxit, monita à filio coniux omnia *dixit egitque*, ne maritus visionem relaturus domo absćederet, nunc obsecratione nunc iurgio Virum interpellans, ne ludibrium sibi ac familiæ ineptissima fallacis somnij narratione accerseret; nil fore certius, quàm *ipsum febrilis* enthusiasmi aut delirij arguendum *iri*. *Verùm* Christophorus tam propositi sui tenax quàm de nocturni spectaculi veritate indubius hilari fiducia cœnobium adijt, infirmum salutauit, imperata exposuit, ea frontis constantia, animique securitate, vt breui vel sola dicentis alacritas omnem ambigentibus excusserit credendi formidinem. Mira res, non tardarunt manifesta experimenta conciliare dictis integram fidem, nam ab illo ipso momẽto quo Christophorus loqui desierat, cœpit æger Prouincialis morbi disceßum lentis indicijs aduertere, deinde Virgini Rosæ se commendans totus conualuit, denique ad Episcopalem mitram assumptus in Paraguay satur vitę in Domino obdormiuit.

1 Doctor Balthasar de Padilla Metropolitanæ Limensis Canonicus & Pœnitentiarius de mandato sui Archiepiscopi domum viduæ cuiusdam adierat cum Notario,

sub

ſub iuramenti fide exceptutus quæ de Roſæ vita ac prodigijs afferrentur. Dum igitur examen peragitur, apparet viduæ fulgida Roſa, vultu hilari ac familiariter iucundo, geſtu verò ac nutu hortatorio, velut mulieri animum faciens ad dicenda quæ poſcebantur, & ſingula approbando ratificans quæ de ſuis encomijs in tabulas referebantur. Seorſim id poſtea anno 1630. Vidua Iudicibus Apoſtolicis aperuit, addens, Virginem tunc quidem ſibi fuiſſe conſpicuam eo veſtimentorum ſchemate quo viuens dignoſci ac tegi conſueuerat, facie tamen multò lętiori & exporrecta, quaſi quę pro obſequio gratiam ſpiraret.

Alteri perſonæ ſpiritualibus exercitijs gnauiter addictæ obtigit alibi conſpicari viſione imaginaria Beatam Roſam eo loco quem tunc deputati Iudices excipiendis teſtium de ea reſponſis ac depoſitionibus deſtinarāt. Videbatur ipſamet Virgo conclaue perambulare, cum cura omnia circumſpicere, ſuis candidis manibus ordinatè ſingula diſponere, polire, adornare, ſimulque indicabat iſta ſe agere, quòd illic iuſta honoris ac veritatis tributa à mortalibus eo die erat receptura. Simillimum eſt, quod refert D. Maria de Vſateguì Gundiſalui Quæſtoris vxor, hoc addens, glorioſam Virginem in ea functione viſam alacriter ipſa graphiaria inſtrumenta Notarijs diſponere, chartamque digerere, proteſtando gaudium, quo ex Diuinorum in ſe beneficiorum iuridica in terris comprobatione mulcebatur. Verùm an hæc viſio à ſuperiori diuerſa ſit an eadem, haud facile diſcreuerim.

Hìc verò ſubticendum non eſt, quod anno 1631. Mariæ de Buſtamante in Limenſi Sanctiſſimæ Trinitatis Monaſterio profeſſæ Moniali accidit, ipſa iuratò id referente. Bona fide hæc coram Apoſtolicis Iudicibus in cauſa Venerabilis Roſæ explicarat omnia quæ norat. Verùm vt ſexus iſte ad ſeueram publici iuramenti religionem facile

cile trepidat, ac velut inter fulmina censurarum suæ conscientiæ metuit, post examen anxiam Mariam graues inualere scrupuli, ne fortè aut per imperitiam respondendi, aut per linguæ memoriæque cespitationem plus vel minus quã exacta veritas & rigor illius Tribunalis exegerant, dictitasset. Fluctuabat misera inter saxũ & sacrum; hinc vrgebat animi inquietudo ad nonnulla ex dictis seu moderanda seu retractanda, sed vnà cum reluctante summa verecundia obstabat, quòd determinatè quid in suis dictis corrigere teneretur nesciebat; inde dictabat animus nulla opus esse retractatione, at interim delicatæ conscientiæ deerat secura tranquillitas. Inter has angustias dum nocte quadam in sua cellula solitaria obdormierat, sensit alieno se motu & imperio (: at absque terriculamẽto:) blandissimè à somno excitari. Excitata consedit in lectulo, totoque sopore facile discusso tacita & attenta mirabatur, ad quid, vnde, aut à quo illa hora fuisset in vigiliam reuocata; dumque sic omnia versans animo auscultat & hæsitat, ecce vox lenis ac dulcissima *sedenti allabi*bitur ita inquiens: *nihil dubites Maria, neque angaris, etenim Rosa verè sancta est*. Mirum dictu: eodem momẽto sensit Maria se scrupulo suo liberatam, euanuit inquietudo & timoris anxietas, rediit cordi suo tranquillissima malacia, ita vt noctis residuum potuerit sub placido lætę securitatis silentio transigere, certa tantam tamque repẽtinam animi quietem aliunde quàm desursum infundi sibi non potuisse; sciebat præterea, scrupuli sui morsus nemini præterquàm sibi ac cœlo notos fuisse, cumque maximè nocturnis horis soleret ad omnem peregrinum strepitum expauescere, sub voce præmemorata non tantùm nihil expauit, sed planè refecta est.

Plura huius generis superessent, at coronidem imponat Didacus Hyacinthus Paceccus Hispalensis, qui Limæ ex quotidiano hypographicæ artis lucello victitans à

Didaco

Didaco Morales in Causa Venerabilis Rosę Notario exē- plandis transcribendisque Processuum seu Actorum voluminibus adhibebatur. Itaque iussus fuit in Causa prædicta bis mille folia intra certum temporis spatium scribendo absoluere, eo quidem pacto ne illo cui semper assueuerat charactere vteretur fluido, laxo, facilique, sed alio morosiori, quadro, & adstricto, quem illic *notkum* appellat amanuensium vulgus. Paruit scriptor, at primo die quo laborem orsus est, præ difficultate insueti characteris desperauit se vnquam tot folijs exarandis parem fore, siquidem (: vt disertè ipsemet coram Iudicibus Apostolicis sub iurata fide deposuit) adeo sibi inter scribēdum lassabantur digiti, stupebat brachium, diuaricabantur nerui, vt sæpius exclamarit, vereri se, ne ex tanta fatigati pulsûs attractione citiùs ipse deficeret, vsumque manus perderet, quàm iniunctum opus absolueret. Igitur die quadam, cum à primo diluculo vsque ad vesperam scribendo laborasset, enormiter fessus, totoque brachio dolens cubitum se recepit, dubius ne forte postridie vlteriori scriptioni inutilis surgeret. Sub eo tædio obdormiscens vidit felicem Rosam ad se intrantem gradu placido ac festiuo, vultu propitio ac læto qui terrere nequaquam posset; & vt certiùs nosceretur quæ esset, illa effigie, habitu, ornatu apparuit, prout ipsam in tabula scitè depictam aliquot menses ante Scriba noster conspexerat. Tacuere ambo, sed Rosa leniter accedens dextrum iacentis brachium inter cubitum ac pugnum comiter arripuit, validè at successiuè strinxit, diuque sic attinuit, nec nisi post moras admodum prolixas placidissimè dimisit, simulque disparuit. Euigilans Pacecus, ac mysterij ignarus, voluebat animo quid sibi voluerit hæc dulcis apparitio, quid brachij apprehensio, quid illa diuturna & tenax constrictio? an fortè (: inquiebat) conscia meæ instabilitatis, & indolis, qua facile

ab

ab vna ciuitate in aliam, de Regno in Regnum transcurrere soleo, constantiæ me admonuit, firmitatem imperauit? Inter has cogitationum vicissitudines sese vestiens sensit dextrum lacertum solito agiliorem, at necdum suspicatus quid rei esset, prosequendæ scriptioni vti pridie se denuo totum applicuit: Scripsit ab aurora vsque ad Salutationis Angelicæ pulsum vespertinum nulla digitorum lassitudine, nullo neruorum cruciatu, brachio leuissimo ac supra morem expedito. Agnouit ex tunc salutiferæ apparitionis opportunum beneficium, perrexit totos reliquos dies scriptioni laboriosæ citra laborem impendere, comperit infatigabile robur manui suæ inditum ex imaginariæ visionis contactu virgineo, sicque consummauit opus bis mille foliorum, quæ amodò pauca sibi videbantur præ admirabili scribendi facilitate. Finito volumine obstupuere omnes quotquot Pacecum nouerant, eiusque quadrum characterem festinè, fluidè, indefessè tot chartis illitum considerabant. Hinc ad grandiora miracula transeundum.

CAPVT

CAPVT II.

Rosa à morte in peccatorum subitis conuersionibus & obstinatione cordium emolliendia mirabilis.

QVale quantumque Diuinæ omnipotentiæ molimen & opus sit Conuersio peccatoris, & quàm alte cœli terræque creationem excedat, item quando ipsa miraculosa censenda sit, legat qui voluerit apud S. Thomam 1.2.q.113.art.9. & 10. Ex his ad Rosam, celebrem Peccatorum apud Deum causidicam vt conuertantur & viuant.

Præsentatus P.F. Nicolaus de Aguero in sua encyclica ad totum Ord. Prædic. Prouinciam Peruanam (: cui tunc vti Vicarius generalis præsidebat) scripta die primo Septembris 1617. dum admirabilem Rosæ vitam, obitum, prodigia strictim suis denunciat, inter alia refert, ad solum Virginei corpusculi in feretro contactum quàmplurimos repentino compunctionis stimulo ita fuisse perculsos, vt statim ibidem coram vniuersa multitudine cœperint elatis vocibus detestari sua scelera, deplorare vitam ante actam, resolui in gemitus ac singultus, humiliari coram Altissimo in lachrymosam criminum confessionem, audiente, spectante, mirante innumera circumstantium turba. Nonnulli (: vt fit) liberioris vitæ, solo curiositatis spiritu adducti vt defunctam pulcherrimam Vir-

ginem propiùs cum alijs contuerentur in sandapila, ad ictum primi intuitus exarserunt in subitum intimumque dolorem peccatorum; rigarunt ora lachrymis, protestantes alio quàm venerant spiritu se iam recedere, posthac emendationi vitæ ac emundationi morum se operam daturos efficacem. Forsitan idcirco prouiderat Deus pater misericordiarum, quòd toto ferè biduo palam prostaret in tumulo inhumatum Rosæ suæ corpusculum, vt eius spinæ tam multis fierent in salutem, nam iuxta mellifluum Bernardum felicius numquam pungeris quàm vbi compungeris.

Mater Virginis Maria de Oliua anno MDCXVIII. xv. Februarij coram deputatis Iudicibus inter alia recensuit, post exequias filiæ successiuis interuallis ad *se venisse* complusculas etiam ex regularium Ordinum familijs deuotas personas antea sibi penitùs ignotas, quæ vt suam notoriam egestatem liberali aliquo subsidio subleuaturæ accesserant, ita singulæ profitebantur, *hac ratione se mera gratitudinis tributa pendere Virgini Rosæ, cuius intercessionibus vitæ suæ optimam se mutationẽ debere sciebant*, lætæ nunc alias se esse ab eo quod fuerant, eoque felicitatis nonnisi post imploratum Rosæ in cœlesti curia interuentum se pertigisse asseuerabant. Certè operosius & fortè rarius miraculum est languidum ac tepentem in Dei obsequio spiritum repente ad seria religiosæ perfectionis studia erigi validèque succendi, quàm criminosum ab enormitate sceleris ad qualemcumque frugem reuocari, siquidem hic plerùmq; nouit periculum suum, ille inertiæ ac securitati altiùs indormiscit.

Admiratione præ multis dignum est, quod de quodam insigni peccatore ijsdem Iudicibus eodemq; mense & anno ex certa sua (vti protestatur) scientia aperuit P. F. Bartolomæus Martinez Rosę quondam Confessarius & Limę tunc cœnobio FF. Prædicatorum ad S. Mariæ Magdalenæ

Præ-

Præfectus. Quidam profligatæ conscientiæ vir assiduè quidem cum alijs viuificæ Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta frequentabat, sed nonnisi in animæ suæ mortem & exitium; numquam enim toto sacrilegæ vitæ suæ decursu ritè integrèue confessus fuerat, ac longissima annorum serie in hoc luto computruerat. Accumulabantur sceleribus scelera, at videbatur omnis occalluisse synteresis, imò in dies obbrutescebat magis, & prolapsa usque in profundum impietas contemnebat. Non defuit tamen aliena pietas, quæ miserrimum Rosæ recèns tumulatæ commendaret. Mox ille quasi ab annoso lethargo euigilans cæpit sentire intus sibilum illius auræ tenuis at potentissimæ, qua Deus afflat corda obstinatorum vt instar ceræ liquescant. Exhorruit infelix vbi se circumspexit immersum labyrintho tam cænoso & ineluctabili, verùm Diuina bonitas vnà cum acutissimis pœnitentiæ stimulis misericordiæ fiduciam ingerebat. Quid multa! generalem de totius vitæ suæ delictis exomologesim amarissimo doloris sensu perfecit, ex horrendis omnemque modum ac numerum supergressis flagitijs nullum subticuit, & conscientiam quam callus obduxerat, timor Domini in eam emolliuit teneritudinem, vt deinceps minimos quosque excessus tamquam prægrandes pauidissimè senserit atque eluere festinarit.

Idem P. Martinez in eodem examine sanctè asseruit, sibi non tantùm proprio in excipiendis Confessionibus experimento, sed & aliunde ex concordi plurimorum Confessariorum testimonio constare liquidò, post imploratum Rosæ in cœlis auxilium innumeros tam Limæ quàm in vniuerso Regno ex infima scelerum abysso emersisse in portum veræ pœnitentiæ, sinceraque confessione & lachrymis animam expiasse. Iam ante (nimirum 11. Decembris anno 1617.) idipsum Iudicibus indicarat P. Antonius de la Vega Loaysa Societatis Iesu, quendam Si-

cti Officij Commiſſarius, diuerſorumque Collegiorum ſucceſſiuè Rector, qui & ſingulariter ponderandum eſſe monuit, hoc genus beneficij inter validiora & excellentiora ſolidæ ſanctitatis argumenta ex communi SS Doctorum ſententia meritò computari. Eidem relationi diſertè in illo Tribunali ſubſcripſere P. Fr Franciſcus Nieto, & Magiſter Fr. Ioannes de Lorenzana, ambo Virgiginis olim Confeſſarij, de quibus ſupra. Conſonat his per omnia P. Fr. Petrus de Loayſa, additq; duo notatu digna: primum eſt, paucis à Virginis obitu diebus tantam fuiſſe eiuſcemodi conuerſionum frequentiam, quòd Limæ in publicis officinis vbicumque tortilia diſciplinarum flagella, ſetarum cingula, & variæ ſortis cilicia vendebantur, ſubitò defecerint hæc mortificationis ac pœnitentiæ inſtrumenta, ob emptorum multitudinem. Alterum, quòd ipſe ex plurimis ad ſeriam pœnitudinem tūc conuerſis duas nouerat inſignes peccatrices, quas probroſæ vitæ deuia nodoſis inferni retibus tenaciſſimè implicuerant, ſed ambæ ad odoriferam Roſæ famam compunctæ, eiuſque validis coram Altiſſimi throno precibus commēdatæ nodos impuritatis feliciter exuerunt, & in calle virtutis conſtantem fixere pedem. Non potuit, vti in miraculoſis corporum, ita in his animarum curationibus annotandis procedi vſque ad ſingularia perſonarum nomina, imò nec decuit, ſat eſto Limenſes alioſque in vniuerſa Peruana regione Sacramentalis pœnitentiæ adminiſtros communicatis generatim indicijs adſtupuiſſe tantæ morum mutationi in populo, à die qua Roſa in Sponſi ſui paradiſo cæpit agere ſuorum ciuium aduocatam: vidiſſes certatim fœminas abiecto veſtium luxu ſimplicioris modeſtiæ habitum domi foriſque oſtentare, audiuiſſes in regularium periſtyliis & clauſtris nocturno tempore per omnes angulos cruentis flagrorum ictibus pœnitentiam velut tympaniſtriam acediæ ac tepori bellum indi-

cere

cere, comperisses Confessariorum vbique sedilia planctu & gemitibus obsideri. Denique tam publicè notum tamque populariter crebrum fuit hoc prodigium, vt prænominatus Martinez vir grauissimus & religionis pietatisq; fama inter eximios clarus neutiquam in dicto Tribunali dubitarit iuratus asserere, videri sibi, quòd à tempore quo Peruuia nostris detecta patuit, nullus vmquam clarueerit prædicator, qui tot ac tantis stimulis gentes illas ad virtutem impulerit, tamq; vniuersalem pœnitentiæ spiritum, tam luculentum deuotionis incendium excitârit. Mira res, tantùm valuisse vnius Rosæ salutiferos aculeos ad tantorum compunctionem.

Accidit (: referente apud Iudices coniuge Quæstoris Gundisalui) duas Matronas cosedere obiter ad confabulandum. Harum altera correpto qui fortè patulus adiacebat libello vidit succinctè in eo vitam, gesta, obitumq; Virginis Rosæ contineri. Cœpit ergo per otium lectitare auscultante altera; sed huic ferè euênit quod olim duobus aulicis vitam Sancti Antonij Abbatis fortuita curiositate legentibus: nam dum altera quasi fallendo tempori lectitabat, hæc velut subiectis cœlestium flammarum tædis succendebatur, sentiebat tam inusitatis at planè Diuinis ardoribus paulatim se imparem fieri, dissimulauit tamen, ne pretiosæ lectionis ignitam dulcedinem intempestiuè abrumperet. Succreuit interim flamma charitatis, nec celari vlteriùs potuit arcanum incendium, exclamauit mulier, haud assueta sic in Deo liquefieri & bullire. Mirantur ambæ, in roseis illis breuium pagellarum foliolis tantum latuisse ignitabulum, sed Rosam meritò dici *Lampadem amoris* non sat intellexit qui primus dixit Philostratus.

P. Ioannes de Villalobos è Societate Iesu, Rector Limani Tyrocinij seu Domus Nouitiorum vir in ascetica palæstra exercitatissimus de semetipso hæc recensuit eidem

dem Iudicum Tribunali se Rosæ vltimos spiritus trahenti adfuisse prope mortem, eaque occasione clam petijsse à moribunda, confestim vbi ad Sponsi cœlestem thalamum pertigisset, satageret impetrare sibi à Numine gratuitum illud ac singulare donum quod ipse tunc mente voluebat. Spopondit intrepidè agonizans Virgo, ac paulò post quàm exspirasset comperi (:inquit) manifestis indicijs, spiritui meo donum illud ob Rosæ in cœlis interuentum fuisse mirabiliter impertitum. At Quæstor Gundisaluus sacramento affirmat, sibi fassos esse complures tum seculares tum Regulares quibus rogata Virgo idem in agone promiserat, statim ab eius felici transitu se ex superno Sancti Spiritus myrothecio sensisse *arcanas cordis* sui vnctiones, supernorum luminum *stricturas insolitas*, noui nominis calculos candidos, quos (: vt monemur Apocal. 2. v. 17.) nemo scit nisi qui accipit. Nimirũ apophoreta hæc erant quæ Rosa promiserat, dum moriẽs ad solemne conuiuium se dixerat euocari. Confirmat ista (: sed breuiter) laudatus supra P. *Antonius de la Vega* Soc. Iesu, alijque. Sed ad emollitiones cordium obstinatorum Rosa mediatrice factas reuertamur.

Francisco & Alexandro de Coloma germanis fratribus matertera erat Maria de Xuara mulier prædiues & opulenta, sed animo in consobrinos implacabiliter auerso & obstinato. Alebat idẽ Franciscus suis impendijs Limæ sex cõsobrinas, & duos cõsobrinos, sed neq; illarũ nec horum vlli afficiebatur pertinax fœmina, adeo vt neq; dignaretur alloquio; quinimo vbi testamentum suum condidit, perquàm studiosè cauit, ne quid vlli prædictorum (:tametsi posteriores pro notoriè indigerent) de suis facultatibus legaret, sed ne meminisset quidem. Accidit demum Francisco & Alexandro necessitas aliò tantisper proficiscendi relictis interim Limæ tot inopibus consobrinis. Hic Franciscus suis orphanis acerbè condolens, & quò se

verteret ignorãs, Rosam vnicam suæ perplexitatis Ariadnam implorauit, inuenit; ipsa videlicet proxima ante discessum nocte Virgini (cuius effigiem coram habebat) totam miserabilium ærumnam anxiè commendans obsecrabat, suo apud Omnipotentem cordium domitorem interuentu emolliret saxeam illius auersi cordis duritiem, sanguinis ac humanitatis sensum obstipæ matertera inderet, innocentibus ac pauperiei lubricitate periclitaturis succurreret. Mira res: postridie summo manè Franciscum matertera accersit, quem toto xviij. annorum spatio videre noluerat, venienti exposuit noctem se duxisse inquietissimam, tristem, insomnem, iugiter sibi ante oculos obuersante suorum consobrinorum desolatione, quos considerarat omni humana ope tam indigos quàm destitutos: itaque domum quantocyus repeteret, totam horum calamitosorum cateruam in conspectum suum adduceret, velle se omnes amplecti ex ordine, domique suę honestè alere.

Insuper Francisco iniunxit, vnà publicum Notarium aduocaret, aliud se coram eo testamentum rescisso priori condituram. Franciscus tot simul gaudia non capiens, inque matertera matrem Rosam tacitè deuenerans paruit festinus & lubens, cateruam miserabilem adduxit, hic itũ in oscula, in dulces lachrymas, in teneros amplexus; recipiuntur in domesticum contubernium octo inopes; mutatur è vestigio inofficiosum testamentum, consobrinæ cum consobrinis totius opulentiæ scribuntur ex asse hæredes; ipsi denique Francisco (nam ordine presbyter erat) Capellaniæ titulo 140. Patacones (quos vocant) in annuum reditum assignantur, certis ædibus trãscriptis in hypothecam. Rosis ad corda subigenda, mulcenda, concilianda vim philtri inesse obscurè innuit Dioscorides, clariùs ostendit Rosa nostra Limana.

Ludouica Barba nil minùs versabat animo quàm tandi-

didum S.P. Dominici aſſumere habitum. Eius confeſſario Roſa dum vixit, aliquando prædixerat certòque aſſeuerarat, Ludouicam omnino illomet habitu fore amiciendam, imò hunc ardentiſſimè ambituram. Hoc vbi Ludouicę ex ore ſui Confeſſarij innotuit, cœpit vaticinij euētū anxia metuere, habitū ipſum cordicitus abhorere: imò ſi qua eminus illius ſuſcipiendi aut præteruolaret mentio aut illaberetur cogitatio, velut ad Meduſæ conſpectum obrigeſcebat pauida, repugnabat animo, cor obdurabat. Interim Roſa clauſit extremum diem, & quaſi mors vatis mors eſſet vaticinij, cœpit Ludouica euacuare inutilem metum, ſecura numquam ſuæ menti incidere poſſe huiuſcemodi propoſitum, faciliùs Poëtarum fabuloſas metamorphoſes quàm talem obfirmati ſui cordis mutationem reipſa euenturam. At fefellit mulierem ipſa reſiſtendi fiducia ac pertinaciæ certitudo: ecce enim ſubitò à morte Virginis elanguit illud contumacię robur, euanuit annoſus horror, patuit vltro cordis ianua *cælesti inſpirationi*. Exclamauit cum Paulo, *Domine quid me vis facere?* Inde Roſæ ſepulchrum adijt, Virgini cauſam ſupplex commendauit, obtineret ſibi à Sponſo ſalubrem electionem illius ſtatus qui maximè ipſam aptaret Diuinis obſequijs, promoueret in via æternæ ſalutis. Nec mora, exaudiuit Ludouicam Roſa, Roſam Deus, ac repente illius cordi impluit ignitum at peregrinum deſiderium ſacri habitus Dominicani. Aeſtuauit repente mulier, bullijt, arſit illo affectu quem ſemper fugerat, & ſi vmquam timuerat de eo vel leuiter cogitare, grauiùs nunc timebat pij propoſiti exequendi opportunitatem ſibi aut elabi aut retardari. Diſcruciabatur ſuſpicioſo angore, quaſi non poſſet appropinquare felix hora, quæ ipſam voti cōpotem efficeret. Igitur Confeſſario ſuo eminus conſpecto feſtina accurrit, cor effudit, multiſque lachrymis obtinuit accelerari gratiam, qua confeſtim adhuc illamet

die

die in numerum Sororum Tertiariarum adlegeretur, assumpto nomine *Ludouica de S. Maria*. Porro vt primùm in candido S.P. sui Dominici habitu se circumspexit, solatijs ex alto copiosis tota permaduit, nec sufficiebat explicare animi sui contentissimam voluptatem, hoc vnum dolens, quòd tantæ felicitati diu obstiterat corde pauido & obstinato.

Ludouica de Mendoza coniux Alphonsi Gonzalez de Sancto Martino paulò post Sanctæ Virginis obitum videns eamdem populariter tot encomijs celebrari, incredula, seu pro fœminea resistendi dulcedine seu pij affectûs contumaci algore fidem sanctitatis eius concipere aut nequibat aut nolebat. Quantulum enim (cogitabat) perfectionis gradum spatio vitæ tam exiguæ assequi potuit fragilis puella annum ætatis trigesimum primum vix nuper egressa? vnde Rosæ inter plebeios natæ & educatæ, manuum suarum labore sustentatæ, in seculari domo domesticè moratæ ac mortuæ tantarum virtutum schola patuit, aut scala tam sublimium contemplationum in promptu fuit? clament miracula, at Ludouica dubitabat, acclament populi, magis ipsa obsurdescebat: ergo quæ ita cor suum ne crederet obloricarat, validiori pulsanda fuit ariete vt se dederet. Repentino angore correpta est vt manibus pedibusque se putarit demutilatam; neque id satis, grauiorem sensit in suo spiritu procellam, caligo, pauor, tempestas mentem obsederant, cor turbatum quodam velut terræ-motu succutiebatur. Hìc demum illa euidenter agnoscens ab vnica sua pertinaci incredulitate hos esse paroxysmos, subitò manus dedit, duritiem posuit, animoque trepidè in Deum eleuato supplex protestata est, se credere, se corde toto fateri quòd Rosa verè Sancta sit. Et en repente conquieuit horrida commotio, siluit tempestas, rediјt serena tranquillitas. Sic pro

Sponsæ honore zelabat ille Sponsus cui venti & mare obediunt. Verùm à spiritualibus ad corporalia Beneficia tandem hic descendendum.

CAPVT III.

Rosæ defunctæ attactu, odore, veneratione, mors, morbi, pericula depelluntur.

TAmetsi P. Antonius de la Vega Loaysa *Soc. Iesu* in suis facundissimis Responsis *disertè ac sæpius* monuerit deputatos Iudices, totam Rosæ vitam à primis incunabulis vsque ad extremum halitum continui perpetuique *Miraculi* loco censendam atque habendam esse, attamen visum ipsis progredi ad specialiora, quæque micuere post eius vitam in beneficio alieno.

Primum in his meritò sibi deposcit locum resuscitatio mortuæ filiolæ semestris, Magdalenæ de Torres. Huic pater erat Gregorius de Torres agricola, mater Ioanna Michaela, ambo victitantes opere rustico in suburbanis Limæ ad viam *Melamboi*. Hi dum anno 1627. mense Octobri propè Vrbem rusticabantur in prædio Balthasaris de la Cona, ibidem febris cum diarrhæa tenellam filiolam inuasit, demum & extinxit inter materna brachia. Nil profuerant adhibita pro illius ætatis captu remedia, nil

matris

matris solicitudo & lachrymæ, charæ prolis animulam mors delibauit in vlnis afflictæ genitricis. Iacuit ab illo vespere vsque in claram posteræ diei lucem exanime corpusculum, sine calore, sine motu. Iam ad effodiendum tantillo cadaueri sepulchrum paratus adstabat sarculus, comportabantur flosculi nectendi in modicam corollam. Sed mater ipso noctis illius conticinio memor aliquid penes se esse reliquiarum quæ Rosam attigerant, inopiæ suæ scriniola excussit, particulam vestis cum ramusculo Ginestæ (: cui Virgo olim indormierat) inuenit: cum his properauit ad algidum cadauer, cœpitque longis & anxijs precibus Rosam inuocare in auxilium, denique fide iam robustior ac velut Rosæ viuificos è reliquijs odores p rolicitura, patellæ carbones, his ramusculum & alterius particulæ aliquot filamenta imposuit, mox defunctam filiolam suffumigauit. Fumo viui occludunt oculos, mortua aperuit, nam ecce illo momento quo suffitus infantem attigit, hæc reuixit; & diductis ocellis quos dolens mater pridie occluserat, lætam respexit. Interfuere spectaculo infantis pater, soror, aliusque iuuenis, qui iunctim in genua prouoluti, suoque gaudio ac stupori impares sublatis in cœlum vocibus laudarunt Dominum in sua Rosa tam odorifera. Interim paruula Magdalena pauxillo aquæ, cui mater puluerem sepulchri B. Rosæ insperserat, auidè epoto sana consedit vbi supina iacuerat, nec præteritæ infirmitatis vllum in ea superfuit vestigium.

Anno 1631. Antonius Bran mancipium Dominæ Ioannæ Barrettæ decumbebat ex febribus & angore pectoris, iamque per tres menses & ampliùs morbi contumacia variorum medicamentorum vim omnem eluserat, ac parum spei residuum erat. Obseruabatur ab vxore & consobrino, qui dum noctu circa infirmum excubabant, repente notârunt ambo Antonium iacere sine motu, sine respiratione vlloque vel minimo signo vitali: inuocabant

ægrum ex nomine proprio, vellicabant, pulsabant, sed nonnisi responsa mortis extundebant à corpore iam gelido. Vxor horrore ac mœrore grauis cucurrit ad heram, & cum eiulatu breuissimè indicauit maritum suum efflasse animam. Exterrita Domina lecto exsilijt (: nam iustè media nox erat) cumque D. Ludouica Baretta sorore sua germana ad Antonij cubile properauit, illic Antonij cōsobrinus ad caput lectuli plangebat mortuum, & intrantibus fœminis mœsta voce occurrit: nolite (inquiēs) vos incommodare, iam enim Antonius noster spiritum reddidit Creatori. Accedit propiùs Ioanna, explorat, tangit, occlamat; sed vt extensum, frigidum, rigidum inuênit, velut suæ iacturæ sat certa sorori dixit: *iam & hunc mihi seruum tam vtilem & necessarium Deus abstulit, sit nomen eius benedictum*. Inde conuersa ad caput lectuli vidit appensam Venerabilis Rosæ chartaceam imaginem ex ijs quæ Romæ superiorum permissu excusæ & in Indias delatæ fuerant. Hinc ingenti concepta fiducia cœpit inuocare Rosam sonoris vocibus, ac liberè flagitare resuscitationem sui mancipij. Mox correptam imaginem reuerenter pectori iacentis imposuit, cumque tribus reliquis ibidem tristi silentio euentum exspectauit. Sic horæ dimidium tacitis circa lectulum votis exactum est, cum ecce Antonius, qui integro duarum horarum spatio algidus, pallidus, immobilis iacuerat, alto cum suspirio (: quale admodum lassorum esse solet) oculos aperuit, circumspexit, ac miratus heram illo noctis incommodo tempore sibi adstantem, interrogauit quid rei ageretur? mox percepto quid acciderat, animatus consedit in lectulo, nec solùm incolumem, sed & sanum se vegetumque sensit, nec febris deinceps redijt: attamen vrgentibus quæ aderant fœminis medicinam ante præparatam tametsi iam superfluam sumpsit, quieuit, ac post biduum lecto doloris valedicens Rosæ sepulchrum adijt, totumque ibi

diem

diem in gratiarum actione transegit.

Elyzabeth Duran vidua Iacobi Carlos à multo tempore siccum & inutile brachium gestabat fascijs obuolutum, cujus non solo inerti pondere sed & iugi dolore vexabatur. Vt ergo audiuit, Rosæ virgineum corpusculum in Aede FF. Prædicatorum feretro impositum parari ad sepulturam, plena fide, ac duabus stipata filiabus eò properauit vt potuit, circumfusæ multitudini vltro se inuoluit, si quo modo ad tumulũ Virginis penetraret: peruênit, filiabus alijsque viam aperientibus, ijsdem auxilijs ægrè in tumuli gradus eluctata brachium vultui Rosæ bis terue applicuit; mox eodem temporis puncto exclamauit: *euge brachium meum sanatum est, reuixit brachium meum*. Vtque miraculo fidem faceret, lacertum tum quaquauersus iactauit expeditè, viuidè, & celeriter, spectante ac plaudente confertissimo populo. At præ omnibus vehementiùs obstupuit Melchior de Amusgo Medicus, qui in turba fortuitus aderat, multoque tempore diuersas sed frustraneas mulieris brachio medelas applicuerat, fassus illud humanitus curari non potuisse. Porro Elyzabeth successu læta exinde per complures annos palam visa est brachio suo vti ad quæuis officia, quasi numquam languisset. Miraculum istud inibi tot habuit testes quot Rosa tunc in suo feretro spectatores.

Licentiati Didaci Ayala seruus Aethiops (: nomen expressum nusquam reperi) dextri brachij manusque vsum ex plica & neruorum attractione dudum perdiderat, audita fama defunctæ Virginis ad Ecclesiam Sancti Dominici cum alijs contendit, Rosæ precibus se commendauit, statimque in signum obtentæ sanitatis brachium altè sublatum & exporrectum toto templo circumtulit reiectis vetustis pannorum inuolucris; spectabat vniuersus populus, & dum hinc vna vox omnium erumpit in publicas Dei laudes, dum inde mixti consurgunt gratulan-

tulantium clamores, nonnulli qui seruum familiariùs nouerant, manum eius festiuè arreptam deosculati sunt coram turba, piaque curiositate lustrabant vetusta signa, vbi attractio manum Aethiopis cum brachio in plicas tenacissimè quondam curuauerat.

Verùm à dextro ad brachium sinistrum. Presbyter Georgius de Aranda Valdiuia ante Clericatum in bellis Chilensibus contra Infideles complura sinistro brachio exceperat vulnera, quæ deinde malè curata paulatim saniem, conuulsiones, tumores attraxerant, vt iam præ inflatione brachium neque extendi potuerit nec plicari. Vsque in digitos proserpserat molestissimus tumor, vt afflictissimus Sacerdos in Missa nec Diuinam hostiam commodè satis tractare, nec sine alterius brachij suffulcimento alterum potuerit eleuare. Igitur ipso die quo Rosa sepulta fuit, sub vesperam à Religioso germano fratre adiutus irrepsit in ædem Capitularem, orauit ad sepulchrum Virginis, implorauit opem, subitòque obtinuit: *nam repente frigido sudore madidus, dum successiuè digitos, manum, brachium motu lenissimo pertentat, omnia sana, vegeta, flexilia reperit.* Mox religione ac lætitia tremulus in Ecclesiam (: vbi tunc fortè P. F. Christophorus de Azeuedo Prior Panamensis cum plurimis secularibus substiterat) se proripuit, ibique coram Altari SS. Rosarij elatis vocibus in gratiarum actionem procubuit. Accurrunt spectaculo qui propiores aderant, atq; inter hos Bartolomæus de Toro Regius tabellio. Nec multùm rogari se passus Georgius, coram his (: & plerisque notissimus pridem erat tum ipse tum brachij sui stupor) fideliter totam rei seriem exposuit: simul rogati Notarius & testes, priusquàm aliquid in tabulas referretur, miraculum penitissimè explorarunt, iusserunt Georgium in pedes se erigere, inspexere brachium omni tumore liberum, quod presbyter sursum, deorsum, dextrorsum, læuorsum & in

omne

omne latus pari qua dextrum agilitate rotabat sine dolore, manum aperiebat claudebatque promptissimè, digitos stringebat, diducebat, motitabat celerrimè, nec quoad vixit, in his vllum pristini languoris vestigium notauit.

Alphonsus Diaz mendicus toti Limæ tunc notissimus humili nixus fulcro, manumque & pedem ex attractione inutiles per solum trahens non gradiebatur sed serpebat humi, stipem per domos flebiliter quærens. Hic ipsa die, qua Rosam sepulturæ fossa operuerat, ad Aedem S. Dominici anhelus venit, in ea aliquādiu amarissimè lachrymatus ac de loco sepulturæ sciscitans, demum vt potuit in aulam Capituli prorepsit, Rosę sepulchro pronus incubuit, per horam sic orauit, gemuit, fleuit, denique sudauit, ignarus se iam curatum esse. Superuenit is cui cura erat Virginis sepulchrum latere coctili obtegere: iubet Alphonsum loco abscedere, negat iste se posse, contendunt ambo, sed prior ille integris viribus Alphonso robustior hominem circumplectitur, & repugnantem abstrahit, sensimque at molliter in pedes erigit. Hic primùm sensit Alphonsus se curatum esse, nihilominùs ob longam standi desuetudinem proximo parieti acclinis breuiterque miratus seipsum erectum ac sine fulcro, simul in clamores simul in lachrymas erupit, iubilans atq; vociferans: *Benedictus Deus, valeo, sanus sum, quod à quatuor annis circiter numquam potui nunc possum, meis insisto talis, plantas quæ terram nosse desueuerant, humi nunc figo; laudetur Dominus in Sanctis suis*. Interim toto corpore sudabat adhuc, & quia sub plantis pro callo mollior caro succreuerat, terram passibus nonnihil suspensis calcabat idque alij infirmitatem rati euntem subiectis brachiis iuuare nitebantur. Renuit ille, protestans, se iam sibi abundè sufficere. Fit concursus, & inter plaudentium hymnos Alphonsus in Ecclesiam reducitur spectandus

ab

ab omnibus. Processit grauiter, qui numquam aut festiuior aut spectabilior ambularat.

Dum Rosæ cadauer prostabat in tumulo, adrepsit puer Aethiops duodeni maior, ac de attractorum pedum vitio quàm de nomine per vrbem notior; dumque sub feretri tabulato orat, (: siquidem nec palmum à terra se erigere, nec ad sacri corpusculi attactum in gradus potuerat eluctari) repente prodijt alacer, erectus in pedes, quos ante nonnisi reptans miserrimè per terram traxerat, dum ne quidem grallis vti, sed dimidio corpore dumtaxat solum verrere licebat. Exsilijt deinde sanus, medijsque se turbis fidenter immiscuit, Rosam identidem suam liberatricem altis vocibus inclamans. Inde per octiduum visus est quotidie adire sepulchrum Virginis, ad gratias palam & ex debito persoluendas.

Huius exemplo alius puer itidē Aethiops simillimaq; pedum inualetudine calamitosus (: nisi quòd grallis vtcumque se librabat à terra; non tamen à parietum subsidio) post humatum Rosæ funus accessit, iuxta fossam in angulum Capitularis aulæ se proiecit, orauit, & vltra duarum horarum spatium ibidem supplex accubuit; tandem in conspectu multitudinis quæ aderat, lentè se erexit, vociferans: *Sanus sum, videor mihi posse incedere, sentio tibias meas carere impedimēto, quinimò in cursum pruriunt*. Respondit quidam ex vicinioribus: si ita est surge in pedes, ambula, & obtentæ gratiæ fidem facito. Nec mora, neglectis grallis surrexit puer, stetit, ambulauit, neque præ lætitia seipsum capiens subsilijt, tripudiauit, denique turbam densissimam rogauit, tantisper in partem secederet, sibique spatium currendi daret. Obtinuit, ac susque deque per aulam ceu leuis caprea cucurrit. Vix suis credidere oculis qui puerum ante nouerant, attolluntur in sublime voces laudantium Deum, accurrunt Religiosi, abducunt puerum in Ecclesiam, totoque

per-

personant templo canoræ gratiarum actiones.

Ioannæ de Castillo Viduæ filiolus erat bimus Franciscus Fernandez de Sigura, catalepticis palpitationibus ab anno integro frequenter ac periculosè diuexatus. Cassa & irrita fuere humana remedia, donec recursum fuit ad Rosam tunc recèns tumulatam. Huc igitur afflicta mater paruulum suum detulit, ad sepulchrum stitit, orauit. Filiolus interim vltro se sepulchro instrauit ore prono, ibidem mox hilarescere cępit, cumq; post sesquihoram interrogaretur à matre, num iacendo lassus erigi vellet ac abduci, petijt adhuc paulisper ibi relinqui. Demum surrexit sponte, sanitatis indicijs lætus, neque ex eo tempore vsque ad ætatis suæ annum 17. (: quo vnà cum Matre hæc apud Iudices Apostolicos testificatus est) hac aut alia quacumque infirmitate impetitus fuit.

Rufina Braua filiolum genuerat Petrum Tamay & vix quintum-decimum à natiuitate diem infans attigerat cum deprehensus est hernia miserabilitèr laborare. Magis in dies laxabatur lacerum peritonęum, propendebant viscera, nec nisi magno labore atque periculo retrudebantur introrsum mox iterum prouitura. Vagiebat continuò paruulus tanto dolori impar, ac sæpè toto triduo nauseabundus vbera nutricis omnino respuebat. Biennium ferè applicandis remedijs insumptum est magno impendio, profectu nullo. Denique biduo postquàm Rosam vita functam terra exceperat, ad illius sepulchrum delatus ferè per duas horas quietus insedit, dum Mater cum cognatis fœminis in Templo hæsit Deo & Virgini Rosæ sobolem commendans. Redditus Matri filiolus occluso reticulo visceribusque repositis inuentus est sine hernia, solùm in beneficij memoriam conspicua remanserat cicatrix, quæ tamen etiam firmabat reparati peritonęi integritatem ne ampliùs rumpi posset.

Petro de Vega grauiter à quatuor mensibus filiola;

[illegible] decumbebat ex febribus, neque mitius de-
[illegible] asperrima quædam morosæ indolis
[illegible] in vitium periculosè adulcura. Hanc
febricitantem [illegible] detulere ad tabulatum vt Ro-
sæ [illegible] virgineum cadauer attingeret: attigit,
statimque [illegible] febrili paroxysmo coram omnibus con-
ualuit, nec [illegible] domum nouis morbi accessibus tenta-
ta fuit. [illegible] & illa congenita indolis asperitas eodem
simul [illegible] miraculo in summam transijt mansuetudi-
nem & [illegible].

[illegible] his prodigijs Rosa clamare de tumulo r
[illegible] ad me. Veniebant vtique, ac cer-
[illegible] de manu in manum vt ad salutife-
rum [illegible] infirma pertingeret pupulorum in-
[illegible] ad suos reportanda. Inter hos Frã-
ciscus [illegible] nouem mensium tenellus infans cõtinua
[illegible] vicissitudine à tribus mẽsibus nunc rigẽs nũc æ-
[illegible] sacro cadaueri admotus fuit, planctũ simul
[illegible] populo. Neq; id solùm, sed & po-
[illegible] vlnis implicitus infans nutu
[illegible] se in terram deponi: vix plantulis
[illegible] cœpit ambulare solus per atrium,
[illegible] ope aut vlnis baiulæ. Nimi-
[illegible] Rosa puerulo tam
[illegible] & medullitus exhausto. Certè
[illegible] perfecit sibi laudem. Ad
[illegible].

[illegible] Petrus de Vega lapsu præ-
[illegible] fracturam ossis in scapula, simulq;
[illegible] ex ea parte amiserat, nec nisi ad do-
[illegible] tum sibi superesse iugiter querebatur.
[illegible] recordatus, sibi in domo esse Ro-
[illegible] in feretro exanime Rosæ corpus
[illegible] doloris sensus erat deuotè ap-
pli-

plicuit. Illico cessauit cruciatus, quieuq; obdormijt Petrus, ac manè euigilans aduertit inutili brachio redijsse vires, quæ nullo alio adhibito remedio sic creuere, vt intra dies paucissimos perfectè conualuerit, nullumque inter sinistri ac dextri brachij agilitatem senserit residuum discrimen. Eumdem Petrum alia vice innaserat ischiadum atrox tormentum, ac simul dolorifica inflatione tumuerat altera tibiarum: Pressus his malis nec cibum sumere nec somnum capere infelix potuit. Tandem Rosæ & Rosarioli sui memor loca dolorum offricuit, quieuit, posteroq; diluculo expergiscens vndequaque se sanum inuenit, tibiæ verò molestus tumor ita desederat, vt iurasses hanc numquam tumuisse.

Helenam Aethiopissam Ioannis Merini mancipium, continua & copiosa subnascentium lumbricorum (: quos vocant *de Guinea*) scaturigo septenni fluxu ita viribus, egesto cruore, exesis visceribus exhauserat, vt actum de illius vita omnino putaretur, maximè quatriduo ante Rosæ obitum, quando tot morbis ardentissima febris & (: mortale signum) inflatio talorum ac tibiarum accesserant. Toto septennio omnifaria tentata fuere medicamina, sed hæc morbum irritando noua in dies pernicie non ægram sed ipsam ægritudinem adiuuuabant. Denique hera vtilissimi mancipij iacturam non ferens Helenæ suasit ac persuasit, ad Rosæ biduùm ante sepultæ monumentum *Nouenam* exigeret; ita nouendialem cum certis precibus stationem vulgò appellant. Infirma vitæ ac valetudinis percupida maiori animo quàm viribus aggressa est opus, at quarto mox die se perficiundo imparem protestata est: nam diuturno lassata morbo, exanguis cruentis & crebris egestionibus, perusta febri, destituta anhelitu, pedibus tumidis adire se posse reliquis diebus Rosæ sepulchrum omnino diffiderat. Nihilominùs hinc spe inde hera animante resumpsit spiritum, ac residuis diebus

accessum quamquam difficillimum continuauit modo quo potuit, nullo interim conualescentiæ signo vel eminus comparente, quin potiùs maiorem in dies lumbricorum vim effundebat cum sanguine. Donec tandem vltima nonæ diei statio ad Rosæ sepulchrum in momento simul vniuersam tot morborum cacochimiam fūditus abstersit. Redijt domum Helena planè altera, nempe lumbricis ad vnum vacua, pedibus sana, febrium ignara, sanguine, vigore, corpulentia mirabiliter instaurata, nulliusque deinceps ex his symptomatis conscia valetudinem possedit integram ac diuturnam.

Nauigabat cum P.F.Dominico de Leon Ord.Præd. famulus & comes itineris Ioannes annorum 14. adolescēs, oppressus quartana febri; quam ipsa deinde maritima iactatio periculosiùs accenderat, vt die quadam paroxysmi violentia animam puero extudisse crederetur; nam subito clamore Dominicus ex superiori nauis tabulato deorsum vocatus vt moribundo suo famulo *adsisteret*, dum in opertum nauigij sinum descen*dit, obuium habuit* virum coniugatum Franciscum Flores, qui Ioannem iam exspirasse asseuerabat. Perrexit tamen solicitus Pater, at famulum sine loquela, colore, spiritu supinum & immobilem reperit, dubius num viueret, pluries vtramque iacentis auriculam validis clamoribus tentauit, at frustra se vitalia signa exspectare videns ad Rosæ confugit præsidium, vitam puero supplex petijt, Nouenam promisit: & ecce illo momento respirauit Ioannes, resedit, cibum sumpsit, attonitis qui spectaculo interuenere viris religiosis P.Agnello de Oliua Soc.Iesu, P.F.Laurentio de Texeda Ord.S.Francisci, & secularibus vtriusq; sexûs non paucis. Stupuere quotquot in naui erant, præsertim vt viderunt paulò post comparentem in superiori tabulato sanum, incolumem ac sine humano remedio integræ valetudini restitutum.

Bea-

Beatrix Gaues continuo quadriennio vexabatur molestissimi humoris iugi stillicidio, idque remedijs peius irritatum spem curationis sustulerat. Ergo inops consilij penetrauit cum reliqua turba in ædes Quæstoris Gundisalui, vbi tunc Rosa prostabat in feretro iam-iam efferenda; illic se Virgini toto cordis affectu commendauit, loculum tetigit, domum sana rediit, nec vnquam deinceps ea de fluxione se sensit infestari.

Anno post Rosæ felicem transitum Fr. Ioannes Miguel Ord. Prædicatorum causa Oeconomiæ ac negotiorum obequitabat vallem *de Xauxa*, sed transeuntem iuxta pascua vaccarum circa locum *Verastiguì* improuisò erumpens Taurus ferociter insecutus est. Extimuit, adactisque calcaribus fugam iniit Ioannes magnis vocibus periculum suum Deo & B. Rosæ commendans; at Taurus velocior iam prope aderat, nec vltra quindecim passûs distabat ab homine. Perditus erat nî Rosam denuo & multò ardentiùs inuocasset. Mira res, ad Rosæ nomen immanis bellua ceu fulmine retroacta substitit, Ioannem lassitudine ac pauore exanimem torue intuens, nec loco se mouit, donec is procul abiisset.

Eidem aliud sed lepidius accidit in amne qui locum *Misque* præterlabitur & piscibus (: maximè autem Bocis seu candidioribus mœnis) abundat. Huc ille cum socio religioso F. Hieronymo Iambrano alioque Indo piscatum ierat. Iaciebant pariter sua retia Hieronymus & Indus, atque hic prædam aliquam traxit, ille vacuo reti adfremuit. Hortabatur Ioannes vt iterum iaceret, & ad singulos iactûs elata voce *eya* iuquiebat *in nomine benedictæ Rosæ cadat feliciter*. Parebat Hieronymus sed non pisces, siquidem plus quàm duodecies iacto reti nullum prendidit. Hic Ioannes id quod erat suspicans, *obsecro* (: ait) *mi Hieronyme dic liberè, nonne cor tuum hæsitat incredulum circa sanctitatem Virginis Rosæ?* affirmauit ille, substoma-

machans nos certos extare Coelites quorum nominibus dicari potuissent hi iactus, nec ad incerta nomina fuisse confugiendum. At Ioannes replicuit: *Tu verò mi frater de sanctitate Rosæ fidem indubiam fac concipias, sicque in eius nomine iterū assertò rete immerge, & mira conspicies*. Fecit, iecit, ac subitò Bocarum & *Armadillarum* tantam vim traxit, vt pondus impleti retis vix potuerit sustinere.

Liceat hinc breuissimè diuertere ad piscationem hominum. Anno 1630. intra Limense Sanctæ Claræ Monasterium ancillabatur Christina Angela, inuitum mancipium. Contigit, huic ad fugam patuisse fortuitò posticum cœnobij, quo ceu elapsus nassâ pisciculus tacitè se proripuit, & foris in Vrbe se occultauit. Raphaëla de Esquiuel monialis tunc ianitricis munere fungebatur, quæ fugæ istius damnum, offendiculum, dedecus vnico simul confuso metu complexa, cum post plurium dierum quæstionem profuga nusquam reperiretur, ad Rosę opem confugit, suamq; illi commendans angustiam, Monasterio perditum mancipium restitui flagitauit. Porro eadem nocte Raphaëla per soporem vidit Rosam candido amictu facieque præfulgida gloriosam, dicentem sibi: crastino manè Christina recuperabitur. Monialis à gaudio pulcherrimæ visionis euigilans, iterum (: concepta iam ingenti spe) Virgini rem deuotè commendauit, rursumque dormiuit. Manè facto ancilla circa horam quintam ante meridiem inuenta, reprehensa, reducta est.

Non minori quamquam dissimili Rosæ beneficio rem amissam germani fratres Alexander & Franciscus de Coloma recuperarunt. Quingentorum coronatorum censum annuum Guamangensi Sanctæ Claræ Monasterio ritè persoluerant, ac de more apocham solutionis testem ab Oeconomo receperant. Post interuallum temporis illudmet debitum rursus exigitur, obtendunt solutionem

ger-

germani fratres, quæritur apocha, ſed nuſquam apparet. Certus erat Franciſcus illā ſe repoſuiſſe in tali loculamẽto ſui ſcrinioli, extimuit ne forſan inde aliena fraudeq; ſublecta diſparuerit; itum reditum centies ad idem ſcriniolum, chartæ omnes ſigillatim excuſſæ, protractæ, repoſitæ, aderant omnia præter apocham. Anxius itaque Franciſcus breui oratione recurrit ad ſibi notiſſima Roſæ præſidia, dehinc ſpe plenus Alexandrum rogat, noua vltimaque diligentia ſcriniolum oculis vndequaque peruadat: reſpondet iſte, operam perdi. Inſtat alter; flagitans ſuo id ſaltim dari ſolatio vt iterum quærat. Quæſiuit obiter velut re deſperata; & ecce in illomet loculamento vbi ambo toties quæſierant, ſupra reliquas ſcripturas in propatulo reperitur Apocha pulcherrimæ inſcriptioni peregrinæ manûs decenter inuoluta, non ſecus ac ſi illo momento clam ad ſcrinium fuiſſet relata. Sed reuertendum ad valetudinaria.

P. Fr. Didacus de Arraſta Ord. Prædicatorum è Panamenſi ad Limanum Conuentum in ſummo æſtu proficiſcens ex mutatione climatis duplicem tertianam contraxerat, quæ ipſum per compendia breui ſtitit in mortis veſtibulo, iubente Medico accelerari Sacramenta, maximè quia & venter infirmi ex nimio aquarum hauſtu altiùs tumuerat, & quidquid medelæ ſeu venenum ſeu febri adhibebatur, morbum augebat. Itaque ægrum extremi periculi admonuit P. Magiſter Fr. Gabriel de Zarate tunc Prouincialis. Verùm Didacus occultè ſupplices ad Roſam preces, ad Deum vota conceperat, iamq; altiùs ſpe ſalutis quā aquis tumebat. Tentādum ſuperſtiterat vltimum ſubducendo venteri remedium, ſed violentum & acre, cui perferendo Didacus ſe parem fore diffidens Roſam denuo ac inſtantiſſimè implorat. Et ecce omiſſo illo remedio detumuit venter, abſceſſit duorum menſium poſſeſ-

ſione

radicata febris,& cum stupore omnium Didacus ad vota sua implenda lætus exilijt.

Isidora de Montaluo ætate grauis insuper ab octo mensibus grauabatur febri continua & admodum violẽta. Negabant Medici, vetulam tot annis onustam ac viribus effœtam per methodica remedia morbo liberari posse. Ergo ab ijs derelicta ad Rosam pro vita ac valetudine appellauit,& illo temporis puncto integerrimè conualuit, diuque incolumis superuixit.

Iosepham de Torres torrebat toto corpore volaticus ignis ex putrido sanguine febribus inflammato: surgebant vndique lucentes bullæ, triumque hebdomadarum spatio infirmam eò adduxerant, vt coram domesticis sine loquela sine arteriarum pulsu iacens: immobilis putaretur efflasse animam. Circumstantes exterriti Rosam pariter implorarunt, obtineret Iosephæ spatium quo saltim accito iam Sacerdoti possit sua peccata confiteri. Verùm plùs Rosa præstitit quàm rogabatur: nam subitò ægra in se redijt, exomolegesim ritè peregit, ac breui integram valetudinem recuperauit.

Mariam Indam puellam duodennem è Chilensi Regno oriundam, ac Limæ in Monasterio Incarnationis famulantem rigores, tormenta stomachi, demum & spasmi, gutturis angustiæ, conuulsiones eò redegerant, vt nec cibo potuue refici, nec minimum quid potuerit deglutire. Desperata à Medicis muniebatur vltimis morientium Sacramentis. Verùm sub ipsa extrema inunctione à presbytero & monialibus admonita fuit, Virgini Rosæ languorem fide ac affectu quo posset maximo commendaret. Paruit, ac sine alio quocumque humano remedio cœpit ex illo momento conualescere, intraque paucissimos dies ad consueta sui famulatûs officia redijt.

Antonio de Vmbela operario annosa paralysis bra-

chium manumq; attraxerat, vt nullis vmquam remedijs potuerint explicari. Auditis quæ ad Rosæ sepulchrum quotidie coruscabant prodigijs, eò demum se contulit, brachium sepulchro imposuit, breuiter orauit, statimque manum diu clausam suauiter aperuit, mox & brachium explicuit; suæque artis exercitia sanus repetiuit.

Mariam Sanchez nouennem fortuitus in terram lapsus ita afflixerat, vt exinde attractis tibijs, omniq; erepto pedū vsu nec stare nec sedere vsquam potuerit, quia continuò iacendum fuit in lectulo. Totum triennium frustra datum remedijs. Demum vterque parens Nouena ad Rosæ sepulchrum promissa filiolam eò faciunt deportari ac virgineo monumento pronam insterni. Adueniens nonus dies puellæ salutem parentibus gaudium attulit, nam vt sepulchro de more incubuit, repentè sana in pedes se erexit, ambulauit, cucurrit ad patrem, qui manu apprehensam diu circumduxit per Claustrum, inde domum. Præcurrebat vltro filia, quasi numquam pedibus languisset.

Maria Farfan triennis puella, dum anno 1617. indigestis cruditatibus periculosè oppilata curatur à Matre infusione argenti viui, (: quod alia fœmina suggesserat) inflatis mox tibijs gressum perdidit, adeo quòd ab vmbilico deorsum velut emortua solis manibus reptaret tractis per terram cruribus. Sex mēses integros sic dimidiata languit, donec in templo Sancti Dominici exaltato in sandapila Rosæ corpusculo illuc deportata fuit, vbi vt defunctæ Virginis faciem bis terue attigit, repentè inflatio detumuit, & paruula suis parentibus reddita post biduum per ædes sana cucurrit, nulla interim alia medicina adhibita.

Agnes de Figueroa (: Rosæ, dum viuebat amicissima) immani cruciatu lancinabatur in cordis doloribus, & ignara quid mali esset, iam eò deuenerat, vt toto triduo vesi-

etiam exonerare non potuerit. Longa dolorum acerbitas pene in mortem foeminae euerterat, quando suggerente marito se se effictim multisque cum lachrymis coepit charae suae Rosae intercessionibus commendare. Statimque, velut substratis prunis insideret tota feruidissimè aestuauit, ac subitò infra vnicae Salutationis Angelicae moram enixa est calculum magnitudine nucis auellanae, punctim vndique cuspidatum. Eodem momento cessauit dolor, consopita quieuit Agnes, quae diu neque dormire poterat nec iacere. Chirurgi & Medici quotquot viderunt calculum testati sunt, illum haud aliter quàm vel morte vel miraculo potuisse excludi.

Ludouicus Rodriguez Mexicanus opificio sartor in aedibus Viduae Ioannae de Vargas dolorifica neruorum attractione laborabat, ita vt nec incedere, nec pedem humi figere per duos menses vnquam potuerit. Adducti Chirurgi postquàm viliora remedia sine profectu applicuerant, protestati sunt, hominem non aliter quàm *vnctione* magistrali (quae sumptu nō mediocri *paranda fuisset*) curari posse. Flebat amarè Ludouici Mater, conscia tantis impendijs longè imparem fore suam filijque inopiam. Itaque vidua suggerente, cernua sursum respexit in Rosam, promittens vnà cum filio Nouenam peragere ad sepulchrum; quam vbi exorsa fuit postridie, domum rediens inuenit filium pedi attracto iam solidè *insistere*, & aliquantùm ambulare. Nondum vltimus nouenarij dies illuxerat, & Ludouicus iam perfectè sanatus exibat domo, Virginisque sepulchrum inuisebat.

Simillimo beneficio & ipsa praenominata Vidua ex vtriusque pedis dira inflatione & cruciatu repentè conualuit, mox vt Rosam auxiliatricem flebiliter inuocauit, promisso simili dierum seu stationum nouenario, quem & postridie votiuis multa donis est auspicata, sanisque pedibus alacriter peregit.

Isabellæ Morales parienti (: iamque partum effuderat) secundæ remanserant in vtero. Expauit obstetrix, nullumque omisit remedium vt membranam eliceret. Tribus horis laboratum frustra, rebusque iam desperatis Isabella se mori sentiens ad lectum reportari petijt decentiùs illic moritura. Adfuit vocatus interea Confessarius, cumque omnia in peius vergerent, monetur Isabella ad Rosæ præsidium recurrere in discrimine tam complorato. Paruit, & illo temporis puncto omissis alijs remedijs vtero secundæ prodierunt, totumque subitò discussum est periculum.

Christophorus Perez Aulæ criminalis Secretarius cum vxore & domesticis ad prædium suum in valle *Lurigancho* secesserat, hinc die quodam ad vicinos colles virore amœnissimos iter faciens, tellure ex pluuijs madente & lubrica cum equo in fossam xvi. palmos altam prolapsus est. Accurrit cum domesticis pauida coniux, viditq; maritum equum incumbere. Secuta fuerat labentes mollior terra, & pene vtrumque operiebat. Dum equus (: vt erat generosus & iuuenis) terram nititur excutere, dum magnis conatibus tẽtat surgere, Christophorum grauiùs premit relapsu, & nonnumquam calcibus improuidè ferit. Per quadrantem horæ sic iacuit Perez, neque vt erat manibus pedibusque ex arthritide nodosus ac debilis, quidquam iuuare seipsum potuit.

Interim supra fossam eiulabant domestici, plangebat vxor, denique omnes Rosam in subsidium aduocarunt. Audijt Christophorus, cœpitque & ipse sub equi terræq; pondere Rosam inuocare. Et en cõfestim surrexit equus in pedes homine intacto, descendunt in fossam vernæ, extrahitur Perez incolumis, quem alij iam mortuum, alij intra horam moriturum liberè clamitabant. Ipse verò solius Rosæ beneficio tam se illæsum professus est, vt nec

 phle-

phlebotomiam nec quidquam fomentorum sibi adhiberi permiserit.

Antonij de Terrabian grandæui mancipij vt lapsus miserabilior, ita mirabilior fuit subleuatio. Huic in extremo ferè agone laboranti Maria de Oliua Rosæ mater concubia nocte assidebat sola. Antonius dum conatur fessum mutare latus, ex lectulo peranguſto in pauimentum decidit. Anxia mulier, quòd nec seruo moribundo nec sibi vires essent quibus denuo in lectum subleuaretur, filiæ Rosæ validum è cælis implorauit auxilium, statimque fide plena vtrumq; ponderosæ sarcinæ brachium supposuit, Antonium senem, corpulentum, semianimem, ac si trium mensium esset infantulus, è solo sola sustollit in lectum, accómodat, operit, ac tum demum admirabunda suomet operi tota adtremuit, experta suam sibi Rosam adfuisse.

Claudat hoc Capitulum Rosa veneni cœlica excantatrix. Limæ crudelis fœmina (cuius nomen in Processu vbique subticetur) maritum suum extremè oderat, & vt ignarum è medio tolleret, clam ei toxicum in potu commiscuit, sed præualidum quod antequam possent remedia circumspici breui mora hominem extingueret. Vix maritus pestem hauserat, cum intercepto anhelitu tympani instar extumuit, mox deliquio abreptus aluo in fluxum soluta sudauit algidus, tremuit, distortisque oculis nil nisi mortis vltimos spirabat algores. Verùm sic per horæ quadrantem periclitanti opportunè incidit Rosæ memoria, & dum virus per viscera cordi adserpebat, extremo conatu se colligens erupit clamorosè in has voces: *Sancta Rosa succurre, & Nouenam polliceor*. Expauit ad Rosæ implorationem vxor venefica, iamque veneni sui effectum desperans seipsam lethali vulnere sauciauit. Maritus absque alio alexipharmaco venenum elu-

ctatus

ctatus, postridie lectum deseruit, ac promissi memor ad Virginis sepulchrum properauit.

CAPVT IV.

Rosæ defunctæ cingulum, vela, particulæ vestium, ægris, parturientibus, debilibus medicinam distillant.

A Sanato morbo capitis Capitulum istud ordiamur. Eleonora Ruiz de Saudosa discruciabatur atroci cephalæa, sed ne iubilæi lucrum amitteret, à Rosę (:quę pridie sepulta fuerat) sarcophago rectà ad ædem Metropolitanam sibi eundum fuit. Iuit, sed priùs infirmo capiti particulam ex Rosæ vestimentis imposuerat, subq; huius galeæ fiducia iter ingressa postquàm in summa Aede nonnihil consederat, aduertit omni se capitis dolore penitùs liberatam.

Philippa de Vargas ex intolerabili æstu febrium simul toto sincipite diris velut aculeis incessanter dispungebatur; tandem ex Rosæ reliquijs particulam vertici applicuit & obdormiuit: euigilans non solis doloribus capitis sed & tota febrium vexa se reperit penitùs liberatam.

Luciam à SS. Trinitate Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio Præfectam à dextro tempore grauis torquebat cranij dolor, cum intemperie cerebri & guttosa defluxione;

ne; sed vbi modicam ex Rosæ habitu laciniam affectæ parti applicuit, illomet instanti distillationem sistit, dolorem fugauit. Eadem sub noctis conticinio quondam repentinis stomachi vulsionibus torta, ac penè exanimis, subitò vt dictam particulam pectori affricuit, tormina sedauit.

Marina de S. Ioseph Excalceata monialis improuiso in terram lapsu oculorum neruos vtrimque grauiter offenderat, vt neque dextrorsum neque sinistrorsum oculos potuerit conuertere, simulque in iisdem continuus sæuiebat dolor. Tandem ex Rosæ reliquiis frustulum arripuit, & experiar (inquit) num reuera ea sit sanctitas Rosæ quæ passim deprædicatur. Idem temporis momentum fuit, quo frustulum oculos attigit mobilesq; & sanos reliquit, neque vel stupor ille, vel dolor vnquam rediit.

Virgo Lucia de Montoya ab ineunte pueritia fœdo ac fluido marcore oculorum non sine excæcationis periculo lippiebat. Aciei infirmitas ac palpebrarum iugis dolor, puellam nec in apricum diei prodire nec candelarum lumini propiùs accedere permittebant. Augebat morbum perpetua cephalæa; quibus incommodis dum solito molestiùs die quadam grauaretur, à Rosæ indumento remedium ingenti fide quæsiuit & reperit. Habebant domi inter pretiosiora cimelia particulam pallii quod Rosam adhuc mortalem amicierat; hanc Lucia capiti reuerenter admouit, eadem oculos defricuit, & illo temporis puncto simul cum lippitudine omnem capitis dolorem abstersit; inque miraculi fidem ipso adhuc suæ curationis die acum arripuit, & ante vesperam subtilioris telæ quatuor quadra consuendo absoluit: imò exinde oculos semper tam limpidos clarosque habuit, vt videretur nunquam antea lippiuisse.

Apud Isabellam de Mendoza tenebrosiùs cæcutiebat triennis paruula Margarita nomine. Hæc altero ocu-

rum

rum (: cui nubecula insederat :) omnino cæca, altero obscurè & vix modicum nictitando videbat; collyrijs nil proficientibus credebatur paulatim omni videndi facultate caritura. Eius hera (: nam puella seruilis conditionis erat) sæpius protestabatur, Margaritulæ suæ mortem, quàm vitam vtiliorem fore, siquidem ab anno & ampliùs claræ lucis impatiens clausis plerùmque oculis per ædes oberrabat. Quodam vespere cubitum ituram domesticæ fœminæ cœlici Rosæ commendarunt, & particulam virginei indumenti fascia inter oculos puellæ alligarunt, sicq; fasciatam composuere in lectulo. Manè facto, dum reducta fascia oculos Margaritæ inspiciunt, primò notant euanuisse nubeculam, deinde in altero oculo miratæ sunt claritatem: denique compererunt hinc cæcitatem inde visus debilitatem prorsus ablatam, parbula enim acie vtrimque firma & irretorta sudum exinde aërem lucemq; intuebatur cum voluptate.

Ioannæ de Velasco mordax è capite salsugo gingiuas impleuerat, inde acerbissimus dentium dolor miseram nec somnum capere, nec vllo patiebatur loco consistere. Dilatabatur crescens malum, angebatur languens Ioanna; donec recordata particulam ex Virginis Rosæ lineo velo se habere, eam ori applicuit, & subitò omnis abscessit dolor, successit somnus, & euigilans manè Ioanna se sanam demirata est.

Viduæ Ludouicæ Faxardo morbus caducus binas proles, masculam annorum xvij. fœmellam mensium x. extinxerat. Superfuit trimus filiolus nomine Franciscus de Contreras, quem idem morbus simili parabat exitio, nam puer interdum continuis xv. horis iacebat sine loquela & sensu, spumans ore, brachijs ac tibijs mirum in modum palpitans, interdum & occiput solo illidens. Anxia mater, iamque omni humano diffisa remedio ad cœlicam Rosæ pharmacopeiam vltimò recurrit. Particulam scapu-

lacis denuò querelam obtinuit, arbitrata filio profuturum quidquid diceret Rosam. Et sanè profuit: nam vt particulam senserat tunc fortè ipsum anxiis tremulo pectori imposuit, in ictu oculi conquieuit puer, in se rediit, consedit in lectulo, haustum aquae petiit, conualuit, nec deinceps vnquam hoc morbo tentatus fuit.

Septennio circiter post felicem Rosae transitum enobis Aloysiam de Escobar Sanctae Clarae monialem tormento mirabili discruciabat ignis volaticus, nunc tempora, nunc genas, inde oculos aliasque partes non sine periculo obsidens. Variè itaque sudatum est in remedijs, ac maiori semper damno, fructuque prorsus nullo. Denique Abbatissa sumptam ex Rosae tunica particulam de scrinio prompsit, ac vultui decumbentis praemissa oratione molliter illigauit, sicque per eam noctem quiescere iussit. Postridie fasciam soluens, totam Aloysiae faciem ardore ac tumore vndequaque non secus ac manuum volas reperit liberam, nullo vel minimo vestigio hesterni mali residuo. Eidem Aloysiae tertiana febris aliquando diros ac vehementissimos stomachi dolores innexerat, adeo vt per conuulsionum angorem mortem sibi crederet imminere: sed confestim, vbi alio quocumque omisso medicamine ad Rosam confugit, dictamque particulam stomacho applicuit, simul cum dolore febris abscessit.

Eandem priùs opem aduersùs erysipelam senserat Maria de Iesv Excalceata Carmelitana; huic facies tota hoc inflammata morbo tumuerat, simul reliquum corpusculum febres exurebant. Denique vt aegrotanti modica ex Rosae indumento laciniola fuit applicata, desedit tumor, tepuere infesti calores, vt infirma mox somnum capere potuerit, è quo sana extinctis cum erysipela febribus euigilauit.

Anno quo Rosa in coelestem Sponsi paradisum transplantata

plantata fuit, Ioannem Rodriguez Samanes pictorem, asthma inueteratum pene stringendo suffocabat. A triennio ferox malũ pulmonibus & bronchis põderosè tenaciterq; insederat, nec nisi per tusses & raucos sibilos ægerrimam spirandi facultatem oppresso pectori indulgebat. Opportunè Maria de Mesta quasdam Rosæ reliquias (: à quibus ipsa pluries salutem hauserat) infirmo suo domestico obtulit, quando arctiùs laborabat. Has pectori deuota fide adhibuit iuuenis, dormiuit quietissimè thorace libero ac sine ronchis; expergefactus sensit laxata vndique pulmonum vincula, nec vllam deinceps grauioris anhelitus in se comperit molestiam aut pressuram.

Fr. Ioannes Garzia laicus Ord. Prædicatorum quarto post Rosæ obitum die superiorum iussu hortensem Virginis cellulam intrarat, asportaturus inde modicum scabellum, cui Rosa dum vixit insidere solitaria consueuerat. Verùm ostioli angustia videbatur scabello negare exitum, vnde laicus mucrone quem attulerat, assulatim cœpit obstantia ligna incidere, sed dum festinus instat operi, ferrum incautus sinistræ manui immersit, ea profunditate, vt vnà cum cute lacera caro penderet à iunctura. Exterruit circumstantes atrocitas vulneris, nam vberrimè manabat cruor, & ex hiatu ambiguũ erat spectãtibus, num quid fortè neruorum aut venarum vnà truncatum fuisset. Solus non expauit saucius Ioannes, præsentis remedij conscius, &, habeo (: inquit) efficax certumque cataplasma, quod illicò mihi sanabit manum. Simulque è sinu protulit recisam ex lineo Rosæ velo particulam, qua sinistram extemplò obuolutam adstrinxit fasciis, ea fidei securitate & constantia, vt inde mox in cellulam redierit, reliquum operis perfecturus. Vix horulam illic exegerat, cum rursus ad exspectantes prodiens vltro dissoluit fasciam, ostendit manum vndequaque sa-

nam, incolumem, nec iam alterius chirurgi ope indigentem.

Pictoris Angelini Medori coniugem Mariam de Mesta viginti circiter diebus exhauserat copiosi sãguinis fluxus admodum periculosus. Memor tandem, se ex Rosæ candidis indumentis reliquias possidere, has reuerẽter deosculans & Virginis intercessioni efflictim se commendans periculum euasit, pristinis viribus actutùm restituta. Eidem aliàs fluida è capite distillatio scapulam immensis cruciatibus vellicabat, nec segniùs in occipite sæuiebat cephalea, sed eiusdem particulæ beneficio post imploratum Rosæ auxilium morbus vterq; fugatus est. Grauiùs aliquando fœminam afflixit inflati cruris acutus dolor, vt per quindenam & ampliùs nec interdiu vsquam potuerit consistere, nec somnum etiam breuissimum noctu libare; recursum ad solitum *Roseæ* virtutis emplastrum, & applicitis cruri Virgineis reliquijs cessit inquietudo & dolor, successit cum placidissimo somno perfecta & stabilis valetudo.

In conuallibus Chinchæ Magdalena Chimasso Inda ex Regulorum Chincensium (quos *Caciquos* vocant) nobili prosapia viro Hispano Francisco Morales matrimonio copulata triennium & ampliùs ab vmbilico deorsum adeo languebat attractione corporis, vt nonnisi lanato velleri potuerit insidere, nec aliter quàm cum eo huc-illuc raptanda fuerit, & ad necessaria corporis officia manibus domesticorum deportanda: numquam sine his mutare latus, numquam se sponte erigere visa est. Denique post ingẽtes sumptûs frustra in remedia erogatos è Chincha Limam in ædes Petri de Vega se fecit transportari, quòd illic speraret Medicos peritiores. Nec fefellit opinio: vix enim per mensem Limæ sic decubuerat, quando Rosæ tunc recèns sepultæ odor sanctimoniæ & publica mira-

miraculorum fama quotidie grandior ad ægram hanc penetrauit. Concepta exinde fiducia supplex nonnullas Rosæ ad se reliquias deferri petijt. Allatus fuit pertenuis ramusculus ex palma quam Virgo in mortuali suo pegmate gestarat exangui manu, item binæ candidi scapularis & veli particulæ. Hæc vnà cum sepulchri modico puluere Magdalena fide ac deuotione qua decuit sibi arctissimè circumligauit. Sic repentè sopitis doloribus etiam ipsa placido sopore totam noctem quietissimè præter morem exegit. Euigilans tametsi vegetas in rediuiuis partibus sentiret vires, dimouere tamen reliquias noluit, velut salutiferi effectus plenitudini quietem reliquæ illius diei perlubenter indulgens. At postridie, quidquid repugnarent famuli, quidquid reclamarent domestici, lecto se robusta proripuit, vestes petijt, Rosæ beneficio se integerrimè sanam constanter asseuerauit. Dum adstantes horror ac frigidus stupor defigit immobiles, iam Magdalena suis insistebat pedibus, mox nemine iuuante liberrimis passibus incedebat per conclaue. Demum vt vestimenta (: quibus pene desueuerat) impetrauit, domo cum honesto comitatu exijt, rectàque ad Sancti Dominici Aedem solidis gressibus properauit, vbi visitato Rosæ sepulchro domum, inde post mensem ad suos in patriam alia quàm exierat redijt.

Mariam de Morales viduam Marci Antonij non sola neruorum attractio, sed insuper varij aliorum membrorum cruciatûs integro quinquennio acerbissimè diuexabant; nec hilum profuere remedia quæ plurima tanto temporis ærisque impendio conquisierat. Tandem particulam ex Rosæ indumento sibi residuam alacri fide manuque arripuit, hac subitò neruos attractionis vinculo exsoluit, inde per reliqua membra eamdem circumferens quo successiuo ordine loca dolorum obibat contingendo, languor & cruciatus illico fugiebant, donec ad

extremum se vndique totam mirata est sanam.

Alphonsi Braui legitimæ coniugi Andreæ de la Massa tunsillas & guttur atrox angina, reliquum corpus ardentissimæ febres periculosè inflammabant: Accesserat vehemens prurigo, qua semper vnguis in vlcere, numquam somnus comparebat in oculis. Habebat domi villosam pelliculam quæ quondam Rosæ apoplecticum obuoluerat brachium. Hanc igitur fiducia reuerenti corripuit, molesto pruritui vbi fortiùs vrebat applicuit, toto hunc corpore successiuè depulit, eodemque simul affrictu tam febrium quàm anginæ suæ incendia restrinxit.

Vxor Basilij de Bargas Francisca del Pulgar à partu repente mariscarum vlcerosis tuberculis grauissimè torquebatur. Nec malo inueniebatur remedium, nec à *malo* requies. Demum anulo osseo quem à Rosa acceperat, salutem debuit, hunc enim vt digito *indidit*, confestim morbus euanuit, nec in reliquis partubus (: nam sæpius deinde peperit) vlli mariscarum *mordacitati subiacuit*.

Didaco de Requena domi æger decumbebat filius, æstu febrium & continuo sincipitis dolore pene exanimatus, parenti ad manum erat Rosæ cingulum quo Virgo postremis vitæ annis tunicam adstrinxerat. Hoc filio præbuit sæuiente paroxysmo temporibus circumponendum. Paruit iste, caputque vbi acutiùs dispungebatur cinxit, & vnico hoc ceromate febrim simul cum cephalea abegit.

Andream Lopez à multo tempore permolesta quamquam occulta premebat infirmitas, nec morbi genus in Processu exprimitur, nisi quòd multùm diuque ægrum afflixerit. Verùm vt ad Rosæ opopanaceam confugit, eiusque calceamenti ligulam præuia oratione sibi applicuit, è vestigio morbus abscessit.

Prouinciæ de *Guailas* in Regno Peruano Gubernator præ-

præerat D.Antonius de Contreras, eoque titulo vicum *Iangai* cum vxore Blanca de Zuniga incolebat. Hæc in octauum mensem grauida sensit manifestis indicijs fetum in vtero suo immobilem desijsse viuere. Dum inter ca discrimina ac pauores Blanca in quintum vsque diem miserrimè distabescit, opportunè marito Gubernatori adferuntur è Lima nonnullæ ex Rosæ vestimentis reliquiæ; quas veteri amico Didacus de Cātoral mox ab obitu Virginis dono miserat. Has subitò Antonius periclitanti coniugi apportans vt (: præmissa Rosæ deuota imploratione) ventri imponeret facile persuasit. Vix mulieris vterum reliquiæ attigerant, cum intra breue spatium quod recitandæ semel Angelicæ Salutationi sufficeret, enixa est infātem mortuum ac putrido virore totum subliuidum. Paulò post effudit etiam secūdas, comite foetore qui adstantes penè exanimabat. His sarcinis planè mortiferis exonerata Blanca respirauit, & quæ suscepto poenitentiæ Sacramento iam sese morti certissimæ præpararat, intra pauculos dies abacta febri lectum deseruit, integræque valetudinis beneficio diu potita est. Eadem alia vice, cum partu infeliciori foetum quadrimestrem abortiuisset, retentis in vtero secundis, per duos menses & quinque dies tantam vim corrupti sanguinis protrusit aluo, vt prope actum de sua vita existimarit. Memor itaq; opis quam aliàs Rosa præstiterat, rursus ad eam supplici deuotione respexit, nouenam ad eius sepulchrum Limæ peragere, & vtrumque miraculum publico euulgare testimonio pollicita. Et ecce, postridie cum ingenti foetidi cruoris profluuio vnà prodiere secundæ iam putrefactæ, sensitque Blanca, iterum se morti ereptam, & Limam profecta votum exsoluit.

Feliciùs Rosæ obstetricantem sibi in partu experta est opem Bernarda de la Sierra, vxor Ioannis de Quixano Zeuallos. Hæc ad portum *Callao* marito cohabitans, ipsa

suеuerat. Hanc rudi papyro obuolutam vt fronti obligauit, fontem corrosiuæ defluxionis funditus exsiccauit, & plenè conualuit. Erat huic Basilio collybistes Didacus de Burguinas natione Cantaber, qui anno 1619. in eodem vico Potosij quadam ignoti defluxûs intemperie sensit sibi guttur intus adstringi & foris extumescere. Nullæ proderant vnctiones, nulli tenacissimum phlegma findebant gargarysmi, quin nocte quadam propemodum intercluso anhelitu suffocaretur. Ergo à Basilio pugillum lanæ (: de qua supra :) petijt, collo circumligauit, & inuocato Rosæ auxilio reliquū noctis quieuit. Manè à contubernali suo repertus est iugulo catharris liberrimo, tumor omnis desederat, respirandi patula redierat facultas, statimque Basilio sua restituta est lana, de qua illud inter alia dignum est notatu, quòd cuius-nam aut villi aut velleris ea sit discerni haud possit, natiuo colore nec bombycem refert nec gossipium, sed sparsis auri fulgoribus filatim interlucet; denique creditur ex eo puluillo esse, in quo nenti Virgini pusillus IESVLVS aliquando familiariter solebat asside-re.

CAPVT

CAPVT V.

Rosæ sepulchro exemptus puluis dysenteriam, synanchen phrenesim, cancrum, herniam, febres, papulas, aliaq; id genus cacosyntheta mirabiliter curat.

ALtius nonnihil hic repetenda sunt aliqua. *Limensis* SS. Rosarij Conuentus vt *Religiosorum* abundat numero, (: plures trecentis plerùmque numerantur :) ita sepeliendis tot Fratrum successiuè decedentium cadaueribus nimis arctum foret vnicæ capitularis domûs spatium, nisi de industria talis aliunde terra illuc fuisset illata, quæ citissimè funera sepulta absumat, vt subsecuturis locum concedant. In hunc vsum procul ab agro Panamæ nauigijs aduecta gleba totum illius Capituli pauimentum profundè infarcit, terra mollicula, tenuis, soluta, & arenosa, sed innato calore subtiliter vorax; quo fit, quòd illata corpora mox depulpet, ossiumque duritiem extemplò resoluat. Talis erat quæ ibidem virgineum Rosæ corpusculum excepit. Sed mirum dictu, vnico totoq; illo spatio vbi sacrum illud cadauer immissum fuit, gleba it indolem, ac ferè pumicea soliditate in se coacta t, vt solùm ibi digitis leuique manu teri aut frangi

gi nequeat, quin ferro opus sit vt excauetur. Non sic reliqua illius cemeterij suburra, tritu facillima, tractabilis, fluida.

Porro in hoc Rosæ cenotaphio ad perenne humani generis beneficium viuam salutiferi pulueris latere scaturiginem, id argumento fuit, quòd anno 1632. post exportatos inde totoq; Regno distributos terrarum cophinos (& quidem ab ea dumtaxat parte foueæ, vbi caput Virginis collocatum erat:) vix tria vel quattuor pondo cauo scrobiculo eruta videbantur: & cum P. F. Bernardus Marques pauculis ante diebus totũ immisisset brachium foramini, paulò post succrescente intus puluere vix manum immergere totam potuit. Nunc ad curationum historiam.

Decennem Aethiopissam, 50. argenteis Rosa emeratpro parentum domesticis seruitijs. Mater abhorrebat inutile mancipium, vtpote varijs languoribus ac præsertim crebræ dysenteriæ obnoxium. At Rosa bono esse animo iussit, adfore tempus, quo puella Diuino beneficio integrè conualesceret. Adfuit certè, verùm post Rosæ obitum, quando petitus de Rosæ cenotaphio puluis ancillulæ datus est cum frigida epotandus. Bibit, & continuò à morbis omnibus sanata est.

Sexenni virgini Iosephæ de Zarate musculos gutturales atrox vndique inflammarat synanche, vt nec cibum glutire nec os sine tormento potuerit aperire. Aduocatur chirurgus Ortega, qui vlcere inspecto cancrenam se plagæ insinuasse deprehendit, negauitq; puellam curari posse, nam erosæ carnes frustillatim vlceri excidebantur, atque in dies serpebat malum. Anxia mater filiolæ salutem opidò comploratam Rosæ ardenter commendauit, inde pauxillum terræ quam de Virginis sepulchro in hunc vsum auia Iosephæ attulerat, in aqua dissoluit ægræque adhibito cochleari infudit. Puella vnico haustu facillimè tra-

iecto

iecto ſtatim liberrimo hiatu os diduxit; iamque bene ſibi eſſe àſſirmauit, ac cibum petijt. Mater vt cum auia patulas fauces diligentiùs inſpexit, cancrenam mortificatam reperit, plagæ maghitudinem demirata. Interim Ioſepha eſculentis (quæ alacriter glutiebat) refecta ſine alterius medelæ adminiculo conualuit, promiſſamque Nouenam fideliter exſoluit.

In Limenſi Sanctæ Claræ Monaſterio Soror Grimanecea de Valuerde duplicis tertianæ ardoribus, & copioſo ſanguinis profluuio poſt inſomnem xv. dierum & noctiũ inquietudinem ſibimet erepta miſerrimè delirabat, ſolum exſpectabatur lucidum mentis interuallum vt extremis communiretur morientium ſacramentis, nam Medici vitæ horas nonniſi octo ei reſiduas eſſe conſtanter aſſeuerabant. Igitur Abbatiſſa Iſabella de la Fuente ad cœli præſidia confugiendum rata in vnius Roſæ thaumaturgis fauoribus ſpem fixit, corralos de Virginis ſepulchro pulueres ingenti fide produxit, Confeſſori innuit, vt eos in puram lympham excuſſos infirmæ bibendos porrigat. Factum eſt, & en Grimanecca repentè ſibi reddita primò ſenſit aruiſſe penitus cruenta profluuia, inde & febres deferueſcere, ſicque nullo alio tentato remedio poſt placidum ſoporem poſtridie mente & corpore ſana fuit.

Ibidem Soror Raphaëla de Eſquiuel æſtu bilioſo torrida, & inſuper arctata faucium anguſtijs diũ nimijs phlebotomijs, & euacuationibus exhauritur, vnà iudicij mẽtiſque ſanitatem perdiderat. Deſperata à Medico iuſſa eſt è communi valetudinario in aliud conclaue deportari, vt à frequentiori alloquio libera vltimis Sacramentis percipiendis (ſi fieri poſſet) quietiùs aptaretur. Illic puluerem è Roſæ ſepulchro dilutũ aqua bibendum porrexit ſolicita cuſtos, & ſubitò diſcuſſa phreneſi reſipuit Raphaëla, cibum petijt, liberiſque faucibus alacriter manducauit, ac ſine alio remedio integerrimè conualuit.

P.F.

P.F.Ferdinandus de Esquiuel Ord. Prædicatorum Limensis cœnobij ad S. Mariæ Magdalenæ Subprior ab vtroque peritonæi latere diram passus rupturam, herniâ (: quam enterocelam vocant :) acerbissimè vexabatur, vt nec prædicare, nec iter agere potuerit, quantiscumque subligaculis ac fascijs conaretur dependula in scrotum viscera coarctare. Hoc ærumnoso tormento semilacer at non minùs fide alacer vespere quodam Rosæ tumbam adijt, deuotè orauit, terramque inde arreptam inguinibus applicuit, nec ab illo temporis momento pristini doloris vllum notare potuit vestigium; quin resumpto prędicationis officio ad laborem vegetior induruit, equitaturus à terra in sellam agilissimè se librauit, quatuor millia leucarum terra marique sine impedimento aut herniæ sensu robustè confecit, liber à ligaculis, vbi quotidianæ precis votiuo penso se illigarat.

Virginem Annam Cortes ex continua duorum mensium febri simul in costarum membranâ pleuritis, totoque sparsæ corpore liuentes papulæ (: quas dicunt epinyctidas :) lethaliter dispungebant: omnem cibi potusque orexim grauis nausea peremerat; soporis & quietis spes aberat, laxis passibus ibatur ad mortem. Mater cum filiarum altera Laurentia Cortes humanis remedijs frustra tentatis respexere demum ad cœlestia: puluerem (: quem olim dum è sepulcro Rosæ collegerat, suauissimè fragrare notârat :) protraxit è scrinio, eamdemque tunc suaueolentiam denuo percipiens in spem obtinendi auxilij fortior assurrexit. Ante infirmæ lectulum procubuere ambæ in genua, & in honorem Rosæ orationem Dominicam cum Angelica Salutatione recitarunt. Inde mater infusos aquæ pulueres languenti præbuit exhauriendos. Hausit, plus solito incaluit, quieuit, ac postridie discussa pleuritide, abacta febri, detersis papulis Anna incolumis surrexit.

Costam Stephano de Cabrera fortuitus lapsus perfregerat: tumebat infirmo quassatum latus, feruebat per incrementa somnumque adimebat horribilis dolor. Sed statim vt Rosei sepulchri terram offensæ parti imposuit, placidè consopitus totam noctem quieti indulsit. Manè vt se doloribus liberum sensit, inspecto ac palpato latere omnem pariter fugisse tumorem lætus deprehendit.

Catarinā de Sancta Maria Ordinis S. Dominici monialem Tertiariam diuersa grauium morborum genera penè membratim à quadriennio occuparant. Costarum tormento accreuerant dolores ischiadum, cor quotidie septies vel octies suis cruciatibus laborabat, stomachus bis per diem flaccescebat in deliquium, vt subitò ad auroram festinato ientaculo fuerit instaurandus, reliqua viscera torrebat lentus calor, ac præcipuè caput crebris accendebatur ardoribus, denique ex profunda melancholia cōtumax & adusta grauedo sensim vergebat in tabem. His malis pressa Catarina tertio post Rosæ depositionem die accessit ad tumulum, preces fudit *cum lachrymis*, pulueres scypho intritos ebibit, primòque sensit depulso melancholiæ tabifico pondere cor suum hilarescere & confirmari; mox & capitis restingui ardores quos tunc patiebatur intensissimos, demum eadem hora totum illud multiplicium morborum collegium cessit Roseo pulueri, fœminamque reliquit valentem & perfectè sanam.

Simillimam ab his pulueribus experta est opem Isabella de Peralta in Limensi SS. Incarnationis Monasterio professa monialis, quam ab annis xx. præter assiduos præcordiorum dolores apoplexia (maximè brumali tēpore) quotidiè exagitabat: sed illico vt cordi palpitabundo modicum illius terræ applicuit, vtroq; morbo se explicitam deprehendit.

Ibidem Beatrix de Montoya Sanctimonialis stomachi dyspepsiam annis xx. passa demum conuulsionum atro-

citate ad extrema properabat, iamque vltimis sese munierat Sacramentis, certa mori, nisi traiecto in stomachum terræ illius haustu simul omnem inueterati doloris equuleum miraculo perfregisset.

Presbyter Mauritius Rodriquez dicti Monasterij Confessarius importuna vexabatur capitis vertigine ac cephalea, nullumque è pharmacopeia omisit remediorum genus: at tandem didicit morbo suo vnicum Rosæ sepulchrum pharmacopeiam esse. Inde igitur allatum puluerem non modò hausit, sed & vertici infricuit, vnàque & vertiginem & dolores fugauit.

Virgini Luciæ de Montoya hiabat profunda in vmbilico plaga magnitudine argentei philippei: at huic vbi Lucia modicum terræ è sepulchro Rosæ inspersit, tridui spatio plaga coaluit, relicta sola in beneficij memoriam cicatrice.

In Cusco P.Fr.Blasio Acosta Lusitano Prædicatori generali commissus fuerat sermo funebris ob felicem Rosæ transitum (qui ibi tunc innotuerat) prædicandus. Huic dum incautus thema concionis habendæ ruminat, inter prandendum transuersus in epiglottide bolus spiritum intercluserat. Accurrerunt periculo P.Fr. Ioannes de Aguero Præsentatus, & P.Fr. Thomas Marcos; cumque nec liquidorum infusione, nec valida succussione dorsi quidquam dimoueretur bolus, semianimem Refectorio extractum hortati sunt ad edenda pœnitentia signa vt sacramentalem absolutionem reciperet. Procubuit ille in genua conatus confiteri, interim Aguerus pauxillum huius salutiferæ terræ anhelo in aquæ vasculo obtulit, quo sumpto statim fatalem bolum exspuit, ac mortem cuius frigido sudore iam permaduerat, excreando euasit.

Catarinæ de Artiaga anno 1618. die 21. Martij in plurium matronarum præsētia riui sanguinis fluxu prodigio-

ſo ſcaturiebant è naribus, videbatur nonniſi cum vita finiendum profluuium, adeo latè pauimentum inceſſabilis cruor purpurarat. Denique vna fœminarum terræ illius pugillum fronti Catarinæ illigauit, & illo momento ad primum ſacri pulueris attactum ſtetit ſanguis, exaruit ſcatebra, nec deinceps hoc malum rediijt. Adſtitere miraculo Notarius, vnuſq; ex Iudicibus ad examinanda Roſæ prodigia ab Archiepiſcopo deputatis.

Anno 1631. in SS. Incarnationis Monaſterio ancillabatur puella Aethiopiſſa annorum plus minus xxiv. Huius fauces angina accenderat, carnem totam operuerant liuentes papulæ, inſuper toto corpore vultuque inflata, tympano quàm fœminæ ſimilior extumuerat, ore, naſo, oculis vbertim fœda ſanies profluebat, & ſi qua parte leuiuſculè attingebatur, decoriabatur, lacera pelle manum ſequente. Sic putreſcenti nulla ſpes vitæ ſupererat, vnde confeſſione expiata, ſacroque munita viatico & vncta oleo ſolam exſpectabat horam qua per tot vlcera *emitteret animam*.

At Confeſſarius in ſe beneficiorum Roſæ cõſcius hortabatur infirmam tantæ cœliti vt ſe commendaret, miſſurum ſe eius ſepulchri pulueres, ab his ope Virginis ſalutem ſperaret: miſſos ægra liquore ſuperfuſo deuotiſſimè hauſit, & in ipſo mortis veſtibulo conualuit.

Limæ puella innupta carnis voluptatem pudori malè prætulerat: inſtante partu vix vni Matri ſuæ delictum faſſa, dum caret obſtetricibus *vt celaret crimen*, diſcrimen vitæ ſubijt, nec parere valens nec retinere. Pauida Mater binos Religioſos illac fortè tranſeũtes rogauit, num quid pulueris ex Roſæ ſepulchro ſecum ferrent. Allatum puluerem filia dolorum acerbitate impatiens ſiccum abligurriuit lambendo, eodem temporis puncto ſobolem effudit; credidit que diſcuſſum omnino vitæ periculum. Sed Mamandas in parturientis vtero remanſiſſe aduerterat.

Ergo recursum ad eosdem pulueres, & statim puella etiam secundas enixa est, sibi & infanti gratulata incolumitatem.

Ibidem (: at longo post tempore :) Aethiopissa olitrix multis horis euentu ancipiti ac pene complorato laborabat in partu; casu id rescivit Mauritius Rodriquez Presbyter per forum olitorium transiens, suasitque Eleonoræ de Villa forti, vt periclitanti sociæ terram è Rosæ tumulo petitam celeriter apportaret. Factum est, statimque vt parientis ventrem terra imposita attigit, fœtus breui ac facillimo nixu erupit, matremque periculo simul & onere liberauit.

Anno 1631. FF. Antonius Montoya & Ioannes de Estrada sacris Ordinibus initiandi mittebãtur *Guamangam*; per viam hospitij causa ad Præfectum loci *Guando* diuerterant. Et ecce quarta circiter post meridiem hora quidam ex incolis præcipiti cursu adfuit, ac sonoro eiulatu rogabat Fratres, (: quos credebat iam esse Sacerdotes :) citò accurrerent *Caciquæ* Indæ vicinis in ædibus animam agenti, vt moribundam saltim pœnitentiæ Sacramento expiarent, neq; enim alius tunc in oppido Sacerdos aderat. Doluerunt Religiosi, nondum se illo ordine insignitos esse cui absoluendi potestas annectitur, nihilominus cum aliquot secularibus Hispanis Indum secuti sunt, vt saltim (: quando plus non poterant :) agonizanti mulieri adsisterent, Letanias, preces, commendationem animæ super migrantem recitarent, dæmonumq; insultus aqua lustrali abigerent. Ingressi domum repererunt Indam sine loquela aut motu supinam, obrigidam, sanguinea labiorum spumâ horribilem, ac mortuæ quàm viuæ similiorem. Frustra videbatur omne consilium, plangebant circumstantes Indæ, singultiebat maritus cum afflicta familia, sed Fr. Antonius memor penes se esse nonnihil pulueris ex Rosæ cenotaphio, præfatus ad astantes paucula

de

de Virginis apud Deum valdre & gratia; de crebris eiusdem prodigijs, de concipienda præsentaneæ opis fiducia, demum arrepto cochleari dilutam terram decumbentis ori(:quod ferro violentè aperiẽdum fuit:) operoso conatu infudit & abijt, suadens domesticis, Rosæ interea succursum ardentiùs implorarẽt. Post duas horas ad infirmæ habitaculum reuersus cum socijs, maritum cum tota familia reperit in iubilo: ingressus cubiculum vidit Caciquam hilariter insidentem lectulo, & auidè manducantem; fatebatur ipsa disertissimè, sibi insciæ Rosam saluti fuisse, huic se vitam debere, nec alius tam extraneorum qui cum Antonio accesserant, quàm inquilinorum sensus fuit.

Aliam in Panamensi emporio inflammata exulceratorum viscerum putredo cum sanguinis excretione propè ad extrema deduxerat: remedium aliunde nullum supererat; hausit eosdem pulueres,& in ictu oculi sese integerrimè sanatam vidit.

Didacus de Moreno Castilla Quitensis olim in bellis Chilensibus ab impacta ferrea claua immane vulnus capite exceperat, cui paulatim ex cura imperita spasmus, suppuratio, stupor innascebantur. Limam itaque veniens vt melioribus chirurgis se subderet, in S. Andreæ Nosocomio per sex mẽses frustra sub varijs vnctionibus & emplastris laborauit. Demum excitus fama prodigiorum, quæ ad Rosæ sepulchrum quotidie coruscabant, eò accessit, fusisque de genu deuotis precibus tegmen cum fascijs à capite resoluit, detracto malagmate terram ibidem excauatam vulneri inspersit, meliùsque ab eo momento se habere sentiens domum alacer properauit, ac post biduum solidè vulnus coaluisse, sanamque induisse cutem deprehendit.

Abbatissa Monasterij Sanctæ Claræ in ciuitate Trusillo ab annis circiter xx. miserrimè torquebatur ex inflatione

tione tibiæ, in quâ sparsim plus quàm xl. vlcerum hiabāt ora ciceris magnitudine, nec malò tam veteri idoneus reperiebatur Chiron, præsertim vbi cruris affectum reliqui sanguinis secuta est intemperies cum molestissima febrilis rigoris atque ardoris vicissitudine. Itaque ægra de creberrimis Rosæ edocta miraculis puluerem Lima sibi allatum in lympha cum fide bibit & repente febrim tunc frigore per medullas sæuientem funditus extinxit. Læta hoc successu tibiam pariter eodem puluere defricuit, statimque detumescere cœpit inflatio, coire chasmata, relictis dumtaxat in beneficij memoriam nigricātibus signis, quæ vt ab extima cute diluerentur, aquam huic vsui distillatam chirurgus Ioannes de Lezana suggessit. Verùm hac adhibita mox redijt cum doloribus inflatio, rursum patuerunt hiulcæ fistulæ, expauit infirma, satisque intelligens miraculi complementum non à chirurgo sed à Rosa fuisse exspectandum, denuo eosdem pulueres recidiuæ inspersit tibiæ, denuo hæc detumuit & vndequaque vlcera siccando conclusit. Prodigium hoc triplex Abbatissæ salutem, toti Monasterio stuporem & gaudium, Truxilli ciuibus cum gratulandi affectu nouam deuotionem instillauit.

Miles quidam officio ac dignitate vexillifer suo Confessori P.Fr.Francisco Nieto fassus est, aliquando sibi instar dolioli tumuisse tibiam, sed auditis quæ ad Rosæ monumentum in dies crebrescebant signis ac virtutibus, eò se perrexisse cum alijs, breuiterque precatum correpta sepulchri terra perfricuisse obiter suram pedis immane turgidam, eodemque puncto temporis molestissimum tumorem planè desedisse.

Triennis puerulus Alphonsus Cortes adeo languebat pedibus, vt eos manibus reptans per solum traheret ceu pondus inutile. Hunc mater Francisca de Leon plena fide ad Rosæ tumulum stitit, scrobi vnde eruebantur salu-

riferi pulueres, alternos immittere fecit pedes; deinde etiam domi singulas eius corpusculi iuncturas eodem puluere defricuit, sicque Virginis intercessioni commendatum in lectulo composuit. Manè paruulus exiliuit sanus, ambulauit, expeditèq; percurrit domum, ac si numquam pedibus languisset.

Isabellam de Peralta pluribus annis ex acri capitis stillicidio cruciabat immanis gingiuarum dolor, præcipuè è molaribus vnus cum crepuisset medius, nec chirurgis ad eum euellendum ars animusque sufficerent, interdiu noctuque vexabat miseram vt nec dormire nec cibum masticare potuerit. Monitu sui Confessarij dictos pulueres denti, cum maximè furebat dolor, admouit, & illico dimouit omne tormentum, liberisq; gingiuis solida quæq; esculenta manducauit.

In Monasterio SS. Incarnationis Nouitia Ioanna de Vlloa probationis anno prope expleto dolebat anxia, se ad solemnem professionem pertingere nō posse, eò quòd durus Pater (qui procul degebat in *Potosi*) cunctabatur circa filiæ dotem sese resoluere. Sæpè Ioanna per litteras monebat Genitorem, vrgebat, instabat lachrymans, sed ille Marpesia caute durior aut responsa denegabat, aut punctum cui respondēdum fuerat obscuris inanium verborum ambagibus solertissimè declinabat. Inops consilij Ioāna postremò confugit ad Rosam, inde arrepto calamo cum vltimam Patri scripsisset epistolam, Rosei monumenti pulueres magna fide inspersit paginæ, vt si paternum cor exarata illic argumenta non emollirent, præstaret officium iniectus puluis. Mira res, subitò ex *Potosi* responsum quo suauius desiderari non poterat, adfuit, dotem & quidquid filia postulauerat, concessit emollitus Pater, longaq; dilatione feliciter abrupta monialis quòd ad solemnia vota emittenda pertigerat, modico puluери se debere agnouit.

Porro

Porro febricitantes, quos eorumdem puluerum haustus à vitæ periculo interdum extremo reuocauit, hic sigillatim distinctis paragraphis recensere prolixum foret, sat est summatim & obiter nomina perstringere. Ioseph de Castro confestim vt bibit, noxias cruditates omnes euomuit & valuit. Petri de Vargas cognata Ioanna de Mendoza cum filiola hoc remedio febres abegerūt: eiusdem ancilla dentiū acutissimos dolores fugauit: P.F. Didacus de Palomino Ordinis Prędicatorum duplicem tertianam depulit; Maria Velasquez vxor centurionis Didaci Ruiz de Campos febrim continuam vnàque sanguinis fluxum mortiferum euasit; Vrsula de terra *Feluppa* ancilla Marianæ de Sea febrim cum diarrhæa, Francisca ancilla Angelæ de Aguirre tertianam cum inueterato asthmate in termino peremptorio incunctanter proscripserunt. Ioannem de Palomares tertiana cum asthmate morti destinabat, paulò post eiusdem coniugem à septem mensibus grauidam ideoque pharmacorum iuxta medicinæ canones incapacem idem corripuerat malum cum frequenti vomitu; denique vnico post partum mense filiolum Hieronymum idem morbus stitit in vitæ limine, at successiuè his singulis eorumdem puluerum haustus repentinam salutem reddidit. Eamdem opem puer Ioannes Ascensius, Virgo Beatrix de Zuniga, adultus Antonius de Vmbela effectu vniformi at locis diuersis comprobarunt. Quindecenni puellæ Catarinæ Indæ febrilis æstus omnem ademerat sensum, loquelam, & spem vitæ, insuper constrictis mandibulis aditum cibo intercluserat, ferro ad hiatum os diducendum fuit vt vltimum remedium puluis è Rosæ tumulo sumptus infunderetur nescienti quid fieret. Postridie summo manè respirans Catarina tot simul malis se ereptam experta & fassa est.

Denique vt multos globatim consarcinando compendium & finem faciam, sacramento coram Iudicibus fir-

 mauit

mauit Ioãnes Lobo Presbyter se diuersissimis locis Chuquisaquæ, Potosij, Orurę, alibi flagitantibus promiscuè omnis ætatis, sexûs, conditionis infirmis præbuisse huius viuificæ terræ potum, vnicoque isthoc catapotio palam in omnium conspectu tot fuisse curata languorum genera, tot quotidie febrientes integram valetudinem reportasse domum, vt nimia horum multitudo omnem superarit annotandorum nominum diligentiam, cassumq; reddiderit catalogi laborem. Exclamet hìc præ stupore Rex citharœdus: *numquid confitebitur tibi pulvis, aut annunciabit veritatem tuam?* aio, & pergo.

CAPVT VI.
& vltimum.

Rosæ imagines contactu lepram, apostemata, impetigines abstergunt, arthritidem, hydrocelam, anginam sanant, dentium, stomachi, cranij doloribus medentur.

PErfidis nostri seculi iconoclastis hoc Caput capitilauium esto. Fidelibus Peruanis commune studium fuit, in prodigiosæ virtutis memoriam passim per ædes

Rosæ

Rosæ effigiem habere, nec Limæ dumtaxat sed toto Regno inualuit vsus non inutiliter; nam in primis Vidua Aloysij Nugnez Maria de Vera profluuio, febri, dolore stomachi, & lethali vomitu ad ipsum mortis deducta vestibulum vltimis Sacramentis ad emigrandum se parauerat, iudicante Medico in diem posterum minimè superuicturam. Interea à vicina sartoris coniuge Mariana Inda (: quæ cum Rosa à teneris educata fuerat) Virginis pictam in tela effigiem petijt, allatam vultui applicuit, osculis deuotè libauit, demum in eius amplexu dulciter consopita dum manè expergiscitur, se vndequaque sanam mirata refectionem petijt, lectoque exilijt, ac imaginem festiuiùs deuenératura arulæ stratæ decenter imposuit accensis luminaribus; nempe credebat hoc deberi tum priuato beneficio, tum communi lætitię illius diei, siquidem illo manè solemni totius Vrbis iubilo in æde Metropolitana publicabantur litteræ Apostolicæ, quibus vndique Fideles ad testificandum de notis Rosę prodigijs *compellebantur*. Et ecce imago quæ pallentem Rosæ vultum semper retulerat, illo momento venustè in genis rubuit velut publico ciuitatis tripudio serenè congaudens. Accersitur vnà cum Apollonia coniuge Didacus de Requena, tamque conspicuo miraculo diu adstupuit.

Simillimum in portu *Callao* eadem die circa aliam Rosæ imaginem accidit: hanc Virgo Petronilla de Quisano in ædibus centurionis Aluari de Lugares circumpositis lemniscis ac floribus exornarat, vtpote illa die comparituram in principis Ecclesiæ pulpito dum supradictæ litteræ *Compulsoriales* collectæ multitudini prælegerentur. Vsque in illam horam vultus imaginis is erat, qui Rosæ in suo mortuali feretro pallentis fuerat, sed repentè exanguis pallor in viuidum colorem sub oculis spectantium transijt, omniumq; animos hilaritatis suæ blando fulgore accendit. Pulchriùs tamen eadem tot ægrorum beneficio vbiq; immicuit. Anno

Anno 1631. mense Decembri nouenni puellæ Mariæ de los Reyes anno prope integro saniosa ac fœda porrigo totum vndequaque verticem occrustarat; remediis diu in cassum tentatis demum in Aedem Sancti Dominici adducitur, illic coram lignea Rosæ icone procumbens lineam calantticam suo detractam capiti admouit suppliciter Virgineo simulachro, ac rursum capiti imposuit. Post biduum domi Melchiora de los Reyes caput filiolæ detegens nullum in eo reperit impetiginis obduratæ vestigium, nitebat sana vndique cuticula, densum fulgebat capillitium, videbatur puella non tam carere porrigine quàm semper caruisse.

Eiusdem anni mense Nouembri aliam Mariam decem mensium infantem orphanam Hieronymus de Soto Aluarado in suis alebat ædibus deformi lepra toto corpusculo horridè maculosam; in ea curanda omnis ars medica desperarat; sed ancilla domestica Bernarda in thaumaturgo Rosæ myrothecio efficax infanti malagma *inuenit*; in æde S. Dominici siccarum rosarum *foliola* per ligneam *Rosæ* iconem sparsa collegerat, his domum allatis clam singula leprosæ paruulæ operuit vlcera, sicque diligenter fasciatam in lectulo composuit ad soporem. Manè Hieronymum Bernarda admonuit puellam ab omni lepra mundatam esse. Aduolauit attonitus, nec suis credens oculis teneram Mariam Apostolicis Iudicibus coram exhibuit intuendam, ipsamque in perenne beneficij monumentum deinceps *Mariam de Rosa* appellari iussit.

Michaële de la Massa cum dirum sub brachio succreuisset apostema, chirurgi cantharides interiuerunt; mulier quamquam mordacissimo dolori impar horis non minus xxiv. tormento subiacuit: verùm vbi postridie ad eosdem cruciatus redeundum fuit, arrepta chartacea Rosæ imagine (ex ijs quæ Roma in Peruuiam allatæ fuerãt) dolenti plagæ apposuit, & exinde quidquid acrimoniæ insper-

ge-

batur, omni doloris sensu caruit, tametsi pluribus adhuc diebus curæ illius acerbitas fuerit continuanda.

Marianam de Requena opprimebat intolerabilis præcordiorum dolor, cui perpetuus erat fomes ab inordinata quadam mœstitia, sanguinisque melãcholici ponderosa grauedine, quam sequebatur & suspiriorum violenta frequentia, & respirandi pœnosa difficultas. Irritum cadebat quidquid sublenandæ molestiæ ingesserat medicina. Donec correptam Rosę imaginem deuotis osculis dissuauiatam, eãdem arcto complexu adstrinxit cordi. Exinde sensit alijs sibi remedijs opus non esse, nam vnica Rosæ effigies & detergebat inueteratam mœstitiam, & dimouebat cardiagliæ cruciatum.

In Limano S. Catarinæ Senensis Monasterio Soror Angela de Haro continuis tribus mẽsibus lancinabatur cardogmo seu conuulsione stomachi, sed cum desperato omni alio medicamine appressit pectori eamdem imaginem, abscessit dolor.

Seruilis conditionis fœmina Francisca eodem correpta morbo, & insuper febrium onusta auctario rugiebat noctibus, impar tormento: dumque ipso conticinio noctis grauiùs torquebatur, surgens hera detractam parieti Imaginem languenti attulit, stomacho superponi iussit, ac Rosæ opem implorauit. Francisca post imaginis amplexum somno obruta cũ horis duabus quietissimè dormiuisset, sana euigilauit, nec deinceps hoc malo infestata est.

Sebastiana de Vega aliquando cum marito Doctore Cypriano de Medina Regij tribunalis Aduocato peregrè *Succacaram* profectura dum stapedi insistens sellam nititur conscendere, mula recedente varicauit, ac osse circa inguinem luxato intolerabiles dolores passa est, vt neque in lecto mutare latus, neque robustiori cuiquam operi manum adhibere potuerit. Nocte quadam, acriùs sæuiente ossis cruciatu papyracea Rosæ ima-

imaginem Romæ Superiorum permissu excusam ac inde multiplicatis exemplaribus Peruniæ importatam sibi ocyus adferri petijt: hanc dum affectu religioso circũplectitur, obdormiscit inter preces, & manè experrecta, miraculum subito clamore testata est, marito indicãs perfectè se doloribus liberatam esse.

Ancilla Elyzabeth Biafora prægna ac vicina partui dispungebatur immani costarum pleuritide, ardebat febribus, cruorem & saniem vomebat ore,& demum à Medicis derelicta ac munita Sacramẽtis properabat ad mortem cum extremo fœtûs maturi periculo. Tandem vt è S. Catarinæ Senensis Monasterio chartaceam Rosæ obtinuit imaginem,tota nocte dolenti lateri obpansam tenuit. Manè redeuntes Medici,vt desperata Matre saltim nasciturae proli quoquo modo si possent consulerent, ancillam reperiunt sanam,valentem, cibosque sibi afferri postulantem. Inde vbi vegeta lecto se proripuit, tertio post die feliciter infantem enixa est incolumem.

Anno 1672. Angela de Albildo coniux *Francisci de las Cuentas* grauida portabat vtero gemellas, at vbi ventum est ad partum die Dominica 16. Maij duabus horis ante meridiem, altera prolium erupit sola, remanentibus intra puerperam secũdis vnà cum fœtu residuo. Hoc parturienti mortale esse mussitabant circumstantes fœminæ, iamque maritus vltimum vale dicturus charissimæ coniugi petebat aditum, sed impeditus planxit foris. Sub hac perplexitate calamitosa infertur Romanum Rosę ectypon sed in tela, sistiturque ex aduerso periclitantis infirmæ,vt commodè ab ea videretur. Vix Angela conceptis mente supplicibus precatiunculis imaginem deuotè respexerat, cum subitò nouis pressa doloribus partu celerrimo residuam sobolem cum secundis effudit in lectum quo iacebat, deficiente spatio temporis quo obstetricem nutu accerseret. Gemellæ erant filiolæ, sanæ, formosæ, corpulen-

lentulæ, ac in Baptiſmo Mariæ & Franciſcæ de Roſa nomen ſortitæ ſunt in beneficij memoriam.

Anna Maria filia Viduæ Mariæ Morales onuſtum fœtu mortuo geſtabat vterum, ac priùs ſepultum quàm natum anxia circumferebat. Irruerunt dolores partûs, at proles ſine motu exanimis, frigida, ponderoſa obſtabat naturæ conatibus, matremque vltimo vitæ diſcrimini pariter implicabat. Sic miſera per biduum ſuis colluctabatur angoribus, lentèque ſe mori ſentiens animam pœnitentiæ ſacramento expiarat. Iam vultu pallida diſtabeſcebat lethalibus deliquijs, omnis arteriarum pulſus interquieuerat, ſpes vitæ exciderat, quando afflicta Mater promptam è ſcriniolo chartam Roſæ effigie ruditer lineatam attulit moribundæ filiæ. Itum deinde in preces & lachrymas, & ecce in momento Anna mortuum puerulum, denique & ſecundas effudit, illicoque diſcuſſo periculo reſpirauit. Fœtus corpore grandiuſculus, cranio molli, pectuſculo flaccido, nigris pedibus iam cœperat membris extremis putreſcere, ac fœtorem exhalabat intolerabilem, extincturus indubiè matrem nî Roſæ imago ſubueniſſet.

Puellam Aethiopiſſam Mariam nomine in ædibus Didaci de Requena impetuoſiſſimus apoplexiæ defluxus totam à ſummo deorſum peruaſerat, neruis ſtupentibus brachia & crura immaniter palpitabant, iam à quatriduo loquela exciderat, ſenſus aberat, ac opinione medicorum vitæ vltima imminebat hora. Sed materfamilias paginam itidem chartaceam cui Roſæ imago inerat produxit, hac faciem infirmæ operuit, ſimulque Roſæ implorauit auxilium. Et en ſubitò conquieuit pedum manuũque diſtorta agitatio, ſurrexit reddita ſibi puella, comedit, totamque morbi vim euanuiſſe indicauit. Hanc ſacræ Imaginis virtutem admirans Didacus eiuſdem in ſe experimentum fecit. Sub dextro poplite dolorificus ipſi obduruerat humor, quo multùm impediebatur gradiendi

facultas: igitur illammet Rosæ imaginem dolori leniter imposuit, & ad primum attactum è vestigio se liberum sensit. Didaci coniux Apollonia non alio quàm isthoc simplicissimæ Imaginis cataplasmate, sitis mordacissimum capitis stillicidium, quod sibi dentium ferè radices vtrimque eroserat. Eadem moniali Annæ Mariæ à Iesu, aduersùs diuturnos & acutissimos dentium dolores medicina fuit.

In Autumno anni 1630. Franciscus Gutierez Magan, Hispalensis presbyter, graui coxendicum dolore pressus, dum calidis emplastris nimiùm fidit, irritatum humorem descendere in dextrum pedem coëgit, vbi arthriticum, quo laborabat cruciatum vehementissimè succendit; turgebant venæ, rubebat, ardebat tumida & dirè inflammata tibia, vt nec stragulum, nec lodicis tenue operimentum valuerit sustinere: & quia insimul cruenta dysenteria exhauriebat miserum, extrema Sacramenta petijt Medico annuente, nam actum esse de vita vterque persuasum habebat. Flagitauit æger vltimo suo solatio apportari ex S. Catarinæ Senensis Monasterio (cui erat á sacris confessionibus;) pictam in tela Rosæ imaginem; allatam iussit appendi intra lectuli sui conopeum, & attractis cortinis ita in præsenti effigie absentem Rosam affatus est: Virgo sancta & gloriosa, quæ tantum vales apud Altissimum quo beatè frueris, respice in me, qui si aliud de te numquam merui, saltim Genitricis tuæ sum Confessarius, illi vt in Monasterio ad sacrum habitum susciperetur opportunus adiutor fui, illius solemnem Professionem nigri veli benedictione autoraui. Tu ergo Sponsum tuum exora, vt mearum immemor culparũ me valetudini qua ipsi queã famulari restituat. His dictis magna vi at robustiori fide vtramq; supposuit manum tumenti tibiæ, & veniam præfatus vsque ad picturæ marginem sublevauit ægrotum pondus; postque breuissimi contactus morulam demisit

lentè in culcitram ; & (! quod dudum non potuerat) placido sopore per dimidiam horam quieuit. Euigilans hilari vociferatione accitis domesticis pedem fascijs euolutum ostendit podagra, tumore, rubore vacuum, sinistroque pedi nihil dissimilem. Valetudo redierat integra, neque in posterum sæua arthritis Francisco vt antea scipionis vsum imperauit.

Idem Franciscus patrinus erat Ludouici Cortes filioli Marianæ de Sea. Hunc mense Augusto anni 1631. quinquennem puerum excoquebant febres, exanimabat pleuritis. Adhibitæ vnctiones, phlebotomiæ, cucurbitulæ, clysteres potiones magis puero obfuerũt, nam inde spuebat ore sanguinẽ, dolebat costis, auribus, stomacho, iecinore. Intrauit Medicus Frãciscus Ximenes, primoq; aspectu indissimulãter paruulũ habuit pro deplorato. Superuenit Franciscus Gutierez, allataq; Rosæ imagine præiuit ægro Ludouico verba quibus se Virgini efflictim commẽdaret. His quanto potuit conatu pronunciatis infirmum dulcis corripuit somnus hora circiter dimidia, quo discusso petijt admoueri sibi propiùs sacram Imaginem, quòd osculo eam caperet reuereri. Admotam innocenti basio deuotè salutans illico recepit vires, cessauit pleuritis, euanuere febres, ac breui temporis spatio nulla alterius medicinæ opẽ perfectam recuperauit sanitatem.

Catarina de Vera continuis viginti diebus atrocissimos cerebri temporumque sustinebat aculeos vt nec cibum nec somnum valens admittere breui putaretur mortis faucibus immigratura. Hoc Proregis Archiater, aliusque Medicus Rocca sentiebant. Itaq; peracta sacra exomologesi Franciscum de Coloma presbyterum obnixè rogauit Catarina, tantisper sibi afferret quam domi suæ habebat Rosæ effigiem. Attulit, intraque lecti cortinas prope infirmam collocauit. Mox illa vt potuit reuerenter picturam deosculans, dum ei successiuè ceruicem,

 tem-

tempora, vultum admouet, somnum (: quo 111. ferè dierum hebdomadibus caruerat) cumque somno dolorum inducias, denique perfectam valetudinem attraxit à sacra Imagine.

Anna Maria de Torres non secus ac si torrem aut sudem ignitam cranio operiret, affligebatur acutis in capite doloribus: obtenebrabatur oculorum acies, pulsabant accensa tempora, videbatur ardere cœlum, neque mulier sat sui compos remanebat. Nihilominùs premente necessitate ceu conscia periculi hoc sapuit, vt omni alio medicamine omisso in sola Rosæ imagine medelàm quæreret. Inuenit, ac præsentaneam quidem, nam vbi ectypon amplexa est capitique applicuit, repentè liberata est.

Anna de Herrera quantùm olim incredulitate obstinata pugnarat aduersùs Rosæ miracula, tantumdem postea explorato in semetipsa beneficio eorumdem tuba & buccinatrix fuit. Diu assueuerat gratias ac quotidiana prodigia quæ ad Virginis monumentum crebrescebant, aut contradicendo eludere, aut spernendo exsufflare. Sed correxit pertinacem nocturna in somnis visio: putabat horrisono terræmotu totam ab imis fundamentis euerti Limam, interque hos pauores vel inuita se Rosæ commẽdabat præsidio, ac tanta quidem contentione vocis, vt de solo vociferandi conatu fuerit expergefacta. Tum verò patentibus oculis vidit Rosam (: quam ex visis hinc-inde imaginibus nouerat) in genua procubuam orare pro Vrbis suæ incolumitate. Dehinc Anna in Virginem animæquior, pristinumque errorem deprecata illius se protectioni religiosiùs commisit. Nec diu capillata occasio defuit. A sinistro tempore diuexabat Annam vehemens ac dolorosa defluxio quæ sensim adeo caput obtudit, vt per triduum somni expers de statu mentis se prolapsuram aduerteret, ni Rosa succurrere festinaret. Igitur huius arreptam Imaginem sinistro tempori his terue induxit, mox

in

INDEX CAPITVM

Cap.

MANTISSAE CAPVT PRIMVM;

SPHALMATA TYPOGRAPHI GRAVIORA SIC CORRIGVNTOR.

Pag.	41.	lin. 29.	affixo	lege	affixa.
Ibid.	.	lin. 18.	conciaui	lege	cruciatui.
Pag.	93.	lin. 10.	laudere	lege	laudare.
Pag.	128.	lin. 16.	laxabat	lege	lassabat.
Pag.	140.	lin. 21.	consumer	lege	consumar.
Pag.	156.	lin. 32.	hac	lege	hæc.
Pag.	164.	lin. 16.	fororis	lege	sororis.
Pag.	170.	lin. 23.	immunitati	lege	immanitati.
Pag.	188.	lin. 5.	solitudinis	lege	solicitudinis.
Pag.	192.	lin. vltima	illa	lege	ille.
Pag.	195.	lin. 20.	seu	lege	sed.
Pag.	231.	lin. 18.	occurrisse	lege	accurrisse.
Pag.	232.	lin. 3.	religiosa	lege	religiosæ.
Pag.	233.	lin. 28.	abstrigillet	lege	obstrigillet.
Pag.	235.	lin. 22.	Vtrumque	*interserere*	vno.
Pag.	239.	lin. 14.	Virginis	lege	Virgini.
Pag.	240.	lin. 13.	Rosa	lege	Rosæ.
Pag.	244.	lin. 27.	artericarum	lege	arteriarum.
Pag.	248.	lin. 1.	intim	lege	interim.
Pag.	276.	lin. 9.	&	lege	at.
Pag.	288.	lin. antepenultima	daruam	lege	paruam.
Pag.	334.	lin. 5.	prædierat	lege	prodierat.

Cetera beneuolus Lector aut excusabit aut emendabit.

PROTESTATIO AVCTORIS.

Lector aduerte, vt si quæ in recensendis elogijs, ac gestis tantæ Virginis Sponsæ Christi hoc libello complexus fui vltra mores illius, ac vitæ sanctitatem, & Populorum erga eamdem obsequia, superantia vires humanas, quæ miracula videri possint, & ad futurorum præsagia, reuelationes, & alia beneficia in mortales collata quoquo modo trahi valeant; Illa tibi propono, vt nolim accipi tamquam ab Apostolica Sede examinata, & approbata, sed vt ea quæ à sola authorum suorum fide pondus obtineant; nec ideo aliam quàm humanam historiam sapiant. Quare etiam inhærendo Decretis fel. rec. Vrbani VIII. cum declarationibus ab eodem editis quoad venerationem, & cultum, firmiter testatum volo, me hisce lucubrationibus nolle quicquam venerationis aut cultus maioris eidem Virgini Rosæ tribuere, vel famam, aut opinionem sanctitatis eiusdem augere, nec illius existimationi aliquid adiungere, vllumque gradum facere ad futuram quandoque illius Canonizationem, aut miraculorum comprobationem, sed omnia à me relinqui in eo statu, quem hisce meis lucubrationibus seclusis per se obtinerent, non obstante quocumque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obsequentissimus filius haberi cupit, & ab illa in omni sua actione dirigi.

